

O P R O E P I N G
voor de op DINSDAG 22 november 2016 vanaf 19.30 uur
in de **Waterstaatskerk** (Deldenerstraat 20, Hengelo) te houden
vergadering van de Raad der gemeente Hengelo

AGENDA:

Port.H.

A	Algemeen			
	A01	Opening		
	A02	Vaststellen agenda		
	A03	Vragenkwartier (zie art. 46 Reglement van Orde voor de Gemeenteraad)		
	A04	Bestuurlijke actualiteiten (van het college)		
	A05	Benoeming leden incidentencommissie raad	2070570	Schelberg
B		Hamerstukken		
	B01	Vaststellen bestemmingsplan Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting	2048460	Elferink
C		Voorstellen met tussenkomst van de Politieke Markt		
	C01	a. Kadernota Sport en Bewegen en uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1e fase	2055919	Bruggink
		b. Vaststellen verordening tarieven sportaccommodaties 2017	2054811	Bruggink
	C02	Vaststelling Woonvisie Hengelo 2016-2026	2060288	Elferink
D		Voorstellen zonder tussenkomst van de Politieke Markt		
	D01	a. Wijzigen Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (GR SWB)	2057064	Ten Heuw
		b. Begrotingwijziging Gildebor (Samen Verder)	2062607	Ten Heuw
	D02	Evaluatie Agenda van Twente	2056778	Bron

Hengelo, 7 november 2016
De voorzitter van de raad,

De heer S.W.J.G. Schelberg

De eerstvolgende raadsvergadering is gepland op 6 december 2016 aanvang 19.30 uur

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2070570	Anke Haarhuis	GRI	Schelberg
ONDERWERP			
Benoeming leden incidentencommissie raad			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

te stemmen over de benoeming van maximaal vier raadsleden in de incidentencommissie voor calamiteiten in het sociaal domein.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De gemeenteraad van Hengelo heeft op 25 oktober 2016 de "Leidraad Calamiteiten Sociaal Domein" vastgesteld. Een van de onderdelen van deze leidraad, is het benoemen van raadsleden in de Incidentencommissie. Deze incidentencommissie zal, in voorkomende gevallen, als eerste geïnformeerd worden over de calamiteit en zal gedurende het proces direct geïnformeerd blijven en de zaak blijven volgen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2070570	Anke Haarhuis	GRI	Schelberg
ONDERWERP			
Benoeming leden incidentencommissie raad			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

De gemeenteraad van Hengelo heeft op 25 oktober 2016 de "Leidraad Calamiteiten Sociaal Domein" vastgesteld. Een van de onderdelen van deze leidraad, is het benoemen van maximaal 4 raadsleden in de Incidentencommissie. Deze incidentencommissie zal, in voorkomende gevallen, als eerste geïnformeerd worden over de calamiteit en zal gedurende het proces direct geïnformeerd blijven en de zaak blijven volgen.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Er zullen maximaal vier raadsleden worden benoemd in de Incidentencommissie voor calamiteiten in het sociaal domein. Er hebben zich bij de griffie vijf raadsleden kandidaat gesteld voor benoeming in deze commissie, te weten:

- Dhr. Andries Bruinsma namens de SP
- Dhr. Marc ten Barge namens D66
- Mevr. Annie Doornbos namens BurgerBelangen
- Dhr. Roel Kok namens de VVD, en
- Mevr. Inge Postma namens het CDA.

Tijdens de raadsvergadering zal de raad, via stemming, maximaal vier raadsleden definitief benoemen in deze commissie.

De incidentencommissie zal verder worden aangevuld met de burgemeester, 1 persoon van de afdeling Griffie, 1 communicatieadviseur, en 1 beleidsadviseur openbare orde en veiligheid)

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

De leden van de raad worden gevraagd om, via stemming, maximaal vier raadsleden te benoemen tot lid van de incidentencommissie calamiteiten sociaal.

FINANCIËLE ASPECTEN

N.v.t

BIJLAGE(N)

Geen

Behandelaanbod

Onderwerp	Vaststellen bestemmingsplan Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting		
Zaaknummer	2048460	Portefeuillehouder	Marcel Elferink
Belangrijkste beslis / -bespreekpunten	Het bestemmingsplan "herziening Westermaat Plein, fase III" is in 2015 onherroepelijk geworden. Hierin is de bouw van de bouwmarkt Bauhaus gefaciliteerd, inclusief een reclame-uiting bij de hoofdingang. Nu blijkt dat men deze reclame-uiting graag op een andere plaats, namelijk circa 12 meter verderop, wil realiseren. Om dit mogelijk te maken is een gedeeltelijke herziening, op dit specifieke punt, van het oorspronkelijke bestemmingsplan nodig. Er zijn géén zienswijzen ingediend tegen het ontwerp-bestemmingsplan en de raad wordt nu gevraagd om in te stemmen met deze herziening, te weten het vaststellen van het bestemmingsplan Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting.		
Historie	De gemeenteraad heeft een informerende brief ontvangen op 23 augustus dit jaar (zaaknr. 2041371) over het ontwerp-bestemmingsplan Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting.		

Raad	22 november 2016	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	Het presidium wordt geadviseerd dit voorstel als direct Hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2048460	Boers, Gonny	FYS-REO	Marcel Elferink
ONDERWERP			
Vaststellen bestemmingsplan Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. het bestemmingsplan Westermaat Plein Fase III, verplaatsing reclame-uiting (met identificatienummer NL.IMRO.0164.BP0104-0301, getekend op de ondergrond NL.IMRO.0164.BP0104.dgn) vast te stellen;
2. geen exploitatieplan vast te stellen voor het bestemmingsplan Westermaat Plein Fase III, verplaatsing reclame-uiting.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

In 2015 is het bestemmingsplan herziening Westermaat Plein, fase III onherroepelijk geworden. Hierin is de bouw van de bouwmarkt Bauhaus gefaciliteerd.

In het nu voorliggende bestemmingsplan is een specifieke aanduiding opgenomen om de reclame-uiting ter plaatse van de hoofdingang mogelijk te maken. Het is nu wenselijk om deze reclame-uiting circa 12 meter te verplaatsen richting het midden van de voorgevel. Het verwezenlijken van deze verplaatsing past niet in het geldende bestemmingsplan, waardoor het bestemmingsplan voor dit gedeelte dient te worden herzien. Het voorliggende bestemmingsplan 'Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting' voorziet in deze herziening van het plan.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2048460	Boers, Gonny	FYS-REO	Marcel Elferink
ONDERWERP			
Vaststellen bestemmingsplan Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

In 2015 is het bestemmingsplan herziening Westermaat Plein, fase III onherroepelijk geworden. Hierin is de bouw van de bouwmarkt Bauhaus gefaciliteerd. In het voorliggende bestemmingsplan is een specifieke aanduiding opgenomen om de reclame-uiting ter plaatse van de hoofdingang mogelijk te maken. Het is nu wenselijk om deze reclame-uiting circa 12 meter te verplaatsen richting het midden van de voorgevel. Het verwezenlijken van deze verplaatsing past niet in het geldende bestemmingsplan, waardoor het bestemmingsplan voor dit gedeelte dient te worden herzien. Het voorliggende bestemmingsplan 'Westermaat Plein fase III, verplaatsen reclame-uiting' voorziet in deze herziening van het plan.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Het bestemmingsplan

In 2015 zijn het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwmarkt met tuincentrum onherroepelijk geworden. Bauhaus is momenteel bezig met de bouw van een bouwmarkt met tuincentrum op het Westermaat Plein, fase III.

Het bestemmingsplan uit 2015 laat een reclame-uiting toe, een zogenaamde 'Konglomerat', een specifieke entree die karakteriserend is voor een Bauhaus winkel.

Om medewerking te verlenen aan de verplaatsing van deze reclame-uiting is in het bestemmingsplan de aanduiding en het bijbehorende bouwvlak verplaatst. Op deze manier is, naast het mogelijk maken van de verplaatsing, ook de oorspronkelijke locatie van de reclame-uiting niet meer mogelijk.

Economische uitvoerbaarheid

De voorgenomen ontwikkeling is een initiatief van Inter-Ontwerpfabriek B.V. De kosten die verband houden met de bestemmingsplanherziening, alsmede de uitvoering van het plan, komen voor rekening van de initiatiefnemer. Dit is in een overeenkomst vastgelegd. In deze overeenkomst is tevens geregeld dat eventuele planschade voor rekening van de initiatiefnemer komt. Hierboven staat beschreven hoe het verhaal van kosten van de grondexploitatie verzekerd is. Er zal dan ook geen exploitatieplan worden opgesteld. De kosten die verband houden met de omgevingsvergunning zullen verhaald worden op grond van de Legesverordening.

Zienswijzen

Het ontwerpbestemmingsplan Westermaat Plein Fase III, verplaatsing reclame-uiting heeft van 31 augustus tot en met 11 oktober 2016 ter inzage gelegen. Over het ontwerpbestemmingsplan zijn geen zienswijzen naar voren gebracht.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

n.v.t.

FINANCIËLE ASPECTEN

n.v.t.

BIJLAGE(N)

- Bestemmingsplan Westermaat Plein Fase III, verplaatsing reclame-uiting (met identificatienummer NL.IMRO.0164.BP0104-0301) bestaande uit toelichting, regels, verbeelding en bijlagen.
- Begeleidingsforumlier besluitvorming bestemmingsplannen.

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Behandelvoorstel

Onderwerp	Kadernota Sport en Bewegen en uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1e fase		
Zaaknummer	2055919	Portefeuillehouder	Claudio Bruggink
Historie	Het sport- en beweegbeleid dient geactualiseerd te worden, aangezien er sprake is van diverse ontwikkelingen, bezuinigingen en nieuwe inzichten. De concept Kadernota Sport en Bewegen is besproken tijdens een themabijeenkomst Sport op 30 mei jl. De uitkomsten van deze bespreking zijn meegenomen in de presentatie en bespreking van de concept kadernota tijdens de politieke markt op 8 juni jl. In het tweede deel van deze politieke markt, 16 juni jl. is het sportaccommodatiebeleid besproken. Deze ontwerp kadernota is –samen met het ontwerp uitvoeringsprogramma sportaccommodaties, eerste fase- op 19 juli door het college vastgesteld en vrij gegeven voor inspraak gedurende 8 weken. Er zijn gedurende deze termijn geen inspraakreacties ontvangen. Op 6 juli jl. is een Motie van het CDA (Tempo in onderzoek zaalsport en accommodaties) aangenomen in de raad. Het college zal voor 1 december besluiten over de overige (deel)uitvoeringsprogramma's en deze vervolgens voorleggen aan de gemeenteraad.		
Belangrijkste beslissingen / -besprekingspunten	De Kadernota Sport en Bewegen vast te stellen. Kennis te nemen van het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1^e fase Een belangrijk onderdeel van het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties is het toepassen van kostendekkende huur. Om in de aanleg en onderhoud van kunstgrasvelden te kunnen blijven voorzien binnen het bestaand financieel kader is een ophoging van 18% naar 40 % kostendekkende huur nodig. Voor aanleg van nieuwe kunstgrasvelden of verlaging van kostendekkende huur dient een beroep gedaan te worden op nieuw beleid.		

Politieke Markt	9 november 2016			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Wiert Wiertsema	Anke Haarhuis	Theaterzaal	Sociaal	75 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming			
Behandeladvies	Behandeling van dit onderwerp vindt tezamen plaats met: - 2054811 Vaststellen verordening tarieven sportaccommodaties 2017 De fracties wordt gevraagd om een oordeel te geven over de voorstellen van het college en hierover het debat met elkaar te voeren.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐		duur: maximaal 5 minuten	

Raad	22 november 2016	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies		
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2055919	Flohr, Alex	SOC-MO	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Kadernota Sport en Bewegen en uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1e fase			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

- 1) de kadernota Sport en Bewegen vast te stellen
- 2) kennis te nemen van het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1e fase

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De gemeente heeft op basis van kaders, ontwikkelingen, trends en input van betrokkenen een ontwerp kadernota Sport en Bewegen én een ontwerp uitvoeringsprogramma sportaccommodaties eerste fase gemaakt.

Beide documenten hebben gedurende 8 weken ter inzage gelegen. Er zijn geen inspraakreacties gekomen. Het college heeft op 4 oktober het uitvoeringsprogramma sportaccommodaties eerste fase vastgesteld en aan de raad wordt voorgesteld om de kadernota Sport en Bewegen nu definitief vast te stellen.

Voor 1 december zijn de uitvoeringsprogramma's Sportstimulering en Verenigingsondersteuning en het overige gedeelte van het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties in concept gereed. Deze worden de komende periode besproken met betrokkenen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2055919	Wildemors, Chantal	SOC-MO	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Kadernota Sport en Bewegen en uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1e fase			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Het sport en beweegbeleid dient geactualiseerd te worden, aangezien we te maken hebben (gehad) met diverse ontwikkelingen, bezuinigingen en er nieuwe inzichten zijn ontstaan. Het college heeft hiertoe in september 2015 de bestuursopdracht *Actualiseren sportbeleid* vastgesteld.

Van concept naar ontwerp naar definitieve kadernota Sport en Bewegen

De concept kadernota Sport en Bewegen is besproken met sportverenigingen tijdens een themabijeenkomst Sport op 30 mei jl. Daarbij is er ook een doorkijk gegeven van een gedeelte van het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties m.b.t. de aanleg en vervanging van kunstgras. De uitkomsten hiervan zijn meegenomen in de presentatie en bespreking van de concept kadernota tijdens de politieke markt op 8 juni. In het 2^e deel van de politieke markt op 16 juni is het sportaccommodatiebeleid – onderdeel aanleg en vervanging kunstgras – besproken aan de hand van een powerpointpresentatie.

Tijdens de themabijeenkomst Sport (30 mei) is er door een sportvereniging een schriftelijke inspraakreactie afgegeven. Die is als bijlage bijgevoegd, evenals het samenvattende inputdocument met alle (overige) reacties van sportverenigingen en vanuit de verschillende fracties tijdens de politieke markt. Op basis van deze input is de concept kadernota Sport en Bewegen op enkele punten aangepast en aangevuld. Dat heeft geleid tot de ontwerp Kadernota Sport en Bewegen.

Deze ontwerp kadernota is – samen met het ontwerp uitvoeringsprogramma sportaccommodaties, eerste fase – op 19 juli door het college vastgesteld en vrij gegeven voor inspraak gedurende acht weken.

Geen inspraakreacties

Er zijn geen inspraakreacties binnengekomen tijdens de inspraakperiode met betrekking tot de ontwerp kadernota Sport en Bewegen.

En er zijn ook geen inspraakreacties binnengekomen tijdens de inspraakperiode met betrekking tot het ontwerp uitvoeringsprogramma sportaccommodaties, eerste fase.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

De kadernota Sport en Bewegen schetst de inhoud van het sport- en beweegbeleid op hoofdlijnen. De kadernota vormt de kapstok voor de nadere invulling van het sport- en beweegbeleid voor de komende jaren.

Visie

We streven ernaar dat zoveel mogelijk inwoners van Hengelo (blijven) sporten en bewegen en worden aangezet tot een actieve leefstijl. Sport en bewegen draagt bij aan het welzijn, gezondheid, participatie en integratie van mensen en vergroot de betrokkenheid bij onze samenleving. Het sport en beweegaanbod levert daarmee ook een belangrijke bijdrage aan de doelstellingen binnen ons sociale domein.

We onderscheiden een drietal beleidslijnen om invulling te geven aan ons sport- en beweegbeleid; te weten sportstimulering, verenigingsondersteuning en sportaccommodatiebeleid.

Inhoud en proces

In de kadernota zijn per beleidslijn specifieke uitgangspunten/doelen geformuleerd. Sommige beleidsuitgangspunten blijven gelijk, maar we stellen ook enkele beleidswijzigingen voor. Na vaststelling van de kadernota Sport en Bewegen, worden de beleidsuitgangspunten concreet uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's. Daar gaan we in op de vraag *hoe* we dat concreet gaan doen (resultaten/maatregelen) en met welke middelen.

In de aanloop naar de kadernota is geconstateerd dat het onderwerp 'aanleg en vervanging van kunstgras' een zodanige urgentie kent bij verenigingen, dat de uitwerking van dit specifieke onderwerp naar voren is gehaald. Het college heeft er - in samenspraak met de gemeenteraad – voor gekozen om dit gedeelte alvast uit te werken in het Uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, eerste fase.

De overige (deel)uitvoeringsprogramma's worden voor 1 december ter besluitvorming voorgelegd aan het college. Bij het uitvoeringsprogramma binnensportaccommodaties wordt eveneens uitvoering gegeven aan de motie van het CDA van 6 juli jl.

In het uitvoeringsprogramma sportaccommodaties, eerste fase, zijn eenduidige criteria geformuleerd die gebruikt gaan worden bij de aanleg of vervanging van kunstgras. Om alle kunstgrasvelden in de toekomst te kunnen renoveren of vervangen, is er niet voldoende dekking. Om wel in deze dekking te kunnen voorzien, moet een meer kostendekkende huur (40%) worden toegepast.

Het nieuwe huurbedrag zal geleidelijk aan de betreffende verenigingen worden doorberekend.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

- 1) de kadernota Sport en Bewegen vast te stellen.
- 2) kennis te nemen van het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1e fase

FINANCIËLE ASPECTEN

De financiële consequenties zijn reeds betrokken bij de kadernota 2017-2020 zoals door uw raad vastgesteld op 6 juli jl.

BIJLAGE(N)

- Kadernota Sport en Bewegen
- Uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1^e fase
- bijlage 1 uitvoeringsprogramma sportaccommodaties
- bijlage 2 uitvoeringsprogramma sportaccommodaties
- bijlage 3 uitvoeringsprogramma sportaccommodaties
- Document *ontvangen input voor concept kadernota Sport en Bewegen*
- reactie op concept kadernota Sport en Bewegen

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Kadernota Sport en Bewegen

INLEIDING

Hengelo heeft een goede sportinfrastructuur met een divers sport- en beweegaanbod voor verschillende doelgroepen. We hebben circa 100 sportverenigingen in ongeveer 40 verschillende takken van sport. Hengelo is wereldwijd bekend om de AA-Drink FBK-Games die jaarlijks in het FBK-stadion georganiseerd worden. Het Twentebad is zowel lokaal als regionaal een enorme publiekstrekker, Hengelo Sport wordt landelijk regelmatig als good practice genoemd en ook het het Auni zaalvoetbaltoernooi geniet landelijke bekendheid. Zaken om trots op te zijn.

Binnen het sport- en beweegbeleid hebben we in de afgelopen jaren mooie ontwikkelingen in gang gezet en zijn er goede resultaten bereikt. Het is dan ook niet de bedoeling om het beleid radicaal om te gooien. Wel is het noodzakelijk om het beleid kritisch tegen het licht te houden, aangezien we te maken hebben (gehad) met diverse ontwikkelingen en bezuinigingen. Daarnaast zijn er nieuwe inzichten en wensen ontstaan. Daarnaast zijn er vanuit het verleden - door verschillende oorzaken - soms ongelijke situaties ontstaan tussen sportverenigingen. We streven ernaar om vergelijkbare ondersteuningsverzoeken van vergelijkbare sportverenigingen vanaf nu op een zelfde manier te behandelen. (gelijke monniken, gelijke kappen)

Gezien de beperkte inzet van menskracht en middelen, is het noodzakelijk om focus aan te brengen en daarmee duidelijkheid te scheppen richting betrokkenen. Richtinggevend hiervoor is de bestuurlijke opdracht die het college van burgemeester en wethouders in september 2015 heeft vastgesteld.

Sporten en bewegen gaan grotendeels samen. Het begrip bewegen is echter breder dan het begrip sporten. Bewegen is ook fietsen naar het werk, wandelen in het park, spelen op het schoolplein of met de rollator naar de winkel lopen. Binnen deze kadernota gaat het dus (ook) om het stimuleren van beweging: het enthousiasmeren van burgers om letterlijk en figuurlijk in beweging te komen.

Kadernota en uitvoeringsprogramma's

In deze kadernota schetsen we de inhoud van het sport- en beweegbeleid op hoofdlijnen. We onderscheiden hierin een drietal beleidslijnen; te weten sportstimulering, verenigingsondersteuning en sportaccommodatiebeleid. De kadernota vormt de kapstok voor de nadere invulling van het sportbeleid voor de komende jaren: *wat* gaan we doen/bereiken binnen elke beleidslijn?

Vervolgens gaan we dit concreet uitwerken in een afzonderlijk (deel)uitvoeringsprogramma per beleidslijn. Daarin gaan we in op de vraag *hoe* we dat gaan doen en met welke middelen.

In principe zijn de uitvoeringsprogramma's ter afdoening van het college van burgemeester en wethouders. Echter, als er wijzigingen met betrekking tot het huidige financiële kader worden voorgesteld, dan ligt de besluitvorming bij de gemeenteraad, aangezien zij over de financiële kaders gaat.

Belang van sport en bewegen voor Hengelo

De kracht van Hengelo ligt bij haar inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en instellingen. Dankzij deze kracht kan de komende jaren worden gewerkt aan een sociale, gezonde, actieve en aantrekkelijke gemeente. Hengelo wil een interessante woon- en werkplek blijven met een gevarieerd aanbod op diverse terreinen. Sport en bewegen spelen daarin een belangrijke rol, omdat veel mensen dat graag doen. Sport en bewegen hebben een sociale waarde, in gezondheid, in leervermogen, in talentontwikkeling, in productiviteit en in sociale cohesie.

Sport en bewegen bieden plezier en ontspanning en dragen bij aan de ontwikkeling van mensen. Het is geestverruimend, verbetert het concentratievermogen, zelfdiscipline en biedt mogelijkheden voor het ontwikkelen en onderhouden van sociale netwerken. Kinderen die meer bewegen zijn weerbaarder en lopen minder kans om overgewicht te ontwikkelen. Volwassenen blijven langer fit en vitaal als ze er een actieve levensstijl op nahouden. Voor ouderen is het belangrijk om in beweging te blijven, want het verlaagt de kans op (chronische) ziektes en beperkt de consequenties ervan als je eenmaal een chronische aandoening hebt. Naast alle gunstige fysieke effecten, verbetert lichaamsbeweging ook de cognitieve functies. Het is aangetoond dat beweging het leervermogen en geheugen verbetert en het is heilzaam bij psychische klachten zoals stress, verslaving en depressiviteit.

De geschatte directe zorgkosten in Nederland als gevolg van onvoldoende bewegen worden voor volwassenen geschat op 471 miljoen per jaar. Dit bedrag is exclusief de indirecte kosten als gevolg van bijvoorbeeld ziekteverzuim. De hoge zorgkosten door onvoldoende bewegen maken het lonend om bewegen te stimuleren.

Sportverenigingen en andere sportaanbieders zijn gemeenschappen in het klein met een eigen cultuur, bijbehorende regels en omgangsvormen. Juist in sportverband kunnen kinderen en jongeren veel positieve dingen leren en uitproberen, in een duidelijke structuur. Ze ondervinden het belang van regels en discipline en leren omgaan met winnen en verliezen.

De regels in de sport gelden voor iedereen, ongeacht afkomst, maatschappelijke positie, geloof, taal of cultuur. Daarmee is sport een ideaal middel voor verbinding en integratie van mensen in de samenleving.

KADERS, ONTWIKKELINGEN EN TRENDS

In dit hoofdstuk schetsen we de kaders die gelden voor het sport- en beweegbeleid, de koppelingen die er zijn met andere beleidsvelden en komen enkele relevante ontwikkelingen en trends aan de orde.

Bestuursopdracht actualiseren sportbeleid

In september 2015 is de bestuursopdracht *actualiseren sportbeleid* door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld. Op basis van het coalitieakkoord 2014-2018 en de sociale visie Hengelo 2020 zijn toen de volgende uitgangspunten bepaald:

- Sport en bewegen moet voor iedereen toegankelijk, veilig en laagdrempelig zijn.
- Het sportbeleid staat niet op zichzelf, maar is verweven met andere beleidsterreinen.
- Burgers zijn in grote mate zelf verantwoordelijk voor hun eigen sport- of beweeggedrag.
- We gaan uit van de eigen kracht van sportaanbieders.
- We zetten de beschikbare middelen met voorrang in op (de ondersteuning van) maatschappelijk actieve sportverenigingen.
- We zorgen voor een goed, passend en betaalbaar aanbod van sportaccommodaties.
- We verstrekken in beginsel geen leningen en garanties.

Met respect...

In het beleidsplan *Met respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning* geven wij vorm aan het organiseren van de maatschappelijke ondersteuning in onze stad. De decentralisaties leggen een grote verantwoordelijkheid bij gemeenten neer. In de komende jaren willen we vooral een inhoudelijke vernieuwing en inrichting van zorg en welzijn inluiden. We zien daarbij een belangrijke rol voor vrijwilligers(organisaties) en verenigingen als drager van de sociale samenleving. Sport en bewegen worden steeds meer gezien en ingezet als middel voor een gezonde en vitale samenleving. Ons sport- en beweegbeleid biedt volop kansen en mogelijkheden om bij te dragen aan onze gezamenlijke opgaven binnen het sociale domein. De activiteiten staan hierbij centraal; niet de accommodaties of organisaties.

Koppeling met andere beleidsterreinen

Sport en bewegen zijn sterk verweven met gezondheid, jeugd, welzijn, onderwijs, spelen, groen, zorg, stedelijke ontwikkeling, recreatie en citymarketing. Maar er zijn ook relaties met het armoedebeleid, veiligheid en vergunningen.

In de afgelopen jaren van bezuinigingen hebben we binnen het sportbeleid nadrukkelijk de samenwerking gezocht met andere beleidsterreinen om tot afspraken en synergie te komen. Bijvoorbeeld rondom de actualisatie van het gezondheidsbeleid, het speelbeleid, de horecavisie, het actieplan fietsen en de herinrichting van het Sports Centre Hengelo.

En dat zullen we de komende jaren waar mogelijk nog meer gaan doen. Bijvoorbeeld als het gaat om de uitwerking van de transformatieagenda, het actualiseren van het vrijwilligersbeleid, het ontwikkelen van dag- en vrijetijdsbesteding in wijken en het maken van afspraken met Gildebor over het beheer en onderhoud van sportaccommodaties.

Het gemeentelijke sport- en beweegbeleid is een wezenlijk onderdeel van het integrale beleid voor Hengelo.

Ontwikkelingen en trends

De samenstelling van de bevolking verandert door de toenemende vergrijzing en ontgroening. Het aantal ouderen met een chronische aandoening in Hengelo stijgt van ongeveer 2.400 gevallen in 2010 naar 4.000 gevallen in 2040. Daarnaast zal het aantal ouderen met een mobiliteitsbeperking stijgen van 3.800 gevallen in 2010 tot 6.300 gevallen in 2040. Ook overgewicht en dementie vormen een snel groeiend probleem voor de gezondheid. Daarnaast zijn de inkomensverschillen de afgelopen jaren structureel toegenomen. Het aantal huishoudens dat in armoede leeft is gestegen. Dit heeft een negatieve invloed op de sportparticipatie.

We hebben ook te maken met een veranderende sportconsument die steeds kritischer wordt en hogere eisen stelt aan wat sportaanbieders kunnen bieden. Daarnaast wil de sportconsument zelf bepalen waar en wanneer een sportieve activiteit wordt ondernomen. In dat kader kiezen ook steeds meer mensen voor individuele sport, die (ook) in ongeorganiseerd verband beoefend kan worden. Voorbeelden hiervan zijn fitness en hardlopen, maar ook wandelen, fietsen en zwemmen. Deze ontwikkeling leidt tot een verminderde behoefte aan gemeentelijke sportaccommodaties, een intensiever gebruik van de buitenruimte ten behoeve van sportbeoefening en een toename in het marktaandeel van commerciële sportaanbieders.

Verder zijn er ook veranderingen binnen de sportverenigingen. Het traditionele beeld van de vrijwilliger die zich vele jaren inzet voor een sportvereniging verdwijnt. De moderne vrijwilliger is meestal kort(er) beschikbaar en wil flexibel ingezet worden. Ook is er sprake van een terugtrekkende overheid en is de wet- en regelgeving aangescherpt, hetgeen aandacht vraagt van de besturen. Door de verschuiving in de vraag vanuit de maatschappij en de rol van de gemeente, wordt een andere benadering van verenigingen gevraagd. We zien dat steeds meer sportverenigingen oog hebben voor de omgeving om hen heen. Zij spelen in op maatschappelijke ontwikkelingen en organiseren – samen met partners – activiteiten die bijdragen aan maatschappelijke doelen.

VISIE EN ROL VAN DE GEMEENTE

Het bieden van mogelijkheden tot sportbeoefening is geen wettelijke verplichting. Niet landelijk, niet provinciaal en ook lokaal is het geen kerntaak. Toch vinden we sport en bewegen belangrijk en investeren we daarin vanuit de gemeente Hengelo. We willen sport en bewegen inzetten als instrument om fundamentele beleidsdoelen - vanuit diverse beleidsvelden - te bereiken. We willen afstemming en samenwerking tussen de verschillende beleidsterreinen en de betrokken partijen die daarbinnen opereren bevorderen.

Visie

We streven er naar dat zoveel mogelijk inwoners van Hengelo (blijven) sporten en bewegen en worden aangezet tot een actieve leefstijl.

Sport en bewegen dragen bij aan het welzijn, gezondheid, participatie en integratie van mensen en vergroot de betrokkenheid bij onze samenleving. Het sport- en beweegaanbod levert daarmee ook een belangrijke bijdrage aan de doelstellingen binnen ons sociale domein.

Als uitgangspunt hanteren we, dat we (in het verleden ontstane) verschillen tussen de sportverenigingen waar nodig en mogelijk opheffen, zodat de ontstane ongelijkheid tussen sportverenigingen afneemt. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat de beschikbare middelen eerlijk verdeeld worden. We willen echter wel duidelijke kaders stellen, zodat voor iedereen helder is op basis waarvan een vereniging wel of geen (financiële) ondersteuning krijgt.

Verschillende rollen van de gemeente

We onderscheiden een drietal beleidslijnen om invulling te geven aan ons sport- en beweegbeleid; te weten sportstimulering, verenigingsondersteuning en sportaccommodatiebeleid. Voor het sportaccommodatiebeleid maken we waar mogelijk een onderverdeling naar de gebieden buitensport en binnensport. Per beleidslijn hebben we als gemeente verschillende rollen. Deze worden hieronder beschreven.

sportstimulering

Sportstimulering is geen exclusieve taak voor de gemeente. Vanuit die gedachten hebben we de betrokkenheid en inzet van anderen nodig om onze doelstellingen te realiseren. De rol van de gemeente kan een tijdelijke zijn als vliegwielen voor het bij elkaar brengen van partijen. We nemen het voortouw in de ontwikkeling van beleidskaders en sturing waar mogelijk via subsidiering, maar we zien onze rol vooral als partner die samen met inwoners, sportverenigingen en andere sportaanbieders, onderwijs, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven vorm geeft aan onze ambities en doelstellingen.

Op het gebied van sportstimulering vervullen we als gemeente vooral een regisserende en stimulerende rol. Deze rol kenmerkt zich door een sterke betrokkenheid van diverse partijen bij de ontwikkeling en uitvoering van sportstimulering.

verenigingsondersteuning

Dit beleid is erop gericht om (initiatieven van) sportverenigingen te ondersteunen.

Zoals reeds verwoord in de uitgangspunten, zijn sportverenigingen zelf verantwoordelijk voor hun eigen bestaan; dit vereist een sterke sportvereniging met een capabel bestuur, een goede organisatie, actuele kennis en een stevig vrijwilligersapparaat. Verenigingsondersteuning is erop gericht de verenigingen te ondersteunen om dat te bereiken.

We zetten de beschikbare menskracht en middelen met voorrang in bij maatschappelijk actieve sportverenigingen. Deze zijn niet alleen op zichzelf gericht, maar hebben oog voor haar directe omgeving en haar maatschappelijke positie in de stad.

De gemeente heeft op het gebied van verenigingsondersteuning dus vooral een ondersteunende rol.

sportaccommodatiebeleid

Om mensen te kunnen laten sporten en bewegen, moet de noodzakelijke infrastructuur daarvoor aanwezig zijn. De aanwezige sportaccommodaties in Hengelo zijn een middel om sport en bewegen mogelijk te maken: de stenen dragen bij aan de inhoud. Het realiseren en/of in stand houden van sportaccommodaties is geen doel op zich!

De benodigde gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties moeten op orde zijn. De gemeente heeft als beheerder vooral een voorwaarde scheppende en faciliterende rol ten aanzien van gemeentelijke sportaccommodaties en voorzieningen in de openbare ruimte.

HET NIEUWE SPORTBELEID: WAT GAAN WE DOEN?

In dit hoofdstuk beschrijven we de inhoud op hoofdlijnen op basis van de eerder geschetste kaders en ontwikkelingen. Dit doen we door per beleidslijn specifieke uitgangspunten/doelen te formuleren. We geven een opsomming en toelichting van de beleidsuitgangspunten die hetzelfde blijven en van de *beleidswijzigingen* die we willen aanbrengen. Waar nodig geven we alvast een doorkijkje naar de beleidsuitvoering.

Gezamenlijk vormen deze uitgangspunten de kapstok voor de nadere invulling van het sport- en beweegbeleid voor de komende jaren: *wat* gaan we doen/bereiken binnen elke beleidslijn?

Na vaststelling van deze kadernota gaan we de beleidsuitgangspunten concreet uitwerken in afzonderlijke (deel)uitvoeringsprogramma's per beleidslijn. Daarin gaan we in op de vraag *hoe* we dat concreet gaan doen (resultaten/maatregelen) en met welke middelen.

SPORTSTIMULERING

Hoe staan we ervoor in de gemeente Hengelo? Hieronder enkele percentages om een beeld te schetsen van de sport- en beweegparticipatie anno 2016.

- 71% van de kinderen (4-12 jaar) en 40% van de volwassenen (18-75 jaar) is lid van een sportvereniging;
- Van de 13-16 jarigen in Hengelo voldoet 65% aan de soepele beweegnorm van meer dan 7 uur matig intensieve beweging per week;
- 35% van de volwassenen (18-75 jaar) voldoet aan de Nederlandse norm voor gezond bewegen (minimaal 30 minuten matig intensief actief op ten minste 5 dagen per week);
- 65% van de volwassenen (18-75 jaar) sport minimaal 40 keer per jaar;
- Ruim 75% van de kinderen (6-12 jaar) gaat iedere dag lopen of zelf fietsend naar school.

We gebruiken deze cijfers – die afkomstig zijn uit diverse periodieke onderzoeken – om ontwikkelingen te monitoren binnen onze planning en control cyclus en kunnen daarmee desgewenst bijsturen op het beleid.

We zetten sport en bewegen in als instrument om fundamentele beleidsdoelen te bereiken. Hierbij staat het doel van sport en bewegen centraal: zelfontplooiing en ontspanning. Sommige doelgroepen kunnen dit onvoldoende vanuit eigen kracht. Zij hebben daarbij hulp en ondersteuning nodig. Hierbij is sportstimulering vooral gericht op het individu. Het komt tot uitdrukking in het organiseren van activiteiten bijvoorbeeld in het kader van sportkennismaking, bestrijding bewegingsarmoede of overgewicht.

De gemeentelijke inzet op het gebied van sportstimulering is in principe altijd tijdelijk: we proberen onze burgers middels een steuntje in de rug aan te zetten tot (meer) sporten en bewegen.

Uiteindelijk is het de verantwoordelijkheid van de mensen zelf om te (blijven) sporten en bewegen.

Verbindingen leggen door Combinatiefuncties Sport

De gemeentelijke sportstimulering heeft een enorme boost gekregen door de Impuls combinatiefuncties. Deze structurele rijksregeling stelt ons in staat om combinatiefuncties te realiseren op het gebied van sport en cultuur. Een combinatiefunctionaris Sport (ofwel buurtsportcoach) organiseert sport- en beweegaanbod en maakt daarbij een verbinding tussen het sportdomein en een ander domein, zoals onderwijs of welzijn.

In Hengelo hebben we de afgelopen jaren goede ervaringen opgedaan met de verschillende combinatiefunctionarissen; door hun specifieke inzet, ervaring en expertise zijn ze van grote waarde binnen onze sportinfrastructuur. Onze combinatiefunctionarissen Sport zijn met name actief binnen Hengelo Sport, het Twentebad en de stichting FC Twente Scoren in de Wijk. Ook worden er binnen het voortgezet (speciaal) onderwijs, Wijkkracht en een sportvereniging activiteiten ontplooid door combinatiefunctionarissen sport. Op basis van vooraf vastgestelde beleidsdoelen en zo nodig en mogelijk aangevuld met actuele thema's gaan zij gericht aan de slag met sportstimulering en verenigingsondersteuning. Zij geven vorm en inhoud aan ons sportbeleid: daadwerkelijk met de bal in de hand en/of in een motiverend gesprek om iemand de sport- en beweeg-drempel over te helpen.

Via de combinatiefunctionarissen Sport stimuleren we een goed sport- en beweegaanbod, met name op en rond scholen, omdat dit een fundament biedt voor een leven lang sporten en het aanmeten van een gezonde leefstijl. We kiezen voor de vindplaats scholen, omdat we via de scholen alle kinderen bereiken. Sportverenigingen hebben de mogelijkheid om hierbij aan te sluiten, bijvoorbeeld door te participeren in het sportactiviteitsaanbod van Hengelo Sport. Leerlingen krijgen dan onder (en soms ook na) schooltijd les van deskundige en vaak zeer

enthousiaste trainers van Hengelose sportverenigingen. Sportverenigingen kunnen hun sport onder de aandacht brengen bij honderden leerlingen en hun sportvereniging ontvangt daar een beperkte vergoeding voor die ten goede komt aan de clubkas. Een win-win-win situatie!

Aandacht voor specifieke doelgroepen

Niet alle doelgroepen zijn in staat om vanuit eigen kracht te (blijven) sporten en bewegen en zichzelf daarmee een gezonde leefstijl aan te leren. Binnen de gemeentelijke sportstimulering richten we ons met name op vier specifieke doelgroepen:

- 1) jeugd
- 2) mensen met een beperking
- 3) kwetsbare senioren en ouderen
- 4) mensen met weinig financiële draagkracht

Om deze doelgroepen (beter) te kunnen bedienen, zijn of worden prestatieafspraken gemaakt en worden specifieke menskracht en middelen ingezet. Naast een actieve leefstijl werkt ook een gezonde voeding, bewust omgaan met middelen (drank, roken en drugs) en sportief gedrag mee aan een gezonde leefstijl. Ook aan deze onderwerpen besteden we vanuit sportstimulering (en verenigingsondersteuning) gerichte aandacht.

Meer inzicht in besteding huidige subsidie voor jeugdsport en mindervaliden

Vanuit het (verre) verleden kunnen Hengelose sportverenigingen jaarlijks subsidie aanvragen voor jeugdleden en minder valide leden uit Hengelo. Bedragen tot duizenden euro's per vereniging die worden uitbetaald zonder dat daar een tegenprestatie tegenover staat. In hoeverre gebruiken sportverenigingen de verkregen subsidie daadwerkelijk voor de beoogde doelgroep?

We willen inzicht krijgen in hoe deze subsidiemiddelen door sportverenigingen worden ingezet. Op basis van daarvan gaan we beoordelen of het wenselijk is dat deze subsidieregeling wordt omgevormd naar een subsidieregeling waarbij duidelijke prestatieafspraken worden gemaakt met sportverenigingen. We werken dit uit in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering en stemmen dit af met sportverenigingen.

Topsport, talenten en sportevenementen

Topsport en breedtesport zijn beide belangrijk en nauw met elkaar verbonden. Aansprekende topsportprestaties voorzien de breedtesport van een impuls en dragen bij aan de trots en het wij-gevoel onder de inwoners van Hengelo. We waarderen topsport en talentontwikkeling, maar zien deze niet als speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid, maar vooral als taak van de verenigingen zelf en de sportkoepels. Waar nodig en passend binnen de gemeentelijke mogelijkheden willen we ondersteuning bieden aan topsport en talentontwikkeling, maar we stellen hiervoor geen financiële middelen beschikbaar. De beperkte middelen die we als gemeente hebben, stellen we uitsluitend beschikbaar voor de breedtesport.

We zien sportevenementen als een mogelijkheid om zowel de sport als de gemeente Hengelo op de kaart te zetten. Een goed georganiseerd evenement zorgt voor levendigheid en een economische spin-off. De organisatie, financiering en uitvoering van sportevenementen is in principe een taak van de individuele verenigingen of initiatiefnemers. Onder bepaalde voorwaarden kunnen organisatoren van (sport)evenementen bij Bureau Hengelo een aanvraag doen voor een financiële bijdrage. Bureau Hengelo zet in op evenementen die een grote bijdrage leveren aan de economie van de stad en het imago van de stad versterken.

Daarnaast kunnen we vanuit de gemeente zo nodig en mogelijk in beperkte zin ondersteunen door mee te denken en mogelijke verbindingen te leggen.

AA-drink FBK-Games

Hengelo is wereldwijd bekend om haar topatletiekevent: de AA-Drink FBK-Games. Vele wereldtoppers hebben in het FBK-stadion in Hengelo aan de start gestaan. Vijf wereldrecords hebben Hengelo op de atletiekkaart gezet.

Echter, de forse bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben ook zijn weerslag gehad op het FBK-stadion en de AA-drink FBK-Games. Eind 2013 heeft de gemeenteraad besloten om het FBK-stadion primair als atletiekstadion te behouden, maar nagenoeg alle financiële en personele bijdragen vanuit de gemeente aan de AA-drink FBK-Games zijn wegbezuinigd. Daarom is de organisator (de stichting FBK-Games) een partnerschap aangegaan met een sportmarketingbedrijf. Door deze samenwerking is de organisatie van de AA-drink FBK-Games op topniveau tot en met 2018 gegarandeerd.

Daarnaast is afgesproken dat door deze partijen enkele breedtesportevenementen worden georganiseerd die gerelateerd zijn aan de AA drink FBK-Games. Door deze side-events worden verschillende doelgroepen betrokken en verbonden, hetgeen bijdraagt aan onze gemeentelijke doelstellingen met betrekking tot het bevorderen van sport, bewegen en een gezonde leefstijl.

Het bevorderen van sport en bewegen in de openbare ruimte

De hoofddoelstelling van ons lokale gezondheidsbeleid is het bevorderen van de gezondheid en vitaliteit van onze burgers. Subdoelstelling hierbij zijn het bevorderen van bewegen en het leveren van fysieke inspanning, evenals het benutten van de mogelijkheden die de fysieke omgeving ons biedt om te komen tot gezondheidsbevorderend gedrag.

Sport en bewegen kan op verschillende manieren worden vormgegeven: in verenigingsverband, in commercieel verband of ongebonden (met vrienden, familie of individueel). Daarnaast kan sport ook beoefend worden via evenementen, binnen een bedrijf, via school, via sociaal cultureel werk of op andere manieren georganiseerd zijn. Het organisatorisch verband hangt rechtstreeks samen met de sport die wordt beoefend. Zo zijn er echte verenigingsporten (veldvoetbal, hockey, tennis), sporten die voornamelijk in commercieel verband worden beoefend (fitness en aerobics) en sporten die met name ongebonden worden gedaan (zwemmen, wandelen, skeeleren, hardlopen en wielrennen/mountainbiken).

In het groenplan Hengelo en de kadernota spelen is er uitgebreide aandacht voor een gezonde fysieke omgeving. Groen in de woon- en werkomgeving brengt rust en biedt mogelijkheden voor passieve en actieve ontspanning. Hengelo kent een hoofdgroenstructuur en er zijn goede fiets-, wandel- en hardlooptmogelijkheden die de stad en de wijken veilig en aantrekkelijk maken. Ook zijn er door de hele stad openbare sport-, beweeg- en speelplekken ingericht voor jong en oud. Daarnaast zijn de schoolpleinen en diverse kunstgrasvelden openbaar toegankelijk. Verder leveren diverse projecten en de inrichting van het Weusthagpark en verschillende natuurspeelplekken een belangrijke bijdrage aan het stimuleren van bewegen in de openbare ruimte.

Bij de inrichting van de openbare ruimte is het belangrijk om 'sport inclusief' te denken. Dit betekent dat bij aanpassingen in de openbare ruimte ook sport, spel en bewegen wordt meegenomen. Hierdoor wordt de openbare ruimte meer geschikt gemaakt om verschillende doelgroepen te bereiken die nu nog niet of nauwelijks sporten en bewegen. Hierbij kan gedacht worden aan simpele oplossingen, zoals het aanbrengen van belijning als speelaanleiding of het plaatsen van een bankje, zodat ouderen tussentijds even kunnen rusten als ze naar de winkel lopen of door het park wandelen. Maar het kan ook gaan om de aanleg van een fietspad of een strengere controle op het achterlaten van hondenpoep op (in)formele speelplekken.

Wat blijven we doen?

- We stimuleren een goed sport- en beweegaanbod op en rond scholen door de gerichte inzet van de diverse combinatiefuncties Sport tijdens en na schooltijd te continueren. Sportverenigingen hebben de mogelijkheid om hierin te participeren.
- Waar nodig en passend binnen de gemeentelijke mogelijkheden bieden we ondersteuning aan topsport(eventementen) en talenten, maar we stellen hiervoor geen financiële middelen beschikbaar. We verstrekken vanuit sportstimulering dus geen subsidie aan het top-atletiekevenement AA-drink FBK-Games, maar we kunnen wel een bijdrage leveren als gerelateerde breedtesportactiviteiten zich specifiek richten op Hengeloers die zich in een kwetsbare positie bevinden.
- De inrichting van de openbare ruimte moet een bijdrage leveren aan het stimuleren van sport en bewegen.

Wat gaan we anders doen?

- Aansluitend bij het rijksbeleid om te streven naar 3 uur bewegingsonderwijs per week, willen we in gesprek met scholen om te bespreken hoe we dit zouden kunnen realiseren. Het kan dan ook gaan om het stimuleren van na- of tussenschoolse sport- en beweegactiviteiten of het meer integreren van bewegen in de reguliere lessen.
- We leggen actief verbanden tussen het sport- en beweegaanbod enerzijds en (de vraag vanuit) het sociaal domein (zorg, welzijn, onderwijs, opvang) anderzijds. Via combinatiefunctionarissen Sport en specifieke bijeenkomsten gaan we de samenwerking zoeken en verder uitdiepen. In de komende periode gaan we een aantal specifieke sport-zorgtrajecten ontwikkelen en uitvoeren, onder andere in het Twentebad.

De insteek van dergelijke sport-zorgtrajecten is, dat mensen in een kwetsbare positie door de aangeboden sport- en beweegactiviteiten minder (zware) zorg nodig hebben. Daartoe proberen we ook afspraken te maken met zorgverzekeraars en eerstelijnszorgaanbieders.

- In de afgelopen jaren hebben we ons binnen sportstimulering met name gericht op de doelgroep jeugd. De komende jaren willen we ons – naast de focus op jeugd – ook meer specifiek gaan richten op een hogere sportparticipatie van mensen in een kwetsbare situatie, zoals mensen met een beperking, ouderen of mensen met weinig financiële draagkracht.
- We gaan inzichtelijk maken hoe de huidige subsidiemiddelen voor jeugdsport en mindervaliden worden ingezet. Op basis van daarvan gaan we beoordelen of het wenselijk is dat deze subsidieregeling wordt omgevormd naar een subsidieregeling waarbij duidelijke prestatieafspraken worden gemaakt met sportverenigingen. We werken dit uit in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering en stemmen dit af met sportverenigingen. Het huidige financiële kader blijft hierbij gelijk.
- We willen de openbare ruimte beter benutten om sport en bewegen te stimuleren. Het gaat dan onder andere om het (beter) bekend maken van de huidige mogelijkheden die onze openbare ruimte daarvoor biedt. Bijvoorbeeld door gerichte inzet van de combinatiefunctionarissen of het ondersteunen van nieuwe beweeginitiatieven in de openbare ruimte.

VERENIGINGSONDERSTEUNING

De gemeente Hengelo heeft ongeveer 100 sportverenigingen. Dit betreft zowel grote als kleine verenigingen in circa 40 verschillende takken van sport. Deze sportverenigingen zorgen er in eerste instantie voor dat hun leden met plezier kunnen sporten en leden hun talent kunnen ontdekken en ontwikkelen. Verenigingssport heeft ook een belangrijke participatieve waarde en vormt een platform voor ontmoeting en vrijwilligerswerk, waardoor het sociaal netwerk van mensen groter wordt. Sportclubs vervullen in de basis dus al van een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie. De kracht van de vereniging zit in de betrokkenheid van de vele enthousiaste vrijwilligers. Maar enthousiasme alleen is in deze tijd niet meer toereikend om een vereniging goed te kunnen besturen.

Verenigingsondersteuning is erop gericht om (initiatieven van) sportverenigingen te ondersteunen. We kunnen meedenken over het realiseren van ambities en ideeën van sportverenigingen waar dit aansluit bij onze gemeentelijke doelstellingen en dit past binnen onze mogelijkheden en de gestelde kaders. We gaan hierbij altijd uit van de eigen kracht van sportverenigingen. Er is in de loop der jaren een uitgebreid aanbod op het gebied van informatie, advies en voorbeelddocumenten ontwikkeld voor de dagelijkse praktijk van sportverenigingen, zoals bijvoorbeeld de Sportservice Desk. Ook is er ondersteuning vanuit de verschillende sportbonden en Sportservice Overijssel.

Themabijeenkomsten Sport

Vanuit de gemeente organiseren we per jaar enkele themabijeenkomsten voor sportverenigingen. Tijdens deze bijeenkomsten gaan we in gesprek over bepaalde thema's, halen we inzichten op, stemmen we zaken af, informeren we over mogelijke initiatieven, projecten en regelingen en is er ruimte voor onderling contact en kennisuitwisseling.

Meestal zijn de gehele themabijeenkomsten voor alle sportverenigingen. We organiseren ook bijeenkomsten waarbij we na een plenair deel met één (of meer) kleinere groep(en) een vervolgesprek hebben voor een onderwerp dat specifiek voor bepaalde sportverenigingen interessant is.

Via deze themabijeenkomsten kunnen we de betrokkenheid van sportverenigingen op een flexibele en dynamische manier borgen. De bijeenkomsten worden vaak goed bezocht.

Vitaliteit en maatschappelijke betrokkenheid

Sportservice Overijssel (SSO) is het provinciale servicepunt voor sport en bewegen. Zij voert periodiek de Verenigingsmonitor Overijssel uit. Deze monitor heeft als doel om een goed beeld te geven van de stand van zaken bij de Overijsselse sportverenigingen. Een onderdeel daarvan is de Vitaliteitsindex.

In 2013 heeft SSO in samenwerking met het Mulier Instituut deze Vitaliteitsindex ontwikkeld.

Deze geeft een beeld van de vitaliteit en maatschappelijke betrokkenheid van een sportvereniging. In deze index wordt *vitaliteit* beschouwd als de organisatiekracht van de vereniging. De vitaliteit wordt bepaald op basis van 7 items: leden, organisatie, beleid, accommodatie, kader, financiën en aanbod. De kenmerken van een vitale sportvereniging zijn: financieel gezond, capabel bestuur, goede organisatie met een stevig vrijwilligersbestand, actuele kennis en een sportaanbod gericht op de toekomst. Het betreft de interne kracht van een sportvereniging als sportaanbieder voor haar leden. (good governance)

Vooropgesteld dat iedere sportvereniging in de basis al een belangrijke rol vervult, is *maatschappelijke betrokkenheid* in deze index gebaseerd op de volgende twee items: ABC actief (mate waarin een vereniging actief een bredere maatschappelijk rol vervult) en ABC intentie (de houding van verenigingen ten opzichte van een bredere actief maatschappelijke rol). ABC staat voor Actief Betrokken Club. Een Actief Betrokken Club levert een bijdrage aan beleidsdoelstellingen buiten de sport of aan maatschappelijke thema's in de gemeente. Dit betreft de externe oriëntatie van de vereniging op haar omgeving. Onder de maatschappelijke rol verstaan wij: een (pedagogisch) verantwoord sport- en beweegklimaat, participatie (bv specifieke doelgroepen), gezonde leefstijl en/of verduurzaming.

Diverse Hengelose sportverenigingen hebben in 2013 (45% respons) en/of in 2015 (31% respons) deelgenomen aan de Overijsselse Verenigingsmonitor. Daardoor hebben we een beeld van het functioneren van de deelnemende sportverenigingen uit Hengelo, waaronder hun vitaliteit en maatschappelijke betrokkenheid.

De conclusie is, dat zij over het algemeen positief zijn over de toekomst, de sterkte en financiële positie van hun club. Werving en behoud van vrijwilligers/kader en leden zijn de belangrijkste aandachtspunten voor verenigingen. Ondanks dat bijna de helft van de verenigingen al een (brede)

maatschappelijke rol vervult, liggen er op dit thema zeker mogelijkheden voor de verenigingen en staan zij daar open voor.

In vergelijking met andere gemeenten in Overijssel, scoort de gemeente Hengelo overigens goed als het gaat om het percentage vitale verenigingen en percentage verenigingen dat actief een bredere maatschappelijke rol vervult of hiertoe bereid is. Daar mogen we trots op zijn.

Vrijwilligers in de sportsector

Binnen geen enkele andere sector zijn zoveel vrijwilligers actief als binnen de sportsector: bijna 1 op de 5 mensen in Nederland is sportvrijwilliger! Het betreft zowel mannen als vrouwen, veelal in de leeftijd van 35 tot 50 jaar. Vooral ouders die midden in het leven staan en allerlei verplichtingen hebben, maar vanuit voldoening, plezier en maatschappelijke betrokkenheid actief zijn.

Vrijwilligers zijn onmisbaar in de sportsector. Daarom is het onderwerp eigenlijk altijd relevant binnen de sportvereniging. Een belangrijke reden om hier meer en specifieke aandacht aan te besteden vanuit ons integrale vrijwilligersbeleid.

Verenigingsondersteuning is belangrijk, maar uiteindelijk is het een kwestie van doen en daar moeten de verenigingen toch echt zelf mee aan de slag.

Wat blijven we doen?

- We blijven inzetten op het ondersteunen van sportverenigingen door het bevorderen van kennis, deskundigheid en vaardigheden. Dit doen we onder andere door het organiseren van themabijeenkomsten voor sportverenigingen. Sportverenigingen worden uitgenodigd om hierbij zelf (ook) onderwerpen op de agenda te zetten. De periodieke themabijeenkomsten Sport zijn belangrijk voor de borging van betrokkenheid tussen gemeente en sportverenigingen enerzijds en onderling contact tussen de verschillende sportverenigingen anderzijds.
- We behouden de collectieve vrijwilligersverzekering. Deze verzekering is een aanvulling op de eigen aansprakelijkheidsverzekering van de sportvereniging. Sportverenigingen kunnen in bepaalde gevallen een beroep op doen op deze gemeentelijke verzekering. We blijven sportverenigingen hierover actief informeren.
- Ondanks dat we vanuit verenigingsondersteuning niet altijd op elk individueel verzoek van een sportvereniging kunnen inspelen, willen we aanspreekbaar en toegankelijk blijven voor sportverenigingen. Zo nodig en mogelijk maken we gebruik van derden (bv Wijkkracht of SSO, maar ook van het bedrijfsleven vanuit hun maatschappelijke betrokkenheid).

Wat gaan we anders doen?

- We willen dat de besturen van de sportverenigingen voldoende professioneel zijn toegerust, zodat zij organisatorisch sterk zijn. Werving en behoud van vrijwilligers/kader blijkt een belangrijk aandachtspunt voor de verenigingen. We zullen dit via de themabijeenkomsten specifiek aan de orde stellen. Daarbij zullen we meer aandacht schenken aan het delen en uitdragen van leermomenten, bereikte resultaten en successen.
- We gaan meer inzetten op samenwerking en kennisdeling tussen sportaanbieders onderling. Het bundelen van de krachten moet ertoe leiden dat sportverenigingen toekomstbestendiger worden en beter kunnen inspelen op de ontwikkelingen die op hen af komen. Vooral nog sturen we niet gericht op fusies tussen sportverenigingen, maar afhankelijk van de ondersteuningsvragen door sportverenigingen kan dit wel aan de orde komen.
- We verwachten van sportverenigingen dat ze vitaal zijn of willen worden.
- We stimuleren sportverenigingen om hun bredere maatschappelijke rol (verder) op te pakken. We gaan sportverenigingen hiertoe gericht stimuleren, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van (incidentele) middelen om sportparticipatie onder specifieke doelgroepen te vergroten. Ook kunnen we ons voorstellen dat verenigingen die een bredere maatschappelijke rol vervullen, worden ondersteund door de gemeente op het gebied van kennis, deskundigheid en vaardigheden.

- Bij de uitwerking van het integrale vrijwilligersbeleid gaan we de sportverenigingen nadrukkelijk betrekken. In het verleden was deze relatie (nog) niet zo vanzelfsprekend; zowel niet vanuit de sportverenigingen als vanuit het servicepunt vrijwilligerswerk. Daar willen we nu dus verandering in brengen.

SPORTACCOMMODATIEBELEID

In de gemeente Hengelo hebben we een divers aanbod van sportaccommodaties. Accommodaties voor binnensport (sporthallen en gymzalen) en accommodaties voor buitensport (o.a. sportparken en jachthaven). Het betreft particuliere accommodaties (o.a. tennis en golf) en gemeentelijke accommodaties (o.a. Twentebad en FBK-stadion).

Deze accommodaties dragen zowel bij aan de georganiseerde sport als aan de ongeorganiseerde sport (bv zwemmen of het huren van een gymzaal om met vrienden te voetballen, maar ook het medegebruik op gemeentelijke kunstgrasvelden).

Financiering en kostendekkendheid van sportaccommodaties

We streven er naar om zoveel mogelijk inwoners van Hengelo te laten sporten en bewegen. Een randvoorwaarde hierbij is een betaalbaar en divers aanbod van sportaccommodaties, dat aansluit bij de behoefte en de mogelijkheden van de sporters in Hengelo. De gemeente zorgt grotendeels voor de planning, de bouw, het beheer en de exploitatie van de sportparken, zwembaden en sporthallen. Het grootste deel van het beschikbare sportbudget wordt dan ook besteed aan ons sportaccommodatiebeleid.

In de meeste gemeentes vindt lokale sportstimulering onder andere plaats door het tegen een niet kostprijs dekkend tarief verhuren van sportaccommodaties. Hiermee worden de kosten voor sporters gedrukt. Ook in Hengelo is dit van oudsher het geval. Mede als gevolg van de financiële beperkingen door de bezuinigingen van de afgelopen jaren, is het huidige beleid er op gericht dat accommodaties meer kostendekkend verhuurd worden. Investerings op basis van een volledig kostendekkende huur blijken echter vaak niet haalbaar te zijn voor de verenigingen.

Daar waar investeringen in kunstgrasvelden noodzakelijk blijken te zijn, neemt de gemeente de kosten voor haar rekening en brengt daarvoor een gedeeltelijk kostendekkende huur in rekening. Deze huur zal meer kostendekkend zijn dan de afgelopen jaren het geval was. Voor wat betreft het percentage van kostendekkendheid, willen we een juiste balans aanbrengen tussen kostendekkendheid voor de gemeente enerzijds en toegankelijkheid/betaalbaarheid van de sport voor gebruikers anderzijds. Dit wordt nader uitgewerkt in het deuluitvoeringsprogramma met betrekking tot de aanleg en vervanging van kunstgras.

De noodzaak om te investeren wordt getoetst aan de hand van een capaciteit- en behoefte onderzoek. De financiële positie van de vereniging maakt onderdeel uit van de afweging om te investeren.

Stichting Waarborgfonds Sport

Sportverenigingen waarvan de overkoepelende bond is aangesloten bij NOC*NSF en die een bancaire financiering nodig hebben voor de bouw, aanleg, renovatie en/of aankoop van een sportaccommodatie, kunnen een aanvraag voor een borgstelling indienen bij de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS). SWS hanteert hierbij strenge regels met betrekking tot kredietwaardigheid en vitaliteit van de betreffende sportvereniging en beoordeelt of een vereniging wel of niet in aanmerking komt voor een borgstelling. Aan het verlenen van een borgstelling wordt door SWS de voorwaarde verbonden dat de gemeente ook een gemeentegarantie verstrekt. In principe verstrekken we vanuit de gemeente geen leningen en garanties. Echter; we willen hierop een uitzondering maken. Het zelf investeren door sportverenigingen is een mooi voorbeeld van eigen kracht. Om hen daarbij te ondersteunen/faciliteren, is het afgeven van een garantie een effectief middel. Vanuit maatschappelijk oogpunt is het wenselijk om de sportclubs de mogelijkheid te bieden om hen daarvan gebruik te laten maken. Het kost de gemeente geen geld, maar levert wel een extra risico op. Echter, door zorgvuldige afweging van SWS tijdens het traject van lening en borgstelling, wordt dit risico tot een minimum beperkt.

Wij staan daarom in beginsel positief ten opzichte van eventuele verzoeken van Hengelose sportverenigingen om voor maximaal 50% borg te staan voor leningen die zij via SWS aan willen gaan ten behoeve van investeringen. De eisen die SWS stelt worden ook door de gemeente Hengelo gehanteerd.

Onderhoud en beheer

Het belangrijkste uitgangspunt is het veilig kunnen beoefenen van sport op veilige accommodaties. Hiervoor worden de voorschriften en normen van de betreffende sportbonden, NOC*NSF en de VNG gehanteerd.

De monitoring van de kwaliteit van de velden vindt eens in de drie jaar plaats door een onafhankelijke partij (ISA KIWA Sports). Daarnaast wordt er structureel uitgebreid onderzoek gedaan naar de behoefte aan veldcapaciteit van (buiten)sportverenigingen. In dit onderzoek

worden ook demografische ontwikkelingen en trends meegenomen welke mede bepalend zijn voor de uitkomst.

In 2006 zijn alle was- en kleedruimten van de buitensportverenigingen geprivatiseerd. De kantines zijn van de sportverenigingen.

Buitensport

De vraag naar sportvelden en het aanbod zijn aan elkaar getoetst. We hebben in beeld gebracht op welke sportcomplexen tekorten of overschotten aan veldcapaciteit zitten. Aan de hand van dit overzicht wordt met verenigingen, die te maken hebben met capaciteitsgebrek of –overschot, besproken wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot een eventuele samenwerking/fusie met andere verenigingen of een clustering van voorzieningen.

De nieuwe aanleg of vervanging van kunstgrasvelden is niet vanzelfsprekend. Voorafgaand aan de mogelijke realisatie van een kunstgrasveld vindt toetsing plaats aan de hand van tevoren vastgestelde criteria.

Ook het in stand houden van accommodaties voor alle verenigingen is niet meer vanzelfsprekend. We investeren niet in extra capaciteit zolang er elders binnen de gemeentegrenzen accommodatie beschikbaar is. Eventuele extra aanvullende eisen met betrekking tot sportaccommodaties komen voor rekening van de gebruiker.

Tenslotte zijn in de jaren 80 verschillende sportcomplexen in erfpacht uitgegeven in het kader van de toen op gang zijnde privatiseringsoperaties. Complexen zijn toen voor een symbolisch bedrag overgedragen aan de verenigingen waarbij de zorg voor het complex overging naar de betreffende club. Een symbolisch bedrag dekt onze kosten niet meer. We gaan alle erfpachtovereenkomsten met sportverenigingen die aflopen actualiseren en brengen uniformiteit aan. Bij nieuwe uitgaven willen we tenminste onze gemeentelijke administratiekosten gedekt hebben.

Binnensport

Er zijn sporthallen in eigendom van de gemeente en sporthallen die in eigendom zijn van het onderwijs. De gemeente regelt wel de verhuur voor zowel de gemeentelijke als de niet-gemeentelijke sporthallen.

We streven naar een optimale bezetting van binnensportaccommodaties, om daarmee een zo hoog mogelijke kostendekkendheid te realiseren. De sporthallen en -zalen worden primair ingericht voor gebruik door het onderwijs voor bewegingsonderwijs. Dit onderwijsgebruik is leidend – want het is een wettelijke verplichting - en gaat voor alle andere gebruikers. Buiten onderwijsgebruik kunnen de zalen verhuurd worden aan sportverenigingen of andere gebruikers. Deze verhuur gebeurt al jaren op een vrij arbeidsintensieve manier. We willen de dienstverlening verbeteren en toewerken naar een meer efficiënt, transparant en gebruiksvriendelijk verhuursysteem. Daarbij willen we gelijk de huidige criteria voor de verhuur tegen het licht houden en waar nodig en wenselijk aanpassen.

We ondersteunen (besturen van) sportverenigingen bij het versterken van hun eigen kracht. Daarom staan we positief tegenover binnensportverenigingen die de ambitie hebben om een binnensportaccommodatie (deels of samen) te beheren, onderhouden en/of exploiteren. De mate van vitaliteit is een belangrijke component in het afwegingskader om taken over te dragen naar sportverenigingen. Waar ambities van de ene vereniging consequenties hebben voor andere sportverenigingen, stimuleren we hen om samen tot passende oplossingen te komen. Er moet een balans zijn tussen de ambities van de ene vereniging ten opzichte van de mogelijke gevolgen hiervan voor anderen.

Als we daadwerkelijk overgaan tot overheveling van taken en verantwoordelijkheden van de gemeente naar sportverenigingen, moeten er duidelijke afspraken gemaakt worden. Bijvoorbeeld over medegebruik door het onderwijs, mogelijke onderverhuur en schoonmaak.

Twentebad

Het Twentebad wordt de komende jaren ingrijpend gerenoveerd en volledig integraal toegankelijk. Daardoor kan het Twentebad zich verder ontwikkelen als de grootste multifunctionele sportaccommodatie van Hengelo met tal van mogelijkheden voor sport (zwemmen, waterpolo, duiken), zorg (o.a. revalidatie), onderwijs (natte gymlessen) en sociale activiteiten (inzet van buurtsportcoach zwemmen). Door de extra ruimte en nieuwe faciliteiten komen er meer mogelijkheden om met professionele zorgaanbieders, de zwemsport en/of andere partijen samen te werken.

Daarnaast wordt het 50 meter buitenbad voorzien van een overkapping. Hengelo heeft dan het enige overdekte 50 meter sportbad van Overijssel. Dit bad wordt één van de zes regionale

trainingscentra van de KNZB. Voor de zwemsport wordt Hengelo hierdoor het zwemcentrum van Oost-Nederland.

Naast het Twentebad hebben we nog een openbaar zwembad: het Tuindorpbad. Dit natuurbad is een beeldbepalend onderdeel van de historische wijk 't Lansink. Het bad wordt (merendeels) gerund door een groot aantal vrijwilligers. Het bad heeft daardoor een sociaal verbindende functie en is een mooi voorbeeld van eigen kracht.

Wat blijven we doen?

- Sportverenigingen kunnen blijven rekenen op de steun van de gemeente voor kwalitatief goed onderhoud en beheer van sportaccommodaties volgens de eisen van NOC*NSF.
- Voor openstelling van gemeentelijke kunstgrasvelden ten behoeve van medegebruik door de buurt(jeugd) blijft een korting op de huur gehandhaafd (geldt voor 1 veld per club).

Wat gaan we anders doen?

- Wij staan in beginsel positief ten opzichte van eventuele verzoeken van Hengelose sportverenigingen om voor maximaal 50% borg te staan voor leningen die zij via SWS aan willen gaan ten behoeve van investeringen. De strenge eisen die SWS stelt worden ook door de gemeente Hengelo gehanteerd.
- In samenwerking met de stichting FBK-Games en atletiekvereniging MPM wordt een toekomstplan gemaakt voor het beheer en onderhoud van het FBK stadion.
- Door de renovatie kan het Twentebad zich verder ontwikkelen als multifunctionele accommodatie in het sociaal domein. We gaan het Twentebad nadrukkelijker inzetten om de sport- en beweegparticipatie onder onze specifieke doelgroepen te verhogen.

Buitensport

- De vraag naar sportvelden en het aanbod worden door middel van structureel onderzoek getoetst. Hierdoor hebben we een reëel beeld van een tekort of overschot aan veldcapaciteit per buitensportaccommodatie, waarop een passende actie kan worden uitgezet. Uitgangspunt hierbij is optimalisatie van het gebruik; het in stand houden van alle huidige velden/accommodaties is niet meer vanzelfsprekend.
- We gaan toetsingscriteria hanteren voordat wordt over gegaan tot nieuwe aanleg of vervanging van (een) kunstgrasveld(en).
- De gemeente brengt een gedeeltelijk kostendekkende huur in rekening voor aanleg, renovatie en ombouw van kunstgrasvelden. Het percentage kostendekkendheid gaat omhoog.
- We scheppen duidelijkheid over de andere rol en het takenpakket van de gemeente Hengelo met betrekking tot (geprivatiseerde) accommodaties als gevolg van kostendekkende huurovereenkomsten.
- Voor het beheer en onderhoud van de sportvelden worden, onder begeleiding van vakspecialisten/participatiecoaches, zoveel als mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (participatiebanen) ingezet.
- We gaan – passend bij de eisen van de tijd en sportieve ambities van de sportvereniging – kijken naar optimalisatie van het gebruik van de huidige sportaccommodaties. We streven er naar om sportaccommodaties – binnen de wettelijke en ruimtelijke kaders – open te stellen voor medegebruik door derden.
- In de Verordening Tarieven Sportaccommodaties beschrijven we hoe we omgaan met gedeeltelijk kostendekkende huurovereenkomsten en de vergoedingen vanuit het onderwijs met betrekking tot het gebruik van (buiten)sportaccommodaties.

- We gaan alle erfpachtovereenkomsten met sportverenigingen die aflopen actualiseren en brengen uniformiteit aan. Bij nieuwe uitgften willen we tenminste onze gemeentelijke administratiekosten gedekt hebben.

Binnensport

- We bieden facilitaire ondersteuning aan binnensportverenigingen die de ambitie hebben om een binnensportaccommodatie (deels of samen) te beheren, onderhouden en/of exploiteren. Daar stellen we wel de nodige voorwaarden aan, die we de in het uitvoeringsprogramma sportaccommodaties verder uitwerken. Er moet in ieder geval een balans zijn tussen de ambities van de ene vereniging ten opzichte van de mogelijke gevolgen hiervan voor anderen.
- We willen het huidige verhuursysteem voor sportaccommodaties optimaliseren om de dienstverlening richting gebruikers te kunnen verbeteren. Dit geldt zowel voor de gemeentelijke- als niet-gemeentelijke sportaccommodaties. Ook houden de huidige criteria voor verhuur van binnensportaccommodaties tegen het licht en passen deze waar nodig en wenselijk aan.

FINANCIEN

In de afgelopen jaren is er fors bezuinigd op de sportbegroting. Participatie, zelfredzaamheid en samenwerking zijn de criteria geweest die met name voor de keuzes bepalend zijn geweest. Hieronder staat een beknopt financieel overzicht zoals die in de beleidsbegroting 2016-2019 door de gemeenteraad is vastgesteld.

41 : Sport			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
41A	Onderhouden van sporthallen en sportzalen	749.627	413.782
41B	Beheren en onderhouden van zwembaden en exploiteren van het Twentebad	3.170.862	1.233.755
41C	Beheren en onderhouden van sportparken en FBK-stadion	2.525.711	410.801
41D	Sportactiviteiten organiseren en stimuleren op scholen, in wijken en in gemeentelijke sportaccommodaties (Hengelo Sport)	403.040	403.040
41E	Ondersteunen van uitvoering van (school)sportactiviteiten (sport-en speluitleen) en evenementen	302.098	8.191
41F	Subsidiëren van sport voor jeugd en gehandicapten	99.766	
41G	Ondersteunen van sportverenigingen	22.418	
	Totaal	7.273.522	2.469.569

De sportbegroting bestaat hoofdzakelijk uit kapitaallasten en personeelskosten (o.a. medewerkers Twentebad, Sportservice, beleid en combinatiefunctionarissen Sport).

Het gemeentelijk budget dat we daadwerkelijk kunnen uitgeven aan sportactiviteiten en subsidie voor sportverenigingen is relatief gering. Het maximale beschikbare subsidiebedrag voor jeugdsport en mindervaliden is bijvoorbeeld € 64.506; de rest is personeelskosten. Bij de uitvoeringsprogramma's zullen we bovengenoemde functies uitsplitsen en specificeren.

Met enige regelmaat zijn er echter ook incidentele middelen en tijdelijke regelingen vanuit de Rijksoverheid, provincie en/of vanuit fondsen beschikbaar. Vanuit de gemeente proberen we hier – samen met diverse partners en betrokkenen – actief en gericht op te anticiperen. Dat doen we vrij succesvol, want door gezamenlijke inspanningen hebben we in de afgelopen jaren diverse externe financieringen binnengehaald. Voorbeelden hiervan zijn de verschillende projecten in het kader van de WMO-tender (provincie), BOS (Buurt, Sport, Onderwijs) subsidies m.b.t. duurzaamheid, NASB (Nationaal Actieplan Sport en Bewegen), de landelijke Sportimpuls, Aboutaleb middelen (armoedebestrijding) en de Impulsregeling (combinatiefuncties).

Binnen de gemeente zullen we ons ook de komende jaren blijven inspannen om externe financiering binnen te halen voor het realiseren van onze doelstellingen op het gebied van bevordering van sport, bewegen en een gezonde leefstijl.

Na de vaststelling van deze kadernota gaan we de drie beleidslijnen sportstimulering, verenigingsondersteuning en sportaccommodatiebeleid verder uitwerken in afzonderlijke (deel)uitvoeringsprogramma's. Daarin komt ook de financiële uitwerking voor de verschillende onderdelen.

In de bestuurlijke opdracht is meegegeven dat de huidige beschikbare middelen de bovengrens zijn. Hierop is een uitzondering gemaakt. Bij de kadernota 2017-2020 is als autonome ontwikkeling het verkorten van de afschrijftermijn van kunstgrasvelden vastgesteld. In de praktijk blijken de kunstgrasvelden geen 12 maar 10 jaar mee te gaan. Daarnaast waren 3 kunstgrasvelden, die in het verleden vanuit projecten tot stand zijn gekomen, nog niet geactiveerd. Het aanpassen van de afschrijftermijnen alsmede het activeren van de 3 velden heeft nadelige financiële gevolgen die zijn betrokken bij het opstellen van de kadernota 2017-2020.

Daarnaast kan het uiteraard altijd zo zijn dat de gemeenteraad extra middelen voor sport en bewegen beschikbaar wil stellen.

MONITORING

We gaan de relevante thema's en onderwerpen in ons sport- en beweegbeleid volgen met behulp van kengetallen en indicatoren uit verschillende monitoren en periodieke onderzoeken op het gebied van sport en bewegen. Zo maken we voor sportstimulering en verenigingsondersteuning gebruik van de monitor Fit en Gezond (provinciaal; elke 4 jaar), de jeugdsportmonitor (provinciaal, elke 4 jaar), het E-MOVO-onderzoek (GGD, elke 4 jaar), de kindmonitor (GGD, elke 4 jaar), de Verenigingsmonitor Overijssel (inclusief vitaliteitsindex, provinciaal, elke 2 jaar) de omnibus enquête, de Volwassen- en ouderenmonitor (GGD, elke 4 jaar).

De monitoring van de kwaliteit van de velden vindt eens in de drie jaar plaats door een onafhankelijke partij (ISA KIWA Sports). Daarnaast wordt er structureel uitgebreid onderzoek gedaan naar de behoefte aan veldcapaciteit van (buiten)sportverenigingen. In dit onderzoek worden ook demografische ontwikkelingen en trends meegenomen welke mede bepalend zijn voor de uitkomst.

Onze inspanningen en prestaties op het gebied van sport en bewegen vergelijken we met die van andere jaren en met die van andere gemeenten.

UITVOERINGSPROGRAMMA SPORTACCOMMODATIES (1^e fase)

Toelichting op het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1^e fase

In de aanloop naar de kadernota Sport en bewegen is bij de bespreking daarvan geconstateerd dat ten aanzien van het uitvoeringsprogramma sportaccommodaties het onderwerp 'kunstgrasvelden' een zodanige urgentie kent bij de verenigingen, dat het college in samenspraak met de gemeenteraad heeft geconcludeerd dat het onderdeel aanleg en vervanging kunstgrasvelden niet zou kunnen wachten op de uitwerking van het gehele uitvoeringsprogramma. Daarom is er voor gekozen om dit onderdeel eerst uit te werken. De overige onderdelen van het uitvoeringsprogramma volgen in een later stadium. Voor u ligt daarom het uitvoeringsprogramma 'sportaccommodaties, eerste fase' met het onderdeel 'Aanleg en vervanging kunstgrasvelden'.

1. Inleiding

In de Kadernota "Sport en Bewegen" wordt uiteengezet wat we willen bereiken met het sport- en beweegbeleid. Dat gebeurt langs drie hoofdlijnen, te weten sportstimulering, verenigingsondersteuning en sportaccommodatiebeleid. De concrete uitwerking vindt plaats in zogeheten 'uitvoeringsprogramma's' per beleidslijn, waarbij de vraag wordt beantwoord hoe we dat gaan doen en met welke middelen.

In de kadernota zijn drie beleidslijnen onderscheiden die nader uitgewerkt worden in uitvoeringsprogramma's:

- Uitvoeringsprogramma sportstimulering;
- Uitvoeringsprogramma verenigingsondersteuning en;
- Uitvoeringsprogramma sportaccommodaties.

2. Binnensport

PM

uitwerking op basis van Kadernota Sport en bewegen en in verlengde motie "Tempo in onderzoek zaalsport en accommodaties"

3. Buitensport

3.1 Onderdeel Aanleg en vervanging kunstgrasvelden

De ontwikkeling van kunstgras is de afgelopen jaren in een stroomversnelling gekomen. De eerste kunstgrasvelden dateren al van de jaren 80 van de vorige eeuw. Vooral binnen de hockeysport is het gebruik van kunstgras in de afgelopen twee decennia zodanig gemeengoed geworden dat het beoefenen van hockey zonder kunstgras al niet meer denkbaar is. Hetzelfde geldt ook voor de korfbal en in mindere mate voor de voetbal. De ontwikkeling van kunstgras gaat snel en beïnvloedt ook de ontwikkeling van de sport zelf. Zo heeft bijvoorbeeld de introductie van het "volkunststof waterveld" bij hockey gezorgd voor een verhoging van het speltechnische niveau.

In Nederland is de voetbalsport absoluut de grootste gebruiker van natuurgrasvelden.

Voetbalclubs zetten het kunstgrasveld graag in voor hun trainingen en de wedstrijden van de jeugd, maar ook het spelen van wedstrijden van eerste teams op kunstgras neemt toe.

Naast hockey, korfbal en voetbal wordt kunstgras ook bij andere sporten in toenemende mate toegepast. Tennis met name maakt veelvuldig gebruik van kunstgras.

De voordelen van kunstgras ten opzichte van natuurgras zijn zodanig dat het gebruik en daarmee de vraag om kunstgras in de toekomst zal blijven bestaan. Het geheel verdwijnen van natuurgrasvelden is bij het voetbal nog niet direct aan de orde. Vooral om financiële, organisatorische, maar ook "emotionele" redenen zal de voetbalsport de komende jaren, naast het kunstgras, ook nog graag gebruik blijven maken van "echt" gras.

De redenen voor een sportvereniging en de gemeente Hengelo om voor kunstgras te kiezen zijn meerledig. Deze redenen zijn:

Bespeelbaarheid

De bespelingscapaciteit van kunstgras is in theorie onbeperkt. Voor sportverenigingen komt dit in de praktijk neer op ca. 4 uur per dag op doordeweekse dagen en 10 uur per dag in de weekenden.

Multifunctioneler gebruik

Een kunstgrasveld biedt gebruiksmogelijkheden voor meerdere partijen (onderwijs, jeugd en jongerenwerk, andere sportverenigingen, buurtverenigingen en bedrijven). Een kunstgras sportveld krijgt hierdoor een groter bredere maatschappelijke functie en een groter rendement. Binnen de gemeente Hengelo zijn alle sportparken opengesteld voor medegebruik. Het kunstgrasveld is buiten de uren van de verenigingen om te gebruiken voor bij voorbeeld jeugd uit de buurt. Van dit medegebruik wordt veel gebruik gemaakt door m.n. de jeugd. De regeling is daarmee een groot succes.

Ruimtebeslag

Een kunstgrasveld kan als wedstrijdveld en als trainingsveld fungeren. In bepaalde situaties kunnen twee natuurgrasvelden (trainingsveld en een wedstrijdveld met eenzelfde gebruiksiintensiteit) vervangen worden door één kunstgrasveld. De vrijkomende ruimte kan voor diverse andere doelen (van de vereniging, gemeente of derden) worden ingezet. Een voorbeeld hiervan is sportpark 't Rot (Tubantia).

Onderhoudskosten

Kunstgrasvelden zijn duurder in aanleg en in beperkte mate goedkoper onderhoud dan natuurgras. Een kunstgrasveld hoeft bij voorbeeld niet gemaaid en bemest te worden, maar dient wel vrij intensief geborsteld te worden om algengroei en bacterievorming tegen te gaan.

Stabieler kwaliteit

Kunstgras heeft een constante kwaliteit. Bepelingsintensiteit, weer en kwaliteit van spelen zijn minder van invloed. Afgelasting is alleen nog bij extreme weersomstandigheden (bij vorst en opdooi).

Ontwikkeling van de vereniging

Kunstgras biedt groeimogelijkheden voor de vereniging. Het heeft een enorme aantrekkingskracht op de jeugd en het is speelzeker. Dit geeft een positieve impuls aan de sport/vereniging.

Daarnaast maken ook de tennisverenigingen veelvuldig gebruik van kunststofbanen. Echter, deze worden in het onderdeel aanleg en vervanging kunstgrasvelden buiten beschouwing gelaten.

Halverwege de jaren tachtig zijn alle tennisverenigingen vanwege bezuinigings- en omhuigmaatregelen geprivatiseerd. Alle tennisbanen zijn afgestoten en het beheer en onderhoud van de parken is over gegaan naar de clubs. In overleg met deze clubs zijn langlopende overeenkomsten afgesloten, in de meeste gevallen tot in de jaren dertig van deze eeuw.

Kunstgras in gemeentelijke accommodaties

In onderstaande tabel is de huidige situatie rond kunstgrasvelden en de bijbehorende sportverenigingen in Hengelo weergegeven.

Sportpark	Gebruikers
Sportpark Slangenbeek	ATC '65 (voetbal - 3 kunstgrasvelden) HC Twente (hockey – 3 zandingestrooid- en 1 waterkunstgrasveld) MCCH* (cricket – pitch voorzien van kunstgras)
Sportpark 't Wilbert	Achilles '12 (voetbal – 1 kunstgrasveld) HKC (korfbal - kunstgrasveld)
Sportpark De Noork	BWO (voetbal – 1 kunstgrasveld)
Sportpark 't Rot	Tubantia (voetbal – 1 kunstgrasveld)
Sportpark De Waarbeek	HVV Hengelo (voetbal – 1 kunstgrasveld)
Sportpark Kruud'n Hof	TVO (omnivereniging – 1 handbalkunstgrasveld)
Sportpark Vikkerhoek	Wilhelminaschool (voetbal – 1 kunstgrasveld)
Sportpark Groot Driene	Juliana '32 (voetbal – 1 kunstgrasveld)
Sportpark Veldwijk	FC Twente (voetbal – 1 kunstgrasveld) SC Barbaros (voetbal – 1 kunstgrasveld) Het kunstgrasveld van Barbaros wordt ook veel-vuldig door FC Twente gebruikt.

*bij cricket is alleen de pitch voorzien van een klein stukje kunstgras

3.1.1 Naar kaders voor nieuwe aanleg en vervanging

In het verleden zijn op bijna alle sportparken kunstgrasvelden aangelegd, zonder dat hiervoor eenduidige criteria zijn gebruikt. Dit heeft tot op zekere hoogte geleid tot ongelijkheid tussen verenigingen. Om dit in de toekomst te voorkomen is in het uitvoeringsprogramma een stroomschema opgenomen met bijbehorende criteria welke gebruikt gaan worden voor de aanleg van een nieuw kunstgrasveld of bij de vervanging van een kunstgrasveld. Verenigingen kunnen m.b.v. het stroomschema eenvoudig zien wat de criteria zijn.

Feit is dat nog niet alle verenigingen beschikken over een kunstgrasveld. De bestaande middelen, voor aanleg en vervanging van kunstgrasvelden, zijn niet toereikend om alle kunstgrasvelden op termijn van nieuwe kunstgrasmatten te voorzien en om 4 noodzakelijke nieuwe kunstgrasvelden aan te leggen. De opgave is daarom om naar een meer kostendekkende huur van de velden over te gaan.

In de kadernota Sport en Bewegen staat geschreven:

- De vraag naar sportvelden en het aanbod worden door middel van structureel onderzoek getoetst. Hierdoor hebben we een reëel beeld van een tekort of overschot aan veldcapaciteit per buitensportaccommodatie, waarop een passende actie kan worden uitgezet. Uitgangspunt hierbij is optimalisatie van het gebruik; het in stand houden van alle huidige velden/accommodaties is niet meer vanzelfsprekend.
- We gaan toetsingscriteria hanteren voordat wordt over gegaan tot nieuwe aanleg of vervanging van (een) kunstgrasveld(en).
- De gemeente brengt een gedeeltelijk kostendekkende huur in rekening voor aanleg, renovatie en ombouw van kunstgrasvelden. Het percentage kostendekkendheid gaat omhoog.

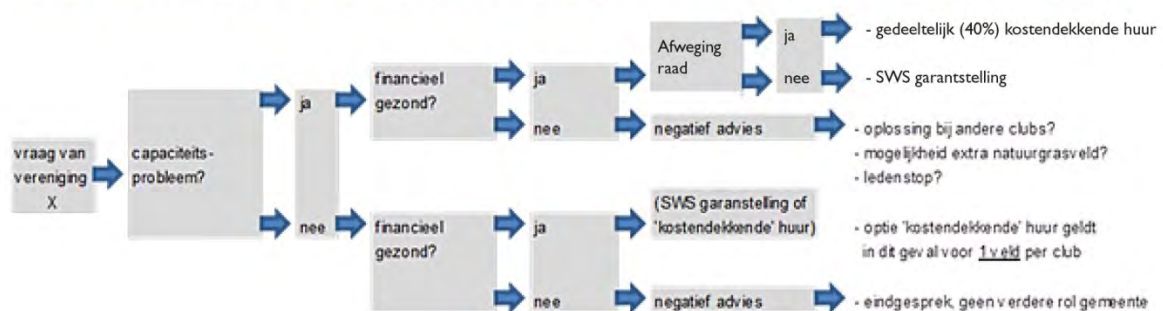
3.1.2. Nieuwe aanleg of vervanging kunstgras

In het verleden zijn op bijna alle sportparken kunstgrasvelden aangelegd, zonder dat hiervoor eenduidige criteria werden gebruikt. Dit heeft tot op zekere hoogte geleid tot ongelijkheid tussen verenigingen. Om dit in de toekomst te voorkomen is in dit onderdeel van het uitvoeringsprogramma een tweetal stroomschema's opgenomen met bijbehorende criteria, die gebruikt gaan worden bij de aanleg of vervanging van een (nieuw) kunstgrasveld. Verenigingen kunnen m.b.v. het stroomschema eenvoudig zien welke criteria van toepassing zijn op hun specifieke situatie

Stroomschema aanvraag t.b.v. vervanging (van kunstgras naar kunstgras)

Stroomschema aanvraag t.b.v. nieuwaanleg (weiland/natuurgras wordt kunstgras)

3.1.3. Criteria

In bovenstaande schema's wordt gebruik gemaakt van de volgende criteria:

A. Urgentie n.a.v. capaciteitscheck

Alle natuurgrasvelden vervangen voor kunstgras is niet mogelijk en zeker ook niet noodzakelijk/wenselijk. Om te bepalen of een vereniging in aanmerking moet komen voor de aanleg van een kunstgrasveld is een transparant afwegingskader nodig. De beschikbare veldcapaciteit is hierbij het criterium.

Om de veldcapaciteit te bepalen maken we gebruik van een tweetal bronnen:

- de gegevens van de betreffende sportbond. Aan de hand van deze gegevens kan worden bepaald of er conform de vastgestelde norm van de betreffende sportbond genoeg of te weinig velden zijn voor een (voetbal)vereniging. Deze norm wordt bij de voetbal o.a. vastgesteld aan de hand van bij de sportbond geregistreerde leden.
- Een eigen onderzoek naar de veldcapaciteit van buitensportverenigingen. Bij de gegevens van de sportbond wordt de jongste jeugd niet meegenomen. Als gemeente Hengelo ervaren we dit als een manco en wordt dit ondervangen door om de 6 jaren eigen onderzoek te laten doen naar de veldcapaciteit van buitensportverenigingen. Dit onderzoek wordt gedaan door een extern advies bureau (zie bijlage 1 accommodaties gemeente Hengelo). In dit onderzoek worden opnieuw de normen van landelijke sportbond en VNG/CNV gehanteerd om zo te komen tot een objectief cijfer v.w.b. het tekort of overschot aan velden.

In dit onderzoek wordt zoals hiervoor genoemd ook het aantal niet geregistreerde leden (bijvoorbeeld mini's) en de bijbehorende trainingsschema's mee geteld, zodat er een beeld is van het totale aantal trainingsuren van een vereniging. Daarnaast wordt o.a. ook gekeken naar demografische ontwikkelingen, trends en ook de eigen bevindingen van de

ondervraagde verenigingen. Deze gezamenlijke gegevens leiden tot een goed totaalbeeld over de veldcapaciteit binnen de gemeente Hengelo.

B. Noodzaak n.a.v. keuring

Een andere reden voor vervanging of aanleg van een nieuw kunstgrasveld veld kan zijn dat het bestaande kunstgrasveld niet meer voldoet aan de speltechnische eisen. Hierdoor kan de veiligheid van het speelveld en daarmee die van de gebruikers in het geding komen. In een dergelijk geval laten we het veld keuren. Deze keuring wordt gedaan door een onafhankelijke en erkende organisatie (bijv. KIWA ISA-sport).

De kosten zijn voor de helft voor de gemeente Hengelo en voor de andere helft voor de vragende partij. Beide partijen conformeren zich aan de uitkomst van het gedane onderzoek. De uitkomst kan zijn dat het veld wordt goedgekeurd, waarna er geen verdere acties volgen. Wanneer het veld wordt afgekeurd kan het zijn dat het veld gerenoveerd dient te worden. In het uiterste geval moet het veld, wanneer deze is afgekeurd, volledig worden vervangen.

Bij de afweging rond de noodzaak van aanleg of vervanging zal duidelijk moeten zijn dat de landelijke sportbond een uitgesproken voorkeur heeft voor het bedrijven van de sport op kunstgras. Voor de in het uitvoeringsprogramma kunstgras beschreven sporten kan het volgende worden gemeld:

- Voetbal: Natuurgras heeft bij veel voetballers en verenigingen de voorkeur. Kunstgras wordt door de KNVB wel toegestaan, maar is niet de norm.
- Hockey: Hockey wordt bijna alleen nog op kunstgras gespeeld en wordt door de KNHB aanbevolen. Kunstgras is voor deze sport de norm.
- Korfbal: Steeds meer verenigingen besluiten op kunstgras te gaan spelen. In de hoogste klassen van deze sport is deze trend heel sterk aanwezig. De KNKV juicht deze ontwikkeling toe. Kunstgras wordt in deze klassen als norm gezien.

Door gebruik te maken van de gegevens wordt de noodzaak voor een kunstgrasveld bepaald. Door de aanleg van een kunstgrasveld kan het capaciteit tekort in veel gevallen worden weggewerkt. Het tekort is met name gebaseerd op het onbeperkt gebruik kunnen maken van een kunstgrasveld als trainingsveld. Vanzelfsprekend kan er niet meer dan één wedstrijd tegelijk worden gespeeld op een kunstgrasveld, en zit er daarmee een maximum aan het gebruik voor wedstrijden.

C. Financiële gezondheid

Het derde criterium waaraan toetsing plaatsvindt, is de financiële situatie van de betreffende vereniging. Hiervoor worden dezelfde criteria gehanteerd als de toetsingscriteria die door het Stichting Waarborgfonds Sport (zie bijlage 3) worden gebruikt. De vragende vereniging moet financieel gezond zijn, voordat wordt overgegaan tot realisering van een kunstgrasveld. Deze toetsing aan de criteria vindt altijd plaats in samenwerking met de afdeling Financiën. Uiteindelijk moet uit de toetsing blijken dat de vereniging financieel gezond genoeg is om de lasten voor het kunstgrasveld over de gehele periode te kunnen dragen en de financiële risico's voor beide partijen daarmee worden geminimaliseerd.

D. Afweging Raad - Gemeentelijke financiële afweging

Voor de nieuwe velden, zijnde de aan te leggen kunstgrasvelden bij Achilles '12, BWO,TVO en de korfbalvereniging HKC, bestaat de afweging van de raad in het stroomschema uit een beschikbaarstelling van het krediet. Dekking van deze velden vindt plaats door de verhoging van de kostendekkendheid.

Wanneer sprake is van andere uitbreidingen van het kunstgrasareaal als de in dit uitvoeringsprogramma opgenomen aanleg van nieuwe velden, zijnde de aan te leggen kunstgrasvelden bij Achilles '12, BWO,TVO en de korfbalvereniging HKC, moet hier opnieuw een financiële afweging worden gemaakt. Dit wordt veroorzaakt door het uitgangspunt 40% kostendekkende huur. Voor de overige 60% van de kosten bestaat namelijk geen dekking.

Besluitvorming kan hier uitsluitend plaatsvinden in het kader van:

- de jaarlijkse integrale financiële afweging in de kadernota cq gemeentelijke begroting.
- een heroverweging van het percentage kostendekkendheid.

3.1.4. Financiële aspecten

40% kostendekkende huurtarieven

De bestaande middelen voor aanleg en vervanging van kunstgrasvelden (opgenomen in de Voorziening Renovatie Sportvelden), zijn niet toereikend om alle kunstgrasvelden op termijn van nieuwe kunstgrasmatten te voorzien en om 4 noodzakelijke nieuwe kunstgrasvelden aan te leggen.

Daarnaast blijken in de praktijk de kunstgrasvelden geen 12 maar 10 jaar mee te gaan; dit betekent dat de afschrijvingstermijn aangepast dient te worden. Daarnaast waren 3 kunstgrasvelden, die in het verleden vanuit projecten tot stand zijn gekomen, nog niet geactiveerd. Het aanpassen van de afschrijftermijnen alsmede het activeren van de 3 velden heeft nadelige financiële gevolgen, die als autonome ontwikkeling is meegenomen in Kadernota 2017-2020.

Met de aanleg van vier nieuwe kunstgrasvelden ontstaat een situatie, dat binnen de gemeente Hengelo de voetbal-, hockey en korfbalvereniging(en) allemaal over tenminste één kunstgrasveld beschikken. In de kadernota wordt de aanleg als nieuw beleidsvoornemen opgevoerd, waarbij wordt aangegeven, dat dit budgettair neutraal dient te geschieden.

Om alle kunstgrasvelden van de gemeente Hengelo in de toekomst te kunnen renoveren of vervangen is niet voldoende dekking; er moet derhalve dekking gevonden voor de kapitaalslasten, die voortvloeien uit de aanleg van 4 nieuwe kunstgrasvelden (€ 117.000,- p.j. volgens bijlage 2).

Om in de dekking van deze kapitaalslasten te voorzien, wordt een meer kostendekkende huur toegepast. Uit berekeningen blijkt, dat hiervoor een ophoging (van 18%) naar 40% kostendekkende huur nodig is (extra opbrengst € 117.686,- zie bijlage 2). Voor de toekomst wordt daarmee de vervanging van zowel de top laag na 10 jaar als ook de onderlaag na 30 jaar zeker gesteld van de bestaande en voor de vier nog aan te leggen velden. De velden welke nog aangelegd worden zijn bij Achilles '12, BWO, TVO en bij de korfbalvereniging HKC.

Voor de aanleg van nieuwe kunstgrasvelden in de toekomst is binnen het financieel kader geen ruimte. Dit houdt in dat hiervoor automatisch een beroep op nieuw beleid moet worden gedaan. We gaan er echter in dit uitvoeringsprogramma vanuit, het capaciteit- en behoeftevraagstuk van de firma Grontmij onderstreept dat ook, dat er de komende jaren geen nieuwe kunstgrasvelden meer noodzakelijk zijn.

Kunstgras in relatie tot de huurtarieven

De gemeente Hengelo heeft een vastgesteld tarievenbeleid voor sportaccommodaties, maar daarmee ligt er nog geen vastgestelde grondslag onder de huurprijzen en is het moeilijk om een huurtarief vast te stellen. Toch is het noodzakelijk om voor een kunstgrasveld een hoger huurbedrag vast te stellen als het nu geldende tarief. Dit om de noodzakelijke vervanging te waarborgen. Hierbij gaan we uit van de realisatiekosten van een kunstgrasveld en dan geeft het huidige huurtarief een kostendekkend percentage van 18%. Om minimaal de vervangingskosten voor alle velden te garanderen zijn we genoodzaakt een kostendekkend huurbedrag van 40% te hanteren.

Het nieuwe huurbedrag van 40% kostendekkend zal geleidelijk aan de betreffende verenigingen worden doorberekend. In een termijn van drie jaar wordt de verhoging trapsgewijs doorgevoerd. Deze verhoging wordt als volgt gerealiseerd:

- 1 januari 2017 20% kostendekkend huurbedrag
- 1 januari 2018 30% kostendekkend huurbedrag
- 1 januari 2019 40% kostendekkend huurbedrag

Onderhoudskosten kunstgrasvelden

Het onderhoud van een kunstgrasveld bestaat uit:

- Dagelijks onderhoud -verwijderen van afval, kauwgom en andere verontreinigingen;
- Wekelijks onderhoud -borstelen/slepen van de kunstgrasmat;
- Periodiek onderhoud -bestrijding onkruiden, alg- en mosvorming, controle mat op losliggende naden, bijrubberen penaltystippen;
- Jaarlijks groot onderhoud -reinigen mat incl. infill en bijrubberen gehele mat.

De jaarlijkse onderhoudskosten voor een rubber infill voetbalveld bedragen ca. € 7.000,-.

Medegebruik

Alle sportparken binnen de gemeente Hengelo zijn vrij toegankelijk om zodoende medegebruik van de kunstgrasvelden mogelijk te maken. Voor openstelling van gemeentelijke kunstgrasvelden ten behoeve van medegebruik door de buurt(jeugd) buiten schooltijden krijgen de betreffende sportverenigingen een korting op de huur van € 2.500,- (geldt voor 1 veld per club). Deze regeling is succesvol en blijft gehandhaafd.

Garantstelling

Een sportvereniging kan de wens hebben voor vervanging of nieuwe aanleg van een kunstgrasveld om andere redenen dan noodzaak of urgentie. In die gevallen dient een vereniging zelf in de dekking van de hiermee gepaard gaande kosten te voorzien.

Het is daarbij mogelijk, dat een nieuw aan te leggen kunstgrasveld niet wordt gefinancierd door de gemeente Hengelo, maar dat een vereniging de financiering regelt via een andere partij.

Merendeels wordt in die gevallen door de externe partij gevraagd om een garantstelling. Hier wil de gemeente Hengelo aan tegemoet komen door de mogelijkheid van garantstelling te bieden bij deze financieringsvorm. Deze garantstelling zal altijd samen worden gedaan met het SWS (Stichting Waarborgfonds Sport). De gemeente Hengelo zal hierbij dezelfde criteria hanteren als die door het SWS worden gebruikt.

Overige zaken

Bestaande verlichtingsinstallaties en hekwerken bij natuurgrasvelden dienen zoveel mogelijk hergebruikt te worden. De kosten voor het aanbrengen van verharding, (her)plaatsen hekwerk, verlichting, verhardingen en overige kosten komen voor rekening van de vereniging. De gemeente Hengelo heeft hierin een adviserende rol.

Bijlagen

Bijlage 1 – accommodaties gemeente Hengelo

Uitgebreid onderzoek uitgevoerd door de Grontmij naar veldcapaciteit buitensportverenigingen.

Bijlage 2 - kostendekkende huur sportvelden

Overzicht kunstgrasvelden waarvoor kostendekkende huur in rekening wordt gebracht. Tevens vergelijking met huidige huurprijs en huurverschil.

Bijlage 3 – Reglement Stichting Waarborgfonds Sport

Aan de hand van vastgestelde criteria wordt door SWS beoordeeld of de gevraagde garantstelling wordt verkregen.

Sportaccommodaties Gemeente Hengelo

Capaciteitsberekening

Definitief

Gemeente Hengelo

Grontmij Nederland B.V.
Zwolle, 15 oktober 2015

Verantwoording

Titel : Sportaccommodaties Gemeente Hengelo
Subtitel : Capaciteitsberekening
Projectnummer : 342370
Referentienummer : 20150720
Revisie : D02
Datum : 15 oktober 2015

Auteur(s) : T.A. Verver, J.Knol
E-mail adres : tim.verver@grontmij.nl
Gecontroleerd door : M. Spoolder
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : J. Theeuwen
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Grontmij Nederland B.V.
Noordzeelaan 50
8017 JW Zwolle
Postbus 1364
8001 BJ Zwolle
T +31 88 811 66 00
F +31 30 310 04 14
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	De vraagstelling	5
1.2	Focus op capaciteit en oplossingen.....	5
1.3	Draagvlak.....	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Analyse huidige capaciteit	6
2.1	Inleiding.....	6
2.2	Sportpark Slangenbeek	7
2.3	Sportpark 't Wilbert	9
2.4	Sportpark De Noork	10
2.5	Sportpark 't Rot	11
2.6	Sportpark De Waarbeek	12
2.7	Sportpark Kruud'n Hof (Beckum).....	13
2.8	Sportpark Vikkerhoek.....	14
2.9	Sportpark Groot Driene.....	15
2.10	Sportpark Veldwijk	16
2.11	Samenvatting behoeftebepaling op wedstrijddagen	17
2.12	Capaciteit trainingen	18
3	Trends en ontwikkelingen	19
3.1	Maatschappelijke ontwikkelingen	19
3.2	Demografische ontwikkeling	20
3.3	Ontwikkeling sportdeelname.....	22
3.4	Ontwikkeling voetbal	23
3.5	Ontwikkeling sportaanbod.....	24
4	Ronde langs de velden	26
4.1	Inleiding.....	26
4.2	Algemene indruk	27
4.3	TVO.....	27
4.4	HVV Hengelo	27
4.5	BWO.....	28
4.6	Wilhelminaschool	29
4.7	Juliana '32	29
4.8	ATC '65	30
4.9	SC Barbaros.....	30
4.10	Achilles '12	31
4.11	HKC.....	32
4.12	MCCH	32
4.13	Giants.....	33
4.14	HVV Tubantia.....	34
4.15	Samenvatting	34
5	Toekomstvisie	36
5.1	Buitensportverenigingen staan onder druk	36
5.2	Theorie versus praktijk.....	36

5.3	Capaciteit per sportpark	37
5.4	Oplossingsrichting voor de knelpunten	38
5.4.1	Sportpark Slangenbeek (ATC '65)	38
5.4.2	Sportpark 't Wilbert (Achilles '12)	39
5.4.3	Sportpark de Noork (BWO)	39
5.5	Conclusies	40
5.6	Overweging	40

Bijlage 1: Resultaten interviews

Bijlage 2: Notitie advies HVV Tubantia

Bijlage 3: Resultaten theoretische behoefte bepaling

1 Inleiding

1.1 De vraagstelling

De Gemeente Hengelo heeft behoefte aan een capaciteitsberekening van de - binnen de gemeente aanwezige – sportvelden. Inzicht in het aanbod van buitensportaccommodaties ten opzichte van de (toekomstige vraag) naar buitensportaccommodaties geeft houvast voor het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid. Met dit inzicht kunnen bijvoorbeeld verzoeken om aanpassingen aan de capaciteit (bv. uitbreiding van velden of aanleg kunstgrasvelden) getoetst en beoordeeld worden.

De centrale vraagstelling voor dit onderzoek luidt:

Is er op de Hengelose sportparken sprake van over- of ondercapaciteit in verhouding tot de aanwezige velden en wat is de meest voor de hand liggende oplossing voor eventuele knelpunten?

1.2 Focus op capaciteit en oplossingen

Dit onderzoek legt de focus op het verkrijgen van inzicht in de huidige veldencapaciteit ten opzichte van het huidige en toekomstige gebruik voor de komende twintig jaar. Het betreft daarmee geen beleidsvisie voor sport in Hengelo in brede zin. Per sportpark in Hengelo brengen we vraag en aanbod in beeld, gerelateerd aan demografische en maatschappelijke ontwikkelingen en trends in de sportsector. Op sportparkniveau brengen we eventuele knelpunten in kaart als gevolg van onder- of overcapaciteit en formuleren we oplossingsrichtingen.

1.3 Draagvlak

Naast een gedegen analyse van de huidige capaciteit en de trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de toekomstige vraag, hebben we met alle sportverenigingen gesproken die gehuisvest zijn op de sportparken in Hengelo. Door middel van deze gesprekken hebben we aanvullend inzicht gekregen in het huidige en toekomstige gebruik van de sportparken. Tijdens de gesprekken zijn de wensen en behoeften van de verenigingen in kaart gebracht. Tijdens een presentatie van de resultaten van dit onderzoek hebben de sportverenigingen de mogelijkheid gekregen om aanvullende opmerkingen te plaatsen. Dit gehele proces heeft ertoe geleid dat de onderzoeksresultaten die in deze rapportage worden gepresenteerd, zoveel mogelijk gedragen zijn door de gebruikers van de sportparken in Hengelo.

1.4 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2: Analyse van huidige capaciteit
- Hoofdstuk 3: Analyse van trends en ontwikkelingen
- Hoofdstuk 4: Wensen en behoeften gebruikers
- Hoofdstuk 5: Capaciteitsberekening (vraag versus aanbod)
- Hoofdstuk 6: Conclusies

2 Analyse huidige capaciteit

2.1 Inleiding

Dit onderzoek richt zich primair op de accommodaties in de gemeente Hengelo waar de gemeente een financiële relatie mee heeft (eigendom en exploitatie of een exploitatiebijdrage of subsidie). Deze sportparken liggen verspreid over Hengelo. Het gaat om de volgende sportparken en haar gebruikers:

Sportpark	Ligging (wijk)	Gebruikers
Sportpark Slangenbeek	Slangenbeek / Buitengebied	ATC '65(voetbal), HC Twente (hockey), Giants (soft- en honkbal), MCCH (cricket)
Sportpark 't Wilbert	Hengelose Es	Achilles '12 (voetbal), HKC (korfbal)
Sportpark De Noork	Noord	BWO (voetbal)
Sportpark 't Rot	Noord	Tubantia (voetbal), FCV Het Twentse Ros (fietscross)
Sportpark De Waarbeek	Berflo Es	HVV Hengelo (voetbal)
Sportpark Kruud'n Hof	Beckum / Buitengebied	TVO (omnivereniging)
Sportpark Vikkerhoek	Wilderinkshoek	Wilhelminaschool (voetbal)
Sportpark Groot Driene	Groot Driene	Juliana '32 (voetbal)
Sportpark Veldwijk	Berflo Es	FC Twente (voetbal), SC Barbaros (voetbal), MPM (atletiek), Kronos (atletiek), Scheidsrechtersvereniging Hengelo en Omstreken, Donar (handbal)

Dit hoofdstuk beschrijft per sportpark en per vereniging de veldencapaciteit en het huidige gebruik. Ook wordt een theoretische berekening gemaakt van de benodigde veldencapaciteit op basis van het huidige aantal teams. We maken hierbij gebruik van een berekeningsmethodiek volgens het model dat door Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de KNVB is ontwikkeld. Op basis hiervan kan een eerste *inschatting* gemaakt worden van de mate waarin de huidige veldencapaciteit volstaat. Deze behoeftebepaling heeft betrekking op de capaciteit in relatie tot het aantal wedstrijden (gerelateerd aan het aantal teams). De uitkomst is de bepaling van het aantal *natuurgrasvelden*. Deze behoeftebepaling heeft geen betrekking op de capaciteit ten behoeve van de trainingen.

Het bepalen van de feitelijke vraag naar velden door verenigingen is maatwerk. Het aantal teams alleen is namelijk niet voldoende om de veldencapaciteit in te schatten. De kwaliteit van de velden, de veldensoort (natuurgras/kunstgras) en de trainingsintensiteit / het (ambitie)niveau van de vereniging spelen bijvoorbeeld ook een belangrijke rol in het bepalen van de behoefte aan velden.

De KNVB maakt bij het berekenen van het benodigde aantal velden onderscheid in de planingsnorm en de cultuurtechnische norm. De berekeningswijze van de KNVB gaat bij het bepalen van het aantal velden uit van *natuurgrasvelden*, die op zaterdag van 9.00 uur tot 16.30 uur en op zondag van 10.00 uur tot 16.30 uur gebruikt worden.

Daarbij gaat men bij de berekeningswijze uit van een bruto speeltijd, waarbij naast een kwartier rust twintig minuten voor wisseling tussen de wedstrijden is ingecalculeerd. In de praktijk blijkt dit erg ruim te zijn. Als een verlichtingsinstallatie aanwezig is, zoals bij de meeste kunstgrasvelden het geval is, kan een langere bespelingsduur worden aangehouden: een eindtijd van 17.30 uur is dan gebruikelijk. Als de reistijd van de uit spelende teams kleiner is dan circa 30 minuten kan de eerste wedstrijd om 8.30 uur worden ingepland.

De cultuurtechnische norm wordt berekend om te bezien of een natuurgrasveld als gevolg van bespeling niet wordt over bespeeld en de grasmat te zwaar wordt belast. Indien kunstgrasvelden aanwezig zijn is dit aspect niet relevant.

2.2 Sportpark Slangenbeek

Foto

Gebruikers en gebruik

Op Sportpark Slangenbeek zijn vier verenigingen actief, te weten ATC '65, HC Twente, Giants en MCCH. Elke vereniging heeft een eigen clubgebouw in eigendom. De velden zijn in eigendom bij de gemeente Hengelo. In deze analyse blijft HC Twente (hockey) buiten beschouwing. Met HC Twente is gemeente Hengelo al in gesprek over uitbreiding van de capaciteit.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
ATC '65	Voetbal	8	65	1.296
Giants	Soft- en honkbal	2	4	150
MCCH	Cricket	2	-	45

Op het sportpark had in het voorjaar van 2015 ATC '65 de beschikking over zes voetbalvelden, waarvan twee kunstgrasvelden. In de zomer van 2015 is door ATC '65 met behulp van eigen financiële middelen ter plaatse van het hoofdveld een extra kunstgrasveld gerealiseerd. Twee

van de grasvelden worden in de zomerperiode (mei-september) (mede)gebruikt door de cricketvereniging MCC Hengelo. Giants beschikt over een volledig honkbalveld en een volledig softbalveld (beide verlicht). Voor trainingen wordt ook gebruik gemaakt van de kunstgrasvoetbalvelden van ATC '65.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor ATC '65 in de huidige situatie organisatorisch gezien sprake is van een tekort aan veldencapaciteit op wedstrijddagen op basis van de planningsnorm.

Vereniging	Aantal velden	Plannings-norm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
ATC '65	6 (3 NG, 3* KG)	8	6	-2 (PN) / 0 (CTN)
Giants	2 (NG)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
MCCH	2 (NG)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* het derde kunstgrasveld is door ATC '65 in de zomer van 2015 aangelegd.

Trainingen

ATC '65 maakte tot de zomer van 2015 elke dag gebruik van de twee kunstgrasvelden voor trainingen. Op maandag tot en met donderdag wordt ook nog een natuurgrasveld gebruikt. Momenteel is een derde kunstgrasveld beschikbaar. Hoe dit precies wordt gebruikt is niet in het onderstaande overzicht verwerkt, omdat, overeenkomstig de afspraken, gebruik is gemaakt van de trainingschema's van 2014-2015.

Op vrijdagavond wordt een natuurgrasveld gebruikt voor de interne competitie. Op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag worden de beide oude kunstgrasvelden nagenoeg volledig gebruikt van 16:00 uur tot 22:00 uur. Op woensdag wordt één kunstgrasveld gebruikt van 13:30 uur tot 22:00 uur. Het andere kunstgrasveld wordt intensief gebruikt vanaf 17:00 uur tot 22:00 uur. Het natuurgrasveld wordt minder intensief gebruikt van circa 17:00 uur tot 20:00 uur. De velden worden in bijna alle gevallen opgesplitst in twee of meer delen. Eén team (B junioren) traint wekelijks 1,5 uur bij Juliana '32. Naast de vereniging zelf, maakt ook de BSO beperkt gebruik van één van de kunstgrasvelden.

Op basis van het trainingsschema 2014/2015 kan worden geconcludeerd dat de beide kunstgrasvelden nagenoeg volledig worden benut en er weinig tot geen ruimte op deze velden is voor extra groepen. Daarnaast wordt ook nog een natuurgrasveld vrij intensief gebruikt. Door de aanleg van het kunstgrasveld is extra trainingsruimte beschikbaar gekomen.

Voor Giants en MCCH is het trainingsschema minder relevant voor de behoeftebepaling.

2.3 Sportpark 't Wilbert

Foto

Gebruikers en gebruik

Op Sportpark 't Wilbert zijn twee verenigingen actief, te weten Achilles '12 en HKC. Beide verenigingen hebben een clubgebouw in eigendom. De velden zijn in eigendom bij de gemeente Hengelo.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
Achilles '12	Voetbal	10	47	1.150 (997 spelend lid)
HKC	Korfbal	5	12	253

Op Sportpark 't Wilbert heeft Achilles '12 de beschikking over vier voetbalvelden, waarvan één kunstgrasveld. Daarnaast is er een trainingshoek beschikbaar. HKC heeft de beschikking over één natuurgrasveld van 12.000 m². Dit veld wordt bij wedstrijden ingedeeld in twee wedstrijd-velden. Naast de verenigingen maken ook wijkbewoners gebruik van het veld.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor de verenigingen op Sportpark 't Wilbert in de huidige situatie organisatorisch gezien sprake is van een tekort aan veldencapaciteit ten aanzien van de wedstrijddagen.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
Achilles '12	4 (3 NG, 1 KG)	6	4	-2 (PN) / 0 (CTN)
HKC	2 (NG)	2	2	0*

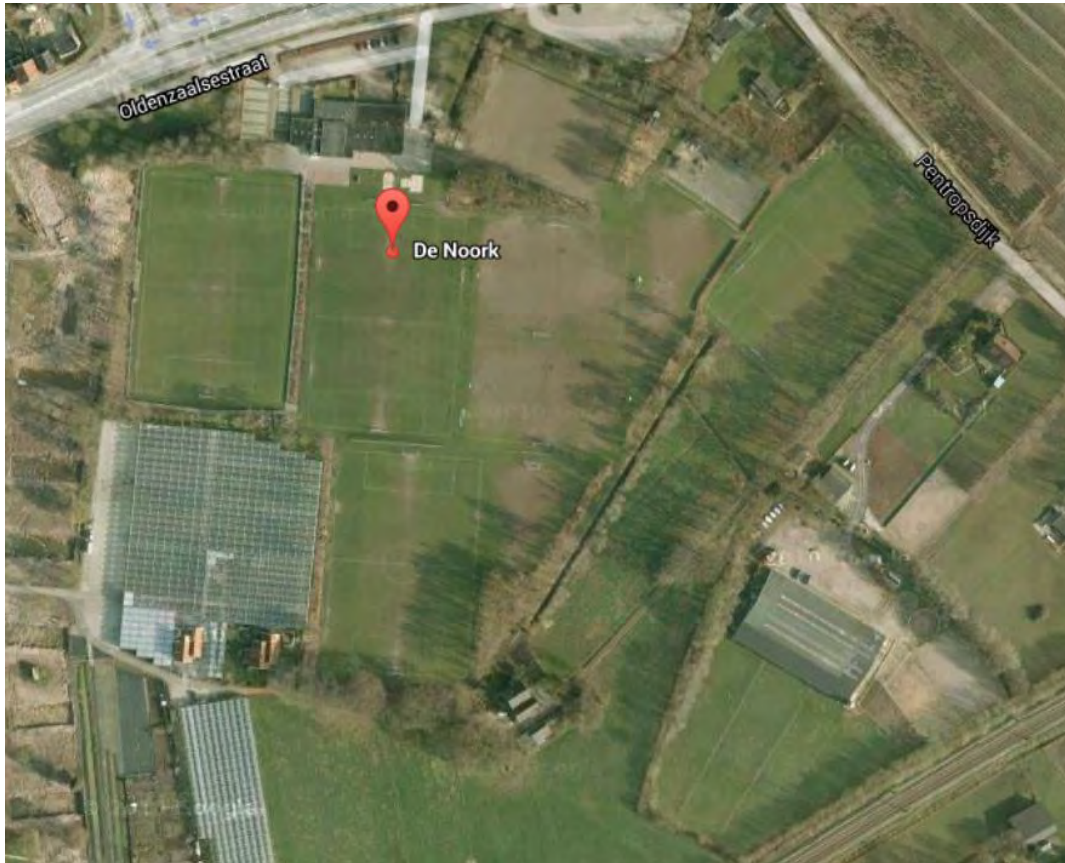
* Voor korfbal gelden andere normen. De capaciteit van 12.000 m² natuurgrasveld is ruim boven de benodigde capaciteit (ca. 2.100 m² volgens de laatste normen van veldafmetingen). In feite is er dus sprake van een overschot.

Trainingen

Achilles '12 maakt voor de trainingen gebruik van één kunstgrasveld, één natuurgrasveld en een trainingsveld (natuurgras). Op alle doordeweekse dagen vinden er trainingen plaats, van circa 16:30 uur tot 21:30 uur. Op woensdag start het schema iets eerder (ca. 15:00 uur). Het natuurgras wedstrijdveld wordt beperkt benut voor trainingen. Op basis van het trainingsschema 2014/2015 kan worden geconcludeerd dat met name het kunstgras en het trainingsveld redelijk volledig worden benut. Er lijkt nog enige ruimte voor extra groepen, met name op het trainingsveld.

2.4 Sportpark De Noork

Foto

Gebruikers en gebruik

Op Sportpark De Noork is één vereniging actief, te weten BWO. BWO heeft het clubgebouw in eigendom. De velden zijn in eigendom bij de gemeente Hengelo.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
BWO	Voetbal	9	55	1.131

Op Sportpark De Noork heeft BWO de beschikking over vijf voetbalvelden, waarvan één kunstgrasveld. Daarnaast is er een trainingshoek beschikbaar.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor de verenigingen op Sportpark De Noork in de huidige situatie organisatorisch gezien sprake is van een tekort aan veldencapaciteit op wedstrijddagen.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
BWO	5 (4 NG, 1 KG)	6	5	-1 (PN) / 0 (CTN)

Trainingen

Geen schema beschikbaar.

2.5 Sportpark 't Rot**Foto****Gebruikers en gebruik**

Op Sportpark 't Rot zijn twee verenigingen actief, te weten HVV Tubantia en FCV Het Twentse Ros. HVV Tubantia heeft een clubgebouw in eigendom. De velden zijn in eigendom bij de gemeente Hengelo. In deze analyse kijken we alleen naar HVV Tubantia.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
HVV Tubantia	Voetbal	16	20	650*

* Informatie van de website van HVV Tubantia

Op Sportpark 't Rot heeft HVV Tubantia op dit moment de beschikking over 6 voetbalvelden. Het hoofdveld is uitgevoerd in kunstgras.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor HVV Tubantia op Sportpark 't Rot in de huidige situatie sprake is van een overschot van 2 velden op wedstrijddagen.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
HVV Tubantia	6 (1 KG)	4	4	+2 (PN) / +2 (CTN)

Voor HVV Tubantia geldt de situatie, dat de komende jaren twee natuurgrasvelden worden afgestoten. In 2015 wordt één veld omgebouwd tot fietscrossbaan en in 2017/2018 wordt een tweede veld afgestoten voor woningbouw. Er blijven dan nog drie natuurgrasvelden en een kunstgrasveld over. In een eerdere notitie (vanwege de tijdsdruk veroorzaakt door verplaatsing van FCV Het Twentse Ros vooruitlopend op het onderhavige onderzoek opgesteld door Grontmij, zie bijlage 2) is geadviseerd om een natuurgrasveld om te bouwen tot een tweede kunstgrasveld om zo ook kwalitatief goede trainingscapaciteit te houden. In hoofdstuk 4 wordt hierop nader ingegaan.

Trainingen

HVV Tubantia maakt voor de trainingen gebruik van één natuurgrasveld en een één kunstgrasveld. Er wordt op alle doordeweekse dagen getraind. Op maandag, dinsdag en donderdag wordt er vanaf 17:00 uur tot 21:30 uur getraind. Op woensdag start het schema iets eerder, om 15:30 uur. Op vrijdagavond wordt getraind van 19:00 uur tot 22:00 uur. Op basis van het trainingsschema 2014/2015 lijkt er in de situatie van zes velden nog ruimte te zijn voor extra groepen.

2.6 Sportpark De Waarbeek

Foto

Gebruikers en gebruik

Op Sportpark De Waarbeek is één vereniging actief, te weten HVV Hengelo. HVV Hengelo heeft een clubgebouw en de velden in eigendom (Stichting HVV Hengelo)

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
HVV Hengelo	Voetbal	6	18	514

Op Sportpark De Waarbeek heeft HVV Hengelo de beschikking over drie voetbalvelden, waarvan één kunstgrasveld. Alle velden zijn verlicht.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor HVV Hengelo op Sportpark De Waarbeek in de huidige situatie organisatorisch gezien geen sprake is van een overschot of een tekort op wedstrijddagen.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
HVV Hengelo	3 (2 NG, 1 KG)	3	2	0 (PN) / +1 (CTN)

Trainingen

HVV Hengelo maakt voor de trainingen gebruik van één kunstgrasveld en één natuurgrasveld. Er wordt op alle doordeweekse dagen getraind. Het kunstgrasveld wordt met name benut van circa 18:00 tot 19:30 uur door pupillen / junioren en 19:30 uur tot 21:30 uur door senioren. Op woensdag wordt ook van 14:00 uur tot 16:30 uur getraind door pupillen. Het natuurgrasveld wordt op maandag, dinsdag en donderdag beperkt gebruikt (helft van het veld). Op basis van het trainingsschema 2014/2015 lijkt er ruimte voor extra groepen.

2.7 Sportpark Kruud'n Hof (Beckum)

Foto

Gebruikers en gebruik

Op Sportpark Kruud'n Hof is één vereniging actief, te weten TVO. TVO heeft een clubgebouw en één veld in eigendom. Twee velden (1 en 2) zijn in eigendom van de kerk.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
TVO	Voetbal	4	9	245

Op Sportpark Kruud'n Hof heeft TVO de beschikking over drie voetbalvelden. Alle velden zijn natuurgrasvelden. Twee velden zijn verlicht.

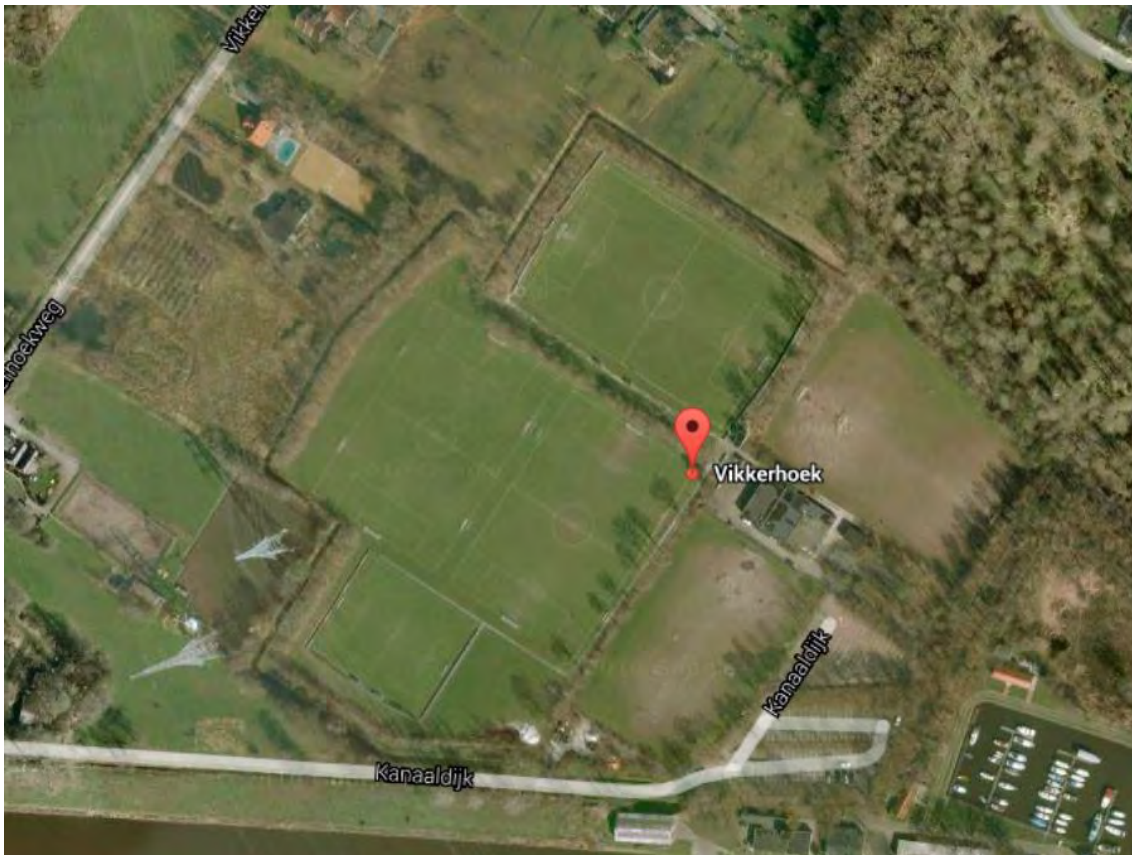
Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor TVO op Sportpark Kruud'n Hof in de huidige situatie sprake is van een overschot van twee velden op wedstrijddagen.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
TVO	3 (3 NG)	1	1	+2 (PN) / +2 (CTN)

Trainingen

Geen trainingsschema beschikbaar.

2.8 Sportpark Vikkerhoek**Foto****Gebruikers en gebruik**

Op Sportpark Vikkerhoek is één vereniging actief, te weten Wilhelminaschool. Wilhelminaschool heeft een clubgebouw in eigendom. De velden zijn in eigendom van gemeente Hengelo.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
Wilhelminaschool	Voetbal	7	27	650 (550)

Op Sportpark Vikkerhoek heeft Wilhelminaschool de beschikking over vier voetbalvelden, waarvan drie natuurgrasvelden en één kunstgrasveld. Daarnaast is er een trainingsveld (natuurgras) beschikbaar.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor Wilhelminaschool op Sportpark Vikkerhoek in de huidige situatie organisatorisch gezien geen sprake is van een overschot of tekort aan velden op wedstrijddagen.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
Wilhelminaschool	4 (3 NG, 1 KG)	4	3	0 (PN) / +1 (CTN)

Trainingen

Geen trainingsschema beschikbaar.

2.9 Sportpark Groot Driene**Foto****Gebruikers en gebruik**

Op Sportpark Groot Driene is één vereniging actief, te weten Juliana '32. Juliana '32 heeft een clubgebouw in eigendom. De velden zijn in eigendom van gemeente Hengelo.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
Juliana '32	Voetbal	8	7	400

Op Sportpark Groot Driene heeft Juliana '32 de beschikking over drie voetbalvelden, waarvan twee natuurgrasvelden en één kunstgrasveld. Daarnaast is er een trainingsveld (natuurgras) beschikbaar. Het trainingsveld en het kunstgrasveld zijn verlicht.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

Uit de behoeftebepaling, op basis van het aantal teams en aantal velden, blijkt dat er voor Juliana '32 op Sportpark Groot Driene in de huidige situatie sprake is van een overschot van één veld op wedstrijddagen.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
Juliana '32	3 (2 NG, 1 KG)	2	2	+1 (PN) / +1 (CTN)

Trainingen

Geen trainingsschema beschikbaar.

2.10 Sportpark Veldwijk

Foto

Gebruikers en gebruik

Op Sportpark Slangenbeek zijn zes verenigingen actief, te weten FC Twente, SC Barbaros, MPM, Kronos, Scheidsrechtersvereniging Hengelo en Omstreken en Donar. Voor deze analyse worden MPM (atletiek), Kronos (atletiek), SHO (scheidsrechtersvereniging) en Donar (handbal) buiten beschouwing gelaten. Voor FC Twente geldt, dat deze vereniging enkel gebruik maakt van het kunstgrasveld op zaterdag van 9:00 tot 14:00 uur.

Dit maakt de situatie op dit sportpark anders dan op andere sportparken. Het clubgebouw en de velden van SC Barbaros zijn in eigendom bij de gemeente Hengelo.

Vereniging	Sport	Seniorenteams	Jeugdteams	Aantal leden
SC Barbaros	Voetbal	7	5	350

Op Sportpark Veldwijk heeft SC Barbaros de beschikking over twee voetbalvelden, waarvan één natuurgrasveld en één kunstgrasveld. Het kunstgrasveld is op zaterdag van 9:00 uur tot 14:00 uur gereserveerd voor FC Twente. In die periode kan SC Barbaros alleen gebruik maken van het natuurgrasveld. Daarnaast wordt het veld incidenteel ook buiten deze periodes geclaimd door FC Twente.

Behoeftebepaling wedstrijddagen

De behoeftebepaling voor Sportpark Veldwijk is moeilijk te maken, omdat de veldencapaciteit ook wordt benut door FC Twente op zaterdag op wedstrijddagen. In de praktijk komt het voor dat wedstrijden op de zaterdagochtend worden afgelast omdat het natuurgras niet bespeelbaar is, terwijl het kunstgrasveld vrijgehouden dient te worden voor FC Twente.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
SC Barbaros	2 (1 NG, 1 KG)	1*	1	+1* (PN) / +1 (CTN)

* Enkel op basis van aantallen teams van SC Barbaros. Het gebruik door FC Twente is hierin vooralsnog niet meegenomen.

Trainingen

Het kunstgrasveld wordt op dinsdag, woensdag en donderdag benut van 18:00 uur tot 21:15 uur. Op maandag wordt het kunstgrasveld benut van 18:00 uur tot 19:30 uur en op vrijdag van 19:30 uur tot 21:15 uur. Het natuurgrasveld wordt op woensdag en vrijdag benut van 19:30 uur tot 21:15 uur. Op basis van het trainingsschema 2014/2015 lijkt er nog ruimte voor extra groepen.

2.11 Samenvatting behoeftebepaling op wedstrijddagen

Uit de theoretische behoeftebepaling voor de buitensportverenigingen in Hengelo blijkt dat er, enkel op basis van het aantal teams, in een aantal gevallen sprake is van een tekort aan velden op basis van de PlanningsNorm (PN). Het gaat dan om ATC '65, Achilles '12 en BWO. Op basis van de cultuurtechnische norm (CTN) zijn er in Hengelo geen knelpunten gesignaleerd. Voor een aantal verenigingen is er op basis van deze behoeftebepaling een veldenoverschot op wedstrijddagen. Bij de verdere uitwerking van dit rapport wordt geadviseerd uit te gaan van het aantal velden dat is berekend op basis van de berekende planningsnorm.

Vereniging	Aantal velden	Planningsnorm (PN)	Cultuurtechnische norm (CTN)	Tekort / overschot
ATC '65	6 (3 NG, 3 KG)	8	6	-2
Giants	2 (NG)	nvt	Nvt	nvt
MCCH	2 (NG)	nvt	Nvt	nvt
Achilles '12	4 (3 NG, 1 KG)	6	4	-2
HKC	2 (NG)	2	2	0*
BWO	5 (4 NG, 1 KG)	6	5	-1
HVV Tubantia	6 (5 NG, 1 KG)	4	4	0**
HVV Hengelo	3 (2 NG, 1 KG)	3	2	0
TVO	3 (3 NG)	1	1	+2
Wilhelminaschool	4 (3 NG, 1 KG)	4	3	0
Juliana '32	3 (2 NG, 1 KG)	2	2	+1
SC Barbaros	2 (1 NG, 1 KG)	1*	1	+1***

* Op basis van de normen van de KNKV is er een overschot aan oppervlakte natuurgrasveld. De toplaag dient hierbij wel vervangen te worden.

** In deze behoeftebepaling is het afstoten van twee natuurgrasvelden in de komende jaren meegenomen. Na afstoting blijven er vier velden over, waarvan twee kunstgras (volgens de norm voldoende)

*** Hierbij is geen rekening gehouden met het gebruik van één van de velden door FC Twente. Indien dit wel wordt meegenomen is geen sprake van een overschot, eerder van een tekort.

2.12 Capaciteit trainingen

Op basis van de trainingsschema's van de sportverenigingen voor het seizoen 2014/2015 zien we dat in de meeste gevallen organisatorisch gezien nog wel 'lucht' zit in het schema voor eventuele extra groepen (extra teams of extra trainingen) door intensievere benutting van de velden. Alleen het schema van ATC '65 lijkt nagenoeg volledig gevuld te zijn.

Gecombineerd wedstrijd- en trainingsgebruik op natuurgrasvelden is erg kwetsbaar. Bij natuurgrasvelden moet het worden geaccepteerd dat bij trainingen het veld gedurende het seizoen wordt kaal gespeeld. De KNVB hanteert de norm dat bij wedstrijden de grasmat voor tenminste 60% gesloten moet zijn. Gecombineerd intensief wedstrijd- en trainingsgebruik is op een natuurgrasveld veelal niet mogelijk. In de praktijk blijkt dat per seizoen maximaal honderd trainingen op een wedstrijdveld mogelijk zijn, zonder dat intensieve extra onderhoudsmaatregelen noodzakelijk zijn.

De trainingscapaciteit bij Achilles '12, BWO en in mindere mate bij ATC '65 verdient hierbij extra aandacht. Dit geldt ook voor de trainingscapaciteit van HVV Tubantia bij het op termijn verdwijnen van twee velden.

Kanttekening bij deze conclusie is, dat we van vier verenigingen nog geen trainingsschema hebben ontvangen / geen trainingsschema op de website is te vinden.

3 Trends en ontwikkelingen

Voor een prognose van het toekomstige gebruik van de sportvelden in Hengelo zijn de volgende ontwikkelingen van belang:

- Maatschappelijke ontwikkelingen
- Demografische ontwikkeling
- Ontwikkeling sportdeelname
- Ontwikkeling sportaanbod

3.1 Maatschappelijke ontwikkelingen

Vergrijzing

De Nederlandse bevolking wordt gemiddeld steeds ouder. Dit wordt veroorzaakt door een steeds groter aandeel ouderen in de samenleving. De verwachting is dat het aandeel 65-plussers groeit van 15% in 2010 naar 27% in 2040. Dit is bijna een verdubbeling. Dit heeft ook een sterke impact op de sportdeelname. Over het algemeen geldt namelijk dat leeftijd omgekeerd samenhangt met sportdeelname. Hoe ouder men is, hoe minder men sport. Er is overigens wel een toename te zien in sportdeelname onder de ouderen. Per saldo leidt vergrijzing echter tot een aanzienlijke verminderde deelname aan veldsporten. Dit effect wordt mogelijk versterkt door een verwachte toename van het aantal mensen met een beperking als gevolg van de vergrijzing. Overigens spelen de sportbonden hierop in, door spelvormen en competities in te voeren die specifiek geschikt zijn voor ouderen.

Individualisering

Onze maatschappij is in toenemende mate gericht op het individu, dat geldt ook voor de sport. De populariteit van individuele bewegingsvormen blijft toenemen. Enerzijds heeft dit te maken met een ontwikkeling in de samenleving als geheel. Anderzijds is er een toenemende behoefte om te sporten op een zelf gekozen moment. Sporten als hardlopen en wielrennen lenen zich hier bij uitstek voor. Deze trend leidt mogelijk in de toekomst tot een dalende belangstelling aan teamsporten, waardoor hun groei zal stagneren.

Hoger opleidingsniveau

Er is een positieve relatie tussen opleidingsniveau en sportdeelname. Hoger opgeleiden nemen vaker deel aan sport dan lager opgeleiden. Lager opgeleiden volgen vaker sport via de media. Het gemiddelde opleidingsniveau in Nederland is de afgelopen jaren toegenomen. In 2000 had nog 21% van de 15-65 jarigen een hbo- of wo-diploma. In 2013 is dit aandeel gestegen naar 29%. Het aandeel lager opgeleiden is in deze periode gedaald van 38% naar 28%. Deze ontwikkeling heeft een positief effect op de sportdeelname.

Economische krimp

De economische krimp, die sinds 2008 haar intrede heeft gedaan, heeft op verschillende niveaus effecten op de ontwikkelingen in de sportsector. Eén van de effecten is de overheidsbezuinigingen op sport. De uitgaven van lokale overheden ten aanzien van sportaccommodaties en sportverenigingen staan onder druk. De verwachting is dat sportverenigingen meer en meer zelf voor kosten gaan opdraaien en dit vervolgens door moeten rekenen in de contributie. Tegelijkertijd zien we dat de economische krimp ook leidt tot een grotere druk op de uitgaven bij Nederlanders.

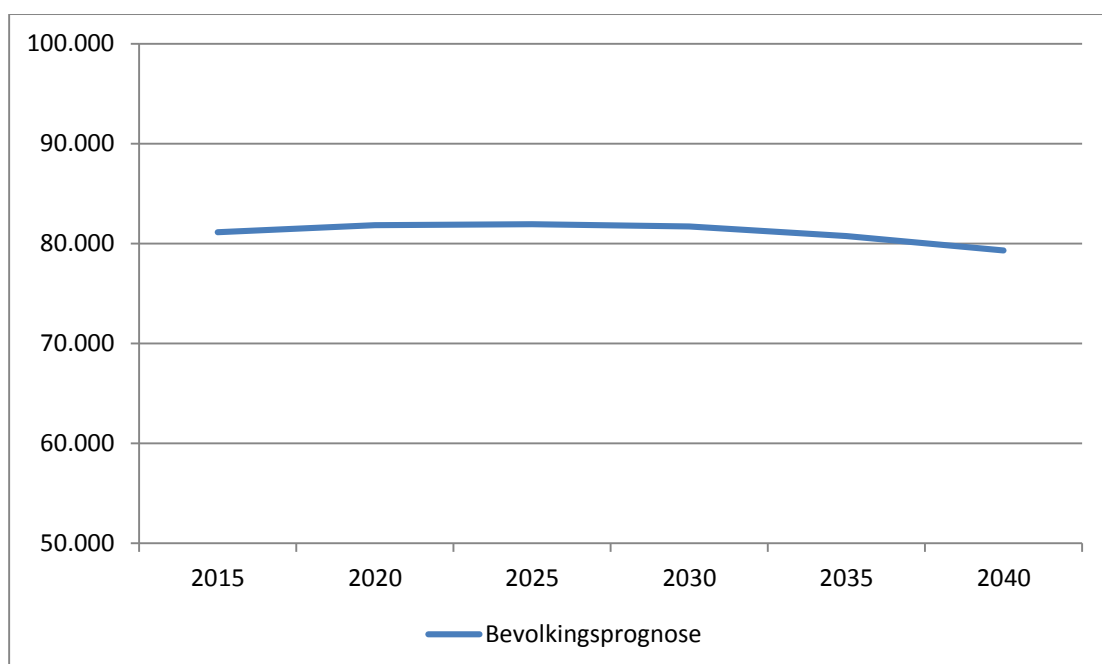
Ook zien we de armoede in Nederland toenemen sinds 2010. Het aandeel gezinnen dat moet rondkomen van een inkomen onder de lage-inkomensgrens is toegenomen van 7,4% in 2010 naar 9,4 % in 2012. De sociale participatie, en dus ook de sportdeelname, onder deze groep is lager.

Sport en gezondheid

De Rijksoverheid is in 2014 gestart met het Nationaal Programma Preventie 'Alles is Gezondheid'. Dit moet er voor zorgen dat mensen gezonder gaan leven, bijvoorbeeld door voldoende te bewegen. Het Rijk werkt hiern samen met de sportsector, gemeente, bedrijven, zorgpartijen en maatschappelijke organisaties. Dit vertaalt zich onder ander in een programma om sporten en bewegen in de buurt makkelijker te maken. Dit alles is gericht op een gezonder en vitaler Nederland, onder andere door een toename van de sportdeelname.

3.2 Demografische ontwikkeling

Het aantal inwoners van de gemeente Hengelo schommelt al sinds de eeuwwisseling rond de 80.000. Op 1 mei 2014 was het aantal inwoners van Hengelo 81.070. De bevolkingsprognose laat zien dat het aantal inwoners van Hengelo in de toekomst een licht dalende trend vertoont naar ruim 79.000 inwoners in 2040, een krimp van circa 1.800 inwoners (2,2 %).

De demografische ontwikkeling verschilt per leeftijdscategorie. Het aantal oudere inwoners groeit, in tegenstelling tot de totale trend, met ruim 7.000 inwoners in deze periode. De overige leeftijdsgroepen laten krimp zien. De grootste krimp heeft betrekking op de categorie 40-64 jaar. Maar ook de jongere leeftijdsgroepen worden in absolute zin kleiner.

Tabel 3.1: Bevolkingsprognose Hengelo 2015 - 2040

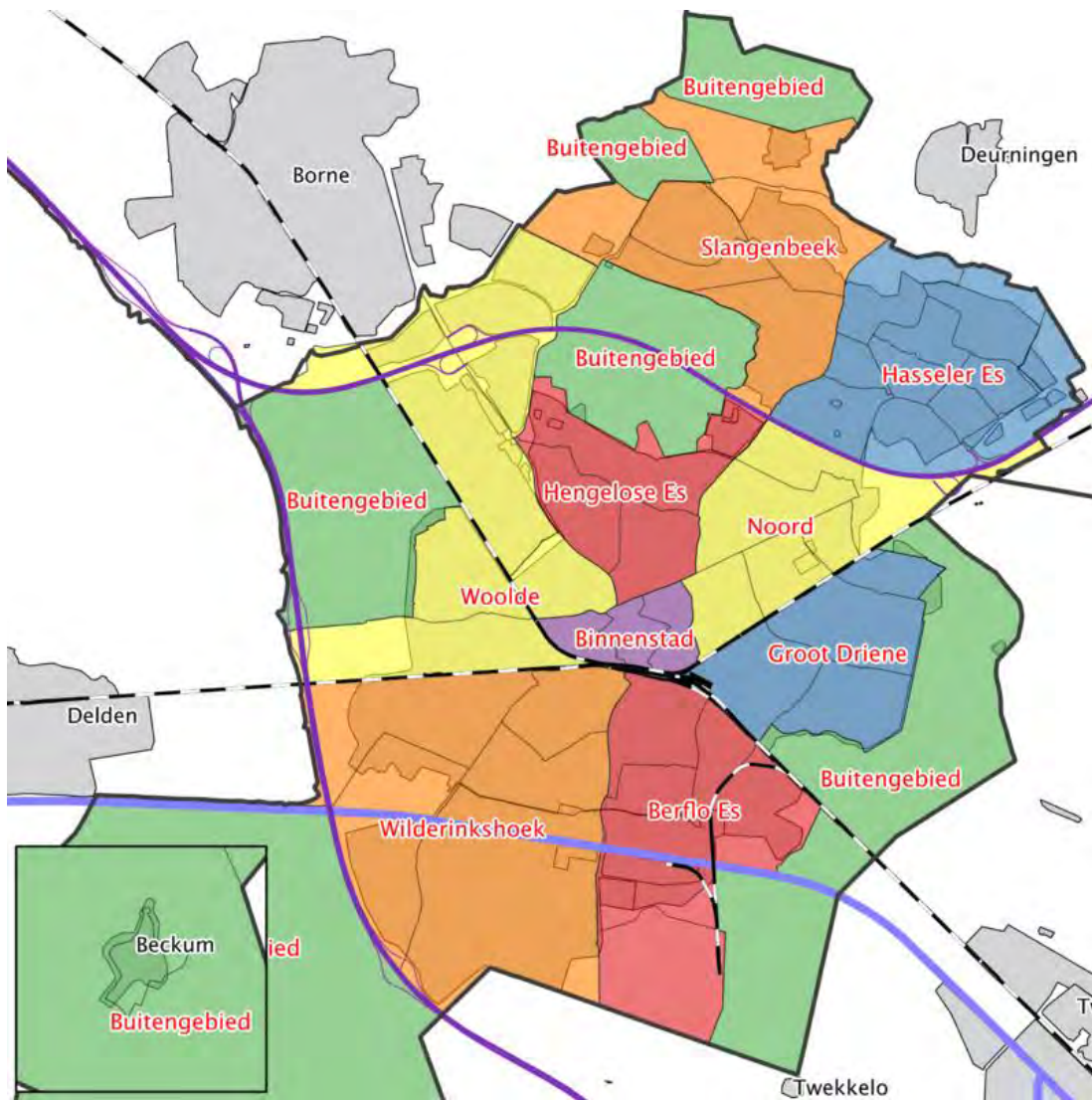
Jaar	0-17	18-39	40-64	65+	Totaal
2015	16.967	20.844	28.438	14.875	81.124
2020	16.332	21.391	27.727	16.392	81.842
2025	15.777	21.467	26.816	17.887	81.947
2030	15.587	21.024	25.487	19.609	81.707
2035	15.482	19.786	24.450	21.052	80.770
2040	14.990	18.879	23.552	21.888	79.309
Ontwikkeling tot 2040	-1.977	-1.965	-4.886	7.013	-1.815

Veel sportverenigingen hebben een nauwe relatie met de wijk waarin de sportaccommodatie gevestigd is. Veel van de leden komen uit de direct omringende wijk(en). Het is daarom ook van belang om de demografische ontwikkeling van de verschillende wijken in Hengelo te analyseren.

Tabel 3.2: Demografische prognose wijken Hengelo 2015-2040

	0-17 jaar	18-39	40-64	65+	Totaal
Binnenstad	26	-114	-135	303	80
Hengelose Es	-171	49	-620	195	-547
Noord	-109	-574	-147	373	-457
Hasseler Es	-465	-681	-1.338	1.421	-1.063
Groot Driene	-458	-80	-710	108	-1.140
Berflo Es	392	-87	541	820	1.666
Wilderinkshoek	94	-2	-538	956	510
Woolde	-37	-23	-393	481	28
Slangenbeek	-1.050	-343	-1.280	2.051	-622
Buitengebied	-199	-110	-266	305	-270

Voor buitensportverenigingen zijn de leeftijdsgroepen 0 -17 jaar en 18 – 39 jaar van grootste belang. We zien dat met name de wijk Berflo Es, en in mindere mate Wilderinkshoek, een toename laten zien van de leeftijdsgroep 0-17 jaar. Met uitzondering van de wijk Hengelose Es krimpt in elke andere wijk in Hengelo de leeftijdsgroep 18-39 jaar. Zonder enige uitzondering groeit de groep senioren (65+) in alle wijken van Hengelo. De wijken die absoluut gezien het sterkst vergrijzen zijn Slangenbeek en Hasseler Es. Met name Slangenbeek, maar ook Hasseler Es zijn op dit moment nog relatief jonge wijken met respectievelijk 30% en 22% van de inwoners in de leeftijdscategorie t/m 17 jaar.

3.3 Ontwikkeling sportdeelname

De gemeente Hengelo beschikt over een digitaal bewonerspanel, het zogenaamde Hengelo Panel. Dit panel bestaat uit zo'n 2.680 inwoners (februari 2014). In februari 2014 is een peiling gehouden onder het HengeloPanel, waarin ook is gevraagd naar sportdeelname. In totaal hebben 1.744 inwoners (18-64 jaar) aan deze peiling meegedaan (65% respons).

Van de panelleden voldoet 42% aan de Nederlandse Norm voor gezond Bewegen (NNGB). De stelregel voor deze norm is, dat voor een goede gezondheid het gewenst is om tenminste vijf dagen in de week 30 minuten 'matig intensieve lichaamsbeweging' te hebben. In 2012 lag dit aandeel op 47%, dus het betreft een daling van vijf procentpunten.

Volgens de definitie van Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO) is men een sporter als men de afgelopen twaalf maanden minimaal twaalf keer heeft gesport. In het HengeloPanel betreft dit in 2014 73% van de respondenten. Het aandeel intensieve of regelmatige sporters (minimaal 60 keer per jaar) is met 48% op ongeveer hetzelfde niveau als in 2012 (47%). Hiermee ligt de sportdeelname in Hengelo iets onder het landelijke gemiddelde (75% sport twaalf keer / jaar of vaker, 56% sport wekelijks of vaker).

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan alleen en in ongeorganiseerd verband te sporten. Het gaat dan met name om sporten als fitness, wandelen/hardlopen en (race)fietsen. Nog eens 36% sport eveneens ongeorganiseerd, maar dan samen met anderen. Eenderde van de respondenten geeft aan te sporten in verenigingsverband.

Tabel 3.3: Organisatie sportdeelname Nederlandse bevolking 2012¹

Leeftijd	Alleen / ongeorganiseerd	Informele groep	Sportvereniging
Bevolking totaal	50%	38%	33%
6 – 11 jaar	40%	42%	74%
12 – 19 jaar	49%	52%	72%
20 – 34 jaar	69%	56%	43%
35 – 49 jaar	69%	48%	33%
50 – 64 jaar	69%	45%	29%
65 – 79 jaar	61%	45%	32%

Dit beeld komt overeen met het landelijke beeld. Landelijk gezien is het aandeel van de bevolking dat lid is van een sportvereniging al sinds 2003 redelijk stabiel rond de 33%. Er is wel een sterke toename in het alleen / ongeorganiseerd sporten. Dit aandeel ligt landelijk op 50% van de bevolking. Uitgesplitst naar leeftijd zien we, dat binnen de leeftijdsgroep van 20 – 64 jaar maar liefst 69% alleen/ongeorganiseerd sport. Juist voor de jongere leeftijdsgroepen (t/m 19 jaar) geldt dat relatief een groot aandeel in verenigingsverband sport. Ruim een derde van de bevolking (38%) sport in een zelfgeorganiseerde groep van vrienden of kennissen.

Een belangrijke 'tak van sport' binnen dit onderzoek naar de toekomstige behoefte van de buitensportaccommodaties in Hengelo is voetbal. In totaal zijn er in Hengelo negen voetbalverenigingen, met in totaal zo'n 6.400 leden. Landelijke cijfers laten zien dat voetbal met name populair is onder de jeugd en onder de leeftijdsgroep 20 – 49 jaar. Boven de vijftig jaar neemt de deelname aan voetbal sterk af².

In absolute aantallen laat het aantal leden van de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB) een toename zien van ruim één miljoen leden in 2001 naar zo'n 1,2 miljoen leden in 2012. In het voetbal is damesvoetbal landelijk in opkomst en is er een verschuiving zichtbaar in de richting van het zaterdagvoetbal.

Tennis (KNLTB) laat voor deze periode een daling zien van zo'n 700.000 leden naar 675.000 leden. De sterkste groeiende sporten (uit de lijst met meest populaire sporten) over de periode 2001 – 2012 zijn golf (130%), hockey (58%) en atletiek (49%).

Tabel 3.4: Ontwikkeling aantal leden grootste sportbonden (x 1.000)³

Sportbond	2001	2004	2007	2010	2012
KNVB (voetbal)	1038	1061	1130	1189	1209
KNLTB (tennis)	702	719	691	690	675
NGF (golf)	169	228	291	353	388
KNGU (gymnastiek)	288	292	280	255	242
KNHB (hockey)	147	172	197	227	233
KNHS (paardensport)	151	160	196	212	213
KNZB (zwemmen)	150	152	146	141	145
Atletiekunie	92	103	126	134	137

3.4 Ontwikkeling voetbal

In deze analyse ligt de nadruk op de voetbalverenigingen in Hengelo. Om deze reden lichten we een aantal ontwikkelingen specifiek met betrekking tot voetbal nader toe.

Toename meisjes- en vrouwenvoetbal

¹ SCP/CBS (VTO '12), bewerkt door Grontmij 2015

² Rapportage Sport 2014, SCP

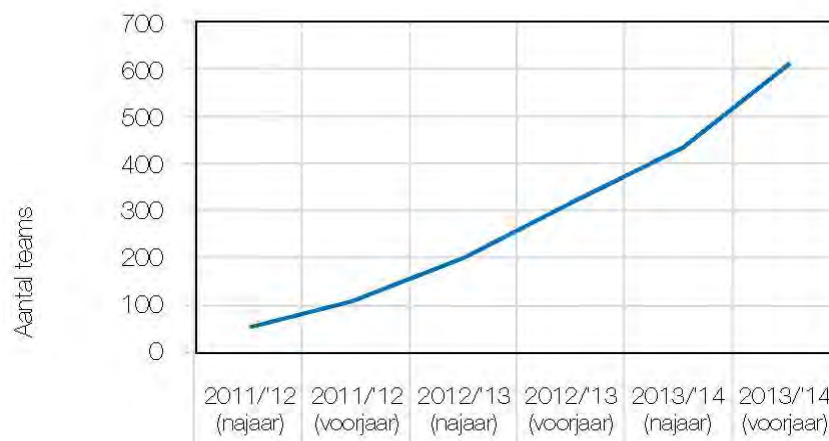
³ Rapportage Sport 2014, SCP – bewerkt door Grontmij 2015

Vrouwenvoetbal is de afgelopen jaren fors gegroeid en zal dit naar verwachting ook de komende jaren nog blijven doen. Veel verenigingen ondernemen activiteiten, mede ondersteund door het stimuleringsplan van de KNVB en de ING, om meisjes en vrouwen aan zich te binden. Dit heeft geleid tot in totaal ruim 137.500 vrouwelijke leden van de KNVB in het seizoen 2013/2014. Met name de groei over de afgelopen tien jaren van ruim 80% is enorm. In het stimuleringsplan is de doelstelling geformuleerd om in 2017 150.000 vrouwelijke KNVB-leden te hebben.

Toename 7x7 35/45+

De afgelopen jaren is er een enorme groei te zien van het 7x7 voetbal voor 35+ en 45+. Deze competitie wordt gespeeld op vrijdagavonden. Zowel in voorjaar als in het najaar wordt een competitie gespeeld, waarbij verspreid over zo'n 4/5 vrijdagavonden per avond een aantal wedstrijden wordt gespeeld van 1 x 20 minuten. Elke vereniging is gedurende zo'n reeks één keer gastheer. In het seizoen 2013/2014 namen maar liefst meer dan 600 teams deel aan de voor- en najaarreeksen van deze competitie. Dit was een verdubbeling ten opzichte van het seizoen ervoor.

Groei 7x7 35/45+ competitiereeksen

Aanvullend op dit nieuw voetbalaanbod, is de KNVB ook bezig met het opzetten van het zogenaamde Walking Football voor 60+. Hier staat niet de competitievorm centraal, maar ligt het accent op bewegen. Een belangrijke regel bij deze voetbalvorm is dat rennen niet mag, rekening houdend met de (fysieke) mogelijkheden van de doelgroep. De KNVB wil de komende jaren een actieve rol vervullen bij het stimuleren van Walking Football en het ondersteunen van verenigingen hierbij.

3.5 Ontwikkeling sportaanbod

Over de hele lijn zien we ten aanzien van het sportaanbod een steeds verdergaande clustering van accommodaties en sportverenigingen. Dit geldt met name voor de buitensportaccommodaties. Het aantal buitensportaccommodaties neemt af en het aantal banen- en velden neemt licht toe. Voor voetbal, tennis en korfbal geldt overigens dat het aantal velden ook licht afneemt. Door de introductie van kunstgras is het mogelijk de bespelingintensiteit van de velden aanzienlijk te verhogen en kunnen wedstrijd- en trainingsvelden gecombineerd worden. Het aantal veld is derhalve wel afgenomen, de beschikbaarheid van velden is vergroot.

Met name bij de overdekte sportaccommodaties is een ontwikkeling zichtbaar naar multifunctionaliteit, waarbij de accommodatie voor uiteenlopende doelen kan worden benut. Inmiddels zien we deze ontwikkeling ook ontstaan bij buitensportaccommodaties, waarbij meerdere gebruikers gebruik maken van dezelfde accommodatie. De combinatie korfbal en voetbal op een rubber

ingestrooid of een infill-loze kunstgrasmat is in den lande geaccepteerd. Het KNKV hanteert alleen voor de hoger spelende teams de eis dat er een specifiek zandingestrooid kunstgrasveld aanwezig moet zijn. Bij de aanleg van een gecombineerd veld kan het veld gedurende de winter, wanneer korfbal in de zaal wordt gespeeld, door een voetbalvereniging worden gebruikt. Hiermee wordt het gebruik van de accommodaties geïntensiveerd en de bezetting verhoogd.

De gemeente Hengelo heeft de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in de realisatie van kunstgrasvelden. De kwaliteit van de accommodaties (met name van de trainingsfaciliteiten) is hierdoor per saldo verbeterd.

4 Ronde langs de velden

4.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek zijn er gesprekken gevoerd met een groot aantal buitensportverenigingen in Hengelo. Het gaat hierbij om de volgende verenigingen:

- TVO – voetbal
- HVV Hengelo – voetbal
- BWO – voetbal
- Wilhelminaschool – voetbal
- Juliana '32 – voetbal
- ATC '65 – voetbal
- SC Barbaros – voetbal
- Achilles '12 – voetbal
- HKC - korfbal
- MCCH – cricket
- Giants – honk- en softbal
- *HVV Tubantia – voetbal – in eerder stadium*

In het gesprek met deze verenigingen is ingegaan op de volgende onderwerpen:

- Ontwikkeling ledenaantal (historie en toekomst)
- Veldencapaciteit (huidig en toekomstig)
- Eigendom situatie
- Knelpunten ten aanzien van gebruik
- Toekomstplannen en wensen

Met een aantal buitensportverenigingen is om verschillende redenen geen gesprek geweest:

HC Twente – hockey

HC Twente is momenteel in gesprek met de gemeente Hengelo over de uitbreiding van de capaciteit door middel van twee watervelden. Hiertoe is ook al een behoeftebepaling uitgevoerd.

FCV Het Twente Ros – fietscross

Gemeente Hengelo heeft besloten om een nieuwe fietscrossbaan te realiseren op één van de natuurgrasvelden van HVV Tubantia.

MPM en Kronos – atletiek

In het geval van de beide atletiekverenigingen speelt het vraagstuk rondom capaciteit niet, zoals dit bij de andere sportverenigingen wel het geval is. Een atletieksportcomplex is van een andere aard.

Scheidsrechtersvereniging Hengelo en Omstreken

Deze vereniging maakt slechts sporadisch gebruik van de velden op Sportpark Slangenbeek. Het gebruik is dermate beperkt, dat zij niet zijn meegenomen in deze analyse.

In dit hoofdstuk geven we per vereniging een beknopte weergave van de resultaten van de gesprekken.

4.2 Algemene indruk

In het algemeen kunnen we vaststellen dat er in Hengelo sprake is van sterke en realistische verenigingsbesturen van de buitensportverenigingen. In de gesprekken die we hebben gevoerd hebben de verenigingen een goede en professionele indruk achtergelaten. De verenigingsbesturen geven blijk van een gezonde en realistische ambitie voor hun vereniging, waarbij zij zowel de kansen als de huidige en toekomstige uitdagingen herkennen. We weten dat sportverenigingen onder druk staan, zowel financieel als organisatorisch. De buitensportverenigingen in Hengelo hebben hier ook in wisselende mate mee te maken. De verenigingen zijn actief bezig om deze uitdagingen te lijf te gaan en hun beleid hier op aan te passen.

4.3 TVO

Ledenontwikkeling

TVO signaleert een licht dalende trend in ledenaantallen vanaf 2011. De terugloop geldt met name voor de jeugd. De verwachting is dat het aantal leden ook in de toekomst zal dalen. TVO heeft haar accommodatie in Beckum (Sportpark Kruud'n Hof). Beckum is een kleine kern met weinig nieuwbouw(plannen) en beperkte tot geen groei van de bevolking. Vergrijzing versterkt de druk op het aantal leden.

Capaciteit

De huidige capaciteit (drie natuurgrasvelden) wordt als voldoende beschouwd. De kwaliteit wordt als redelijk bestempeld. Het onderhoud wordt door de vereniging zelf gedaan c.q. uitbesteed. In de toekomst ligt een overschot aan velden meer voor de hand dan een tekort.

Eigendom situatie

Veld 1 en veld 2 zijn in eigendom van gemeente Hengelo. Veld 3 is in eigendom bij de vereniging. Ook het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom bij de vereniging. De ondergrond is in erfpacht uitgegeven door gemeente Hengelo.

Knelpunten

TVO heeft recent zes nieuwe kleedkamers laten bouwen. Wat betreft de capaciteit (kleedkamers en velden) is er geen knelpunt. Een knelpunt wordt wel ervaren in de financiële lasten die de nieuwe kleedkamers met zich meebrengen. De vergoeding voor het onderhoud (€ 5.500 per jaar per veld) wordt als onvoldoende ervaren.

Toekomstplannen en wensen

Samenwerking / samengaan met een andere vereniging ligt gezien de afstand tot Hengelo niet voor de hand.

4.4 HVV Hengelo

Ledenontwikkeling

De afgelopen tien jaar is het ledenaantal gedaald van ruim 700 naar zo'n 500 leden. Met name de herstructurering van de omliggende wijk (Berflo Es) heeft geleid tot het wegtrekken van de jeugd. De verwachting is dat het aantal jeugdleden in de toekomst weer zal groeien als gevolg van de nieuwbouw in de wijken Hart van Zuid, Berflo Es en Brouwerij.

Capaciteit

De huidige veldencapaciteit (twee natuurgrasvelden en één kunstgrasveld) wordt als voldoende ervaren. Alle drie de velden hebben verlichting. Indien de verwachte groei van jeugdleden doorzet en het damesvoetbal blijft groeien, dan kan dit op termijn tot krapte leiden.

Eigendom situatie

De velden, het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom bij de Stichting HVV Hengelo. Ook de ondergrond waarop de gebouwen staan is in eigendom bij deze stichting.

Knelpunten

In 2008 zijn de velden geheel gerenoveerd en is het kunstgrasveld aangelegd. Natuurgrasvelden zijn kwalitatief goed, kunstgras begint al aardig te slijten.

De huidige parkeercapaciteit wordt als knelpunt ervaren. Momenteel zijn er ca. 110 parkeerplaatsen. Met name op zaterdagen is dit te weinig.

De verkeersveiligheid op de aanrijroute naar Sportpark De Waarbeek is een knelpunt. Nu de rondweg in asfalt is uitgevoerd wordt er vaak te snel op gereden.

Toekomstplannen en wensen

Voor de komende periode wordt ingezet op energie besparende maatregelen (PV en isolatie) in combinatie met vernieuwing van het dak.

Samenwerking wordt niet direct uitgesloten. Om gezamenlijk een jeugdteam in de benen te krijgen is wel eens samengewerkt met Juliana.

Uitbreiding van parkeerplaatsen langs de toegangsweg om de parkeercapaciteit uit te breiden is een wens.

Samenwerking met Aveleijn (zorgorganisatie) kan meerwaarde opleveren op gebied van werkzaamheden op en rond het sportpark.

4.5 BWOLedenontwikkeling

Het aantal leden groeit de laatste jaren. Van 1.000 leden in 2005 naar 1.131 leden nu. Groei wordt vooral veroorzaakt door groei van de jeugdleden (zowel meisjes als jongens). De verwachting is dat het aantal leden de komende 2-3 jaar blijft groeien als gevolg van nieuwe accommodatie, goede reputatie en goed kader. In de omliggende wijken (Hasseler Es en De Noork) heeft er verjonging plaatsgevonden, wat is terug te zien in de toename van jeugdleden.

Capaciteit

De totale capaciteit bestaat uit vier natuurgrasvelden en één kunstgrasveld. Voor wedstrijden wordt met name op zaterdag een tekort ervaren. In totaal zijn er 64 teams. Binnen de tijden 8.30 – 16.45 uur kunnen maximaal 29 teams worden geplaatst. Qua kleedkamers kan het (met gebruik van links en rechts bij de jeugd) nog. Voor de trainingen is een verlicht kunstgras trainingsveld, een verlicht natuurgras wedstrijdveld en een oefenhoek beschikbaar. Dit wordt als een tekort ervaren.

Als de verwachte toename van jeugdleden uitkomt, zal de druk op de velden alleen nog maar groter worden.

Eigendom situatie

De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo. Het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom bij de vereniging. De ondergrond wordt in erfpacht uitgegeven door de gemeente.

Knelpunten

Naast de veldencapaciteit wordt ook de capaciteit van kleedkamers als knelpunt gezien.

Toekomstplannen en wensen

Samenwerking wordt niet direct uitgesloten. Vanuit de handbaltak wordt gekeken naar een samenwerking met de handbalvereniging in Deuringen. Voor de zaterdagen is wel eens samengewerkt met Juliana '32, met name voor de uitwisseling van trainingscapaciteit.

De wens wordt uitgesproken om als gemeente in te zetten op het meer maatschappelijk benutten van accommodaties, bijvoorbeeld door een buurthuisfunctie toe te voegen.

Een tweede kunstgrasveld zou de trainingsomstandigheden aanzienlijk verbeteren.

4.6 Wilhelminaschool

Ledenontwikkeling

Het aantal leden schommelt al jaren tussen de 620 en 650 (inclusief 100 niet-spelende leden). Op dit moment denkt de vereniging na over het wisselen van zondag- naar zaterdagvoetbal. De meerderheid van de vereniging geeft bij stemming aan zaterdagvoetbal te prefereren. Het bestuur houdt vooralsnog vast aan zondagvoetbal. De aangrenzende wijk 't Genseler is een relatief jonge wijk. Samen met drie nabijgelegen scholen biedt deze wijk een groot potentieel aan jeugdleden. Uit informatie die in het najaar van 2015 beschikbaar is gekomen, blijkt dat het ledenaantal dit jaar met ongeveer 8% is gedaald.

Capaciteit

Het huidige aantal velden (drie natuurgrasvelden en één kunstgrasveld) wordt als voldoende ervaren. Ook bij een eventuele lichte groei van het aantal jeugdleden is de capaciteit voldoende.

Eigendom situatie

Het clubgebouw is in eigendom bij de vereniging. De ondergrond wordt verpacht door gemeente Hengelo. De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo.

Knelpunten

Het aantal parkeerplaatsen wordt te krap ervaren. Op zaterdag maakt ook de roeivereniging gebruik van de parkeervoorziening, waardoor er onvoldoende capaciteit is.

Financieel kan de vereniging rondkomen, maar extra lastenverzwaring betekent een probleem.

De capaciteit van de warwatervoorziening levert een probleem op zaterdagen als er veel jeugdteams achter elkaar douchen.

Toekomstplannen en wensen

Hoewel het ledenaantal stabiel is, is het lastig om voldoende kader te krijgen / te houden. Financieel kan de vereniging rondkomen, maar ruimte voor extra reserveringen / investeringen is er niet. Samenwerking wordt om die reden niet uitgesloten.

4.7 Juliana '32

Ledenontwikkeling

Het ledenaantal is al jaren stabiel rond 400 leden. Dit geldt voor zowel de heren- als de damesafdeling. De verwachting is dat ook in de toekomst dit ledenaantal stabiel zal blijven. Enerzijds is er wel sprake van vergrijzing in de aangrenzende wijken (Klein en Groot Driene), maar tegelijk ziet de vereniging ook instroom van jonge gezinnen. Omdat Juliana '32 de enige specifieke zaterdagclub is in Hengelo, is het bereik van de vereniging wat betreft senioren ook relatief groot.

Capaciteit

Juliana '32 beschikt over twee natuurgrasvelden en één kunstgrasveld. Ook is er nog een trainingsveld. Het trainingsveld en het kunstgrasveld zijn verlicht. De huidige veldencapaciteit volstaat. In de ochtend is er nog voldoende ruimte voor jeugdwedstrijden. Op basis van een stabiel ledenaantal, eventueel een lichte groei van het aantal leden, volstaat de huidige capaciteit.

Eigendom situatie

Het clubgebouw is in eigendom bij de vereniging. De ondergrond wordt verpacht door gemeente Hengelo. De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo.

Knelpunten

Vanwege het damesvoetbal is er soms een knelpunt in het aantal kleedkamers (geen mogelijkheid voor gecombineerd gebruik met andere (heren)teams)).

Van oudsher is Juliana '32 een zaterdagvereniging. Inmiddels zijn er ook andere voetbalverenigingen in Hengelo met een zaterdagafdeling gestart. Hiervan wordt concurrentie ervaren.

Toekomstplannen en wensen

Incidenteel worden nu al de velden op vrijdagavond gebruikt door HVV Hengelo en ATC '65. Hiervoor liggen ook voor andere zondagverenigingen mogelijkheden. Niet alleen op vrijdagavond, maar ook op zondagen. Incidenteel worden de velden ook gebruikt voor schoolsport en schoolvoetbaltoernooien. Ook op dit vlak liggen kansen voor optimalisering van het gebruik.

4.8 ATC '65Ledenontwikkeling

Het aantal leden fluctueert de afgelopen vijf jaar tussen de 1.200 en 1.350 leden. In 2014 telde ATC '65 1.296 leden, waarvan 900 jeugdleden en 150 meisjes/dames. De verwachting is dat het ledenaantal zal stabiliseren tussen de 1.250 en 1.300 leden, waarvan zo'n 900 jeugdleden. De meeste leden (85%) komen uit de wijken rondom de Sportpark Slangenbeek, te weten Roershoek, Dalmeden, Slangenbeek en Hasseler Es. Met name uit de nieuwbouwwijk Bornsche Maten (Borne) worden nieuwe leden verwacht.

Capaciteit

ATC '65 beschikt over zes voetbalvelden, waarvan sinds de zomer van 2015 drie natuurgrasvelden en drie kunstgrasvelden. Twee natuurgrasvelden worden in de zomer (mede) gebruikt door de cricketvereniging MCCH.

Eigendomsituatie

Het clubgebouw is in eigendom bij de vereniging. De ondergrond wordt verpacht door gemeente Hengelo. De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo.

Knelpunten

De vereniging heeft in de zomer van 2015 een extra kunstgrasveld gerealiseerd. Van één van de bestaande kunstgrasvelden moet op korte termijn de toplaag worden vervangen. Hierover is ATC '65 in gesprek met de gemeente.

Toekomstplannen en wensen

ATC '65 heeft het hoofdveld omgebouwd tot een kunstgrasveld. Daarnaast loop de kwaliteit van de twee bestaande kunstgrasvelden achteruit. Een versnelde vervanging is een wens van de vereniging.

4.9 SC BarbarosLedenontwikkeling

Het ledenaantal bedraagt op dit moment tussen 300 en 350 leden. Het betreft voornamelijk senioren. Er wordt een lichte stijging van het aantal leden verwacht voor de toekomst. Er is met name aanwas van onderaf (jeugd). Over het algemeen zijn dit trouwe leden, die ook het kader gaan vormen. SC Barbaros bestaat voor een belangrijk deel uit spelers van oorspronkelijk Turkse afkomst. Veelal speelt de jeugd nog verspreid over de verschillende verenigingen en gaan ze, op het moment dat ze senior worden, voor SC Barbaros voetballen. De herkomst van de leden is verspreid over Hengelo, maar met name uit de wijken Vedwijk, Berflo Es en Sterrenbuurt.

Capaciteit

SC Barbaros beschikt over één natuurgrasveld en één kunstgrasveld. Het kunstgrasveld wordt gedeeld met FC Twente. Dit levert een knelpunt op. Op zaterdag van 09:00 – 14:00 uur en op dinsdag- en donderdagavond tot 19:00 uur heeft FC Twente de beschikking over het kunstgrasveld. Als het natuurgrasveld onbespeelbaar is vanwege de weersomstandigheden, leidt dit tot conflicten met trainingen van de jongste jeugd en wedstrijden van de jeugd. Zeker bij een eventueel extra jeugdteam levert dit problemen op.

Eigendomsituatie

De velden, het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom bij gemeente Hengelo. De grond wordt in erfpacht uitgegeven door gemeente Hengelo.

Knelpunten

SC Barbaros beschikt over vier kleedkamers en één kleedkamer voor de scheidsrechters. De kleedkamers hebben afmeting van minder dan 12 m². De beperkte afmeting in combinatie met dubbel gebruik levert een knelpunt op. Het knelpunt van de veldencapaciteit is hierboven beschreven.

Toekomstplannen en wensen

Er zijn geen plannen voor een fusie of gecombineerd gebruik van de velden met andere verenigingen. Wel is er periodiek overleg met de Hengelose verenigingen.

4.10 Achilles '12Ledenontwikkeling

Het aantal leden bedraagt momenteel 1.150, waarvan zo'n 1.000 spelende leden. Dit aantal is gegroeid sinds 2010 (834 spelende leden). De verwachting is dat het ledenaantal de komende tijd nog licht gaat groeien. In de nabijheid van Sportpark 't Wilbert wordt de nieuwbouwwijk Me-dailon gebouwd. Dit kan leiden tot een groei van het aantal jeugdleden. Ook in het damesvoetbal zijn nog groeimogelijkheden.

Capaciteit

De huidige capaciteit bestaat uit vier voetbalvelden, waarvan drie natuurgrasvelden en één kunstgrasveld. Ook is er nog een trainingshoek. Het kunstgrasveld is inmiddels acht jaar oud en door het intensieve gebruik aan vervanging toe. Door de hoge gebruiksintensiteit zijn het natuurgras-trainingsveld en de trainingshoek snel kaal gespeeld. Voor de wedstrijden volstaat het aantal velden, maar dan wordt er wel een volledig programma gespeeld van 8:30 uur tot 17:45 uur.

Vanwege de groeiverwachting van het aantal leden wordt er in de toekomst eerder een tekort dan een overschot verwacht.

Eigendomsituatie

De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo, het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom van de vereniging. De ondergrond wordt in erfpacht uitgegeven door gemeente Hengelo.

Knelpunten

Het kunstgrasveld is aan vervanging toe (zie hierboven). Indien de vereniging hier zelf voor moet betalen, levert dit een (te) grote financiële last op. De vereniging beschikt over 8 + 4 kleedkamers. Dit volstaat net, maar vanwege het grote aandeel vrouwenvoetbal kan dit soms tot tekorten leiden. Momenteel wordt in geval van tekort gebruik gemaakt van de accommodatie van HKC. Gebruik van de velden door niet-leden leidt tot schade aan verenigingseigendom en tot een versnelde achteruitgang van de kwaliteit van de velden.

Toekomstplannen en wensen

Om versnelde vervanging van het kunstgrasveld mogelijk te maken, ziet de vereniging kansen in samenwerking met de nieuwe VMBO-school, die ook een sportveld nodig zal hebben.

HKC heeft de wens voor een kunstgrasveld. Dit zou ook trainingscapaciteit voor Achilles '12 op kunnen leveren. Hier ook financieel aan bijdragen is vooralsnog niet aan de orde.

Er zijn geen plannen voor een fusie of gebruik van velden van andere verenigingen. Wel is er de intentie om met de nieuwe VMBO-school samen te werken, zodat velden gecombineerd gebruikt kunnen worden. Uitwijken naar andere complexen voor trainingen of wedstrijden is niet bespreekbaar.

De nabijgelegen school maakt in principe gebruik van het veld van HKC (circa tien uur in de week). Buiten schooltijden wordt het kunstgrasveld volop gebruikt door de lokale jeugd.

4.11 HKC

Ledenontwikkeling

Het aantal leden van HKC bedraagt momenteel 253, waarvan 63 senioren, 103 jeugdleden, zes kangoeroes (tot zes jaar) en 81 overige leden. HKC verwacht een groei ten aanzien van jeugdleden en een stabiel aantal seniorenleden. Er is geen concurrentie in Hengelo zelf van andere korfbalverenigingen. De korfbalvereniging in Borne heeft het moeilijk. Het merendeel van de leden komt uit Hengelo zelf, met de nadruk op de noordzijde van het spoor en de Woolder Es.

Capaciteit

HKC beschikt op Sportpark 't Wilbert over een groot natuurgrasveld (12.000 m²) waar twee wedstrijdelden en een trainingsveld op zijn in te delen. Hiermee is de capaciteit in principe voldoende. Renovatie van het natuurgrasveld is echter wel nodig om het ook in de toekomst bespeelbaar te houden. In de zomerperiode (april-oktober) worden de velden gebruikt voor schoolsport.

In lijn met het beleid van de KNKV heeft de vereniging de wens voor een kunstgrasveld van 48 x 44 meter (2.112 m²), waarop twee velden en twee jeugdelden kunnen worden aangebracht. Dit zou de trainings- en wedstrijdcapaciteit op voldoende niveau brengen. .

Eigendomsituatie

De velden zijn in eigendom van gemeente Hengelo. Het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom bij de vereniging. De ondergrond is in erfpacht uitgegeven door gemeente Hengelo.

Knelpunten

Er worden geen knelpunten ervaren.

Toekomstplannen en wensen

In het kader van een ABC project wordt samengewerkt met verschillende verenigingen om de jeugd kennis te laten maken met diverse sporten. Zij trekken niet aan elkaars jeugdleden, maar faciliteren juist de overgang tussen de verenigingen als die wens er is. Ook worden er gezamenlijk sportdagen georganiseerd.

4.12 MCCH

Ledenontwikkeling

Vanaf 2010 is het aantal leden gegroeid van 30 naar circa 45 leden. Hier zit een aantal (vaste) damesleden en jeugdleden bij (spelen gemixt met volwassenen). Het seizoen wordt doorgaans begonnen met 2 teams. Afhankelijk van de animo komt er gedurende het jaar een derde team bij (bestaande uit 11 veldspelers). Voor de toekomst wordt een stabiel ledenaantal verwacht. Regionaal is er geen concurrentie en de populariteit van cricket is al jaren stabiel. Zo'n 25% van de leden komt uit Hengelo, 35% uit de regio, 35% betreft studenten van de UT en de rest komt uit de verdere omgeving.

Capaciteit

Voor de wedstrijden wordt gebruik gemaakt van de twee natuurgrasvelden van ATC '65. Aangezien het cricketseizoen loopt van mei t/m september past dit overwegend goed in de zomerstop

van voetbal. Indien er sprake is van twee teams (één uit en één thuis) is er voldoende veldcapaciteit. Wedstrijden hebben geen vaste eindtijd, maar duren meestal van 12:00 uur tot 18:00 uur. Mede ook vanwege de aanreistijden (tegenstanders uit heel Nederland), is het niet mogelijk om twee wedstrijden op één dan te spelen (op één veld). Voor twee teams is er sprake van voldoende veldcapaciteit. Indien er drie teams zouden zijn, is er een extra veld nodig. Cricket kan niet op kunstgras gespeeld worden.

Eigendomsituatie

Het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom van de vereniging. De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo. De ondergrond wordt in erfpacht uitgegeven door gemeente Hengelo.

Knelpunten

De pitch is aan vervanging toe, evenals de hekken rondom de oefenbaan.

Toekomstplannen en wensen

Er zijn geen plannen voor een fusie. Met ATC wordt gezamenlijk gebruik gemaakt van de velden en incidenteel van de kleedkamers. Verdere samenwerking ligt niet voor de hand. Wel wordt een goede band onderhouden met de honkbalvereniging.

De vereniging is de laatste vijftien jaar drie keer verhuisd. Opnieuw verhuizen is niet bespreekbaar, zeker ook gezien de eigen gebouwde accommodatie.

4.13 Giants

Ledenontwikkeling

Het aantal leden is stabiel en ligt rond de 150. De vereniging heeft één seniorenteam, twee aspirantenteams, twee pupillenteams en een dames softbalteam. Ook voor de toekomst verwacht de vereniging dat het ledenaantal stabiel zal blijven. Door de ontwikkeling van de Bornsche Maten is er toename van het aantal jeugdleden te zien, mogelijk gaat deze ontwikkeling zich doorzetten.

Regionaal is er geen concurrentie. De populariteit van honkbal is al jaren stabiel, op het gebied van softbal is de situatie (ook landelijk) zorgelijk. Om de jeugd te enthousiasmeren is beeball bedacht, dit is een groeiende sport. De leden van Giants komen vanuit Hengelo en de wijde omgeving.

Capaciteit

HKC beschikt over een volledig honk- en softbalveld. Deze capaciteit wordt als voldoende ervaren. Beide velden zijn niet verlicht, maar dit wordt niet als probleem ervaren. Alle teams trainen twee keer per week, waarbij ook gebruik gemaakt wordt van het verlichte voetbalveld van Achilles '12. In de toekomst wordt geen overschot of tekort verwacht.

Eigendomsituatie

De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo. Het clubgebouw en de kleedkamers zijn in eigendom bij de vereniging. De ondergrond wordt in erfpacht uitgegeven door gemeente Hengelo.

Knelpunten

Er worden geen knelpunten ervaren.

Toekomstplannen en wensen

Er zijn geen plannen voor fusering met een andere vereniging. Met de hockeyvereniging (HC Twente) en de cricketvereniging (MCCH) worden gezamenlijk activiteiten voor de jeugd ontwikkeld. Ook is er interesse vanuit de boogschietvereniging om de accommodatie te gaan gebruiken.

Er lopen gespreken met de Uitsmijters uit Almelo (de vereniging draait erg slecht) om te kijken of er kan worden samengewerkt c.q. spelers overgenomen kunnen worden.

4.14 HVV Tubantia

Ledenontwikkeling

Het aantal leden is stabiel tot licht groeiend en ligt nu rond de 650. Ook voor de toekomst verwacht de vereniging dat het ledenaantal groeiend zal zijn. Zo wordt er gewerkt aan de certificering van de jeugdopleiding, het opstarten van G-voetbal en verder stimuleren van het damesvoetbal.

Capaciteit

HVV beschikt op dit moment over zes voetbalvelden, waarvan drie natuurgrasvelden (wedstrijd), een kunstgrasveld en twee trainingsvelden. In het tweede deel van 2015 vervalt het meest noordelijke veld voor de verplaatsing van FCV het Twentse Ros. Volgens de huidige planning zal in 2017 een tweede veld komen te vervallen ten faveure van woningbouw.

Eigendomsituatie

Het clubgebouw is in eigendom bij de vereniging. De ondergrond wordt verpacht door gemeente Hengelo. De velden zijn in eigendom bij gemeente Hengelo.

Knelpunten

In de eindsituatie waarin vier velden overblijven, dienen deze velden zowel voor training als wedstrijden beschikbaar te zijn. Op dit moment bestaat één van deze velden uit een verlicht kunstgras(hoofd)veld waarop ook getraind kan worden. Organisatorisch kan hier circa 900 uur op worden getraind.

De overige 900 trainingsuren moeten verdeeld worden over de andere drie velden. Deze velden worden in het weekend ook gebruikt voor wedstrijden. In het geval dat het alle drie velden natuurgras zouden blijven, beschikken ze gezamenlijk over onvoldoende capaciteit om hier ook op te trainen. Daarnaast zijn ze niet alle drie verlicht, waardoor de piek op het verlichte natuurgrasveld komt te liggen.

Toekomstplannen en wensen

Om in de toekomstige situatie voldoende trainingscapaciteit te hebben, wil de vereniging graag een natuurgrasveld ombouwen tot een tweede verlicht kunstgrasveld.

4.15 Samenvatting

Deze paragraaf geeft via een aantal visualisaties een beknopte samenvatting van de gesprekken met de verenigingen. In deze samenvatting ontbreken de nuances die in de voorgaande paragrafen zijn beschreven. Het geeft een overall beeld van hoe de buitensportverenigingen zelf aankijken tegen:

- Ledenontwikkeling
- Veldencapaciteit

	Ledenaantal	Veldencapaciteit
Voetbal		
TVO		
HVV Hengelo		
BWO		
Wilhelminaschool		
Juliana '32		
ATC '65		
SC Barbaros		
Achilles '12		
HVV Tubantia		
Overig		
HKC		
MCCH		
Giants		

	Verwacht daling ledenaantal / capaciteitsstekort
	Capaciteitsstekort indien ledenaantal stijgt
	Verwachte stijging ledenaantal / overschot velden
	Stabiel ledenaantal / voldoende capaciteit

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de meeste buitensportverenigingen in Hengelo een stabiel of licht groeiend ledenaantal verwachten. De uitzonderingen hierop zijn:

- TVO, die haar leden met name uit het met krimp geconfronteerde dorp Beckum en het omliggende buitengebied ziet komen;
- Wilhelminaschool is in 2015 met een dalend aantal leden geconfronteerd.

Wat betreft de veldencapaciteit is de conclusie dat een groot deel van de buitensportverenigingen zegt in principe over voldoende velden beschikken. Knelpunten ten aanzien van de veldencapaciteit worden ervaren door BWO en SC Barbaros. Voor ATC '65 geldt dat er met een zeer vol programma wordt gewerkt, zowel ten aanzien van de trainingen als de wedstrijden. Dit zorgt ervoor dat er weinig ruimte is voor de opvang van extra leden of een uitbreiding van trainingen. HVV Hengelo, Achilles '12 en MCCH verwachten in de toekomst een mogelijk tekort bij een groeiend aantal leden. Voor HVV Tubantia wordt in de eindsituatie in 2017 een tekort aan trainingscapaciteit voorzien.

5 Toekomstvisie

5.1 Buitensportverenigingen staan onder druk

Buitensportverenigingen, met name de teamsporten, staan onder druk. De toenemende individualisering zorgt voor een sterke toename van individuele sporten, zoals hardlopen, wielrennen en fitness. Vooralsnog leidt deze ontwikkeling niet tot een daling van het ledenaantal van de grootste teamsporten, zoals voetbal en hockey. Maar als deze trend doorzet, zal een sterke groei in deze teamsporten niet in de lijn der verwachting liggen.

De afvlakkende ledenaanwas is niet de enige factor die ervoor zorgt dat buitensportverenigingen onder druk staan. Het in stand houden van een goed kader van vrijwilligers wordt voor verenigingen ook steeds moeilijker. Mogelijk ook ingegeven door de individualisering in de samenleving is het voor verenigingen steeds moeilijker om voldoende mensen betrokken te maken en te houden bij de vereniging, waardoor steeds meer taken onder druk komen te staan.

Een derde factor betreft de financiën. Verenigingen worden, mede door bezuinigingen bij de overheid, geconfronteerd met steeds hogere lasten. Niet elke vereniging kan de toenemende lasten, in combinatie met teruglopende inkomsten uit bijvoorbeeld de kantine-opbrengst of de sponsoring, voldoende dragen. Dit leidt ertoe dat verenigingen op zoek moeten naar nieuwe inkomstenbronnen of de samenwerking opzoeken met andere verenigingen om kosten te besparen. Daarnaast worden verenigingen in toenemende mate geconfronteerd met incassoproblemen bij het innen van contributies.

We zien deze landelijke ontwikkelingen ook al deels hun weerslag vinden in Hengelo. Een aantal verenigingen geeft aan dat ze het financieel moeilijk hebben of in de toekomst op dit vlak knelpunten zien. Ook het ledenaantal van de verenigingen groeit beperkt of niet. Deze ontwikkelingen hebben ook gevolgen voor de toekomstige behoefte aan velden. Het gaat daarbij niet alleen om de vraag hoeveel velden er nodig zijn om het nodige aantal trainings- en wedstrijduren op te vangen. Het gaat ook om de vraag hoeveel budget de verenigingen hebben om deze velden jaarlijks te huren en of er voldoende kader beschikbaar is om de verenigingsactiviteiten op een verantwoorde wijze in te vullen.

Er vindt een mate van compensatie van de (verwachte) daling van het aantal leden plaats door de toenemende belangstelling voor damesvoetbal. Het is niet de verwachting dat dit gemiddeld genomen de algemene trends compenseert. Het blijkt echter dat sommige verenigingen zich sterker richten (zoals BWO, ATC '65, Achilles'12) op damesvoetbal dan anderen. Er kunnen binnen de verenigingen in de stad verschillen optreden. In mindere mate geldt dit voor het opzetten van competities voor ouderen.

5.2 Theorie versus praktijk

Er is een verschil tussen de theoretische behoeftebepaling volgens het format van de KNVB/VSG/VNG en de praktijk, zoals deze door de verenigingen zelf wordt ervaren. Een mogelijke oorzaak hiervan is de conservatieve berekeningswijze van de KNVB (zie paragraaf 2.1) en de bereidheid van de verenigingen de plannings efficiënt in te vullen. De meeste verenigingen hebben gezien het huidige aantal teams net aan voldoende velden ter beschikking, zij het dat met name bij ATC'65 de velden maximaal ingeroosterd worden.

Het verschil tussen de theorie en de praktijk kan verder worden verklaard doordat in de theoretische benadering een aantal factoren niet is meegenomen, zoals veldverlichting, medegebruik door andere verenigingen, kwaliteit van de velden en veldensoort.

De meeste verenigingen verwachten een stabiel of licht stijgend ledenaantal. Bij met name de verenigingen die actief inzetten op het bevorderen van het damesvoetbal is een en ander mogelijk. Op basis van de landelijke trends is de overal verwachte groei niet aannemelijk. Alleen TVO (Beckum), die met krimp wordt geconfronteerd, geeft aan een afname van het ledenaantal te verwachten. Wilhelminaschool is in 2015 geconfronteerd met een aanzienlijke daling van het aantal leden.

Er is echter een aantal verenigingen die, om verschillende redenen, naar eigen ervaring een knelpunt ervaren of verwachten ten aanzien van de huidige veldencapaciteit:

- ATC '65 – zowel het trainingsrooster als het wedstrijdrooster is vol gepland en biedt weinig tot geen ruimte voor extra teams of trainingen/wedstrijden. De kwaliteit van de velden staat onder druk. De aanleg van het extra kunstgrasveld heeft deze problemen aanzienlijk verlicht;
- Achilles '12 - een stijgend aantal leden kan moeilijk worden opgevangen binnen de huidige capaciteit;
- SC Barbaros – met name het gebruik van de velden door FC Twente levert op zaterdagen een knelpunt op;
- BWO – zowel op zaterdag als op trainingsdagen wordt de capaciteit als onvoldoende ervaren;
- HVV Hengelo – een stijgend aantal leden kan moeilijk worden opgevangen binnen de huidige capaciteit;
- MCCH – een stijgend aantal leden kan moeilijk worden opgevangen binnen de huidige capaciteit.

5.3 Capaciteit per sportpark

In onderstaande staande tabel is een totaaloverzicht voor alle sportparken in Hengelo. In de tabel is de situatie voor de voetbalverenigingen weergegeven. De overige verenigingen zijn niet benoemd omdat hier geen knelpunten (behalve mogelijk op termijn voor MHCC) aanwezig zijn.

In de tabel is aangegeven wat de huidige veldencapaciteit is, wat de planningsnorm en de cultuurtechnische norm is, hoe de capaciteit wordt ervaren en welke ontwikkeling in ledenaantallen wordt verwacht.

Sportpark / vereniging	Huidige aantal velden	Planningsnorm	Cultuurtechnische norm	Ervaring	Ontwikkeling	Conclusie
Slangenbeek / ATC '65	6	8	6	Tekort	Stabiel	Kwaliteitsverbetering
t Wilbert / Achilles '12	4	6	4	Tekort	Stabiel / lichte groei	Kwaliteitsverbetering
De Noork / BWO	5	6	5	Tekort	Stabiel / lichte groei	Kwaliteitsverbetering
t Rot / HVV Tubantia	6	4	4	Geen knelpunt	Stabiel	Geen maatregelen
De Waarbeek / HVV Hengelo	3	3	2	Geen knelpunt	Stabiel	Geen maatregelen
Kruud'n Hof / TVO	3	1	1	Geen knelpunt	Daling	Geen maatregelen
Vikkerhoek / Wilhelminaschool	4	4	3	Geen knelpunt	Stabiel	Geen maatregelen
Groot Driene / Juliana '32	3	2	2	Geen knelpunt	Stabiel	Geen maatregelen
Veldwijk / SC Barbaros	2	1	1	Tekort	Stabiel	Ander organiseren

Hieruit blijkt dat op een aantal sportparken de capaciteit als onvoldoende kan worden aange-merkt. Op de sportparken Slangenbeek (ATC '65), 't Wilbert (Achilles '12) en De Noork (BWO) is er op basis van de planningsnorm een tekort. Op basis van de cultuurtechnische norm is de capaciteit op deze sportparken voldoende. Dit geldt ook voor 't Rot (HVV Tubantia) na het vervallen van twee velden, maar hiervoor zijn reeds maatregelen uitgevoerd.

De velden worden momenteel optimaal benut en ruimte voor groei is er niet tot nauwelijks. Met Bij Achilles'12 en BWO is er in de huidige situatie nauwelijks ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Door de aanleg van een nieuw kunstgrasveld bij ATC '65 is er weer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen ontstaan. Het vervangen van de bestaande kunstgrasvelden verdient aandacht. Mede omdat de genoemde verenigingen een actief beleid voeren ten aanzien van damesvoetbal is een vergroting van de capaciteit te rechtvaardigen.

Op sportpark Veldwijk wordt het knelpunt veroorzaakt door het medegebruik van één van de velden door FC Twente in het weekend. Door dit anders te organiseren kan dit knelpunt worden opgelost. Op de andere sportparken is geen sprake van knelpunten ten aanzien van de velden-capaciteit. Enige kanttekening hierbij is de mogelijke overcapaciteit op sportpark Kruud'n Hof als gevolg van een dalend aantal leden.

Alternatieven voor de benodigde capaciteit kunnen worden gevonden in:

- A. Wedstrijd/training: aanleg van een extra (natuurgras)veld.
- B. Wedstrijd/training: uitwijken naar een ander sportpark.
- C. Training: trainen op een natuurgras wedstrijdveld.
- D. Training: ombouw van een natuurgras wedstrijdveld tot een kunstgrasveld.
- E. Training: multifunctioneel gebruik (bijvoorbeeld Korfbalveld)
- F. Wedstrijd/training: verschuiven naar andere tijdstippen of dagen.

Wij beseffen ons dat met name de onder B genoemde oplossing niet ideaal is, maar om leegstand elders te voorkomen is deze optie wel opgenomen. Het verschuiven van wedstrijden en trainingen naar andere momenten is theoretisch mogelijk, maar kan, indien het wedstrijden betreft, niet alleen door de gemeente Hengelo worden ingevuld.

5.4 Oplossingsrichting voor de knelpunten

Voor de sportparken Slangenbeek (ATC '65) en 't Wilbert (Achilles '12) zijn de grootste knelpunten gesignaleerd. De Knelpunten zijn hieronder verder uitgewerkt.

5.4.1 Sportpark Slangenbeek (ATC '65)

De hier geschetste oplossing is gebaseerd op de situatie van het voorjaar van 2015, waarin nog sprake was van twee kunstgrasvelden.

Op wedstrijddagen zit het programma helemaal vol, maar het is organisatorisch rond te zetten. Het knelpunt voor ATC '65 zit hem met name in de trainingscapaciteit. Om invulling te geven aan het verenigingsbeleid om alle teams gelegenheid te geven om minimaal twee maal per week te trainen schiet het huidige aanbod op het sportpark Slangenbeek te kort. Hieronder is per oplossingsrichting aangegeven of dit een alternatief kan zijn.

Alternatief	Beoordeling
A. Extra (NG) veld	Nee: onvoldoende ruimte op het sportpark beschikbaar
B. Uitmijk ander park	Ja: voor trainingen gebruik maken van de overcapaciteit bij Juliana '32 (Groot Driene), wordt op dit moment al gedaan
C. Trainen op wedstrijdveld	Nee: wedstrijdveld al zwaar belast, risico op afkeur
D. Ombouw naar kunstgras	Ja: uitbreiding van huidige trainingscapaciteit
E. Multifunctioneel gebruik	Nee: hockeyvelden niet geschikt voor multifunctioneel gebruik
F. Verschuiven naar ander tijdstip	Nee: trainingen buiten het huidige trainingsschema niet wenselijk

Bij het bepalen van de oplossing moet een afweging worden gemaakt tussen de extra lasten die de ombouw van het hoofdveld naar kunstgras met zich mee en het benutten van de beschikbare capaciteit op sportpark Groot Driene door daar te trainen. ATC '65 heeft deze keuze inmiddels gemaakt en een extra kunstgrasveld gerealiseerd.

5.4.2 Sportpark 't Wilbert (Achilles '12)

Op wedstrijddagen zit het programma helemaal vol, maar het is organisatorisch rond te zetten (wedstrijden van 8.45 uur tot 17.45 uur). Het knelpunt voor Achilles '12 zit hem met name in de kwaliteit van de trainingsvelden en het gebrek aan alternatieven bij verdere groei (damesvoetbal). Hieronder is per oplossingsrichting aangegeven of dit een alternatief kan zijn om het knelpunt van de trainingen op te lossen.

Alternatief	Beoordeling
A. Extra (NG) veld	Mogelijk: indien KHC een goed alternatief zou krijgen, zou hier ruimte vrijgemaakt kunnen worden.
B. Uitwijk ander park	Ja: gebruik maken van de overcapaciteit bij Juliana '32
C. Trainen op wedstrijdveld	Nee: wedstrijdveld al zwaar belast, risico op afkeur
D. Ombouw naar kunstgras	Ja: uitbreiding van huidige trainingscapaciteit
E. Multifunctioneel gebruik	Ja: combinatie zoeken met naastgelegen HKC door een kunstgrasveld aan te leggen voor gezamenlijk gebruik en/of indien mogelijk combinatie zoeken met te realiseren VMBO-school
F. Verschuiven naar ander tijdstip	Nee: trainingen buiten het huidige trainingsschema niet wenselijk

Bij het bepalen van de oplossing moet een afweging worden gemaakt tussen de extra lasten door ombouw van het hoofdveld naar kunstgras (al dan niet met mogelijke co-financiering vanwege multifunctioneelgebruik door de nabij te bouwen VMBO-school), het aanleggen van een KG-veld voor HKC waardoor meer natuurgras voor Achilles '12 beschikbaar komt, en het benutten van de beschikbare capaciteit op sportpark Groot Driene door daar te trainen.

N.B. het aangegeven knelpunt van de kwaliteit van het bestaande kunstgrasveld zien we niet als probleem voor de capaciteit en is daarom buiten deze beschouwing gelaten.

5.4.3 Sportpark de Noork (BWO)

Op wedstrijddagen zit het programma redelijk vol, maar door de gehanteerde strakke planning het is organisatorisch goed in te vullen. Het knelpunt voor BWO zit hem met name in de trainingscapaciteit. Hieronder is per oplossingsrichting aangegeven of dit een alternatief kan zijn.

Alternatief	Beoordeling
A. Extra (NG) veld	Nee: moeilijk aansluitend op het sportpark te realiseren
B. Uitwijk ander park	Ja: voor trainingen gebruik maken van de overcapaciteit bij Juliana '32 (Groot Driene).
C. Trainen op wedstrijdveld	Nee: wedstrijdveld al zwaar belast, risico op afkeur. Hooguit in het begin en einde van het seizoen om de herstelperiode van het trainingsveld te verlengen.
D. Ombouw naar kunstgras	Ja: uitbreiding van huidige trainingscapaciteit
E. Multifunctioneel gebruik	Nee: geen andere velden aanwezig
F. Verschuiven naar ander tijdstip	Nee: trainingen buiten het huidige trainingsschema niet wenselijk

Bij het bepalen van de oplossing moet een afweging worden gemaakt tussen de extra lasten die de ombouw van het hoofdveld naar kunstgras met zich mee en het benutten van de beschikbare capaciteit op sportpark Groot Driene door daar te trainen.

5.5 Conclusies

Geconcludeerd kan worden dat er bij ATC'65 en in iets mindere mate bij Achilles'12 en BWO het aantal wedstrijd- en trainingsvelden aan de krappe kant is. De verenigingen zijn door een strakke planning in staat het huidige aantal wedstrijden op zaterdag te organiseren. De ontwikkelingen rond het damesvoetbal vergt daarnaast aanpassingen van het gebruik en indeling van kleedkamers.

Een aantal verenigingen heeft aangegeven een groei van het aantal leden te verwachten. Op basis van de landelijke en regionale ontwikkelingen kan deze verwachte groei niet worden onderbouwd. Gemiddeld genomen compenseert de groei van het damesvoetbal de ontwikkelingen met betrekking tot individualiseren en vergrijzing. Verenigingen die actief inzetten op het stimuleren en faciliteren van damesvoetbal kunnen nog wel enige groei verwachten. Rekening houdend met de geschetste demografische ontwikkelingen zijn grote verschuivingen in de ledenaantallen niet te verwachten.

Door een aantal verenigingen wordt zorgen uitgesproken over de kwaliteit van met name natuurgras (trainings)velden. Als gevolg van de aanleg van kunstgrasvelden is het verwachtingspatroon en referentiebeeld bij de sporters veranderd. Natuurgrasvelden die voor wedstrijden worden gebruikt zijn bij een goed onderhoudsniveau 250 à 300 uur per jaar bespeelbaar, op trainingsvelden (natuurgras) is een bespelingsdruk van 800 uur haalbaar. In dat geval is er sprake van een kaal gespeeld veld. Bij goed onderhoud is dit voetbaltechnische acceptabel, maar de acceptatie door de spelers van een kaal gespeeld veld bij de gebruikers is de laatste jaren sterk afgenomen. Op een kunstgrasveld is een bespelingsdruk van 800 tot 1.000 uur haalbaar. Een hogere bespelingsdruk is technische wel mogelijk, maar organisatorisch niet altijd haalbaar. De kosten voor de aanleg en de exploitatie van een kunstgrasveld zijn, in tegenstelling tot hetgeen vaak beweerd wordt, aanzienlijk hoger dan van een natuurgrasveld. Dit wordt veroorzaakt door de hoge kosten (reservering) voor de vervanging van een kunstgrasmat. Deze hoge kapitaalslasten wegen niet op tegen de iets hogere kosten voor het onderhoud van natuurgrasvelden.

Het beleid dient erop gericht te zijn de bestaande accommodaties optimaal te benutten om de kosten voor de leden van de verenigingen te beheersen. Dit vergt medewerking van de betrokken verenigingen, waarbij een beroep wordt gedaan op de professionele houding van de bestuurders.

5.6 Overweging

Momenteel worden de velden verhuurd aan de verenigingen, waarbij het veld volledige beschikbaar is voor de huurder. Hierdoor worden ook niet benutte uren door de vereniging betaald en heeft de gemeente niet altijd evenveel inzicht in de 'vrije' uren. Door een ander tarievenstelsel kan aan deze bezwaren tegemoet worden. Het is te overwegen deze mogelijk te onderzoeken.

Bijlage 1

Bijlage 1 Resultaten interviews

Bijlage 2

Bijlage 2 Resultaten theoretische behoeftebepaling

Bijlage 3

Bijlage 2 Resultaten theoretische behoeftebepaling

Huidige kunstgrasvelden gemeente Hengelo

40%

Opmerking

Sportpark	Soort	Vereniging	Veld aanduiding
-----------	-------	------------	-----------------

16 t Wilbert Achilles	Voetbal	Achilles	2e kunstgrasveld	€	-	€	13.200	€	13.200
17 t Wilbert Korfbal	Korfbal	HKC	1e kunstgrasveld	€	1.566	€	3.374	€	1.808
18 De Noork BWO	Voetbal	BWO	2e kunstgrasveld	€	3.094	€	13.200	€	10.107
19 Beckum TVO	Voetbal	TVO	1e kunstgrasveld	€	-	€	13.200	€	13.200
Totalen							€		38.315
Extra kapitaallasten als gevolg van nieuw beleid							€		-117.000
Totaal extra huurinkomsten							€		117.686
Totaal effect meerjarenbegroting							€		686

REGLEMENT SWS

0 Doel reglement Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)

Het reglement is bedoeld om inzicht in de SWS en in de doelstellingen van de SWS te geven en om de verhouding tussen de aanvrager(s) voor een borgstelling bij de SWS, de daarbij betrokken andere partijen en de SWS nader toe te lichten.

Indeling reglement SWS

1. Doelstelling SWS
2. Begripsbepalingen (SWS, borgstelling en aanvragers)
3. Aanvraagprocedure
4. Vergoeding dienstverlening en verstrekken borgstelling
5. Vergunningen en sporttechnische akkoordverklaring
6. Lening, leningvoorwaarden, borgstelling en vergoeding
7. Verlangde zekerheden en gebruiksrechten
8. Activiteiten en verplichtingen na de toekenning
9. Het niet toekennen van een borgstelling
10. Slotbepaling

1.0 Doelstelling SWS

- a. het verstrekken van financiële waarborgen aan kredietverschaffers, samenhangende met door kredietverschaffers verstrekte leningen aan sportorganisaties en/of daarmee verbonden rechtspersonen die overgaan tot het aankopen, stichten, uitbreiden of verbeteren van sportaccommodaties;
- b. het verkrijgen van het voor het verlenen van borgstellingen benodigde vermogen door het verwerven van subsidies, bijdragen van fondsen en bijdragen van belanghebbende organisaties om aan de toenemende vraag van sportorganisaties te kunnen voldoen;
- d. indien en voor zover daartoe gelden door de stichting zijn ontvangen van een of meer derden, het in opdracht van die derde(n) verstrekken van investeringssubsidies aan sportorganisaties en/of daarmee verbonden rechtspersonen die overgaan tot het aankopen, stichten, uitbreiden of verbeteren van sportaccommodaties;
- e. het door het verstrekken van borgstellingen bevorderen van het stichten, instandhouden, verbeteren en uitbreiden van de capaciteit van sportaccommodaties, al dan niet als onderdelen van multifunctionele centra;
- f. het verstrekken van adviezen en het verlenen van diensten aan sportorganisaties, daarmee verbonden rechtspersonen en overheidsinstanties of andere in de sportsector opererende instanties of bedrijven in verband met het vorenstaande;
- g. het samenwerken met en deelnemen in andere rechtspersonen die vergelijkbare activiteiten ontplooiën met betrekking tot accommodaties voor - onder meer - onderwijs en kinderopvang, al dan niet als onderdelen van multifunctionele centra, indien en voor zover deze samenwerking en/of deelname bevorderlijk is voor het realiseren van de in dit artikel beschreven doelen; en
- h. al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

2.0 Begripsbepalingen

2.1 De Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)

Daar waar in dit reglement wordt gesproken over de SWS wordt bedoeld het bestuur, de directeur, de (senior)projectadviseurs en het secretariaat van de organisatie.

2.2 De borgstelling

De borgstelling, die door de SWS kan worden verstrekt, betreft een zekerheid voor een kredietverschaffer dat de aflossing op de met de sportorganisatie af te sluiten lening voor de bouw, aanleg, uitbreiding, renovatie of aankoop van de sportaccommodatie zo nodig door de SWS wordt voldaan. Een en ander met in acht neming van de overige bepalingen in dit reglement.

REGLEMENT SWS

2.3 Aanvrager(s)

- a. Een aanvraag voor een borgstelling kan worden ingediend door:
 1. een koepelorganisatie in de sport: NOC*NSF, alsmede de in NOC*NSF vertegenwoordigde Nederlandse Christelijke Sport Unie, de Nederlandse Katholieke Sportfederatie en de Nederlandse Culturele Sportbond;
 2. een landelijke sportorganisatie: een in NOC*NSF vertegenwoordigde sportorganisatie op landelijk niveau met volledige rechtsbevoegdheid, dan wel een op landelijk niveau werkzame sportorganisatie die service verleent aan andere sportorganisaties en/of individuele sportbeoefenaren;
 3. een regionale geleding van een landelijke sportorganisatie: een van een landelijke sportorganisatie deel uitmakende afdeling, district, kring, rayon etc.;
 4. een sportvereniging: een sportvereniging met volledige rechtsbevoegdheid die lid is van een landelijke koepelorganisatie of een in NOC*NSF vertegenwoordigde landelijke sportorganisatie en waarbinnen een door NOC*NSF erkende tak van sport wordt beoefend;
 5. een bundeling van samenwerkende sportverenigingen, omnivereniging of coöperatieve vereniging;
 6. een met de onder 4. of 5. bedoelde sportverenigingen samenwerkende organisatie, die voldoet aan wettelijke eisen en opgericht is om de aanvragende vereniging te ondersteunen bij het beheren en exploiteren van sportvoorzieningen;
 7. overige sportorganisaties: een op regionaal of provinciaal niveau georganiseerde sportorganisatie, waarbinnen service wordt verleend aan andere sportorganisaties en/of individuele sportbeoefenaren.
- b. Op basis van een bestuursbesluit is het onderdeel betaald voetbal van de KNVB uitgesloten van de mogelijkheid om een aanvraag voor een borgstelling te kunnen doen.
- c. Van de onder 2.3.a genoemde categorieën aanvragers kan de directie gemotiveerd en met instemming van het bestuur bij uitzondering afwijken.

3.0 Aanvraagprocedure

- 3.1 de borgstelling dient te worden aangevraagd door de sportorganisatie die de financiering wenst aan te gaan. Indien meerdere organisaties betrokken zijn bij de financiering, de realisering, de aankoop, het beheer en de exploitatie van de sportaccommodatie waarvoor een borgstelling wordt aangevraagd, zullen zij als medeaanvragers in de procedure worden opgenomen;
- 3.2 de aanvraag moet tijdig vooraf worden ingediend, zulks naar genoegen van en per project te bepalen door de SWS;
- 3.3 de aanvrager(s) mag/mogen met de werkzaamheden aan de sportaccommodatie beginnen c.q. de sportaccommodatie aankopen nadat de SWS het besluit heeft genomen de aanvraag voor een borgstelling te honoreren. Alle hiervan afwijkende handelingen door of in opdracht van aanvrager(s) zijn voor rekening en risico van de aanvrager(s);
- 3.4 de SWS kent vaste aanvraagprocedures, die op de website van de SWS nader zijn toegelicht. Een van de site te downloaden aanvraagformulier moet worden ingevuld en de in het aanvraagformulier gevraagde documenten dienen te worden meegezonden.
Daarbij zijn gegevens over de investering en beoogde financiering, exploitatiegegevens van de afgesloten recente boekjaren en prognoses voor de komende 3 jaren van belang.
Voorts moeten de gegevens van de aanvrager, zoals statuten en inschrijving bij de Kamer van Koophandel, de informatie over de gebruiksrechten van grond en opstallen worden meegezonden;
- 3.5 op het moment dat een aanvraag voor een borgstelling wordt gehonoreerd ontvangt de aanvrager een schriftelijke toekenning welke in de meeste gevallen is voorzien van een aantal opschortende voorwaarden. Als standaard voorwaarde wordt opgenomen dat de lening met de kredietverstrekker binnen een half jaar na dato van de toekenning wordt afgesloten. Indien daaraan niet wordt voldaan vervallen alle rechten en plichten uit de overeenkomst van rechtswege en zal de aanvraag worden geseponeerd, buitengewone omstandigheden daargelaten;
- 3.6 nadat de opschortende voorwaarden zijn ingelost en de verschuldigde vergoeding voor de toekenning is voldaan wordt een overeenkomst opgemaakt tussen de SWS en de aanvrager(s);
- 3.7 zodra de overeenkomst getekend retour is ontvangen wordt de akte van borgstelling naar de kredietverstrekker gestuurd.

REGLEMENT SWS

4.0 Vergoeding dienstverlening en verstrekken borgstelling

- 4.1 de aanvrager(s) geeft/geven de SWS door het insturen van een aanvraagformulier opdracht om de borgstellingaanvraag in behandeling te nemen;
- 4.2 de SWS brengt de aanvrager(s) hiervoor een vergoeding in rekening. Het tarief bedraagt 1,5% van de hoogte van de gevraagde borgstelling verhoogd met een bedrag van € 500,-;
- 4.3 de aanvrager is dit volledige bedrag verschuldigd op het moment dat de borgstelling wordt toegekend, ook wanneer hiervoor nog opschortende voorwaarden worden opgenomen;
- 4.4 geen vergoeding is verschuldigd indien de aanvraag door de SWS direct bij ontvangst wordt afgewezen op basis van het ingestuurde aanvraagformulier inclusief de bijlagen;
- 4.5 wanneer de aanvraag wordt afgebroken anders dan op basis van de onder 4.4 genoemde afwijzing, is de aanvrager een vergoeding verschuldigd welke afhankelijk is van het stadium waarin de aanvraag zich bevindt. Deze vergoeding bedraagt altijd minimaal € 500,- en maximaal de vergoeding welke verschuldigd zou zijn bij een toekenning. De vergoeding wordt eenzijdig door de SWS vastgesteld.

5.0 Vergunningen en sporttechnische akkoordverklaring

5.1 Vergunningen

Het aan te leggen c.q. te bouwen object dient te voldoen aan de plaatselijk geldende voorschriften. De aanvrager(s) dienen zich daarvan vroegtijdig te overtuigen en desgevraagd de omgevingsvergunning te overleggen.

5.2 Sporttechnische eisen

Het project waarvoor de borgstelling wordt afgegeven moet sporttechnisch voldoen aan de daarvoor door de betreffende sportbond gestelde eisen. De aanvrager(s) dient/dienen in de opdracht aan de aannemer op te nemen dat de bouw/aanleg zal plaatsvinden onder keur van Kiwa ISA Sport of een andere door NOC*NSF goedgekeurde toetsingsinstantie. Bij de aanleg of renovatie van een zand-/kunststof veld/baan dient er sprake te zijn van een sporttechnische begeleiding en de eindcontrole door deze instantie.

In een aantal, door de SWS te bepalen, gevallen zullen de plannen vooraf getoetst en goedgekeurd moeten worden door de hiervoor bevoegde instantie. Een aanvraag voor een sporttechnische akkoordverklaring kan worden ingediend bij de SWS. Deze toets wordt uitgevoerd op basis van de in te sturen documenten: een volledige set bouwtekeningen aangevuld met het uitgewerkt/gespecificeerd bestek, werkplan en/of een gespecificeerde offerte en de door de toetsinginstantie te bepalen aanvullende informatie.

Bij projecten die op sporttechnisch gebied en/of qua exploitatie gecompliceerd zijn, kan door de SWS worden verplicht tot het doorvoeren van een opleveringskeuring.

Alle kosten die gemaakt worden in het kader van vergunningen en voor de sporttechnische akkoordverklaring zijn voor rekening van de aanvrager(s).

6.0 Lening, leningvoorwaarden en borgstelling

- 6.1 een lening komt voor een borgstelling in aanmerking indien en voor zover de te lenen gelden worden gebruikt voor het tot stand brengen van de beoogde sportvoorziening;
- 6.2 de borgstelling kan worden verstrekt aan iedere in Nederland werkende en door De Nederlandse Bank erkende financiële instelling, die een vergunning bezit om financieringen te verstrekken. Daartoe worden ook gemeenten of aan gemeenten gelieerde kredietverstrekkers gerekend. De kredietverstrekker is de SWS eenmalig een vergoeding verschuldigd van 0,5% van de hoogte van de borgstelling met een minimum van € 500,- voor het rapport op basis waarvan de borgstelling is toegekend en de jaarlijkse controlerapportages;

REGLEMENT SWS

- 6.3 de borgstelling kan niet meer bedragen dan vijftig procent van het totaal door de aanvrager(s) bij één of meer kredietverschaffers te lenen bedrag, een en ander tot een bedrag van maximaal € 250.000 (tweehonderd en vijftig duizend euro). Daarbij verplicht SWS de aanvrager om ook een garantie van minimaal 50% bij de betrokken gemeente aan te vragen;
- 6.4 relaties kunnen na een toekenning voor nieuwe projecten opnieuw een borgstelling aanvragen. Per aanvrager, indien van toepassing de vereniging en de ondersteunende organisatie(s) gezamenlijk, kunnen borgstellingen worden aangevraagd tot een maximale grens van € 500.000 aan openstaand borgstellingobligo. Bij meerdere sporten en/of activiteiten onder één dak kan de SWS besluiten deze grens te verhogen tot maximaal € 750.000. Van deze bepaling kan in bijzondere gevallen na instemming van het bestuur worden afgeweken;
- 6.5 uitgangspunt voor het verlenen van een borgstelling is dat de lening lineair wordt afgelost terwijl de rente voor langere tijd vastgelegd dient te worden. Bij een rentevast periode korter dan 3 jaar of een variabele rente is vooraf toestemming nodig van de SWS. Dit geldt eveneens gedurende de looptijd van de borgstelling op het moment dat er sprake is van een renteherziening;
- 6.6 de SWS verleent geen borgstelling als zekerheid voor een krediet in rekening-courant;
- 6.7 de maximale looptijd van de borgstelling kan ten hoogste vijftien jaar bedragen; bij zand-/kunststof projecten is de looptijd normaliter ongeveer tien jaar. Daarbij kan de looptijd van (een deel van) de lening afwijken van de looptijd van de borgstelling. De benodigde financiering wordt in die gevallen veelal gesplitst in 2 (gelijke) delen. De SWS en de gemeente dienen vooraf met die splitsing en looptijden in te stemmen. Indien een verhoogd risico bestaat op vroegtijdige gebreken aan de sportaccommodatie, of onderdelen daarvan, kan de SWS aan de looptijd van de borgstelling nadere en bindende voorwaarden stellen;
- 6.8 de borgstelling zal in beginsel jaarlijks worden verminderd met een bedrag dat minimaal gelijk is aan de maximale borgstelling bij de start van het project gedeeld door de looptijd;
- 6.9 wanneer de aanvrager(s) van een borgstelling in het verleden reeds één of meer leningen heeft/hebben afgesloten, dan is de SWS gerechtigd de betrokken kredietverschaffer(s) te vragen een verklaring af te geven over het aflossing- en rentebetalinggedrag van de aanvrager(s) met betrekking tot die lening(en). Achterstand van de aanvrager(s) bij het voldoen van rente en aflossing op een eerder afgesloten lening kan leiden tot het afwijzen van een aanvraag voor een borgstelling. Hetzelfde is van toepassing, indien de aanvrager(s) een belang heeft/hebben in een andere rechtspersoon c.q. andere rechtspersonen die niet in staat is/zijn om aan de rente- en aflossingsverplichtingen jegens de kredietverschaffer(s) te voldoen.

7.0 Verlangde zekerheden en gebruiksrechten

7.1 Zekerheden

De SWS behoudt het recht om in voorkomende gevallen nadere zekerheden te verlangen, waaronder het recht van hypotheek al dan niet samen met andere garantieverstrekken en/of de financier. In het geval ook de bank en/of gemeente een hypothecaire inschrijving als voorwaarde wensen op te nemen, zal er sprake zijn van een gezamenlijke (eerste) inschrijving waarbij de gemeente en de SWS naar rato van garanties en eventueel in rangorde na de bank worden ingeschreven. De SWS en gemeente kunnen besluiten dat de gewenste zekerheden in de vorm van een positief/negatieve hypotheekverklaring worden verstrekt. Verder kan de SWS, zo nodig, een eerste of een tweede pandrecht op huidige en toekomstige vorderingen van een te borgen sportorganisatie als opschortende voorwaarde opnemen.

7.2 Gebruiksrechten

Een belangrijke voorwaarde voor het verlenen van een borgstelling betreft het gebruiksrecht van de grond, waarop de sportaccommodatie wordt gerealiseerd c.q. zich bevindt, welke zeker moet worden gesteld door middel van:

- a. het recht van eigendom;
- b. het recht van erfpacht, waarin ook de toegestane opstallen zijn geregeld;
- c. het recht van opstal;
- d. een gebruiksovereenkomst.

REGLEMENT SWS

De looptijd van het te vestigen recht of het af te sluiten contract dient minimaal gelijk te zijn aan de looptijd van de langstlopende geldlening en daarmee minimaal hetzelfde als de looptijd van de borgstelling, tenzij in het recht of contract het recht van verlenging is opgenomen;

Wanneer in het recht of contract bepalingen staan opgenomen die er toe kunnen leiden dat de sportaccommodatie om redenen van algemeen belang moet worden verlaten dient er sprake te zijn van een afkoop- respectievelijk schadeloosstelling die de (financiële) belangen van de betrokken partijen, waaronder de SWS, voldoende waarborgt.

Het gebruiksrecht van de grond moet het mogelijk maken om over te gaan tot een hypothecaire inschrijving dan wel een positieve/negatieve hypotheekverklaring te kunnen vestigen ten gunste van de bank en borgen.

8. Activiteiten en verplichtingen na de toekenning

8.1 Jaarlijkse financiële controle

De aanvrager(s) is/zijn verplicht om jaarlijks aan de SWS te rapporteren omtrent het beheer van het project en de financiële situatie van de organisatie(s). De jaarstukken dienen binnen 3 maanden na afsluiting van het boekjaar te worden ingestuurd. Deze termijn kan verlengd worden indien hiervoor tijdig een verzoek wordt ingediend voorzien van een geldige reden en een uiterste datum waarop alsnog aan deze verplichting wordt voldaan. Per verzoek zal worden gekeken in hoeverre hieraan gehoor kan worden gegeven. De jaarstukken dienen in ieder geval een balans, een resultatenrekening (met daarin een vergelijking met de begroting over dat tijdvak) en een begroting voor het opvolgende boekjaar te bevatten. De SWS kan te allen tijde de aanvrager(s) verzoeken om aanvullende informatie of een toelichting. De SWS is bevoegd om contact op te nemen met de bank en/of gemeente om informatie in te winnen over de stand van de leningen en het betalingsgedrag. De bevindingen van de SWS worden vastgelegd in een controlerapport.

8.2 Informatieplicht

De aanvrager(s) dient er voor zorg te dragen dat de SWS beschikt over de juiste NAW-gegevens van de betrokken contactpersonen. Dit betreft in ieder geval het dagelijks bestuur. Indien hierin een wijziging optreedt, dient de SWS hierover tijdig te worden geïnformeerd. Wijzigingen kunnen per email worden doorgegeven en dienen naast de NAW-gegevens altijd een geldig e-mail adres te bevatten.

8.3 Wijzigingen gedurende de looptijd van de borgstelling

Voor iedere wijziging die mogelijk invloed kan hebben op de risicopositie van de SWS is vooraf schriftelijke toestemming nodig. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan de volgende situaties:

- wijziging van het gebruik en de structuur van het beheer en de exploitatie van het door aanvrager(s) te realiseren of aan te kopen project;
- wijziging in de juridische vorm van de aanvrager;
- wijzigingen door te voeren die er toe leiden dat een deel van het beheer en exploitatie wordt overgenomen, al dan niet tegen een vergoeding, door een bestaande of nieuw op te richten entiteit;
- het veranderen, bezwaren, verhuren of vervreemden van de eigendommen;
- het aangaan van leningen, betalingsregelingen, leasecontracten of andere langdurige verplichtingen welke niet bekend waren bij het toekennen van de borgstelling;
- het verruimen van de rekening courant faciliteit;
- het extra aflossen op de lening(en).

8.4 Privacy

De voor de aanvraag en controlewerkzaamheden door aanvrager(s) beschikbaar gestelde informatie wordt niet voor andere doeleinden gebruikt dan waarvoor deze is bestemd.

Aan de hand van deze informatie wordt door de SWS een rapport borgstelling dan wel een controle borgstelling samengesteld met daarin de bevindingen van de SWS.

REGLEMENT SWS

De rapporten en de overige verkregen informatie kunnen beschikbaar worden gesteld aan de aanvrager(s), de betrokken gemeente en/of kredietverstrekker en betreffende sportbonden voor uitsluitend eigen gebruik en zonder rechten tegenover de SWS daarop te kunnen doen gelden. Tevens kan de SWS de informatie voor algemene doeleinden gebruiken. De privacy van de aanvrager(s) zal hierbij worden gewaarborgd. De NAW-gegevens van de betrokken contactpersonen worden niet beschikbaar gesteld aan derden en alleen door de SWS gebruikt voor doeleinden welke direct verband houden met de afgegeven borgstelling. Hieronder wordt eveneens verstaan het versturen van de digitale nieuwsbrief.

9. Het niet toekennen van een aanvraag

9.1 De SWS is bevoegd een borgstellingsaanvraag niet toe te kennen

Op basis van toetsingscriteria en andere verkregen informatie kan de SWS een aanvraag afwijzen. Daarnaast kan de SWS een borgstellingsaanvraag niet in behandeling nemen of afwijzen, ook indien op hoofdlijnen wordt voldaan aan de genoemde bepalingen. Dit kan onder andere het geval zijn op het moment dat de SWS over onvoldoende borgstellingsvermogen beschikt, waardoor niet alle aanvragen kunnen worden gehonoreerd. Het bestuur van de SWS stelt zonodig op voorstel van de directie aanvullende criteria voor toekenningen c.q. afwijzingen vast;

9.2 Bezwaarprocedure

Indien door de directie van de SWS een aanvraag voor een borgstelling is afgewezen, kan een belanghebbende binnen een maand na dagtekening van dit besluit een bezwaarschrift bij het bestuur van de SWS indienen. Het bestuur van de SWS zal het bezwaarschrift toetsen op alle relevante zakelijke aspecten. Aan de hand van deze toetsing zal het bestuur besluiten over het wel of niet toekennen van een borgstelling en daarvan zal mededeling worden gedaan aan de indiener van het bezwaarschrift.

10. Slotbepaling

Het bestuur van de SWS beslist in alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet.

Ontvangen input op concept kadernota Sport en Bewegen

Op 30 mei heeft de gemeente een themabijeenkomst Sport georganiseerd waar de concept kadernota Sport en Bewegen besproken is. Ook is er een doorkijkje gegeven in het concept uitvoeringsprogramma m.b.t. de aanleg en vervanging van kunstgras.

Alle sportverenigingen zijn uitgenodigd en konden reageren en meepraten. Er waren 22 sportverenigingen aanwezig. De opmerkingen en vragen van de sportverenigingen, hebben we als input meegegeven aan de raadsleden tijdens de beeldvormende politieke markten van 8 juni en 16 juni. Daar hebben de raadsleden gesproken over de concept Kadernota Sport en Bewegen en over de ideeën t.a.v. de aanleg en vervanging van kunstgras.

In dit document zetten we uiteen welke opmerkingen, aandachtspunten en vragen zijn gemaakt naar aanleiding van de concept kadernota Sport en Bewegen (per beleidslijn) en het deeluitvoeringsprogramma gericht op de aanleg en vervanging van kunstgras.

Waar mogelijk is eveneens vermeld wat de gemeentelijke reactie daarop is en wat er met de input gaat gebeuren.

Input tijdens themabijeenkomst Sport (door sportverenigingen)

Sportstimulering

De meeste opmerkingen en vragen gaan over de beleidswijziging ten aanzien van het omvormen van de subsidie jeugd en mindervaliden naar een subsidieregeling waarbij duidelijke prestatieafspraken worden gemaakt met sportverenigingen. Clubs vragen hoe deze afspraken er eventueel uit gaan zien en hoe deze worden gemeten. Verder vraagt een aantal bestuurders zich af of de (ambtelijke) kosten wel opwegen tegen de baten; het moet niet leiden tot bureaucratie. Vanuit een vereniging wordt de suggestie gedaan om te inventariseren hoe clubs de subsidie nu inzetten.

Het gaat om de verantwoording van gemeenschapsgeld. Dit moet niet leiden tot meer administratieve rompslomp voor gemeente en sportverenigingen, maar wel tot meer inzicht in de besteding van de subsidie door de verenigingen ten bate van jeugd(leden) en minder valide leden. Hoe e.e.a. er uiteindelijk precies uit zal gaan zien, zal in overleg met de sportverenigingen besproken worden en uitgewerkt worden in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering. Het moet in ieder geval ten goede komen aan de doelgroep die aan de subsidie gekoppeld is.

Er wordt aandacht gevraagd voor CVA-patiënten en voor het belang van (denk)sport voor ouderen als middel m.b.t. participatie. *Dit wordt meegenomen onder de doelgroep 'mensen met een beperking' en de doelgroep 'kwetsbare senioren en ouderen'.*

Verenigingsondersteuning:

De verenigingen geven mee dat ook de sportbonden een rol spelen en aanbod hebben op het gebied van verenigingsondersteuning. Het is goed om te bekijken of en waar samenwerking en afstemming mogelijk is. *Goede suggestie. Gebeurt al en zullen we waar nodig en mogelijk intensiveren.*

Sportaccommodatiebeleid:

Buitensport:

Naar de mening van de tennisverenigingen is er te weinig opgenomen over niet gemeentelijke accommodaties. Er wordt gevraagd om in de kadernota op te nemen welke rol de gemeente Hengelo heeft en neemt met betrekking tot geprivatiseerde sporten.

In de concept kadernota wordt gesproken over het bevorderen van medegebruik/multifunctionaliteit. Mag hier ook betaald gebruik door derden onder worden verstaan?

Deze vraag zal als aandachtspunt worden meegenomen.

Daarnaast kwam de specifieke vraag om vaker ontheffing te verlenen voor het gebruik van de verlichting bij tennis na 23.00 uur. *Hierover zal contact worden opgenomen met de betreffende afdeling binnen de gemeente Hengelo.*

Binnensport:

Er wordt opgemerkt dat binnen het huidige aanbod van sporthallen een hal ontbreekt die geschikt is voor speciale evenementen. Hierbij moet worden gedacht aan wedstrijden en grote toernooien op hoog niveau, waarbij hogere eisen gesteld worden aan bv de uitloopruimte. *In de bijeenkomst is vermeld dat onze hallen voldoen aan de eisen en voorschriften van de sportbonden, NOC*NSF. Daarnaast worden ze primair ingericht voor gebruik door onderwijs.*

Doorkijkje kunstgras:

Tijdens de presentatie is een overzicht van alle gemeentelijke sportparken getoond. Er is gevraagd waarom de tennisparken niet in het overzicht genoemd worden. *Deze zijn niet in het overzicht opgenomen omdat de tennisparken allemaal geprivatiseerd zijn en dus niet door de gemeente beheerd en onderhouden worden.*

Er is een vraag gesteld over garantstelling via de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS). Wanneer kunnen verenigingen op deze basis een lening krijgen voor de aanleg van kunstgras. *Als er geen noodzaak is (voldoende veldcapaciteit en/of geen noodzaak vanuit ontwikkelingen betreffende sport) maar een vereniging wil toch graag een extra kunstgrasveld, dan bestaat er een mogelijkheid voor de vereniging om geld te lenen bij een bank. SWS screent deze vereniging o.a. op vitaliteit. Als blijkt dat de vereniging financieel gezond is en SWS is bereid om voor 50% van de lening garant te staan, dan is de gemeente bereid om voor de andere 50% garant te staan.*

Er is een vraag gesteld over kostendekkendheid van natuurgrasvelden. *Het percentage 'kostendekkendheid' van de veldhuur voor natuurgrasvelden is circa 60%.*

Daarnaast zijn er een aantal specifieke technische vragen gesteld. De vragen en de antwoorden staan hieronder:

- Hoelang gaat een kunstgras toplaag mee? *Dat verschilt per type kunstgras. De toplaag van een rubber infill voetbalveld gaat circa 10 jaar mee. De kunstgrasmat van een zandkunststofveld (korfbal/hockey) gaat ca. 12 jaar mee. Dit geldt ook voor watervelden.*
- Hockey mag alleen op kunstgras; hoe is dat in nota verwerkt? *Wordt meegenomen in het uitvoeringsprogramma voor dit onderdeel (kunstgras).*
- Wat wordt verstaan onder renovatie? *Onder renovatie wordt verstaan het vervangen van een bestaande kunstgrasmat of een bestaand kunstgrasveld.*
- Is het niet goedkoper om de sportparken te voorzien van led-verlichting? *Lichtmasten zijn niet van de gemeente. Deze zijn van de verenigingen. Het staat de verenigingen vrij om, al dan niet gezamenlijk, te bekijken of dit goedkoper is. Investeringsbedrag en bijbehorende terugverdientijd zijn hierbij belangrijke graadmeters.*
- In het stroomschema de beschikbaarheid van krediet naar voren trekken. *Wordt meegenomen in het uitvoeringsprogramma voor dit onderdeel.*
- Per wanneer gaat de tariefswijziging voor kunstgras in? *Voorstel is om dit in 3 jaar tijd naar 40% kostendekkend te brengen. 20% in 2017, 30% in 2018 en 40% in 2019.*

Input tijdens de politieke markt (door de verschillende fracties)

Algemene opmerkingen vooraf door fracties en reactie gemeente (cursief):

Goed om koppeling met gezondheid te leggen. Goed om te richten op breedtesport, maar topsport kan wel een impuls geven voor breedtesport. *Staat ook in de kadernota.*

Verzoek om meer aandacht voor sportstimulering voor volwassenen in de kadernota. *De focus zal met name liggen op de mensen (volwassenen en jeugd) in een kwetsbare positie. In voorgaande jaren lag de nadruk met name op jeugd. Er komt dus nu meer aandacht voor volwassenen.*

Belang van delen faciliteiten, maar ook behoefte aan eigen honk voor sportverenigingen. *We erkennen deze behoefte. We staan positief tegenover binnensportverenigingen die de ambitie hebben om een binnensportaccommodatie (deels of samen) te beheren, onderhouden en/of exploiteren.*

Maatschappelijke betrokkenheid niet als verplichting opleggen aan sportverenigingen. Sportbeoefening als zodanig is ook al een doelstelling op zich. *We gaan verenigingen niet verplichten om maatschappelijk actiever te worden, maar zullen het wel stimuleren. Sportclubs beslissen zelf of en zo ja in hoeverre zij hierin (mee) willen gaan.*

Mogelijke koppeling van maatschappelijk actieve clubs aan clubs die niet of minder maatschappelijk actief zijn. *Door meer in te zetten op samenwerking en kennisdeling tussen sportclubs willen we dit onderlinge contact stimuleren.*

Dieper ingaan op kosten en opbrengsten van sport. Er zijn heel veel burgers in Hengelo betrokken bij sport, maar we stellen weinig middelen beschikbaar. Mogelijk extra middelen en menskracht ten bate van sportbeleid? *Bij de uitvoeringsprogramma's worden de financiën gespecificeerd. Het beschikbaar stellen van extra middelen valt onder het budgetrecht van de gemeenteraad.*

Hoe verhoudt het huidige uitgangspunt 'sportclubs kunnen rekenen op de steun van de gemeente voor het in stand houden van de huidige gemeentelijke accommodaties die voldoen aan de eisen van NOC*NSF en de diverse sportbonden' tot het nieuwe beleidsuitgangspunt dat 'de vraag en aanbod van sportvelden d.m.v. onderzoek worden getoetst en dat het in stand houden van velden voor alle clubs niet vanzelfsprekend is'?

Op basis van structureel onderzoek toetsen we hoeveel (veld)capaciteit er in Hengelo nodig is. We investeren niet in extra capaciteit zolang er elders binnen de gemeentegrenzen accommodatie beschikbaar is. Mocht er overcapaciteit zijn (bv meer velden beschikbaar dan op basis van onderzoek noodzakelijk) dan kunnen we ertoe overgaan om velden die 'over' zijn, minder intensief te onderhouden/beheren, of zelfs af te stoten. De velden/accommodaties die daadwerkelijk nodig zijn (op basis van het toetsingsonderzoek), zullen we echter goed onderhouden. We zullen dit aanpassen in de kadernota, zodat dit duidelijker is.

Mogelijkheden onderzoeken om zaalsportverenigingen meer inkomsten te kunnen laten verwerven. *Deze vraag is (nog) niet gekomen vanuit de verenigingen zelf. Indien wenselijk kunnen we hier tijdens een themabijeenkomst dieper op ingaan.*

Verzoek om de zaalindeling/planning binnensport te resetten. *Dit is een behoorlijke opgave. Dit vergt tijd, omdat het zeer zorgvuldig moet gebeuren. In de afgelopen jaren hebben we aan enkele wensen van verenigingen kunnen voldoen door een schuifoperatie te doen waarbij diverse verenigingen betrokken waren. Op basis van hernieuwde criteria voor verhuur gaan we dit verder optimaliseren. Dit wordt uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma.*

In de kadernota staat dat het bieden van mogelijkheden tot sportbeoefening lokaal geen kerntaak is; zou het wel moeten zijn. *Het is geen wettelijke verplichting. Neemt niet weg dat we hier vanuit de gemeente wel de nodige tijd, aandacht en middelen voor beschikbaar stellen.*

Kadernota nog erg algemeen; zouden graag betrokken zijn bij verdieping. *We hebben bewust gekozen voor een kadernota met uitgangspunten die breed is opgezet. Eerst de kaders scheppen en laten vaststellen, zodat we de goede lijn te pakken hebben. We herkennen behoefte aan nadere uitwerking. Dat zal ook gebeuren middels de uitvoeringsprogramma's. Deze willen we ook in een politieke markt voorleggen.*

Is er nagedacht over een mogelijke sportraad nieuwe stijl? *We prefereren de participatie en betrokkenheid van verenigingen vorm te geven via gerichte themabijeenkomsten, omdat dit direct, dynamisch en gericht kan plaatsvinden. Vanuit sportverenigingen hebben wij geen signalen ontvangen dat zij een sportraad missen en/of ontevreden zijn over het huidige interactie met de gemeente.*

Mogelijkheden onderzoeken om in overleg met zorgpartners te kijken naar (mede)financiering voor maatschappelijke prestaties zoals G-teams. *Goede suggestie. Dit gebeurt al op beperkte schaal, maar willen we verder vormgeven o.a. via de lokale transformatie-agenda. Dit wordt uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering.*

Zijn er mogelijkheden voor sport als dagbesteding? *Ook die mogelijkheid willen we verder verkennen via de transformatie-agenda en zullen we uitwerken in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering.*

Inspraakreactie door sportvereniging:

Jammer dat kadernota nog niet erg concreet is. Er wordt iets gezegd over het opheffen van verschillen. Welke zijn dat en hoe worden die weggenomen? *In het verleden zijn bij soortgelijke verenigingen (bv voetbal) soms verschillende afspraken gemaakt (bv zendmast, onderverhuur velden, hoogte erfpacht). Verschillen kunnen niet zomaar worden weggenomen i.v.m. lopende contracten. We willen de ongelijkheid op de lange termijn wegwerken, maar wel recht doen aan afspraken vanuit het verleden.*

Oproep om belemmeringen voor sportverenigingen weg te werken; wat kunnen/mogen clubs verwachten van gemeente? *Kaders hiervoor zijn opgenomen in beleidslijn Verenigingsondersteuning.*

Hoe denken de raadsleden over een bundeling van verenigingsactiviteiten clubs per accommodatie (bv een zaal primair beschikbaar stellen voor volleybal). Hoe denkt men over een herschikking van de zaalruimte. *Fracties staan hier niet afwijzend tegenover. Wordt uitgewerkt in uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties.*

Kan het uitvoeringsprogramma sportaccommodaties qua planning naar voren worden gehaald. *Wethouder zegt toe hiernaar te kijken.*

Sportstimulering:

Maak zichtbaar wat er met subsidie gebeurt. Koppeling subsidie aan prestaties is goed. Wel aandachtspunt hoe je e.e.a. objectief meetbaar maakt en monitort. *De eerste stap is dat we inzichtelijk zullen maken hoe de subsidie nu wordt ingezet. Dat gebruiken we als input om te beoordelen of we de subsidie in de toekomst willen verbinden aan concrete prestaties; c.q. of een beleidswijziging hierin wenselijk is. We zullen de kadernota op dit punt aanpassen en een nadere uitwerking in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering opnemen.*

Blij met streven om bewegen meer te koppelen aan onderwijs. Graag effect in evaluatie. *Er zijn hiernaar al diverse onderzoeken gedaan met positieve resultaten. We zullen dit opnemen en benoemen in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering.*

Topsport en talentontwikkeling wel stimuleren, maar niet op inzetten. Is taak sportbonden. Wel meedenken en meewerken waar mogelijk.

Goed om (meer) aandacht te besteden aan sport en spel in de openbare ruimte. Benieuwd naar uitwerking. Koppeling maken met kadernota spelen. Mogelijkheden bootcamp e.d? Toestellen multi-inzetbaar voor spelen en sporten? *Bij de uitwerking zoeken we intern de koppeling met andere beleidsvelden, bv als het gaat om de (her)inrichting van openbare schoolpleinen. Belangrijk hierin is aansluiten bij werkzaamheden die toch al in de openbare ruimte gedaan moeten worden; werk met werk maken.*

Kijken naar overheadkosten. *Wordt gespecificeerd in het uitvoeringsprogramma.*

Als je kijkt naar de cijfers, valt er voor de groep 18-75 nog een wereld te winnen. Met name inzetten op volwassenen en ouderen (niet alleen in sportnota) Ook bij (her)inrichting openbare ruimte, bankjes, fietsen etc. Sportinclusief denken in de openbare ruimte – speelaanleidingen. *We maken koppeling met andere beleidsterreinen. Zie opmerkingen hierboven.*

Wat is het effect van de kostendekkendheid op de toegankelijkheid van sport? Sport moet wel betaalbaar blijven, anders bestaat de kans dat leden gaan afhaken. *Uit onderzoek weten we dat leden van sportverenigingen niet direct afhaken als de contributie stijgt, maar voor alles is een grens. Daarnaast kan de hoogte van de contributie nogal verschillen per vereniging. Onze ervaring is dat als sportverenigingen binnen hun ALV duidelijk uitleggen waarom de contributie stijgt, dat dit bijdraagt aan begrip en draagvlak onder de leden. Voorbeelden hiervan zijn de recentelijk voorgestelde contributieverhogingen door Achilles en HKC aan hun leden. De leden hebben unaniem aangegeven de contributieverhoging acceptabel te vinden in relatie tot de investeringen in kunstgras.*

In de kadernota staat dat sportstimulering tijdelijk is. Het zou structureel moeten zijn. *Mensen zijn zelf verantwoordelijk om te (blijven) sporten en bewegen. We willen dit echter stimuleren door impulsen te geven aan specifieke doelgroepen. De aandacht vanuit sportstimulering is structureel, maar het betreft wel steeds andere individuen. (bv kinderen tijdens de basisschoolperiode, mensen in een kwetsbare positie die we op weg helpen etc.)*

Verenigingsondersteuning:

Lage respons Verenigingsmonitor. Meer nodig voor zicht op kansen en opgaven.

Respons vanuit Hengelo was nog relatief hoog ten opzichte van andere deelnemende gemeenten. Zo nodig kunnen we aanvullende vragen uitzetten.

Maatschappelijke betrokkenheid hoeft geen criterium te zijn; rest ook ondersteunen. Wat als de verenigingen niet aan kaders voldoen? Moet je je op maatschappelijke actieve clubs richten of juist op de sportverenigingen die hier nog niet of nauwelijks iets in doen.

We blijven inzetten op het ondersteunen van alle sportverenigingen door het bevorderen van kennis, deskundigheid en vaardigheden. Ook willen we aanspreekbaar en toegankelijk blijven voor alle sportverenigingen.

Wat betekent gelijke behandeling? *Hieronder verstaan we dat we vergelijkbare ondersteuningsverzoeken van vergelijkbare sportverenigingen op een zelfde manier behandelen.*

Wat is een maatschappelijk actieve club. *Een maatschappelijk actieve club levert een bijdrage aan beleidsdoelstellingen buiten de sport of aan maatschappelijke thema's in de gemeente.*

Wat wordt bedoeld met kennisdeling? *Hieronder verstaan we dat de sportverenigingen onderling hun ervaringen, resultaten en successen uitwisselen en van elkaar leren.*

Cijfers uit vitaliteitsindex zijn niet zo van belang als de respons laag is. Hebben alleen 'goede clubs' het ingevuld? Lastig om maatschappelijke betrokkenheid te belonen. Hoe gaan we dat doen? *In vorige jaren hebben we bijvoorbeeld een gerichte (incidentele) subsidieregeling opgesteld, waardoor sportverenigingen projecten en activiteiten konden ontwikkelen, opzetten en uitvoeren gericht op het aantrekken van behouders van specifieke doelgroepen, zoals mensen met een beperking of ouderen. Door deze regeling zijn veel mooie nieuwe initiatieven ontstaan. Dit gaan we verder uitwerken in het uitvoeringsprogramma Verenigingsondersteuning.*

Is het mogelijk om middelen vanuit preventie/zorg in te zetten voor sportbeleid. *Ja, daar liggen mogelijkheden. Incidenteel doen we dit ook al, bv door de inzet van (incidentele) middelen vanuit het gezondheidsbeleid, het jeugdbeleid en vanuit de zorgverzekeraars. Dit gaan we uitwerken in het uitvoeringsprogramma Sportstimulering.*

Hoe kunnen we de vrijwillige besturen goed ondersteunen, bv m.b.t. financiën? *We kunnen dit middels een of meer gerichte themabijeenkomsten aan de orde stellen. Een aantal jaren geleden hebben we bv een traject opgezet met penningmeesters en financieel experts. Ook het ROZ was hierbij betrokken. Daarnaast kan ook de Stichting Waarborgfonds Sport sportverenigingen hierin adviseren.*

Aansluiten bij vrijwilligersbeleid is belangrijk. Als je meer doet voor de samenleving, mag je ook meer verwachten van de overheid. Koppeling vrijwilligers(beleid) binnen verenigingen met participatiewet. *Wordt meegenomen bij actualisatie vrijwilligersbeleid.*

In kadernota staat dat we 'streven naar gelijke behandeling'. Moet geen streven zijn, maar uitgangspunt. *Zullen we aanpassen in de kadernota.*

Niet bemoeien met beleid van sportverenigingen. Aansluiten bij / gebruik maken van het bestaande, zoals de sociale kaart die nu door Wijkkracht ontwikkeld wordt. *Goede suggestie.*

Reactie sportvereniging:

Veel clubs zijn al maatschappelijk actief en doen veel. Sportclubs zijn doeners. Zoek de actieve clubs op. Zet geen capaciteit en energie in op monitoring en enquêtes, maar in doen, (laten) organiseren en faciliteren. Creëer partnerships.

Sportaccommodatiebeleid :

Rol van de gemeente Hengelo bij niet gemeentelijke sportaccommodaties:

Algehele teneur om hier geen andere rol in te gaan vervullen dan zoals die nu is voor de gemeente Hengelo. Benoemen in de kadernota.

Medegebruik sportaccommodaties/multifunctionaliteit; als de gemeente eigenaar is, moeten de inkomsten ook naar de gemeente. Dit zou wel beperkend kunnen werken.

Dit wordt uitgewerkt in uitvoeringsprogramma.

Verzoek tennis om vaker ontheffing te verlenen als het gaat om verlichting na 23.00 uur. Hier wordt verschillend over gedacht door de fracties. *Het verzoek zal worden opgenomen met de betreffende afdeling binnen de gemeente.*

Naar aanleiding van de opmerking van een sportvereniging dat er binnen het huidige aanbod van sporthallen een hal ontbreekt die geschikt is voor speciale evenementen, werd door de fractie aangegeven dat er (ook) naar geschikte hallen in de omgeving kan worden gekeken (bv IISPA of de volleybalhal in het Kristenbos.) *Dit punt nemen we mee in het uitvoeringsprogramma.*

Algemene opmerkingen voorkomend uit discussie na presentatie:

In principe geen bezwaar tegen eigen beheer hallen door verenigingen. Blanco instappen, in kaart brengen wat de voor- en nadelen zijn. *Verdere uitwerking in uitvoeringsprogramma.*

In het algemeen pleiten voor deregulering . Onderzoek starten naar hal in eigen beheer. Ga in gesprek met de vragende vereniging. *Verdere uitwerking in uitvoeringsprogramma.*

Faciliteiten Wilhelminaschool. *Is in eerder stadium besproken met Wilhelminaschool. Geen onderwerp voor kadernota.*

Pro actieve houding en zelf actie oppakken met verenigingen, met name Webton . *Dit heeft onze aandacht.*

Ambitie van de ene vereniging mag niet ten koste gaan van andere vereniging. *Er moet een balans zijn tussen de ambities van de ene vereniging ten opzichte van de mogelijke gevolgen hiervan voor anderen. Dit staat in de kadernota.*

Raad informeren over ambities en ambitieplan FBK. *We zijn hier momenteel over in gesprek met Golazo (en stichting FBK-Games). De gemeenteraad zal – wanneer er meer duidelijkheid is – geïnformeerd worden over de stand van zaken.*

Doorkijkje kunstgras:

Er is gesproken over de consequenties voor verenigingen als de huurprijzen van de kunstgrasvelden omhoog gaan. Vragen die hierbij gesteld werden gingen over mogelijke contributieverhoging en het effect daarvan op het ledenbestand van verenigingen (gaan leden hierdoor afhaken?).

Hier zijn we over in gesprek met verenigingen. Met voetbalvereniging Achilles is hier al over gesproken. Het bestuur van Achilles ziet zich genoodzaakt om de contributie te verhogen. De effecten hiervan heeft het bestuur gepresenteerd aan de leden en dat heeft niet geleid tot onrust of afmeldingen van leden. Daarnaast zijn met dit voorstel toekomstige renovaties van kunstgrasmatten en kunstgrasvelden voor alle verenigingen langjarig geregeld.

Meerdere politieke partijen hebben aangegeven het stroomschema voor nieuwe aanleg van kunstgrasvelden en voor vervanging van kunstgrasvelden goed en bruikbaar te vinden. Er is een opmerking gemaakt of het schema ook voldoet als rugby overgaat op kunstgras.

Daar ziet het niet naar uit. Mocht de rugby overgaan naar kunstgras dan ontstaat er een nieuwe situatie en gaan we hierover in gesprek met de rugbyvereniging.

Er is aangegeven dat verenigingen met meer dan één kunstgrasveld fors meer gaan betalen als we naar 40% kostendekkendheid gaan. Voorgesteld is om naar 25% kostendekkendheid te gaan voor alle velden.

Dit heeft consequenties voor de noodzakelijke investeringen in 4 nieuwe kunstgrasvelden. Deze velden kunnen dan niet (allemaal) aangelegd worden.

Er is gevraagd of voor de aanleg van nieuwe kunstgrasvelden, ook de staffeling van in drie jaar naar 40% kostendekkendheid groeien gehanteerd kan worden i.p.v. direct 40% na aanleg.

Dit heeft consequenties voor het moment van aanleg. Voorstel is om dit niet te doen. Van de 4 nieuwe velden staan er 2 gepland in 2019. Het betreft een kunstgrasveld voor TVO Beckum en een nieuw kunstgrasveld voor voetbalvereniging BWO. Deze verenigingen hebben nog drie jaar de tijd om zich voor te bereiden op de komst van het nieuwe kunstgrasveld en de bijbehorende huurverhoging. Voetbalvereniging Achilles en korfbalvereniging HKC hebben de leden al geïnformeerd over de huurverhoging vanaf 2017.

Ook zijn er in de politieke markt een aantal specifieke technische vragen gesteld. De vragen en antwoorden zijn hieronder weergegeven:

- Er is een vraag gesteld waarom er 12 jaar gehanteerd wordt i.p.v. 10 jaar voor de afschrijving van een kunstgrasmat voor voetbal.
Dit heeft te maken met inschattingen op basis van laboratoriumtesten in 2007 (toen de eerste rubber infill kunstgrasvelden in Hengelo zijn aangelegd). Dit type kunstgras is in 2001 ontwikkeld. In de praktijk was er in 2007 dus nog niets bekend over de levensduur. In de praktijk blijkt nu dat kunstgrasmatten voor voetbal gemiddeld genomen circa 10 jaar mee gaan;
- Er is een vraag gesteld over de voordelen van kunstgras t.o.v. natuurgras.
Met de ombouw van een natuurgras wedstrijdveld naar een kunstgrasveld creëer je een extra trainingsveld. Op een natuurgras wedstrijdveld kun je namelijk niet trainen. Natuurgras wedstrijdelden kunnen een jaarlijkse speelbelasting van circa 250 bespelingsuren aan. Kunstgrasvelden kunnen technisch gezien nagenoeg onbeperkt gebruikt worden.

ONTVANGEN 30 MEI 2016

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hengelo

Postbus 18

7550 AA Hengelo (O)

S031264

Betreft: 1^e reactie op concept kadernota Sport en Bewegen

Geacht bestuur,

In deze tijden van individualisering en gericht zijn op persoonlijke gezondheid, is het voor Hengelo extra belangrijk om in te zetten op het mogelijk en gemakkelijk maken van het sporten voor alle leeftijden en bevolkingsgroepen.

Sport als verbinden factor, Sport voor het verenigingsgevoel, Sport als gezonde bezigheid.

Het belang van Sport is duidelijk.

Hengelo telt vele sportverenigingen, er is ruime keuze voor jong en oud, er zijn allerlei soorten sport, op diverse niveaus, competities en voor recreanten.

Een breed aanbod is belangrijk en de keuze voor een sport is zeker voor de jongste generatie vaak afhankelijk van wat er in de buurt wordt aangeboden.

Een goed spreiding van goed bereikbare accommodaties voor die categorie is dan ook gewenst. Voor de wat oudere jeugd en senioren gelden wat andere uitgangspunten. Daar is het belang van het samenkomen, elkaar zien, betrokken zijn bij andere teams, scheidsrechters, tellen en andere zaken meer geborgd als er grotere, centrale en goed op de sport toegeruste accommodaties zijn.

Als kleine volleybalvereniging draagt ATC daar al jaren zo goed mogelijk aan bij. We hebben relatief veel jeugdteams, een harde kern van senioren en vragen een betaalbare contributie. We kenmerken ons door het clubgevoel en een goede sfeer. Dat zouden we graag versterken door als vereniging meer gebruik te kunnen maken van een goede sporthal met meerdere velden, zodat senioren voorafgaand aan hun eigen training een bijdrage kunnen leveren aan de trainingen van de jeugd.

Onze vraag aan Hengelo ligt dan ook niet zozeer op het verhogen van subsidies en bijdragen, maar veel meer op het verkrijgen van grotere, betaalbare en geschikte sportaccommodaties.

Daarmee worden doelstellingen die in onze ogen belangrijk zijn, beter haalbaar.

Wij, volleybalvereniging ATC, vinden het belangrijk dat Hengelo inzet op:

1. Een sportcultuur
2. Breedtesport
3. Identiteit en verscheidenheid in sport en verenigingen
4. Betaalbare sportdeelname
5. Goede en bereikbare accommodaties

Natuurlijk is communicatie van belang om de sport te promoten.

Laat Hengelo zich daarin positief onderscheiden!

Hengelo 30 mei 2016

Jacqueline van de Wal

Voorzitter vvATC

Peter Leeuwerink

Secretaris vvATC

Behandelvoorstel

Onderwerp	Vaststellen verordening tarieven sportaccommodaties 2017		
Zaaknummer	2054811	Portefeuillehouder	Claudio Bruggink
Historie	Jaarlijks wordt de verordening tarieven sportaccommodaties aangepast en vastgesteld. In deze verordening staan de vergoedingen voor het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties door sportverenigingen, scholen en andere gebruikers. In de Kadernota Sport en Bewegen en het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties worden beleidswijzigingen voorgesteld met betrekking tot de huurtarieven van de kunstgrasvelden. Belangrijkste onderdeel daarbij is de kostendekkendheid van de tarieven voor het gebruik van kunstgras. Dit is nader uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties.		
Belangrijkste beslis/-bespreekpunten	Vaststellen van de verordening tarieven Sportaccommodaties 2017		

Politieke Markt	9 november 2016			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Wiert Wiertsema	Anke Haarhuis	Theaterzaal	Sociaal	75 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming			
Behandeladvies	Behandeling van dit onderwerp vindt tezamen plaats met: - 2055919 Kadernota Sport en Bewegen en uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties, 1^e fase De fracties wordt gevraagd om een oordeel te geven over de voorstellen van het college en hierover het debat met elkaar te voeren.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐		duur: maximaal 5 minuten	

Raad	22 november 2016	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies		
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2054811	Flohr, Alex	SOC-MO	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Vaststellen verordening tarieven sportaccommodaties 2017			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

Vaststellen van de verordening tarieven sportaccommodaties 2017.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Elk jaar wordt de verordening tarieven sportaccommodaties aangepast en vastgesteld. In deze verordening staan de vergoedingen voor het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties door sportverenigingen, groepen, scholen en andere gebruikers.

Er vindt een algemene tariefsverhoging van circa 1,2% plaats (acres). Daarnaast gaan de huurtarieven voor de kunstgrasvelden omhoog en gaat het onderwijs ook een beperkte vergoeding betalen voor het gebruik van de velden. Dit naar aanleiding van de nieuwe kadernota Sport en Bewegen en het bijbehorende uitvoeringsprogramma Sportaccommodatiebeleid.

Voor het gebruik van het Twentebad zijn een paar kleine wijzigingen toegepast. Enkele losse activiteiten en het zwemlestarief zijn iets duurder geworden. Het gezinsjaarabonnement en de sportieve maandabonnementen worden niet duurder, evenals de bijdrage die scholen betalen voor deelname aan het basisactiviteitenaanbod van Hengelo Sport.

Zowel het Twentebad als de overige sportaccommodaties blijven qua huurtarieven een middenmotor in de regio.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2054811	Wildemors, Chantal	SOC-MO	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Vaststellen verordening tarieven sportaccommodaties 2017			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Jaarlijks wordt de verordening tarieven sportaccommodaties aangepast en vastgesteld. In deze verordening staan de vergoedingen voor het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties door sportverenigingen, scholen en andere gebruikers.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Voor de tarievenverordening sportaccommodaties 2017 zijn een paar wijzigingen aangebracht ten opzichte van de tarieven in 2016:

- We verhogen de tarieven voor het gebruik van de kunstgrasvelden naar aanleiding van de (nog vast te stellen) kadernota Sport en Bewegen en het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties.
- We gaan een (beperkte) vergoeding vragen voor het gebruik van buitensportaccommodaties door het onderwijs.
- Een algemene tariefsverhoging van 1,2% voor het gebruik van de natuurgrasvelden, gymzalen, sportzalen, sporthallen, FBK-stadion en de jachthaven.
- Een los entreekaartje voor Twentebad stijgt met €0,20.
- Groepslessen in het Twentebad worden €0,10 tot €0,20 duurder bij losse deelname.
- Het zwemlestarief stijgt met ongeveer €1,- per maand.
- De tarieven voor de verhuur van de baden stijgen met circa 4%.

De tarieven voor het gezinsjaarabonnement en de sportieve maandabonnementen van Twentebad blijven gelijk. Ook de bijdrage die scholen betalen voor deelname aan het basisactiviteitenaanbod van Hengelo Sport blijft hetzelfde als in 2016.

Door de tarievenstructuur van het Twentebad wordt een aantal specifieke doelen beoogt:

- Bevorderen lidmaatschappen (gezin en all-in); we streven naar zoveel mogelijk leden.
- Betaalbaar zwemonderwijs.
- Aantrekkelijke prijs voor recreatieve bezoekers uit de regio; de inkomsten van bezoekers uit buurgemeenten dragen voor een belangrijk deel bij aan het resultaat van Twentebad.
- Bevorderen verenigingsgebruik.
- Stimuleren scholen om deel blijven te nemen het uitgebreide activiteitenaanbod van Hengelo Sport.

Zowel het Twentebad als de overige gemeentelijke sportaccommodaties blijven qua huurtarieven een middenmotor in de regio.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Het vaststellen van de verordening tarieven sportaccommodaties 2017.

FINANCIËLE ASPECTEN

In de kadernota Sport en Bewegen en het bijbehorende uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties worden beleidswijzigingen voorgesteld met betrekking tot de huurtarieven voor de kunstgrasvelden. We willen de kostendekkendheid van de tarieven voor het gebruik van kunstgras verhogen tot 40%. Dit voornemen is (financieel) uitgewerkt en onderbouwd in het uitvoeringsprogramma Sportaccommodaties. In de verordening tarieven sportaccommodaties 2017 hebben we hier – onder voorbehoud van definitieve vaststelling van de kadernota Sport en Bewegen en het uitvoeringsprogramma m.b.t. kunstgras – al rekening mee gehouden.

Daarnaast is er een algemene tariefsverhoging van 1,2% (gemeentelijk acres).

BIJLAGE(N)

Verordening tarieven sportaccommodaties 2017.

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

VERORDENING TARIEVEN SPORTACCOMMODATIES 2017

De raad van de gemeente Hengelo;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;
besluit
vast te stellen de volgende, 26^e, wijziging van de "Verordening Vergoedingen gebruik gemeentelijke sportaccommodaties".

Algemeen

In deze verordening tarieven sportaccommodaties worden de vergoedingen geregeld voor het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties door sportverenigingen, groepen en scholen. Daarbij is het tarief voor Hengelose sportverenigingen alleen van toepassing op sportverenigingen die hun activiteiten feitelijk in Hengelo ontplooiën, waarvan het merendeel van de leden in Hengelo woont en welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie. Alle in deze verordening opgenomen tarieven zijn inclusief omzetbelasting indien deze verschuldigd is.

Artikel 1: met ingang van 1 januari 2017 gelden de volgende tarieven:

A. SPORTVELDEN:

I. gebruik door sportverenigingen

- sportveld natuurgras, per kalenderjaar	€ 3.131,00
- oefengelegenheid niet geschikt voor wedstrijden	€ 1.586,00
- korfbalveld natuurgras	€ 1.586,00
- cricketveld	€ 455,00
- kunstgras	
• aangelegd voor 01-01-16	
o voetbal	€ 6.600,00
o handbal	€ 2.668,00
o hockey zand ingestrooid veld	€ 3.331,00
o hockey waterveld	€ 6.302,00
• aangelegd na 01-01-16	
o voetbal	€ 13.200,00
o korfbal	€ 3.374,00
o handbal	€ 5.335,00
o hockey zand ingestrooid veld	€ 6.662,00
o hockey waterveld	€ 12.603,00
- incidenteel gebruik natuurgras per uur	€ 36,10
- incidenteel gebruik kunstgras per uur	€ 76,10

II gebruik door scholen

- sportveld natuurgras periode voor- of najaar onder schooltijd	€ 375,00
- sportveld natuurgras per uur	€ 23,60

III incidenteel gebruik ten behoeve van commerciële en bedrijfsmatige activiteiten

- sportveld natuurgras per uur	€ 70,00
- sportveld kunstgras per uur	€ 147,60

IV incidenteel gebruik door andere gebruikers

- sportveld natuurgras per uur	€ 40,80
- sportveld kunstgras per uur	€ 86,00

B. ATLETIEKACCOMMODATIE FANNY BLANKERS KOEN-STADION

I vergoeding door de plaatselijke atletiekverenigingen gezamenlijk per jaar	€ 13.764,00
II vergoeding per ochtend of middag	
- per wekelijks uur per jaar	€ 828,00
- incidenteel gebruik per uur	€ 40,40
vergoeding per avond (exclusief wedstrijden)	
- per wekelijks uur per jaar	€ 1.175,00
- incidenteel gebruik per uur	€ 40,40
vergoeding ten behoeve van wedstrijden	
- per uur	€ 40,40
bij heffing van entree en/of speelgereed maken door gemeente Hengelo	+ € 200,00
alleen (extra) gebruik van geluidsinstallatie	+ € 40,00

gebruik door scholen		
- per uur	€	51,00
- per dagdeel	€	123,40
III vergoeding 4 loops inloop baan		
- hiervoor gelden dezelfde tarieven als voor de atletiekaccommodatie genoemd onder I/II		
- bij uitbreiding stadioncapaciteit wordt korting verleend aan sportverenigingen		
IV sportkamer en wedstrijdsecretariaat		
- bij verhuur FBK-stadion is het gebruik van de sportkamer en het wedstrijdsecretariaat inclusief		
- sportkamer en wedstrijdsecretariaat zijn door sportverenigingen gratis te gebruiken		
- incidenteel en apart gebruik van sportkamer en wedstrijdsecretariaat door anderen		
• per uur	€	15,00
• per dagdeel	€	50,00
C. SPORTHALLEN EN SPORTZALEN		
I sporthallen		
A gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden:		
- maandag tot en met vrijdag per uur	€	31,10
- zaterdag en zondag per uur	€	35,20
B andere gebruikers		
- maandag tot en met vrijdag per uur	€	38,35
- zaterdag en zondag per uur	€	44,00
C bij heffing van entreegelden:		
- per uur	€	79,30
D opbergkasten		
- het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen		
• kleine opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€	20,00
• grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€	40,00
II sportzalen		
- sportzaal Beckum – 50% van de geldende tarieven onder C IA en C		
- sportzaal Groot Driene – 66,6% van de geldende tarieven onder C IA en C		
- voor de categorie C IB kunnen burgemeester en wethouders afwijkende vergoedingen vaststellen		
- gebruik door scholen		
voor het gebruik van sporthallen en sportzalen door scholen ten behoeve van de lessen lichamelijke opvoeding wordt de vergoeding bepaald op het normbedrag dat jaarlijks door het Rijk wordt vastgesteld.		
D. GYMNASIEKLOKALEN		
I bij gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale overkoepelende sportorganisatie en door sportbonden:		
- per wekelijks uur per maand	€	41,40
- per uur	€	16,90
II bij gebruik door andere gebruikers:		
- per wekelijks uur per maand	€	63,75
- per uur	€	22,90
- gymlokaal als evenementruimte bij gebruik volgens voorwaarden	€	70,00
III opbergkasten		
- het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen		
• kleine opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€	20,00
• grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€	40,00
E. JACHTHAVEN		
voor voorzieningen ten behoeve van de roeisport	€	1.574,00
F. TWENTEBAD		
I normaal tarief recreatief zwemmen:		
- enkel bad, recreatief zwemmen, normaal tarief	€	4,30
- gezinskaart 4 personen, kinderen tot en met 16 jaar		
(1 volwassene 3 kinderen of 2 volwassene 2 kinderen)	€	14,00
- 10 baden kaart recreatief zwemmen	€	38,70
- bezoekers tot en met 2 jaar	€	1,00
II abonnementen:		
- all-in lidmaatschap per maand (1 persoon)	€	20,00

- all-in lidmaatschap jeugd per maand(1 persoon tot en met 16 jaar)	€	15,00
- all-in lidmaatschap gezin per maand	€	40,00
- all-in lidmaatschap 1 persoon gezinsabonnement recreatief per maand	€	30,00
- gezinsabonnement recreatief zwemmen (jaarabonnement) per maand	€	20,00
- grote groepen (vanaf 20 personen) – per persoon	€	3,50
III zwemlessen		
- SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag (incasso)	€	7,40
- SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag	€	8,00
- SuperSpetters per les zaterdag of zondag (incasso)	€	8,00
- SuperSpetters per les zaterdag of zondag	€	9,00
- SuperSpetterspakket maandag tot en met vrijdag	€	610,00
- SuperSpetterspakket zaterdag en zondag	€	660,00
- SuperSpetters Turbo	€	775,00
- inschrijving en startpakket zwemles	€	25,00
- SuperSpetters examen- en diplomapakket	€	20,00
- Sleepnet SuperSpetters per les	€	5,00
IV activiteiten		
een all-in abonnement geeft onbeperkt toegang tot alle activiteiten		
- 50+ Aquafit per les (inclusief consumptie)	€	4,90
- integratie gehandicapten per les	€	4,90
- baby zwemmen per les (1 ouder kind onder begeleiding)	€	4,30
- aanstaande moeders per les	€	6,00
- MediAqua per les (na intake)	€	5,80
- zonnebank	€	4,50
V gebruik plaatselijke sportverenigingen		
a wedstrijden		
- 25 meter wedstrijdbad per uur	€	75,00
b trainingen		
- 25 meter wedstrijdbad per uur	€	62,50
- familiebad per uur	€	59,00
- instructiebad per uur	€	62,50
- recreatiebad per uur	€	62,50
c. 50 meter bad		
- training, per uur	€	105,00
VI personeelsbegeleiding bij activiteiten		
- per persoon, per uur <i>exclusief</i> avond- en weekend toeslagen	€	45,00
VII gebruik door scholen		
- leerlingen van Hengelose scholen, die in schoolverband gebruik maken van het Twentebad betalen per leerling (bij groepen vanaf 20 deelnemers)	€	3,50
VIII gebruik vergaderruimtes (per dagdeel)	€	30,00
IX bijzondere gebruiksvoorwaarden en huisregels Twentebad		
- alle gebruik door middel van verhuur, abonnementen, zwemles, activiteiten recreatie enz. kan slechts indien akkoord wordt gegaan met de actuele gebruiksvoorwaarden en huisregels zoals die vermeld staan op www.twentebad.nl		
- het Protocol Vrolijk&Veilig is tevens van toepassing (www.twentebad.nl)		
X basisaanbod sport Hengelo Sport		
- deelnemende basisscholen in Hengelo betalen per kind in de groepen 3-8 voor schooljaar 2016-2017	€	4,50

Artikel 2

Het gebruikte mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Hengelo noch geheel noch gedeeltelijk ter beschikking worden gesteld aan derden.

Artikel 3

Aan het gebruikte mag geen reclame worden aangebracht dan met voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Hengelo.

Artikel 4

De gebruiker zal geen recht op schadevergoeding of schadeloosstelling van welke aard dan ook kunnen doen gelden; hij is tevens aansprakelijk voor alle schade aan het gehuurde toegebracht en vrijwaart de gemeente Hengelo voor alle vorderingen, welke derden eventueel mochten doen gelden tot vergoeding van schade, welke mocht ontstaan als gevolg van of in verband met het gebruik door de huurder.

Artikel 5

De gemeente Hengelo is te allen tijde bevoegd indien naar haar oordeel ten gevolge van weersomstandigheden of anderszins door het gebruik schade aan de accommodatie kan ontstaan, de gebruiker het gebruik te ontzeggen. Bij ingebruikgeving per seizoen heeft de gebruiker in de gevallen als bedoeld in de vorige volzin geen recht op vermindering van de uit hoofde van deze verordening verschuldigde vergoeding.

Artikel 6

Op erkende feestdagen kan de gebruiker het gebruik van sportaccommodaties geheel of gedeeltelijk worden ontzegd, mits hij hiervan tenminste drie weken van tevoren in kennis is gesteld.

Artikel 7

De gemeente Hengelo heeft het recht de gebruiksovereenkomst onmiddellijk te doen eindigen indien de voorwaarden van deze verordening of de door de gemeente Hengelo te geven aanwijzingen niet mochten worden nagekomen of opgevolgd.

Artikel 8

Voor het gebruik van de sportaccommodaties bij evenementen en voor commerciële en/of bedrijfsmatige activiteiten dan wel bij een meer dan gebruikelijke dienstverlening van gemeentewege kan door het college afzonderlijke vergoedingen worden vastgesteld.

Artikel 9

Bij annulering van gereserveerd en tevens bevestigd gebruik zal op basis van een kosten-batenanalyse een annuleringsvergoeding in rekening worden gebracht.

Artikel 10

Indien de kadernota Sport en Bewegen wordt vastgesteld kan ter uitvoering daarvan het college van B en W de in deze verordening genoemde tarieven wijzigen in lijn met de kadernota.

Artikel 11

In alle gevallen waarin deze verordening niet voorziet beslist het college.

Artikel 12

De gebruiksvergoedingen dienen binnen één maand na factuurdatum te worden voldaan. Bij niet-tijdige betaling kan de wettelijke rente worden doorberekend en wordt de gebruiksovereenkomst beëindigd.

Artikel 13

Deze verordening kan worden aangehaald als "Verordening Vergoedingen gebruik gemeentelijke sportaccommodaties".

Zij treedt in werking op 1 januari 2017, welke datum tevens de datum van ingang van de heffing is.

Aldus vastgesteld door de raad der gemeente Hengelo
in zijn openbare vergadering van 19 oktober 1993

Laatst gewijzigd bij raadsbesluit van:

22 november 2016 (26e wijziging)

de voorzitter,

de griffier,

Behandelvoorstel

Onderwerp	Vaststelling Woonvisie Hengelo 2016-2026		
Zaaknummer	2060288	Portefeuillehouder	Marcel Elferink
Historie	De colleges van de gemeenten Hengelo en Borne hebben (september 2015, # 1086417) de gezamenlijke opdrachtformulering vastgesteld voor een gezamenlijke woonvisie 2016-2026. Op 17-11-2015 en 12-05-2016 is een gezamenlijke Pol. Markt met de Bornse gemeenteraad georganiseerd. B&W van Hengelo heeft op 28 juni jl. ingestemd met de concept Woonvisie Hengelo en besloten om die gedurende 6 weken (6 juli t/m 17 augustus) ter inzage te leggen. De raad is op 28 juni per brief (# 2034533) geïnformeerd. Op 11 juli is er een Technisch Beraad geweest voor de gemeenteraad. Hier hebben betrokken ambtenaren een toelichting gegeven op het doorlopen proces en de inhoud van de verschillende documenten. Op 7 en 21 september is over de concept Woonvisie gesproken tijdens een Politieke Markt. Naar aanleiding van de vier inspraakreacties en politieke behandeling van de concept woonvisie wordt een is door het college een aantal wijzigingen voorgesteld. In de bijlage bij dit voorstel is een staat van wijzigingen opgenomen. Deze tekstwijzigingen zijn verwerkt in de definitieve versie van de woonvisie en de uitvoeringsdocumenten welke ter besluitvorming voorliggen. Op 24 oktober jl. heeft uw raad de mogelijkheid gehad voor het stellen van technische vragen over het regionale onderzoek 'Suburbaan Wonen in Netwerkstad-Twente.' Het college heeft u hierover een brief gestuurd op 27 september 2016 (# 2055603).		
Belangrijkste beslissingen / -besprekpunten	1. In te stemmen met de behandeling van de zienswijzen 2. de wijzigingen zoals opgenomen in de "staat van wijzigingen woonvisie Hengelo 2016-2026" aan te brengen; 3. De woonvisie Hengelo 2016-2026 met het kwalitatief afwegingskader Hengelo vast te stellen. Een vastgestelde Woonvisie Hengelo 2016-2026 heeft het college nodig om met Welbions te komen tot het maken van prestatieafspraken. Dit wordt voor het einde van 2016 gerealiseerd. Het college noemt in haar advies dat het van belang is dat we goed in beeld houden hoe vraag en aanbod zich ontwikkelen. Het woningbouwprogramma en het afwegingskader worden conform de regionale woonafspraken in ieder geval eens in de twee jaar geactualiseerd en daarbij wordt uw raad betrokken. Als uitvloeisel van vaststelling van deze woonvisie kan het traject om te komen tot onderprogrammering mogelijk resulteren in financiële consequenties, indien het gemeentelijke locaties betreft.		

Politieke Markt	9 november 2016			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Onno Fiechter	Coen Hartendorp	Theaterzaal	Fysiek	75 min
Doel van de sessie	Oordeelsvormend			
Behandeladvies	De fracties wordt gevraagd een oordeel te geven over het voorliggende voorstel van het college en hierover met elkaar in debat te gaan.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐		duur: maximaal 5 minuten	

Raad	22 november 2016	
Doel van de sessie		
Behandeladvies		
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2060288	Meijer, Susan	FYS-REO	Marcel Elferink
ONDERWERP			
Vaststelling Woonvisie Hengelo 2016-2026			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. In te stemmen met de behandeling van de zienswijzen zoals opgenomen in de "Nota behandeling zienswijzen Woonvisie Hengelo 2016-2026", dat deel uitmaakt van dit besluit;
2. In de ontwerp-woonvisie Hengelo 2016-2026 de wijzigingen zoals opgenomen in de "staat van wijzigingen woonvisie Hengelo 2016-2026", dat deel uitmaakt van dit besluit aan te brengen;
3. De woonvisie Hengelo 2016-2026 met het kwalitatief afwegingskader Hengelo (met identificatienummer NL.IMRO.0164.SV004-0302, getekend op de ondergrond NL.IMRO.0164.SV004.dgn) vast te stellen;
4. Kennis te nemen van het woningbouwprogramma 2015-2025.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college heeft besloten de woonvisie voor vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraad. In de Woonvisie geeft de gemeente de koers voor het woonbeleid voor de komende jaren. Onderdeel van de woonvisie is ook het afwegingskader voor nieuwe woningbouw initiatieven. Dit afwegingskader helpt bij het beoordelen van nieuwe woningbouwinitiatieven. Nog meer dan in het verleden is het van belang dat vraag en aanbod goed met elkaar in balans zijn en dat woningen die zijn opgenomen in het woningbouwprogramma ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. De woonvisie vormt ook een belangrijk kader voor het maken van prestatieafspraken met de woningcorporatie.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2060288	Neuteboom, Peter	FYS-REO	Marcel Elferink
ONDERWERP			
Vaststelling Woonvisie Hengelo 2016-2026			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Op 28 juni heeft het college de concept woonvisie Hengelo 2016-2026 en de bijbehorende uitvoeringsdocumenten, te weten het kwalitatief afwegingskader en het woningbouwprogramma, vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. Gedurende de inspraakperiode zijn er 4 inspraakreacties bij de gemeente ingediend.

Hoewel de oorspronkelijke bestuurlijke opdracht voor de woonvisie in 2015 nog uitging van een gezamenlijke woonvisie met Borne, heeft het college in juli besloten een woonvisie voor alleen Hengelo vast te stellen. De lokale situatie in Hengelo vraagt namelijk om een tijdige vaststelling van de woonvisie in dit jaar en de inschatting van het college is dat dit in een gezamenlijk traject met Borne geen kans van slagen heeft aangezien er op regionaal niveau - in het kader van de regionale woonafspraken - de komende maanden nog duidelijkheid verkregen moet worden over de programmering van de Borne-Maten. Hierover is de raad in de politieke markt van 7 september inhoudelijk bijgepraat.

De woonvisie, het kwalitatief afwegingskader en het woningbouwprogramma zijn in het technisch beraad van 11 juli nader toegelicht en voorts geagendeerd in de beeldvormende politieke markten van 7 en 21 september.

Naar aanleiding van de inspraakreacties en politieke behandeling van de concept woonvisie wordt een aantal wijzigingen voorgesteld. In de bijlage bij dit voorstel is een staat van wijzigingen opgenomen. Deze tekstwijzigingen zijn verwerkt in de definitieve versie van de woonvisie en de uitvoeringsdocumenten.

Nadat de gemeenteraad de gewijzigde woonvisie en het kwalitatief afwegingskader heeft vastgesteld zal het college het afwegingskader met wegingsfactoren en het woningbouwprogramma vaststellen.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

De woonvisie is een belangrijk beleidsinstrument. De woonvisie maakt de ambities van de gemeente op het gebied van het wonen kenbaar. Op basis van de woonvisie maken we met Welbions prestatieafspraken.

De woonvisie is ook een belangrijk instrument in relatie tot de woningbouwprogrammering. Op basis van de huidige inzichten zal de huishoudensgroei gaan afvlakken. We gaan toe naar een situatie waarin de nieuwbouwvraag vooral voortkomt uit een vervangingsbehoefte en niet meer vanuit een groei van de bevolking. Het college kiest er voor om de groei, die er nu nog wel is, vooral in te zetten op het versterken van het bestaand stedelijk gebied. Dit is in lijn met het beleid van het Rijk en de Provincie. Daarbij lopen we aan tegen het gegeven dat veel van de beschikbare bouwcapaciteit is vastgelegd in al bestaande plannen. Voor een deel zijn dit plannen die niet meer aansluiten bij de huidige inzichten. Er ontstaat op die manier een scheefgroei in de verhouding tussen vraag en aanbod. Tegelijk zien we in de markt een grote dynamiek, nieuwe concepten en nieuwe locaties, die aansluiten bij de huidige vraag, dienen zich aan.

De opgave is om afstand te doen van verouderde plannen, om zo ruimte te maken voor nieuwe plannen. Dat proces vraagt om een grote zorgvuldigheid. Immers het afstand nemen van plannen heeft (financiële) gevolgen voor de eigenaar. Zorgvuldigheid vraagt dat gewijzigd beleid eerst voldoende kenbaar wordt gemaakt, dat initiatiefnemers in de gelegenheid worden gesteld hun plan alsnog te realiseren, of bij te stellen. Pas als dat traject is doorlopen kan afscheid worden genomen van plannen door bijvoorbeeld het bestemmingsplan te veranderen.

Het vaststellen van de woonvisie is in dit proces een belangrijke stap. Ook het vaststellen van het woningbouwprogramma (door het college) is een belangrijke mijlpaal. Aan de hand van de woonvisie en de woningbouwprogrammering gaan we de komende tijd in gesprek met marktpartijen over hun bouwprogramma. Als na verloop van tijd blijkt dat er niet gebouwd wordt dan gaan we dat programma uit de markt halen. Hiermee maken we ruimte voor nieuwe initiatieven.

Om te beoordelen of een nieuwe initiatief voldoende bijdraagt aan de doelstellingen van het woonbeleid (gelet op de nog beperkt beschikbare ruimte), hebben we een afwegingskader opgesteld. Een plan dat door het afwegingskader komt is een goed plan voor Hengelo. Als er ruimte is in het programma zal dat plan worden toegevoegd, wel onder de voorwaarde dat het plan ook uitgevoerd moet worden. Anders zal het plan weer uit het programma worden gehaald.

De woningbouwprogrammering krijgt daarmee een veel dynamischer karakter, waarbij nadrukkelijker wordt gestuurd op realisatie. Van belang is dat we goed in beeld houden hoe vraag en aanbod zich ontwikkelen. Het woningbouwprogramma en het afwegingskader worden conform de regionale woonafspraken in ieder geval eens in de twee jaar geactualiseerd.

Over de woonvisie en de bijbehorende uitvoeringsdocumenten is uitvoerig gecommuniceerd met de markt. Bij de totstandkoming van het beleid zijn marktpartijen actief betrokken (werkconferenties). Met partijen met een positie in Hengelo is gesproken over hun locatie en programma in relatie tot de opgave (marktconsultatie). Partijen zijn actief geïnformeerd over de besluitvorming rond de woonvisie en de mogelijkheid daar op te reageren.

Bij de woonvisie is een verslag van de ingekomen zienswijzen en de beantwoording daarvan door het college gevoegd.

De wijzigingen in de woonvisie ten opzichte van de concept-woonvisie zijn opgenomen in de staat van wijzigingen.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. In te stemmen met de behandeling van de zienswijzen zoals opgenomen in de "Nota behandeling zienswijzen Woonvisie Hengelo 2016-2026", dat deel uitmaakt van dit besluit;
2. In de ontwerp-woonvisie Hengelo 2016-2026 de wijzigingen zoals opgenomen in de "staat van wijzigingen woonvisie Hengelo 2016-2026", dat deel uitmaakt van dit besluit aan te brengen;
3. De woonvisie Hengelo 2016-2026 met het kwalitatief afwegingskader Hengelo (met identificatienummer NL.IMRO.0164.SV004-0302, getekend op de ondergrond NL.IMRO.0164.SV004.dgn) vast te stellen;
4. Kennis te nemen van het woningbouwprogramma 2015-2025.

FINANCIËLE ASPECTEN

Financieel:

Het vaststellen van de woonvisie heeft niet direct financiële consequenties. Het traject om te komen tot onderprogrammering mogelijk wel, indien het gemeentelijke locaties betreft. Dit wordt momenteel onderzocht.

BIJLAGE(N)

Woonvisie Hengelo 2016-2016
Kwalitatief afwegingskader
Woningbouwprogramma 2015-2025
Staat van wijzigingen
Nota behandeling zienswijzen

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Inhoudsopgave

Ontwikkelingen en trends op de woningmarkt	7
Betaalbaarheid en beschikbaarheid	9
Wonen, zorg en welzijn	14
Leefbaarheid en kwaliteit	18
Kwalitatief afwegingskader	24
Begrippenlijst	28

Dit is een Woonvisie op hoofdlijnen. We kiezen er bewust voor beleid niet tot achter de komma te formuleren, omdat we per situatie ruimte willen bieden aan de creativiteit van onze inwoners en omdat we ruimte willen maken voor maatwerkoplossingen. De toekomst laat zich niet voorspellen. Daarom biedt deze woonvisie een richting. Een richting die we samen hebben opgesteld met Welbions, Ookbions, betrokken partners en inwoners.

Pijlers onder de Woonvisie 2016-2026

Samenwerken met partners in de stad

Verbinding met en tussen inwoners

Goed wonen in het hart van Twente

Op hoofdlijnen, met ruimte voor creativiteit

Betaalbaar wonen, nu en in de toekomst

De sociale woningvoorraad blijft op peil. Dit betekent dat Welbions verkoop en nieuwbouw meer in balans moet brengen. Daarbij hebben we speciaal oog voor de huishoudens met laagste inkomens. We houden de woningen in het laagste huursegment in stand door voor dit segment bij levensduurverlenging te kiezen voor de minimaal noodzakelijke maatregelen.

Dynamiek in de woningvoorraad

De sociale woningvoorraad is er voor inwoners met een klein inkomen. Bijna een kwart van de huurders heeft echter een te hoog inkomen voor de sociale huurwoning en woont volgens de landelijke normen "scheef". We willen deze groep aanmoedigen om door te stromen naar een woning in de vrije sector huur of de goedkope koop. Het aanbod aan woningen in dit segment is beperkt. We onderzoeken of er naast Welbions andere partijen in de markt zijn die zich op dit segment willen richten.

Zorgwoningen in de buurt van voorzieningen

Mensen blijven langer zelfstandig wonen. Daarom zorgen we ervoor dat woningen op slimme plekken makkelijk aanpasbaar worden. In gebieden vlakbij voorzieningen geven we prioriteit om woningen levensloopbestendig te maken en stemmen we nieuwbouw af op zorgdragende doelgroepen. Waar nodig passen we de bereikbaarheid aan aan deze doelgroep.

Anders samenwonen, anders samenleven

Er ontstaat een nieuwe vraag naar nieuwe manieren van samenleven en samenwonen. We bieden in het woonprogramma ruimte aan kleinschalige vernieuwende wooninitiatieven. Daarbij stimuleren we diversiteit in verschijningsvormen, verschillende zorg- en samenlevingsverbanden en beschutte woonvormen, zoals woonhofs en knoopen.

Werk maken van duurzaam wonen

Met Duurzaam (t)huis Twente helpen we huiseigenaren bij de verduurzaming van hun woningen in Twente. Ook in de sociale woningvoorraad werken we aan verduurzaming. De Twentse woningcorporaties hebben met de provincie Overijssel afgesproken dat in 2020 45% van de bestaande woningvoorraad energielabel B heeft. Duurzaam wonen is ook een woning klaarmaken voor de toekomst. Daarin volgen we de aanpak 'Lang zult u wonen'. Dit is een bewustwordingscampagne die erop is gericht inwoners vroegtijdig aan te zetten tot het aanpassen van hun woning.

Wonen in de binnenstad

Hengelo is een stedelijk centrum voor de omgeving, maar het aantal gevraagde winkelmeters loopt snel terug. Transformatie van detailhandel naar wonen kan voor bepaalde straten een oplossing voor leegstand zijn, houdt de binnenstad na sluitingstijd levendiger en zorgt voor meer sociale controle en cohesie in de binnenstad. We stimuleren die transformatie actief. Vanwege de belangrijke rol van de binnenstad krijgt binnenstedelijk wonen prioriteit boven de uitbreiding van andere woonlocaties.

Ruim baan voor initiatief

In deze woonvisie maken we ruim baan voor initiatieven uit de samenleving. Dat geldt op verschillende terreinen:

- We maken regelvrije ruimte in bestemmingsplannen;
- We stimuleren en faciliteren particulier opdrachtgeverschap (PO), collectief-particulier opdrachtgeverschap (CPO) en mede-opdrachtgeverschap (MO);
- We nemen belemmerende regels die initiatieven dwarszitten weg;
- We stimuleren participatie en inspraak van bewoners;
- We stemmen de openbare ruimte af met onze inwoners. We bepalen samen welk werk wordt gedaan in de wijk.

Factoren van invloed

- Tijd van grote groei is voorbij, maar geen krimpgebied
- Veranderende bevolkingssamenstelling (vergrijzing, ontgroening en huishoudingsverdunding)
- Van verzorgingsstaat naar burgerkracht
- Van uitbreiding naar inbreiding
- Voorzichtig herstel na de crisis
- Minder investeringsvermogen corporaties en gemeenten

	Aantal inwoners	Aantal koopwoningen	Aantal huurwoningen (soc. huur)*	Aantal onzelfstandige eenheden	Totaal aantal woningen	Percentage koopwoningen	Percentage huurwoningen (soc. huur)	Percentage onzelfstandige eenheden
Hengelo	81.058	20.070	16.030 (11.308)	500	36.600	55%	44% (31%)	1%

Woord vooraf

Het is goed wonen in Hengelo. Wonen in een nieuwbouwwoning of juist in een huis met geschiedenis, wonen in een gebied met stedelijke voorzieningen of juist landelijk met alle ruimte: het kan allemaal in Hengelo. Onze woningcorporatie ziet het goed: 't is wel bi ons wonen.

Dat wil niet zeggen dat we niets meer hoeven te doen. We zien nieuwe uitdagingen op ons afkomen. De woningmarkt verandert de komende tien jaar van een groeimarkt in een vervangingsmarkt: het merendeel van de woningen staat er al. De hoofdpoging is om de woningen klaar te maken voor de toekomst. De woningen die we nog toevoegen zijn hier een kwalitatieve aanvulling op.

Net als in de andere netwerksteden van Twente, heeft de woningmarkt in Hengelo een overwegend

lokaal karakter. Voor gezinnen die op zoek zijn naar eengezinswoningen met tuin in een groene woonomgeving is er volop aanbod op onze uitleglocaties. De komende jaren gaan we steeds vaker voor deze doelgroep aan de slag op onze eigen binnenstedelijke locaties. Dit sluit goed aan op de Ladder van Duurzame Verstedelijking. In de sociale huursector staat de betaalbaarheid onder druk. Het goedkope deel van de huurvoorraad is de afgelopen jaren sterk gekrompen en de komende jaren willen we dat dit deel van de woningvoorraad in stand blijft

De komende tien jaar willen we ervoor zorgen dat er voldoende passende woningen zijn voor onze inwoners. Een passende woning is een woning die past bij het inkomen van de bewoner, een passende woning is een duurzame woning en een passende woning is een woning in een wijk waarin de bewo-

ner zichzelf optimaal kan ontplooiën en ontwikkelen. Mensen met ideeën en initiatieven geven we maximale ruimte. Deze woonvisie moet uitnodigen tot levendigheid, creativiteit en ondernemerszin in Hengelo. Dat is onze ambitie.

Ik bedank iedereen die gedurende het traject met ons heeft meegedacht, meegewerkt en meegepraat. Ik kijk met veel plezier terug op de inspirerende bijeenkomsten met partners en stakeholders. Wat mij betreft krijgt dit een jaarlijks vervolg. Want goed wonen, dat gaat iedereen aan. Nu en in de toekomst.

Marcel Elferink (wethouder Wonen)

Inleiding

Voor u ligt de nieuwe woonvisie. In de woonvisie geven we antwoord op actuele vragen en werpen we een blik in de toekomst: waar willen we naartoe met onze gemeente op woongebied? Waar zetten we de komende tien jaar op in? Welke trends zien we en hoe gaan we daarmee om? De woonvisie geeft de basis voor strategische afwegingen die we maken op het gebied van wonen.

De woonvisie wijkt af van eerdere woonvisies, op het gebied van inhoud, proces en stijl. Inhoudelijk is de woningmarkt, de positie van corporaties en de relatie tussen gemeente en inwoners de afgelopen jaren enorm veranderd.

Ook het proces is anders: we hebben veel tijd uitgetrokken om samen te werken met inwoners, corporatie Welbions, huurdersorganisatie Ookbions en andere betrokkenen in verschillende samenstellingen. In het proces hebben we intensief samengewerkt

met de gemeente Borne. Er zijn veel overeenkomsten in de koers en opgaven, die ieder een lokale vertaalslag kennen. Daarmee ligt er nu een breed gedragen woonvisie, waarbij we blijven profiteren van alle creativiteit en ideeënrijkdom die in de Hengelose samenleving aanwezig is. De woonvisie is de basis voor de twee documenten waarmee we aan de slag gaan: het kwalitatief afwegingskader woningbouw en het woningbouwprogramma.

Er ligt nu een korte en scherpe woonvisie. Een Woonvisie op hoofdlijnen, met zo compact mogelijk geformuleerd waar we de komende tien jaar naartoe willen op het gebied van wonen. We kiezen er bewust voor beleid niet tot achter de komma te formuleren, omdat we per situatie ruimte willen bieden aan de creativiteit van onze inwoners en omdat we ruimte willen maken voor maatwerkoplossingen.

Deze woonvisie is een product van samenwerking. Tussen gemeente en inwoners, maar ook tussen gemeente en andere belanghebbenden zoals de corporatie en zorgpartijen. In dat traject hebben we er vooral voor willen zorgen dat Welbions, Ookbions, marktpartijen en andere betrokkenen hun rol kunnen pakken, waar zij het meest van toegevoegde waarde waren. Dat willen we blijven doen. De woonvisie vormt slechts het vertrekpunt. Wij maken ruimte, nodigen uit en faciliteren ideeën en initiatieven waar mogelijk.

Elk hoofdstuk eindigt met een richtinggevende paragraaf die laat zien waar onze prioriteiten op dit moment liggen. Omdat de toekomst zich niet laat voorspellen, worden deze acties om de twee jaar geactualiseerd.

De woonvisie is opgebouwd aan de hand van een viertal thema's:

1. Betaalbaarheid en beschikbaarheid
2. Wonen, zorg en welzijn
3. Leefbaarheid en kwaliteit
4. Kwalitatief programmeren

Op al deze thema's maken we heldere keuzes om te komen tot een toekomstbestendige woningvoorraad.

Deze keuzes staan daarbij kort en bondig geformuleerd. Een uitleg over welke maatregelen we hiervoor nemen is in de afzonderlijke hoofdstukken te vinden.

Ontwikkelingen en trends op de woningmarkt

Meerdere kwartalen op rij laten de woningmarktcijfers zien dat in Hengelo tekenen van herstel en dat de economie weer aantrekt. We zien een opwaartse lijn in de koopprijzen, woningen worden sneller verkocht en meer mensen durven de stap te zetten om te starten of door te stromen naar een koopwoning.

De woningmarkt: van groei naar kwaliteit

Uit cijfers van Rigo (Betaalbaarheid en beschikbaarheid in Hengelo en Borne, 2015) blijkt dat de huishoudensontwikkeling in Hengelo langzaam maar gestaag blijft doorgroeien. Ook de cijfers van het Primos-onderzoek laten deze behoefte zien. De Primos-gegevens vormen de basis voor de regionale woningbouwafspraken. Dat betekent dat het woongebied Hengelo ook in de periode tot 2030 naar verwachting geen krimpgebied wordt.

De groei van huishoudens leidt niet tot een grote uitbreidingsbehoefte. Er is op dit moment in heel Twente sprake van een overaanbod aan bouwplannen

(overprogrammering), zelfs als er wordt uitgegaan van de meest positieve cijfers voor de huishoudensgroei. Daarom is het zaak werk te maken van een toekomstbestendige bestaande voorraad en kwalitatief de juiste keuzes te maken voor de resterende nieuwbouw.

Dat betekent een verschuiving van prioriteit: van nieuwe ontwikkellocaties naar transformatie van bestaande locaties. De grootste herstructureringsopgaven in de wijken zijn voltooid of naderen voltooiing. De projecten Veldwijk Noord en Hengelose Es Noord, die de komende jaren worden vernieuwd, zijn voorlopig de laatste grootschalige herstructureringsontwikkelingen.

Grootschalige herstructurering zal steeds meer plaats maken voor kleinschalige ingrepen in de bestaande (sociale) woningvoorraad met een combinatie van ingrepen: renovatie/levensduurverlenging, sloop/nieuwbouw en verkoop. Dat brengt een nieuwe vraag om flexibiliteit met zich mee.

De sociale huurvoorraad: van krimp naar stabiliteit en flexibiliteit

De omvang van de sociale woningvoorraad is op dit moment voldoende, maar er is geen overaanbod. De huidige zoektijd voor een sociale huurwoning ligt gemiddeld op 1 tot 1,5 jaar, bij een specifieke woonwens is de zoektijd circa 2,5 jaar. Deze zoektijd vinden we niet onacceptabel. Hoewel de behoefte aan sociale huurwoningen op de lange termijn zal afnemen, wordt er op korte termijn een tijdelijke piek verwacht.

Daarvoor zijn verschillende factoren aan te wijzen. Zo is de sociale voorraad de afgelopen periode gekrompen en is de sociale doelgroep van beleid gegroeid. Er begeven zich met statushouders nieuwe groepen op de markt, mensen die zorg nodig hebben blijven langer thuis wonen. En er is een kloof tussen de sociale woningvoorraad en de vrije sector: door een gebrek aan dynamiek en doorstroming op de markt wordt 23% van de sociale woningvoorraad bewoond door mensen die door de Rijksoverheid worden aangemerkt als 'scheef-

woners' (mensen met een te hoog inkomen voor het huis waarin ze wonen). Door de inkomensafhankelijke huurverhoging wordt het scheefwonen ontmoedigd. Het volledig tegengaan van scheefwonen vinden wij niet wenselijk omdat deze groep kan bijdragen aan de leefbaarheid en diversiteit in de wijken.

De toenemende behoefte aan sociale huurwoningen komt in een periode dat het werkveld van corporaties wordt ingeperkt door veranderende wet- en regelgeving. Daarnaast zorgt de verhuurderheffing ervoor dat corporaties veel minder kunnen investeren dan voorheen en dat huurders te kampen krijgen met hogere woonlasten als gevolg van stijgende huurprijzen.

Langer zelfstandig wonen

Maatschappelijke trends en beleidswijzigingen in het sociale domein zorgen voor een afbouw van het intramurale zorgaanbod en verdergaande extramuralisering. Mensen blijven langer zelfstandig wonen. Een deel van de ouderen met zwaardere beperkingen zal behoefte hebben aan een specifieke beschermde woonvorm. De aanpasbehoefte van de woningvoorraad zal door de vergrijzing toenemen. Ook bij andere doelgroepen met een lichte zorgvraag, zoals mensen met een (verstandelijke) beperking of stoornis en mindervaliden, ligt de focus op extramuralisering. Deze doelgroepen blijven langer thuis wonen. Dit brengt nieuwe vormen van samenwonen en samenleven met zich mee.

Verduurzaming in de bestaande woningvoorraad

Er ligt een opgave om de woningvoorraad verder te verduurzamen. In 2020 moet 40% van de woningen in de sociale sector gemiddeld een energielabel B hebben. De woningcorporatie heeft de energielabels de afgelopen jaren aanzienlijk verbeterd. Ook in het particuliere woningbezit zijn de energielabels verbeterd door toepassing van energiebesparende maatregelen. De duurzaamheidslening van de provincie heeft hierin stimulerend gewerkt.

Nieuwe vormen van bewonersbetrokkenheid

Inwoners organiseren zich anders en sneller dan voorheen. Technologie stelt mensen in staat zich makkelijker met elkaar te verbinden. Dat schept nieuwe mogelijkheden. Daarbij valt te denken aan 24-uur zorg op afstand leveren met inzet van domotica en robotica. Nieuwe verbindingen betekenen nieuwe betrokkenheid. Dat vergt voor ons een nieuwe manier van organiseren rondom wijkinitiatieven en bewonersbetrokkenheid.

	Aantal inwoners	Aantal koopwoningen	Aantal huurwoningen (soc. huur)*	Aantal onzelfstandige eenheden	Totaal aantal woningen	Percentage koopwoningen	Percentage huurwoningen (soc. huur)	Percentage onzelfstandige eenheden
Hengelo	81.058	20.070	16.030 (11.308)	500	36.600	55%	44% (31%)	1%

Bron: Rigo "Betaalbaarheid en beschikbaarheid in Hengelo en Borne (2015)

*Cijfers sociale huurvoorraad peildatum 2015 Wonen in Hengelo.

Betaalbaarheid en beschikbaarheid

Onze ambitie

De betaalbaarheid en beschikbaarheid van het wonen staat onder druk. Daarvoor zijn diverse redenen. We willen vanuit een integrale aanpak voorkomen dat inwoners in de knel komen. De Woonvisie richt zich op maatregelen om de betaalbaarheid en de beschikbaarheid van het wonen te bevorderen. Ook het armoedebeleid maakt deel uit van de integrale aanpak. We willen toe naar voldoende woningen en passend wonen voor iedereen met focus op de sociale doelgroep en de (lage) middeninkomens.

Trends & Ontwikkelingen

Beïnvloeding van woonlasten

De betaalbaarheid van woonlasten wordt beïnvloed door huur of hypotheek, maar ook door stijgende kosten voor bijvoorbeeld energie en zorg. Investerings in energiebesparende maatregelen hebben weliswaar een positieve invloed op de woonlasten, maar het zijn investeringen die pas later terugverdiend worden. Dit staat voor de sociale sector op gespannen voet met de beleidsregel passend toewijzen

volgens de Woningwet. Bij verhuur aan een huurder met huurtoeslag moet de huurprijs worden verlaagd, waardoor de investering niet wordt terugverdiend.

Voor de koopsector staan de extra investeringen op gespannen voet met de strengere hypotheekregels, waardoor de investeringen veelal niet kunnen

worden meegefinancierd. Een integrale visie op betaalbare woonlasten is daarom belangrijk, maar het ontbreekt aan rijksinstrumenten om hier lokaal actief op te kunnen sturen. Zolang het hieraan ontbreekt willen we op lokaal niveau prestatieafspraken maken over de beschikbaarheid van woningen binnen de aftoppingsgrenzen van de Huurtoeslagwet.

Ontwikkeling beschikbaarheid in de sociale huurvoorraad

Beschikbaarheid gaat met name om het aantal woningen dat beschikbaar is voor de doelgroep. Op dit moment is de omvang van de sociale huurwoningvoorraad voldoende, maar er is zeker geen overaanbod. Dat er spanning optreedt zien we aan het ontbreken van leegstand en een oplopende zoektijd in het segment huurwoningen met een huurprijs onder de aftoppingsgrenzen. Een oplopende zoektijd vinden we in beginsel niet acceptabel.

Uit het rapport “Betaalbaarheid en beschikbaarheid in Hengelo en Borne” (2015) van onderzoeksbureau Rigo blijkt dat met name in het betaalbare sociale

huursegment (huurprijs tot de aftoppingsgrenzen € 586 en € 628) de komende 10 jaar een theoretisch tekort zal ontstaan. Het is naar verwachting een tijdelijk tekort. In 2025 tot 2030 neemt de behoefte aan sociale huurwoningen nauwelijks toe, gevolgd door een afname in 2030 tot 2040.

Doelgroepen

Door de inkomenstoets en de passendheidstoets die de corporatie bij de toewijzing van sociale huurwoningen moet uitvoeren, is de betaalbaarheid van huurwoningen voor de primaire doelgroep, de doelgroep met recht op huurtoeslag, beter geborgd. Dat is een goede ontwikkeling.

Specifieke aandacht vragen de huishoudens die niet in aanmerking komen voor huurtoeslag maar wel een inkomen hebben waarmee zij toegelaten worden tot de sociale huursector (de zogenaamde secundaire doelgroep). Deze doelgroep kan door het passend toewijzen niet langer reageren op huurwoningen in het goedkope en betaalbare huursegment en is aangewezen op de duurdere sociale huurwoningen. Hierdoor kan de betaalbaarheid voor deze doelgroep onder druk komen te staan.

Daarnaast is er aandacht voor de doelgroep met een te hoog inkomen voor de sociale huursector, de zogenaamde middeninkomens. Het is een diverse doelgroep: denk aan senioren met vermogen (overwaarde uit de woning), jongeren met een flexcontract, starters die na een scheiding weer een wooncarrière willen opbouwen. Van hen wordt verwacht dat zij een passende woning buiten de sociale huursector vinden, bijvoorbeeld in de middeldure huur (huur € 600 – 800). In dit segment is er een tekort dat ook nog eens oploopt. Daardoor valt het vinden van een woning in dit segment in de praktijk niet mee. Ter illustratie: de behoefte aan vrije sector huurwoningen neemt de komende tien jaar in Hengelo toe met ca. 200-250 woningen.

Opgaven & Richtingen

Sociale woningvoorraad in omvang gelijk houden met aandacht voor het goedkope deel

Bij het maken van prestatieafspraken met Welbions zetten we in op het minimaal gelijk houden van de omvang van de sociale woningvoorraad voor de komende tien jaar. Het gaat om een totale voorraad van 11.907 sociale huurwoningen, maar specifiek ook om het op peil houden van de voorraad van 3.200 wonin-

gen in het goedkoopste huursegment (huurprijs tot de eerste aftoppingsgrens). Dit betekent dat Welbions de noodzakelijke verkopen en nieuwbouw meer in balans moet brengen de komende jaren. Hierbij nemen we, in het kader van deze woonvisie, de situatie van het woningbezit op 31-12-2015 als vertrekpunt, zie daarvoor de tabel op pagina 12.

Betaalbare woonlasten

Het aandeel huurwoningen met een lage huur is in de periode sinds 2005 met circa 40% afgenomen. Door jaarlijkse huurverhogingen als gevolg van rijksbeleid en stijgende kosten voor het levensonderhoud staat de betaalbaarheid van het wonen bij zowel lage- als middeninkomens meer onder druk.

Investerings in nieuwbouw, renovatie en levensduurverlenging moeten bijdragen aan een toekomstbestendige woningvoorraad van Welbions. Deze investeringen moeten terugverdiend worden door de huuropbrengsten. Zittende huurders kunnen hierdoor in de praktijk te maken krijgen met een huurverhoging, die slechts gedeeltelijk gecompenseerd kan worden met huurtoeslag en lagere energielasten.

Huurtoeslag is een doelmatige regeling. De huurtoeslag komt over het algemeen terecht bij huishoudens die dat het hardst nodig hebben en biedt hen de mogelijkheid om een betaalbare woning te huren die bij hun inkomenssituatie past. Huurtoeslag is daarmee het belangrijkste instrument om te sturen op de betaalbaarheid van het wonen.

Specifiek hebben we aandacht voor de voorraad goedkope huurwoningen. Immers, de huurtoeslag compenseert een deel van de huurprijs, maar niet alles. Het op peil houden van deze voorraad kan bereikt worden door deze woningen voorlopig niet te slopen of te verkopen en te kiezen voor renovatie en/of levensduurverlenging waarbij gekozen wordt voor de minimaal noodzakelijke investering. Een gemiddeld energielabel B niveau vinden wij voor deze woningen passend in combinatie met maatwerk om de betaalbaarheid te borgen.

In beginsel geen oplopende zoektijden

De huidige zoektijden in Hengelo schommelen tussen de 1,5 en 2,5 jaar, afhankelijk van het woningtype. Het oplopen van zoektijden vinden we in beginsel niet acceptabel. Welbions heeft besloten

de woonruimteverdeling Hengelo en Borne samen te voegen. We verwachten dat dit op termijn een gunstige invloed heeft op de beschikbaarheid en betaalbaarheid. De zoektijd naar een passende woning zou in principe verbeterd kunnen worden. Er ontstaat hierdoor voor huurders meer keuze voor een passende woning. Jaarlijks monitoren en analyseren we de slaagkansen, zoektijden en inschrijftijd.

Een focus op maatwerk waarbij iedereen zijn verantwoordelijkheid pakt

De betaalbaarheid is voor de doelgroep, gezien de huidige huurniveaus en gezien de invoering van het passend toewijzen en het Huurakkoord (met een huurstijging van maximaal 1% boven inflatie), voor dit moment voldoende gewaarborgd.

Jaarlijks monitoren en analyseren we eveneens de effecten van passend toewijzen op de betaalbaarheid voor met name de laagste inkomensgroep en voor de doelgroep met een inkomen net boven de huurtoeslaggrens in een gezamenlijk bestuurlijk overleg met Ookbions en Welbions.

Het invoeren van een twee huren systematiek kan

een bijdrage leveren aan het betaalbaar houden van woningen. Voor mensen met een laag inkomen geldt een lage huur, voor mensen met een midden inkomen en hoger geldt een meer marktconforme huur. Individuele betaalbaarheidsproblemen doen zich vooral voor bij gezinnen en 1-persoonshuishoudens onder de 65 jaar. De oorzaak is de combinatie huur en andere (stijgende) vaste lasten. We gaan voor maatwerkoplossingen als blijkt dat bijvoorbeeld ondanks huurtoeslag mensen de woonlasten niet kunnen betalen.

Hierbij neemt iedere betrokken partij zijn eigen verantwoordelijkheid. Als een huurder tijdelijk geen huur kan betalen is dat vooral een risico van de verhuurder. Als de huurder daardoor in zware financiële problemen komt, kunnen we als gemeente – eventueel met schuldhulpverlening – een oplossing zoeken. Wij zetten in op specifieke voorlichting en preventie. Deze taak is weggezet bij Wijkkracht en Budget Alert.

Scheiding daeb en niet-daeb: rol Welbions bij huisvesting lagere inkomens

Welbions heeft een rol in de huisvesting van de lage middeninkomens met woningen met een huurprijs

tot € 800. We vinden het belangrijk in het kader van doorstroming en de positie van middeninkomens dat Welbions hierin deze rol blijft vervullen.

Bij de scheiding/splitsing daeb en niet-daeb (diensten van algemeen economisch belang; de sociale woningen) zal dit worden meegenomen. Wel is er sprake van een oplopend tekort in het middeldure huursegment. We willen marktpartijen uitnodigen om deze opgave op te pakken om in dit segment woningen toe te voegen. Hiervoor gaan we een markttoets uitvoeren. Afhankelijk van de uitkomsten van de markttoets bepalen we of we voor Welbions hierin nog een aanvullende verantwoordelijkheid zien. In de markttoets bepalen we de behoefte, de kansrijke locaties, de woonproducten.

Aanpak voor (tijdelijk) extra goedkope en betaalbare huur/ koopwoningen op korte termijn

Vanwege de verhoogde instroom (van o.a. statushouders en woonurgenten) is er een tijdelijke vraag naar goedkope huurwoningen. Daarin willen wij voorzien. Om dit te bereiken werken we langs twee sporen. We onderzoeken de mogelijkheden van transformatie van bestaand vastgoed of toevoeging van tijdelijke woonruimte (prefab woningen). Hiervoor zullen we locaties benoemen. Tijdelijke huurcontracten kunnen hierbij een oplossing bieden. We kijken daarbij ook naar de mogelijkheden van gemeentelijk vastgoed.

Daarnaast zetten we in op het bevorderen van doorstroming van scheefwoners naar middeldure huur en naar goedkope koopwoningen (sociale koop). We zien dat het huidige aanbod in de sociale koop op dit moment binnen het woningmarktgebied voldoende is. Op kleine schaal zijn er in bepaalde wijken kansen voor toevoeging in dit segment door nieuwbouw of transformatie.

We denken aan vernieuwende woonconcepten die uitgaan van een compacte en flexibele indeling, zeer duurzaam en heel betaalbaar voor 1-persoonshuishoudens. Welbions voorziet met de verkoop van huurwoningen op dit moment voor een belangrijk deel in dit segment.

Huisvesting en integratie statushouders

Om te voorzien in de oplopende taakstelling huisvesting statushouders en daarnaast de zoektijden voor de regulier woningzoekenden niet te laten stijgen, willen we inzetten op tijdelijke maatregelen om de goedkope woningvoorraad uit te breiden. Afhankelijk van de huishoudenssamenstelling kijken we hierbij naar zelfstandige en onzelfstandige woonruimte. We vinden het belangrijk dat statushouders integreren in de samenleving en we kiezen daarom bij voorkeur voor een gespreide huisvesting in de stad.

Huurklasse	prijs	aantal
Goedkoop	€ 409	3.200
Betaalbaar	€ 409 - 628	7.610
Bereikbaar	€ 628 - 710	1.036
Onzelfstandig		61
Vrije sector	> € 710	425
Totaal		12.332

Bron: Jaarverslag Welbions 2015

Wat gaan we doen?

1. In 2016 gaan we prestatieafspraken maken met Welbions en Ookbions om de betaalbaarheid en beschikbaarheid te borgen. Hiervoor maken we onder andere afspraken over:

- Ontwikkeling sociale huurvoorraad voor de primaire doelgroep en middeninkomens.
- Ontwikkelen kwalitatieve monitor van de beschikbaarheid en de betaalbaarheid.
- Tweejaarlijks woonbehoefte onderzoek waarbij we de woonwensen van huurders en (ingeschreven) woningzoekenden betrekken. Welbions, Ookbions en gemeente trekken hierin samen op.

Voor de periode 2017 en 2018 maken we met Welbions concrete afspraken over:

- Aantallen verkopen.
- Aantallen onttrekkingen.
- Aantallen nieuwbouw sociale huur, onderverdeeld naar gemeente en locatie.
- Aantallen te verbeteren energielabels bestaande woningvoorraad.

2. Wij zetten in op specifieke voorlichting over schuldhulpverlening. Deze taak zetten we weg bij Wijkkracht en Budget Alert.

3. We bepalen de behoefte, de kansrijke locaties, de woonproducten voor middeldure huurwoningen voor de doelgroep met een middeninkomen. In het woningbouwprogramma nemen we voldoende ruimte op voor dit marktsegment.

4. Om te voorzien in de tijdelijke behoefte aan goedkope huurwoningen onderzoeken we de mogelijkheden van transformatie van bestaand vastgoed of toevoeging van tijdelijke woonruimte. Hiervoor zullen we locaties benoemen. Tijdelijke huurcontracten kunnen hierbij een oplossing bieden. We kijken daarbij ook naar de mogelijkheden van gemeentelijk vastgoed. We trekken hierin samen op met Welbions.

5. We willen ruimte geven in het woningbouwprogramma aan vernieuwende woonconcepten die uitgaan van een compacte en flexibele indeling, zeer duurzaam en heel betaalbaar voor 1-persoonshuis-

houdens. Dit kan zowel in de koop- als huurklasse.

6. Binnen de looptijd van deze woonvisie peilen we tweejaarlijks de behoefte en stemmen onze woningbouwprogrammering daar op af.

We kiezen voor...

- Sociale woningvoorraad in omvang gelijk houden met aandacht voor het goedkope deel.
- Betaalbare woonlasten voor de laagste inkomensgroepen door de goedkope huurwoningen in levensduur te verlengen met een minimale noodzakelijke investering.
- In beginsel geen oplopende zoektijden.
- Een focus op maatwerk waarbij iedereen zijn verantwoordelijkheid pakt.
- Scheiding daeb en niet-daeb: rol Welbions bij huisvesting lagere inkomens.
- Aanpak voor (tijdelijk) extra goedkope en betaalbare huur/ koopwoningen op korte termijn.
- Huisvesting en integratie statushouders.

Wonen, zorg en welzijn

Onze ambitie

Onze ambitie is dat onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Het is een ambitie, die verder reikt dan de woonvisie alleen. Dat vraagt zowel in het huur- als koopsegment om geschikte (passende en betaalbare) woningen of woningen die geschikt kunnen worden gemaakt aan de zorgbehoefte (levensloopbestendig wonen). Daarnaast betekent dit een behoefte aan voorzieningen, ontmoeting, welzijn en zorg in de directe nabijheid van woningen.

Trends en ontwikkelingen

Langer zelfstandig wonen

Door extramuralisering blijven mensen langer thuis wonen. Steeds meer groepen met een zwaardere zorg indicatie moeten in de reguliere voorraad gehuisvest worden. Er is daardoor een toenemende vraag naar (intensieve) extramurale zorg. Dit geldt zowel voor de ouderenzorg, de verstandelijke gehandicapten (VG) en Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ). Er komt een grotere behoefte aan beschermde en beschutte woonvormen voor ouderen, GGZ en VG. Ook

door vergrijzing neemt het aandeel oudere huishoudens de komende jaren flink toe.

In een geschikte woning

Extramuralisering en vergrijzing leiden tot een toenemende vraag naar een vorm van geclusterd wonen. Dit zijn clusters van geschikte woningen waar mensen met een deels soortgelijke zorgbehoefte wonen en waar welzijn en zorg op afroep aanwezig is. De doelgroep ouderen laat zich op basis van demografie goed voorspellen. Hierbij gaat het in Hengelo naar verwachting om 130 ouderen die behoefte hebben aan een beschutte woonvorm.

En een geschikte woonomgeving

Voor de meeste ouderen geldt dat zij in een gewone woning willen blijven wonen en niet verhuizen naar een specifieke woonvoorziening. De zorgbehoefte en aanpassingsbehoefte van de woning en woonomgeving zal daar ontstaan waar de ouderen nu wonen.

De nieuwe generatie ouderen woont vaker in (luxe)

grondgebonden koopwoningen. De aanpasbehoefte zal zich dus steeds vaker voordoen in de koopsector. In de (sociale) huursector ligt de opgave in een goede spreiding en toewijzing van (zorg) woningen.

Met een aangepast aanbod aan voorzieningen

Leegkomend intramuraal zorgvastgoed levert kansen op voor transformatie naar zelfstandig wonen met eventueel een vorm van begeleiding of ondersteuning. Behalve de fysieke opgave is het vooral van belang de ondersteuning bij de mensen thuis goed te regelen. Dit vraagt om voldoende zorg- en welzijn aanbod in de directe omgeving. Bezuinigingen op welzijn en zorg maken dat aanbod steeds moeilijker realiseerbaar. De vraag naar mantelzorg en vrijwilligersondersteuning zal toenemen.

De gemeentelijke beleidsnota over zorg 'Met respect, op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning' geeft aan welke acties ondernomen worden om bewoners zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten wonen.

Opgaven & Richtingen

Faciliterende rol gemeente bij langer zelfstandig wonen

Bij het creëren van de ruimtelijke mogelijkheden om langer zelfstandig te kunnen wonen heeft de gemeente een faciliterende rol.

Zo kan de gemeente bijvoorbeeld stimuleren dat het makkelijker wordt om zorg te verlenen, door het bijvoorbeeld mogelijk te maken dat jongeren tussen ouderen wonen, zodat jongeren makkelijker wat voor ouderen kunnen doen. Datzelfde geldt voor de mantelzorgers. Landelijke wetgeving maakt het bouwen van mantelzorgwoningen mogelijk. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan bouwen in de achtertuin van kinderen.

We maken ruimte voor wonen met zorg en zijn maximaal flexibel als het gaat om toekomstbestendig wonen. Dit heeft een ruimtelijke component: het bestemmingsplan kan lokaal een beperkende factor zijn. Reguliere zorgwoningen passen binnen de bestemming 'wonen'. Denk daarbij aan seniorenwoningen en aan het levensloopbestendig maken

van woningen. Voor intensieve extramurale zorg is er een speciale aanduiding in het bestemmingsplan nodig.

Zorgwoningen in de buurt van voorzieningenclusters

We concentreren de zorgvoorzieningen in die gebieden waar een goed voorzieningenniveau aanwezig is en versterken we deze verder. Dat betekent dat in die gebieden prioriteit wordt gegeven om de woningen levensloopbestendig te maken, dat nieuwbouw daar wordt afgestemd op de zorgvragende doelgroepen en dat daar bereikbaarheid wordt verbeterd. Daarbij is de draaglast hiervoor passend bij de draagkracht van de wijk: eenzijdig samengestelde wijken willen we voorkomen.

Het stimuleren van gebiedsgericht samenwerken

Alle betrokken partijen dienen samen gebiedsgericht te werken, om te komen tot een integrale aanpak van wonen, welzijn en zorg. De decentralisatie in het sociale domein kan een bijdrage leveren aan de noodzakelijke gebiedsgerichte aanpak, bijvoorbeeld door de inzet van wijkteams. Om bestaande

voorzieningenclusters per wijk te versterken moeten alle betrokken partijen om tafel en kijken wat ieder vanuit zijn rol kan bijdragen. Zo kan Welbions via wooncoaches levensloopbestendigheid stimuleren rondom voorzieningen, de gemeente kan dat met haar wijkcoaches en ontwikkelaars kunnen woningen geschikt maken voor zorgbehoevenden (toegankelijkheid, alles op één vloer etc.).

Een openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeting

Het is belangrijk dat mensen ook zelfstandig naar buiten kunnen en contacten kunnen onderhouden. De openbare ruimte zal zodanig moeten worden ingericht dat ontmoeting (tussen alle leeftijden) vorm kan krijgen en deze voldoende inspireert en uitdaagt om actief te worden/blijven.

Bij het vormgeven van deze ontmoetingsomgeving staat de vraag centraal. Is het gemeentelijke wijkcentrum de aangewezen plek of zijn er juist andere behoeften? Daarbij werken we vanuit de afdeling Maatschappelijke Ontwikkelingen aan een integrale visie op maatschappelijk vastgoed. Niet het gebouw staan centraal, maar de wensen van inwoners.

Meer ruimte in het woonprogramma voor nieuwe initiatieven

De tendens van intramuraal naar extramuraal maakt het realiseren van 'alles-inclusief' zorgaanbod lastig. Hoewel vanuit regelgeving de vraag naar intramurale woonvormen zal teruglopen, zal de behoefte aan nabije zorg en welzijn niet verdwijnen.

Mensen zijn langer op zichzelf en hun eigen netwerk aangewezen. Isolement en eenzaamheid liggen op de loer. We willen in het woonprogramma ruimte bieden aan kleinschalige wooninitiatieven gericht op een nieuwe vorm van Noaberschap of andere aan innovatieve woonvormen of woonomgevingen waarbij informele netwerken makkelijker worden aangesproken.

We wijzen locaties aan als experimenteerruimte. We creëren 'woonvlekken' in bestemmingsplannen, waar nog geen stedenbouwkundig plan voor is. In deze gebieden is maximale speelruimte. In zo'n woonvlek kunnen bijvoorbeeld woonhofjes, wooncommunes en particuliere initiatieven landen. In deze experimenteerzones wordt de inrichting echt bepaald door de vraag: eerst vraag, dan pas woningen, openbare ruimte en stedenbouw. Een andere mogelijkheid is

dat bouwgrond aan een collectief wordt uitgegeven en tuinen of andere ontmoetingsruimte in gezamenlijk beheer bij een Vereniging van Eigenaren wordt ondergebracht.

Door regeldruk te verminderen, maken we ruimte voor onze inwoners en maken we nieuwe vormen van Noaberschap in Hengelo mogelijk.

Levensloopbestendigheid in bestaande voorraad en nieuw te bouwen woningen

De vraag naar levensloopbestendige woningen doet zich voor in verschillende marktsegmenten. Voor

mensen die vallen binnen de sociale doelgroep en zorgbehoefte hebben, is er beleid ontwikkeld op toewijzing van beschikbare zorgwoningen.

Beleid voor het toewijzen van beschikbare zorgwoningen

Hierin is de beleidslijn opgenomen dat woningen die geschikt of aangepast zijn voor zorgvragers, eerst worden aangeboden aan huishoudens met een zorgbehoefte. Bij het levensloopbestendig maken van de woningvoorraad gaat prioriteit uit naar woningen in de nabijheid van voorzieningenclusters bij het levensloopbestendig maken.

Wat gaan we doen?

1. We benoemen locaties waar ruimte is voor nieuwe of andere vormen van wonen.
2. We hebben specifieke aandacht voor de inrichting van de openbare ruimte afgestemd op veranderende wensen van doelgroepen.
3. We maken levensloopbestendig wonen eerst mogelijk dichtbij voorzieningen.
4. We onderzoeken de mogelijkheden van de inzet van een blijverslening.

Met de blijverslening van SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten) kunnen gemeenten een aantrekkelijk financieel instrument inzetten om eigenaren-bewoners te faciliteren bij het levensloopbestendig maken van hun woning.

5. We maken prestatieafspraken met Welbions over de bijdrage die de corporatie aan de opgave aan levensloopbestendig levert.
6. We gaan de effecten van extramuralisering op de woningvraag in beeld brengen.

We kiezen voor...

- Faciliterende rol gemeente bij langer zelfstandig wonen.
- Zorgwoningen in de buurt van voorzieningencenters.
- Het stimuleren van gebiedsgericht samenwerken.
- Een openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeting.
- Levensloopbestendigheid in bestaande voorraad en nieuw te bouwen woningen.
- Beleid voor het toewijzen van beschikbare zorgwoningen.

Leefbaarheid en kwaliteit

Onze ambitie

We werken naar een toekomstbestendige, kwalitatieve woningvoorraad voor onze inwoners. We durven verder te kijken dan de dag van morgen.

Het beleid is erop gericht met name de bestaande woningvoorraad en woonomgeving klaar te maken voor de toekomst. Hiervoor geven we ruimte aan

inwoners om hun woning en woonomgeving zelf in te richten en waar nodig aan te passen.

Leefbaarheid zit in alle thema's van deze woonvisie. Hier richten we ons met name op de kwaliteit van de woning en de woonomgeving. Duurzaam wonen, wonen in de binnenstad en ruimte voor initiatief hebben hierbij een centrale positie.

Trends & Ontwikkelingen

Duurzaam wonen

Het Bouwbesluit stelt eisen aan energiezuinigheid van nieuwe woningen en utiliteitsgebouwen. De maat voor energiezuinigheid heet Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC). De komende jaren gaat Nederland energiezuiniger bouwen, tot het principe van 'nul op de meter' (energieneutraal) in 2020. Dit ligt vast in Nederlands en Europees beleid. Energieneutraal bouwen biedt een marktvoordeel ten opzichte van standaard nieuwbouw. Dat geldt ook voor renovaties: energiebesparingsmaatregelen leveren vergaan-

de voordelen op: bewoners kunnen hiermee hun woonlasten omlaag brengen. Een woning die op dit moment gebouwd wordt, heeft volgens het Bouwbesluit minimaal 'Energie label A'.

In de sociale voorraad is de trend van verduurzaming niet te missen. De Twentse woningcorporaties hebben met de provincie Overijssel afgesproken dat in 2020 45% van de bestaande woningvoorraad van de corporaties gemiddeld 'energielabel B' heeft.

Als we naar de voorraad van de corporatie kijken, zien we dat de energielabels in de afgelopen jaren aanzienlijk verbeterd zijn. Op 1 januari 2014 heeft 30% van de woningen in Hengelo op dit moment minimaal een label B. Zeker met de veronderstelde stijging van energieprijzen in de toekomst, kunnen lage (A en B) energielabels van grote invloed zijn op de bestedingsruimte van inwoners van corporatiewoningen.

Wonen in de binnenstad

Binnensteden hebben een grote invloed op het imago van een gemeente als geheel. Binnensteden zijn een economische motor die zorgt voor werkgelegenheid, maar ook cultuur en bruisende horeca- en winkelvoorzieningen hebben een positieve invloed op het woonplezier van inwoners.

Winkelleegstand neemt echter toe. Ondernemers, vastgoedeigenaren en andere betrokkenen stelden samen, onder de regie van Stichting Centrummanagement (SCH) het plan 'Toekomstbestendige Binnenstad Hengelo' (TBH) op. De gemeente Hengelo omarmde het plan als geheel. Samen willen de partijen naar een meer geconcentreerd winkelgebied en een maatwerk aanpak per deelgebied waarin initiatieven van onderop gestimuleerd worden. Buiten het geconcentreerde winkelgebied is er ruimte voor transformatie naar wonen.

Ruimte voor initiatief: wonen voor en door bewoners

Een vitale wijk is een wijk met actieve bewoners die zelf initiatieven ontplooiën, die zelf bijdragen aan de woon- en leefomgeving. Daarbij kan het gaan om een bestaande wijk, een nieuwbouwwijk

of onze dorpen Beckum en Oele. In Beckum en Oele hebben we specifieke aandacht voor initiatieven van bewoners aangezien deze initiatieven van groot belang zijn voor de leefbaarheid van deze kernen.

Inwoners en instellingen wachten steeds minder vaak op politieke besluiten, maar lossen graag zelf maatschappelijke kwesties op. Veel mensen in Nederland zetten zich in voor een doel of belang dat het eigenbelang overstijgt (rapport 'Loslaten in vertrouwen' van de Raad voor het Openbaar Bestuur). Steeds vaker komen mensen met plannen en ideeën om hun wijk of stad mooier te maken. Ze organiseren hulp en zorg onderling en organiseren steeds meer initiatieven buiten de overheid om. Dat wil niet zeggen dat de overheid buitenspel staat. In toenemende mate signaleren we een behoefte aan uitwisseling van kennis en informatie en doen initiatiefnemers een beroep op de overheid of andere maatschappelijke partners, zoals Welbions, om kennis te leveren en initiatieven te faciliteren.

Met betrekking tot de woning zelf is er een vergelijkbare tendens zichtbaar. Nieuwe woonvormen

vragen om nieuwe vormen van opdrachtgeverschap, zoals particulier opdrachtgeverschap (PO), collectief-particulier opdrachtgeverschap (CPO) en mede-opdrachtgeverschap (MO). Er komt een grotere vraag naar meer persoonlijke woonwensen. De vraag staat steeds meer centraal op de woningmarkt. Dit is het gevolg van de crisis én de wens van woonconsumenten voor meer zeggenschap over de woning en de directe woonomgeving. Dat geldt vooral voor kopers, maar ook steeds meer voor huurders.

Opgaven & Richtingen

Duurzaam wonen: verbinden van initiatieven

Op het gebied van duurzaamheid gebeurt erg veel. Zaak voor de gemeente Hengelo is het om die initiatieven aan elkaar te verbinden en de goede informatie op de goede plekken te laten landen. Goede voorlichting staat daarbij centraal.

We maken gebruik van de regionale duurzaamheidsaanpak 'Duurzaam (t)huis in Twente' en de provinciale aanpak ten behoeve van levensbestendig wonen 'Lang zult u wonen' (zie kader).

Duurzaam wonen: bestaande middelen en gesprekken beter benutten

Vanuit de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) worden er veel gesprekken met inwoners gevoerd. In deze gesprekken kunnen duurzaamheid, energiebesparing en toekomstbestendig wonen een prominentere rol krijgen.

Duurzaam wonen: maatwerk aanpak

We onderzoeken of er naar aanleiding van bovenstaande gesprekken en aanpakken nog extra maat-

werk aanpak nodig is op het gebied van bijvoorbeeld isolatie, luchtkwaliteit en regenwater. Daarbij is de vraag vanuit inwoners altijd leidend en kijken we eerst naar wat particuliere woningeigenaren en corporaties zelf kunnen: dezelfde bouwstenen die ook liggen onder eerdergenoemde het Duurzaam (t)huis in Twente en 'Lang zult u wonen'.

Wonen in de binnenstad: binnenstedelijk wonen krijgt prioriteit

De binnenstad van Hengelo is de afgelopen decennia met name gekleurd door detailhandel en horeca. Dat beeld is langzaam aan het veranderen. Er komt onder verschillende doelgroepen steeds meer belangstelling voor wonen in de binnenstad. Transformatie van detailhandel naar wonen kan voor bepaalde straten een oplossing voor leegstand zijn, houdt de binnenstad na sluitingstijd levendiger en zorgt voor meer sociale controle en cohesie in de binnenstad. De gemeente Hengelo stimuleert en faciliteert transformatie van detailhandel naar wonen.

In het plan TBH wordt ook gesproken over het mogelijk instellen van een vereveningsfonds. Doel

van dit fonds is het verkrijgen van middelen om leegstaand vastgoed actief te herstructureren, onder meer door winkelmeters uit de markt te nemen en te transformeren naar woonmilieus. Vanwege de belangrijke rol van de binnenstad krijgt binnenstedelijk wonen prioriteit boven de uitbreiding van andere woonlocaties. We kiezen ervoor het wonen boven winkels, maar ook het wonen in voormalige winkelpanden, actief te stimuleren.

Vitale wijken met ruimte voor initiatief

De gemeente Hengelo wil bewoners in de wijk ruimte bieden om hun leefomgeving zelf in te richten. Daarbij kan de aanpak in de ene wijk anders zijn dan in de andere wijk. De ene straat hoeft niet identiek te zijn aan de andere. Bij plannen van de gemeente laten we bewoners niet alleen meedenken, maar ook meebeslissen bij het maken van plannen voor de wijk. Uitgangspunt is dat de vraag het aanbod moet bepalen en niet andersom.

Beckum en Oele

Meer nog dan in de wijken van Hengelo is er aandacht voor de leefbaarheid van de dorpen Beckum

en Oele. Bewoners spreken hun zorg uit over het draagvlak voor voorzieningen zoals het verenigingsleven en de school.

In lijn met het landelijke beeld zien we dat ook de bevolking in de dorpen vergrijst. Voor de leefbaarheid is het van belang dat het aanbod aan voorzieningen is afgestemd op de veranderende behoefte van haar inwoners. We zien dat starters moeilijk een geschikte woning kunnen vinden. Het woningaanbod is relatief eenzijdig en over het algemeen te duur voor starters.

Kleinschalig bijbouwen voor deze doelgroep voorziet in een behoefte en past daarmee binnen de ambitie om ruimte te bieden aan differentiatie. Daar hoort de transformatie van leegstaand vastgoed ook bij. Naar de toekomst toe zien we een behoefte aan aangepaste woningen voor ouderen die daardoor zelfstandig in hun woning kunnen blijven wonen. Het toevoegen van woningen voor starters voorziet in een behoefte, maar zal het leefbaarheidsvraagstuk niet volledig oplossen.

Flexibiliteit en experimenteerruimte

Inwoners die zelf initiatief tot zelfbouw nemen, helpen we waar we kunnen. De gemeente stimuleert en faciliteert particulier opdrachtgeverschap (PO), collectief-particulier opdrachtgeverschap (CPO) en mede-opdrachtgeverschap (MO). Daarbij gaat het vooral om het bieden van (regel)ruimte aan particulieren, om particulieren te ondersteunen bij het project van groepsvorming tot aan het vormen van een rechtspersoon en om het behandelen van particuliere opdrachtgevers als volwaardige gesprekspartners als het gaat om project- en kavelontwikkeling.

Ook in de huursector vinden we het belangrijk dat de woningcorporatie participatie van huurders stimuleert op diverse onderdelen. Dit kan bijvoorbeeld gaan om duurzaamheidsmaatregelen, maar ook participatie in nieuwbouw-/ renovatieprojecten.

We werken in alle geledingen van de gemeentelijke organisatie aan een aanpak om belemmerende

regels weg te nemen. Initiatiefnemers worden soms in de weg gezeten door een te stringente toepassing van knellende regels en procedures. We zorgen daarom voor experimenteerruimte om te toetsen of sommige regels kunnen worden opgeruimd of ruimer worden uitgelegd.

De woningcorporatie zet zich in voor leefbaarheid in wijken waar huurders wonen. De woningcorporatie investeert in de uitstraling van huurwoningen en signaleert sociale problematiek en communiceert die richting de gemeente en maatschappelijke organisaties. De woningcorporatie spreekt huurders aan op hun verantwoordelijkheid voor leefbaarheid en treedt als dat nodig is als verbindende partij op. Welbions en de gemeente kunnen daarbij een signalerings-, een faciliterende, een verbindende en een regisserende functie hebben.

Samenwerken waar mogelijk: Duurzaam (t)huis in Twente en 'Lang zult u wonen'

Wooncoaches van duurzaam (t)huis in Twente

Duurzaam (t)huis Twente is een initiatief van de veertien Twentse gemeenten om de verduurzaming van particuliere woningen in Twente te stimuleren. De stichting heeft als doel om huiseigenaren te helpen bij hun woonvragen en hen belangeloos van duurzaam advies te voorzien.

Wooncoaches vormen de spil. Ze zijn opgeleid door experts en worden voortdurend professioneel ondersteund. De wooncoaches weten precies wat er binnen de gemeente speelt.

Doordat er goed contact is tussen Duurzaam (t)huis Twente en lokale overheden, weten de coaches alles van subsidiemogelijkheden, duurzaamheidsleningen en regelgeving.

Lang zult u wonen

Lang zult u wonen is het motto en de naam van een campagne die in vrijwel alle Overijsselse gemeenten loopt. De bewustwordingscampagne is erop gericht Overijsselaars vroegtijdig aan te zetten tot aanpassen van hun woning.

De gemeenten is overigens de vrije keuze gelaten om wel of niet deel te nemen aan de campagne. Dat liefst 22 van de 25 Overijsselse gemeenten meedoen, geeft aan dat een gezamenlijke aanpak breed wordt gedragen.

Wat gaan we doen?

1. We maken Prestatieafspraken met de woningcorporatie met als doel gezamenlijk de leefbaarheid en kwaliteit te borgen.
2. We zetten provinciale en regionale instrumenten in om de particuliere woningvoorraad te verbeteren. Tevens onderzoeken we of en in hoeverre er aanvullende maatwerkafspraken nodig zijn op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing.
3. Samen met de woningcorporatie en andere maatschappelijke partners ondersteunen we initiatieven uit de samenleving en leggen we verbandingen met andere partijen. Het faciliteren en adviseren op het gebied van bestaande regionale trajecten speelt daarbij een belangrijke rol.
4. We bieden ruimte aan bewoners om invloed uit te oefenen op hun eigen woonomgeving. Met bijvoorbeeld buurtbonnen, budget voor bewo-

nersorganisaties, Lang zult u wonen, Wijkkracht en wijkwelzijnsvoorzieningen stimuleren we participatie en wijken waarin iedereen meedoet en meetelt.

5. Er zal worden onderzocht of en in hoeverre belemmerende regels op het gebied van de volkshuisvesting en de ruimtelijke ordening kunnen worden opgeruimd, dan wel minder stringent kunnen worden toegepast.
6. Er zal ruimte worden geboden voor nieuwe concepten om in de woonvraag te kunnen voorzien.
7. Er wordt prioriteit gegeven aan het transformeren van bestaande panden naar een woonfunctie boven nieuwbouw. In dat verband zullen de mogelijkheden worden onderzocht voor het opkopen van bestaand vastgoed en het opzetten van een vereveningsfonds met als doel middelen te genereren voor het transformeren van leegstaand vastgoed.

8. We monitoren intensief of genoemde maatregelen bijdragen aan een betere wijk. Daarbij maakt de gemeente Hengelo gebruik van het systeem van buurtsignalering. Buurtsignalering is een samenwerkingsprogramma van de gemeente Hengelo, Wijkkracht, Welbions, Ookbions, de politie en Carint.

We kiezen voor...

- Duurzaam wonen: verbinden van initiatieven.
- Duurzaam wonen: bestaande middelen en gesprekken beter benutten.
- Duurzaam wonen: maatwerkaanpak.
- Wonen in de binnenstad: binnenstedelijk wonen krijgt prioriteit.
- Vitale wijken met ruimte voor initiatief.
- Kleinschalig woningbouwinitiatief voor doelgroep starters in Beckum
- Flexibiliteit en experimenteer ruimte.

Kwalitatief programmeren

Onze ambitie

We willen komen tot een goed evenwicht tussen vraag en aanbod in ons woningmarktgebied en daarbij ruimte creëren voor gewenste nieuwe woningbouwontwikkelingen die passen in het kader van de Ladder van Duurzame Verstedelijking.

Trends & Ontwikkelingen

Regionale woonafspraken als vertrekpunt

Volgend uit de Regionale Woonvisie Twente (2014), die door de Twentse gemeenten, de provincie en de Twentse woningcorporaties verenigd in WOON, is vastgesteld, zijn er woonafspraken vastgelegd met betrekking tot het kwantitatief strategisch programmeren. In deze woonvisie wordt het regionale proces beschreven en de feiten en gegevens van dit moment. In de twee uitvoeringsdocumenten, te weten het kwalitatief afwegingskader en de woningbouwplanning, zullen we de afzonderlijk de kwalitatieve uitwerking van het regionale kwantitatieve kader opnemen.

Regionale Woon Programmering

De Woonafspraken die volgend op de Regionale Woonvisie zijn gemaakt tussen de veertien Twentse gemeenten en de provincie, worden cijfermatig onderbouwd in de Regionale Woon Programmering (RWP). Twente wordt beschouwd als één woningmarkt, aangezien de verhuisdynamiek over de externe grenzen heen zeer beperkt is. Net als in de andere netwerksteden van Twente, heeft de woningmarkt in Hengelo een overwegend lokaal karakter. Voor gezinnen die op zoek zijn naar een eengezinswoning met een ruime tuin is er op dit moment een sterke uitwisseling met Borne. De komende jaren gaan we voor deze doelgroep aan de slag op onze eigen binnenstedelijke locaties.

In het RWP wordt een kwantitatief overschot geconstateerd op niveau van de Netwerkstad. De provincie heeft aangegeven forse stappen te willen zetten in het voorkomen en aanpakken van overprogrammering op de woningmarkt. Daarbij worden kwantita-

tieve afspraken gemaakt met als doel de geplande woningvoorraad in overeenstemming te brengen met de huishoudensontwikkeling en de markt. Tot eind 2016 hebben de gemeenten de mogelijkheid op dit gebied zelf tot overeenstemming te komen. Indien dit niet lukt heeft de provincie aangegeven een verordening op te stellen.

Bij de aanpak van overprogrammering op de woningmarkt dient een goede afweging gemaakt te worden tussen maakbaarheid enerzijds en flexibiliteit anderzijds. Aan de ene kant zijn er voorstanders van de stelling 'de markt lost het zelf wel op'. En aan de andere kant hebben we te maken met de Ladder voor Duurzame Verstedelijking waardoor we moeten onderprogrammeren om nieuwe initiatieven uit de markt mogelijk te maken. Bovendien zullen we als overheid moeten toezien op voldoende passende woningen voor de kwetsbare groepen in de samenleving. Beide zaken kunnen we niet volledig overlaten aan de markt.

In opdracht van de provincie en de Netwerksteden wordt momenteel aanvullend onderzoek verricht naar de kwalitatieve programmering van de suburban woonmilieus binnen de Netwerkstad. De uitkomsten worden rond de zomer 2016 verwacht. Deze worden verwerkt in de lokale woonprogrammering.

Werken met de ladder voor duurzame verstedelijking

Sinds 2012 heeft het Rijk de zogenaamde “Ladder voor Duurzame Verstedelijking” opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), als motiveringseis voor het realiseren van nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Hiermee moet de noodzaak van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, zoals woningbouwlocaties, vanuit regionaal perspectief worden onderbouwd. Dit stimuleert regionaal strategisch programmeren. Daarnaast dient te worden gezien of de voorgenomen nieuwe stedelijke ontwikkeling binnen het bestaand stedelijk gebied kan worden gefaciliteerd. En tenslotte moet worden bekeken in hoeverre de behoefte kan worden gefaciliteerd op een passende en zo mogelijk multimodaal ontsloten locatie.

In het RWP staat dat een aantal Twentse gemeenten, waaronder Hengelo, op basis van de huidige harde plancapaciteit geen ladderruimte heeft om nieuwe (betere) woonplannen tot ontwikkeling te brengen. Dit geldt vooral als de uit te werken plannen in de harde planvoorraad worden meegenomen. Gemeenten met overprogrammering zitten daarmee zichzelf en ook de buurgemeenten in de weg als het gaat om het ontwikkelen van nieuwe woonplannen. Uitgangspunt is dat elke gemeente bouwt voor eigen behoefte.

Van overprogrammeren naar onderprogrammeren

In het RWP wordt ingezet op het werken aan een onderprogrammering voor Twente als geheel, op een termijn van drie jaar, van circa 80%. Doel hiervan is meer ladderruimte te maken waarmee flexibiliteit in de programmering en planontwikkeling kan worden gebracht. Tevens hanteert het RWP als uitgangspunt dat de grootste opgave ligt in de bestaande voorraad en daarmee voornamelijk op binnenstedelijke locaties.

Kwalitatief afwegingskader nieuwe initiatieven: lokaal maatwerk

Naast de kwantitatieve afspraken die op niveau van de Netwerkstad gemaakt worden, is een kwalitatieve afweging van plannen nodig. Het doel van dit afwegingskader is dat we op een zo objectief mogelijke wijze een onderscheid maken in kansrijke plannen en minder kansrijke plannen. Dit kwalitatieve afwegingskader is nodig om initiatieven van private partijen te kunnen afwegen en te bepalen aan welke plannen we medewerking willen verlenen. Daarbij richt Hengelo zich voor wat betreft het toevoegen van nieuwe woningen in belangrijke mate op een aantal locaties in het bestaand stedelijk gebied.

Over de gewenste kwantitatieve omvang van locaties, noodzakelijke toevoegingen of onttrekkingen doet dit kwalitatieve afwegingskader geen uitspraken. Dit is het resultaat van de afspraken op niveau van de Netwerkstad. In het kwalitatieve afwegingskader werken we met verschillende stappen die we achtereenvolgens aflopen om een goede beoordeling van woningbouwinitiatieven te kunnen maken, passend bij de Ladder voor Duurzame Verstedelijking en de kwantitatieve regionale afspraken.

Wat gaan we doen?

1. We verwerken de uitkomsten van het regionale proces (over de regionale woonprogrammering) in de lokale woonprogrammering.
2. We geven een nadere invulling aan het kwalitatieve afwegingskader voor het faciliteren van nieuwe woningbouwinitiatieven.
3. We stellen een woningbouwprogrammering op waarin we het woningbouwprogramma toelichten en dit toedelen naar locaties.
4. Eens per twee jaar monitoren we in regionaal verband de woningbehoefte op basis van de meest recente prognose en het aanbod aan

harde plannen. Dit kan aanleiding geven om het woningbouwprogramma en het afwegingskader hierop aan te passen.

Begrippenlijst Woonvisie

Basishuur: De basishuur geeft het maandelijkse bedrag aan dat ieder huishouden wettelijk verplicht is te betalen voor zijn/haar huurwoning. Dit is ca. € 230,00.

DAEB: Dienst van Algemeen en Economisch Belang. Voor activiteiten die behoren tot DAEB kunnen woningcorporaties aanspraak maken op staatssteun. De belangrijkste vorm van DAEB voor corporaties is het huisvesten van de huishoudens met een belastbaar inkomen tot € 34.911,-. Woningen die voor meer dan € 710,68 worden verhuurd, worden niet tot de kerntaken van corporaties gezien.

Doelgroepen huurbeleid:

- **Sociale doelgroep:** Sociale doelgroep: de doelgroep die qua inkomen aanspraak kan maken op een sociale huurwoning. De corporatie hanteert hierbij de inkomenstoets en de passendheidstoets.

De **inkomenstoets** houdt in dat ten minste 90 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen moet

worden toegewezen aan mensen met een inkomen tot € 39.874 (prijspeil 2016). Ten minste 80 procent van de vrijkomende sociale huurwoningen moeten gaan naar huishoudens met een inkomen tot € 35.739. De 10% sociale huurwoningen die overblijft, mogen woningcorporaties vrij toewijzen. Hierbij kan de corporatie bijvoorbeeld voorrang geven aan mensen die door fysieke of psychische beperkingen moeilijk aan passende huisvesting kunnen komen.

De doelgroep bijstand, de doelgroep huurtoeslag en de secundaire doelgroep worden samen de sociale doelgroep genoemd.

De passendheidstoets houdt in dat ten minste 95 procent van de huishoudens met recht op huurtoeslag vanaf 1 januari 2016 in principe een woning toegewezen krijgt met een huur onder de zogenaamde aftoppingsgrenzen (rond 600 euro). Corporaties hebben een marge van 5 procent voor uitzonderingssituaties.

- **Primaire doelgroep:** de doelgroep bijstand en de doelgroep huurtoeslag
- **Doelgroep huurtoeslag:** Huishoudens boven bijstandsniveau met een belastbaar inkomen tot de grens waarop men in aanmerking kan komen voor huurtoeslag. De inkomensgrenzen zijn weergegeven in onderstaande tabel.

**Tabel : Maximum-inkomensgrenzen
huishoudens huurtoeslag 2016**

Eenpersoons	€ 22.100
Meerpersoons	€ 30.000
Eenpersoons ouderen	€ 22.100
Meerpersoons ouderen	€ 30.050

- **Secundaire doelgroep:** Huishoudens die niet in aanmerking komen voor huurtoeslag en belastbaar jaarinkomen hebben tot € 39.874.
- **Midden inkomens:** huishoudens met een belastbaar jaarinkomen tussen € 39.874 en € 44.359.
- **Hoge inkomens:** huishoudens met een belastbaar jaarinkomen vanaf € 44.360.

Doorstroming: Idealiter zou een huurder wanneer deze niet meer in de doelgroep voor sociale huurwoningen valt, door een inkomen boven de gestelde normen, (de 'scheefhuurder') doorstromen naar een duurder woning die past bij zijn/haar inkomen.

Hierdoor komt de sociale huurwoning vrij voor de huurders die wel in de doelgroep vallen.

Herstructurering: Bij herstructurering wordt een deel van de woningvoorraad gesloopt en vervangen door nieuwe woningen.

Huurtoeslag: Het deel van de huur dat de overheid compenseert in de vorm van huurtoeslag, is het verschil tussen de basishuurprijs en de feitelijke huurprijs. De hoogte van de huurtoeslag hangt af van de kwaliteitskortingsgrens en de aftoppingsgrens (zie 'aftoppingsgrens').

Huurtoeslaggrens: Ook wel de liberalisatiegrens genoemd. Deze is voor 2016 vastgesteld op € 710,68 en geeft de grens aan.

Inschrijftijd: De periode dat een woningzoekende staat ingeschreven tot het accepteren van een (andere) woning.

Kwaliteitskortingsgrens en aftoppingsgrens: Deze, door de overheid vastgestelde grenzen, bepalen in

hoeverre de huurtoeslag het verschil compenseert tussen de basishuur en de feitelijke huurprijs. Hoe hoger de huur, hoe meer de toeslagontvanger naar verhouding zelf moet betalen.

Middensegment huurwoningen: Dit zijn de huurwoningen in de vrije sector met een huurprijs van € 710,68 tot ca. € 930,- per maand.

Primos: Dit is de jaarlijkse prognose voor de bevolkings- en huishoudensontwikkeling tot 2040. De demografische ontwikkeling laat zich in het algemeen goed voorspellen en geeft een solide houvast bij beleidsvoorbereiding. Het Primos model levert een prognose van het aantal inwoners, het aantal huishoudens, de woningvoorraad en de kwantitatieve woningbehoefte.

RIGO: is een bedrijf dat markt- en beleidsonderzoek verricht en ondersteunt bij het ontwikkelen van beleid en strategie. In 2015 hebben de Gemeenten Hengelo en Borne een marktonderzoek laten uitvoeren door RIGO en hier is een rapport over verschenen dat voor iedereen openbaar is.

Scheefhuurders: Dit is de aanduiding die Rijksoverheid als gevolg van de inkomens- en passendheidstoets gebruikt voor huurders van een sociale huurwoning waarvan het inkomen hoger ligt dan de gestelde normen. Zij vallen dus niet (meer) in de doelgroep waarvoor de sociale huurwoningen zijn bedoeld. Voor deze normen zie 'doelgroepen huurbeleid'.

Scheefwonen: met scheefwoners wordt gerefereerd aan huurders die in een sociale huurwoning wonen, terwijl ze hiervoor een te hoog inkomen hebben. Zij worden ook wel 'goedkope scheefwoners' genoemd en vaak zorgen zij ervoor dat er een wachtlijst ontstaat voor mensen met lagere inkomens om een betaalbare of sociale huurwoning te kunnen betrekken. De overheid voert voor deze groep een inkomensafhankelijk huurverhoging door om hiermee doorstroming op de woningmarkt te bevorderen. Er is echter ook een grote groep huurders die in een vrije sector huurwoning woont en op basis van hun inkomen juist te veel huur betalen, zij worden 'dure scheefwoners' genoemd.

Sociale huurwoningen: huurwoningen met een maximale huurprijs tot de huurtoeslaggrens van € 710,68 (prijsspeil 2016). Voor sociale huurwoningen gelden regels ten aanzien van maximale huurprijs (gebaseerd op punten uit het woningwaarderingstelsel) en jaarlijkse huurprijsstijging gebaseerd op jaarlijkse percentages die door het ministerie worden vastgesteld per 1 juli van het jaar.

Sociale huurwoningvoorraad: Alle huurwoningen met een huurprijs tot aan de huurtoeslaggrens.

Statushouders: ook wel vergunninghouders of verblijfsgerechtigden genoemd. Dit zijn asielzoekers van wie het verzoek tot een verblijfsvergunning is ingewilligd.

Streefhuur: Corporaties vragen vaak een lagere huur dan de maximale huur die de overheid toestaat. Dit wordt "streefhuur" genoemd. De streefhuur is afhankelijk van de kwaliteit en ligging van een woning.

Suburbane woonmilieus: Dit zijn woonmilieus die voorzien in woningen in een rustige en groene woonomgeving, zowel op binnenstedelijke als uitleglocaties van de stad. Het kan hierbij gaan om zowel koop- als huurwoningen in een overwegend grondgebonden typologie. Volgens de woonmilieutyping van ABF vallen de groen-stedelijke, de dorpse en landelijk gelegen woonmilieus onder suburbane woonmilieus.

Transformatie: Het toekennen van een nieuwe functie aan een gebouw. Zoals bijvoorbeeld bij de transformatie van kantoren in woningen.

Vrije sector huur: Huurwoningen met een huurprijs vanaf € 710,68.

Zoektijd: de periode dat een actief woningzoekende zijn zoektocht start tot het accepteren van een (andere) woning.

WOONVISIE

Hengelo

Deel 2

Kwalitatief programmeren: het Kwalitatief afwegingskader voor nieuwe woningbouwinitiatieven

Inleiding

In de woonvisie geven we aan dat we uitnodigend willen zijn naar initiatiefnemers met vernieuwende woonconcepten op beeldbepalende plekken in onze stad. Specifiek zien we hierin een opgave voor de transformatie van (leegstaand) vastgoed: denk aan kantoren, winkels en schoolgebouwen. Voor goede initiatieven die bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de stad willen we ruimte opnemen in het woningbouwprogramma.

Ten tijde van het vaststellen van de woonvisie is de ruimte om nieuwe initiatieven aan het woningbouwprogramma toe te voegen zeer beperkt. Dit betekent dat we de komende jaren ruimte moeten gaan vrijmaken. Door de komende jaren te snijden in het harde aanbod aan plannen dat niet tot ontwikkeling komt, of dat niet meer aansluit bij de markt gaan we deze ruimte creëren. We doen dit onder meer door (juridische) voorzienbaarheid te creëren en planologische mogelijkheden (bestemmingen) in te trekken. Dit vergt echter een zorgvuldig traject waarbij we rekening moeten houden met diverse publieke en private belangen.

Hoe zorgen we ervoor dat er goede initiatieven worden uitgelokt en hoe helpen we die verder, dat is de vraag die ten grondslag ligt aan het kwalitatief afwegingskader. Het kwalitatief afwegingskader vormt het toetsingskader waarop we nieuwe woningbouw initiatieven beoordelen en is daarmee een belangrijk instrument.

1. Goede frontoffice voor nieuwe initiatieven

Om goede initiatieven verder te brengen moet onze eigen dienstverlening er op gericht zijn om plannen snel en accuraat te beoordelen. Onze frontoffice (het gezicht naar buiten) zal de haalbaarheid van initiatieven efficiënt moeten kunnen inschatten, om planuitval zoveel mogelijk te voorkomen, iets waar uiteindelijk de (markt)partijen ook bij gebaat zijn.

Op dit moment zijn er vanuit de markt diverse initiatieven die nog een nadere afweging behoeven. De omvang hiervan is sterk veranderlijk. De praktijk leert dat het instellen van een (financiële) drempel zeer effectief kan zijn om de goede initiatieven uiteindelijk overeind te houden, bijvoorbeeld door voor het in behandeling nemen van een aanvraag leges in rekening te brengen. Deze leges kunnen in mindering worden gebracht op de bouwleges. In de legesverordening is dit reeds opgenomen en de komende periode willen we hiermee gaan werken.

We streven er naar om binnen 6 weken een integraal advies aan de initiatiefnemer uit te brengen via het locatieoverleg.

2. Kwalitatieve afweging van nieuwe initiatieven

We gebruiken een kwalitatief afwegingskader voor het toetsen van nieuwe woningbouw initiatieven. We maken daarbij gebruik van een 'grove zeef' en een 'fijne zeef' die aansluiten op het beleid uit de woonvisie. De grove zeef bevat een aantal 'harde' uitgangspunten. Als een initiatief niet past binnen

deze uitgangspunten, zal het worden afgewezen. Wanneer een initiatief voldoet aan de harde uitgangspunten, dan zal het worden getoetst op verschillende ‘zachte’ uitgangspunten: de fijne zeef. Deze ‘fijne’ zeef is bedoeld om verschillende initiatieven te kunnen beoordelen op hun toegevoegde waarde voor de stad. Onderdelen van deze fijne zeef worden –wanneer daartoe noodzaak bestaat- herzien en aangepast. De fijne zeef speelt in op de actuele vraag van dit moment.

Grove zeef

Kwantitatieve uitgangspunten:

- De regionale woonafspraken vormen het uitgangspunt: Maximaal 100% programmeren van de eigen behoefte. Voor de behoefteberekening wordt uitgegaan van de meest actuele en betrouwbare Primos prognose. De vervangingsvraag (sloop/nieuwbouw) en de taakstelling voor statushouders worden hier aan toegevoegd.
- Streven is dat we binnen 3 jaar (2018) maximaal 80% van onze behoefte hebben geprogrammeerd in plannen.
- Alleen in het geval een plan voldoende punten scoort op basis van het afwegingskader, kan boven de 80% worden geprogrammeerd. Hiermee voorkomen we dat we ons woningmarktgebied op slot zetten en zorgen we ervoor dat we ook de komende jaren ruimte in ons programma houden voor goede plannen.
- De mogelijkheid bestaat om voor specifieke gebieden een woningbouw contingent te reserveren. Hiermee wordt op voorhand, zonder concreet plan, ruimte geboden aan een gewenste ontwikkeling. Contingenten worden opgenomen in het woningbouwprogramma. Het aantal in een contingent te reserveren woningen dient te passen binnen het uitgangspunt dat maximaal 100% van de eigen behoefte geprogrammeerd wordt. Initiatieven in deze gebieden doorlopen het Kwalitatief afwegingskader.

Kwalitatieve uitgangspunten:

- Inbreiding gaat voor uitbreiding. Bestaande uitleglocaties (Dalmeden en het Broek) worden kwalitatief afgerond en er worden geen nieuwe uitleglocaties gecreëerd.
- Plannen voor transformatie en herstructurering van panden/ gebieden gaan vóór plannen voor binnenstedelijke verdichting. We zijn terughoudend en selectief waar verdichting in de bestaande stad wordt toegestaan. Het bebouwen van lege plekken is geen doel op zich. Niet iedere locatie hoeft te worden ingevuld. Open plekken in de stad, onderbrekingen in linten, groene gebiedjes en openheid op achtererven/binnenterreinen kennen een eigen waarde. Het feit dat een plek leeg is, is geen argument om deze te bebouwen. Aangetoond moet worden dat er sprake is van een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit of het oplossen van een knelpunt, dit is ter beoordeling aan de gemeente.
 - We willen geen woningbouw buiten de contour van het bestaand stedelijk gebied (zie begrippenlijst), maar focussen ons op afronden van bestaande ontwikkelingen en de bestaande stad. Initiatieven waarop het vastgestelde Rood voor Rood (RvR) of Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) beleid van

toepassing is zijn uitgesloten van het doorlopen van het kwalitatieve afwegingskader.

- Woningbouw in de hoofdgroenstructuur (zie begrippenlijst) is niet toegestaan.
- Het verdichten van achter-/ binnenterreinen met woningen is niet toegestaan
- Een woningbouwplan moet bijdragen aan een goede verscheidenheid aan woonmilieus, woningtypes en prijsklassen voor de stad als geheel. Hiervoor geldt geen vaste formule, dit is maatwerk en voor een deel door de markt te motiveren. We maken onderscheid in de volgende woonmilieus: centrum-stedelijk, buiten-centrum, groen stedelijk, centrum-dorps en landelijk wonen. In de bijlage bij dit document (bijlage 1) zijn de woonmilieus nader beschreven en zijn de buurten in Hengelo ingedeeld per woonmilieu.

Fijne zeef

Het afwegingskader kent twee soorten criteria. Criteria voor de kenmerken van de locatie en criteria voor de kenmerken van het woonproduct (de zogenoemde product-markt combinatie (pmc)).

Per criterium kan aan een plan een punt worden toegekend. Daarnaast kan een plan neutraal scoren op een criterium. Bepaalde criteria, bijv. de nabijheid van een bushalte of wijkvoorzieningen, zijn vooral van toepassing op doelgroepen die hier zeer afhankelijk van zijn. Als hier geen sprake van is, dan scoort het plan neutraal op dat criterium.

Voor een aantal criteria bestaat de mogelijkheid om puntenaftrek te geven indien het plan een negatief effect sorteert op het betreffende criterium.

Sommige criteria hebben een zwaardere wegingsfactor dan andere. Aan deze criteria hecht de gemeente logischerwijs een grotere waarde. Het college zal in een uitwerking op de woonvisie een besluit nemen over puntentoedeling per criterium en hier een wegingsfactor aan toekennen.

Criterium (omgeving of pmc)	Toelichting
1. Behoort het plan tot een prioritair gebied?	De geprioriteerde locaties zijn de <i>binnenstad</i> , begrensd door de centrumring, <i>Hart van Zuid</i> , het gebied zoals is vastgelegd in het masterplan Hart van Zuid en de <i>ringen en radialen</i> . Primair is onze inspanning gericht op woningbouwprojecten in de geprioriteerde gebieden. Deze gebieden hebben voorrang op ontwikkelingen buiten de geprioriteerde gebieden (zie voor begrenzing van deze gebieden bijlage 2 en 3). Gebieden waarvoor een contingent is gereserveerd (niet zijnde een prioritair gebied) worden in de weging gelijk gesteld aan de ringen en radialen.
2. Draagt het plan bij aan sociale differentiatie van de buurt/wijk?	We vinden sociale differentiatie binnen wijken en buurten belangrijk. Om de sociale situatie van een buurt te beoordelen gebruiken wij de informatie uit het buurtsignaleringsstelsel. In dit stelsel kunnen we vroegtijdig (potentiële negatieve) ontwikkelingen op subbuurniveau signaleren. Als sprake is van een toevoeging van 'meer van hetzelfde' in een sociaal zwakkere wijk, dan scoort het plan negatief, als sprake is van een toevoeging die leidt tot een versterking van de sociale differentiatie scoort het plan positief. Als het plan niet leidt tot meer differentiatie scoort het plan niet.
3. Heeft het plan betrekking op een monumentaal of	De gemeente hecht sterk aan het behoud en hergebruik van karakteristieke panden, monumenten (rijks- en gemeentelijke

karakteristiek pand/gebied?	monumenten) en gebieden zodat deze voor het nageslacht behouden blijven. In relatie tot de woningbouwopgave kennen wij waarde toe aan het behoud c.q. versterking van de culturele waarde van Klein Driene, de binnenstad (aandachtsgebied, wederopbouwgebied van nationaal belang), het bekenherstel en het beschermd stads- en dorpsgezicht Tuindorp.
4. Is er sprake van transformatie?	De gemeente geeft voorkeur aan woningbouw door middel van transformatie waarbij bestaand bebouwd gebied een nieuwe , op de behoefte afgestemde invulling krijgt.
5. Voorziet het plan in een nichemarkt of een ander experimentele vorm?	We vinden het belangrijk dat maatschappelijke trends vertaald kunnen worden naar de wijze waarop mensen willen wonen. Een woning moet hieraan uiting kunnen geven. Dit kan bijdragen aan een inspirerende woonomgeving en participatie van onderop (eigen kracht). Wij stimuleren plannen die hieraan voldoen.
6. Voorziet het plan in mogelijkheden voor langer zelfstandig thuis wonen?	Wij vinden het belangrijk dat plannen die voorzien in langer zelfstandig thuis wonen in de nabijheid van voorzieningen, zoals bushalte, treinstation en wijk-welzijnsvoorzieningen en wijkwinkelvoorzieningen, worden gerealiseerd.
7. Draagt het plan bij aan huisvesting van aandachtsgroepen genoemd in de woonvisie?	Vanuit diverse maatschappelijke trends zien wij behoefte aan woningen voor specifieke doelgroepen. Initiatieven die voorzien in de huisvesting van specifieke doelgroepen worden met voorrang behandeld. • Doelgroep met een laag inkomen, de sociale doelgroep. Uit het RIGO onderzoek blijkt voor de periode 2014-2025 een gewenste toename van circa 580 woningen in de goedkope en betaalbare(huur)voorraad. Daarbovenop is er een aanvullende behoefte van circa 150 woningen in dit segment als gevolg van de grotere instroom statushouders. Het aanbod aan goedkope voorraad mag van tijdelijke aard zijn. • De doelgroep met een laag midden-inkomen of ZZP'ers (geen vast inkomen). Deze doelgroep komt noch in aanmerking voor een sociale huurwoning noch in aanmerking voor een hypotheek. Deze groep heeft behoefte aan een huurwoning buiten de sociale huurvoorraad met een huurprijs vanaf ca. 600 Euro tot maximaal ca. 850 Euro. • Diverse doelgroepen wonen met zorg: ouderen, mensen met een verstandelijke beperking (GZ) en mensen met een psychische aandoening (GGZ). Het gaat bij deze doelgroepen om behoefte aan geclusterd wonen (mogelijkheid van 24-uurs zorg).
8. Draagt het plan bij aan suburbaan wonen in bestaand stedelijk gebied?	Het is de ambitie om binnen de gemeente Hengelo voldoende verscheidenheid aan woonmilieus aan te bieden. Hiervoor ligt er een opgave om binnen de contouren van het bestaand stedelijk gebied suburbane woonmilieus toe te voegen. Dit zijn woonmilieus met grondgebonden woningen in een lage dichtheid.

Actualiteit en monitoring

Het is belangrijk te beseffen dat het woningbouwprogramma een dynamische weergave is van te ontwikkelen locaties op basis van de verwachte behoefte. Dit is in belangrijke mate onderkend in de regionale bestuursovereenkomst, waarin is opgenomen dat de overeenkomst tweejaarlijks wordt bijgesteld. Deze cyclus is ook van belang voor het kwalitatief afwegingskader. In ieder geval wordt dit afwegingskader in samenhang met het woningbouwprogramma tweejaarlijks geactualiseerd en - indien nodig- bijgesteld. Het actualiseren geschiedt op basis van de nieuwe Primos-prognose en nieuwe inzichten vanuit het RWP. Als tussentijds de behoefte van specifieke doelgroepen significant verandert, dan kan dit aanleiding zijn om het afwegingskader op dat onderdeel bij te stellen.

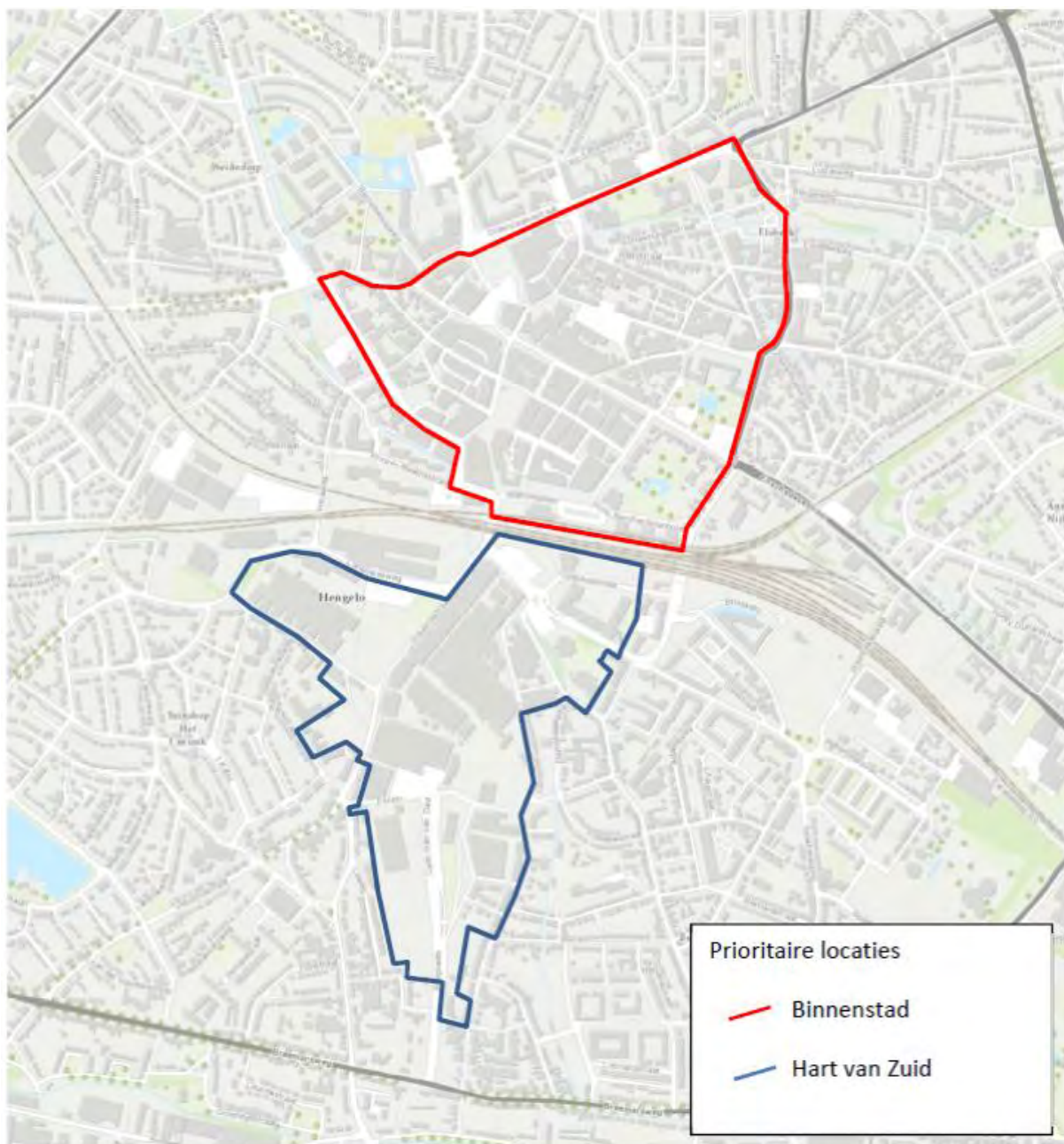
Begrippenlijst:

- Bestaand stedelijk gebied: bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur" (artikel 1.1.1, lid 1, Bro)
- Goedkope huurvoorraad: Prijspeil 1 juli 2016: maximale huurprijs € 409 en betaalbaar maximale huurprijs € 586 (1 en 2 persoonshuishoudens) en € 628 (meerpersoonshuishoudens)
- Hoofdgroenstructuur: groenstructuur zoals vastgelegd in het Groenplan (raadsbesluit van 23 april 2013 met kenmerk 13G200315) met bijbehorende tekening.

Woonmilieu's

- Centrum stedelijk
- Stedelijk naoorlogs compact
- Stedelijk naoorlogs grondgebonden
- Stedelijk vooroorlogs
- Groen stedelijk
- Werkgebied
- Landelijk bereikbaar

Bijlage 2: Begrenzing prioritaire locaties

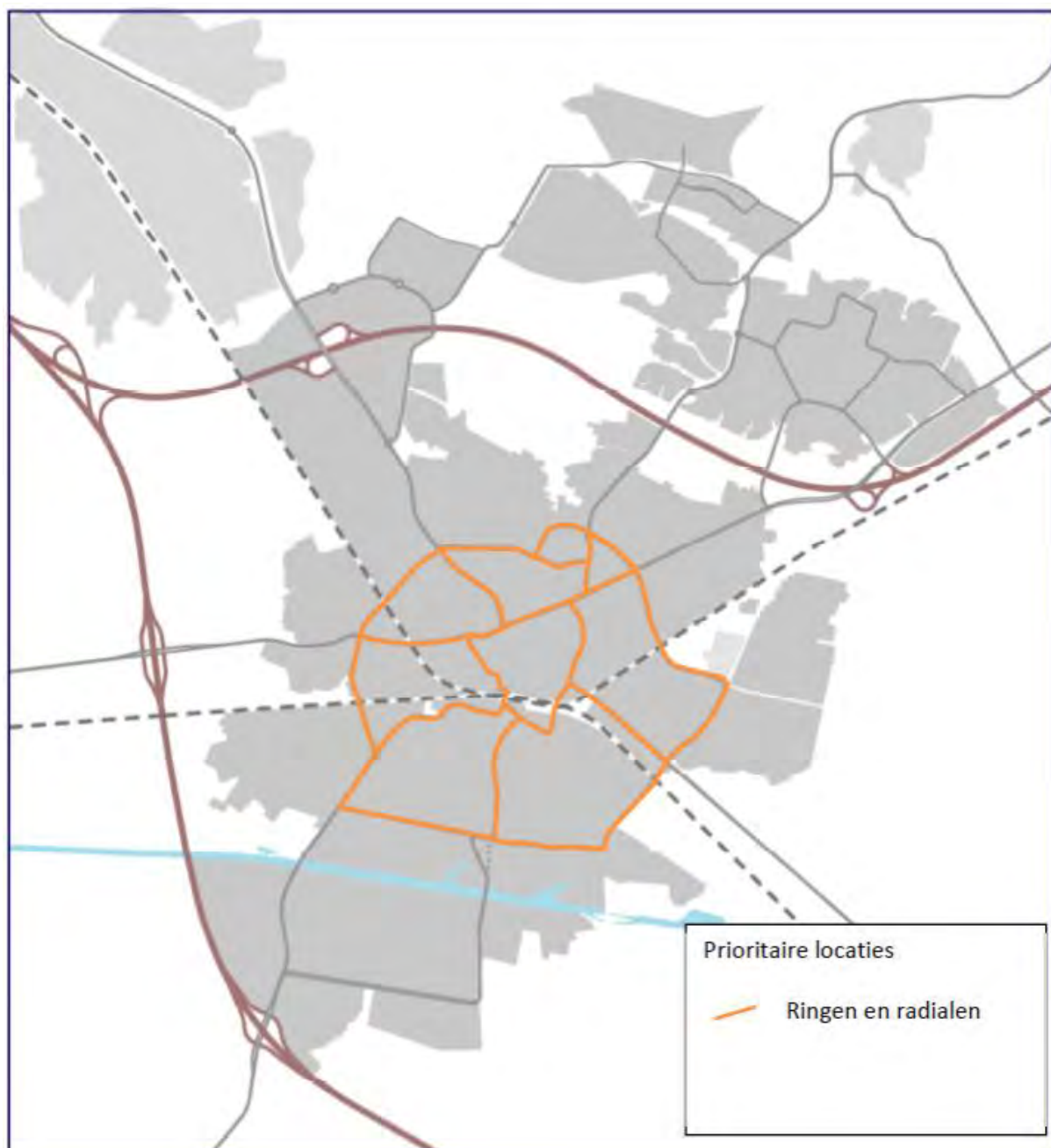

Gebiedsbegrenzingsen.

In deze notitie worden gebieden genoemd. Voor een eenduidige interpretatie zijn deze gebieden begrensd.

De afbeelding hierboven laat de begrenzing van de prioritaire gebieden centrum en Hart van Zuid zien. Het centrum, begrensd door de centrumring (uitgezonderd het deel ten zuiden van het spoor), en Hart van Zuid, begrensd door het exploitatiegebied -uitgezonderd het zuidelijk deel van de Laan Hart van Zuid en het gebied Kanaalzone. Het gebied Kanaalzone betreft een bedrijfsmatige ontwikkeling op een gezonde industrieterrein. Van woningbouw is in dit gebied geen sprake.

Bijlage 3: Begrenzing ringen en radialen

Gebiedsbegrenzings.

In deze notitie worden gebieden genoemd. Voor een eenduidige interpretatie zijn deze gebieden begrensd.

De afbeelding hierboven laat die delen van de ringen en radialen zien waar wij woningbouw willen stimuleren.

Woningbouwplanning en programmering 2015-2025 Hengelo

Toelichting
In het programmeringsdocument zijn we uitgegaan van de verwachte vraag voor de periode 2015-2025. Conform Primos 2013 is er een behoefte van 1565 woningen. Hieraan is de vervangingsvraag wat betreft sloop toegevoegd; 693 woningen. Daarnaast is er een extra vraag door de toestroom van statushouders; 150 woningen toegevoegd. Dit brengt ons op een totale vraag van 2408 te bouwen woningen voor de periode 2015 tot en met 2025. In regionaal verband is afgesproken om per 1 januari 2017 uit te gaan van Primos 2016. Op dat moment wordt ook het woningbouwprogramma geactualiseerd. De tabel hieronder is opgebouwd met het aanbod in vastgestelde bestemmingsplannen met daarnaast ook de verwachte te gebruiken capaciteit na het voeren van gesprekken met eigenaren van de gronden. Daaronder volgt de categorie planologische zachte plannen die toegevoegd worden de komende tijd. Dat brengt ons op een totaal van 99%; er is in theorie nog 1% ruimte over voor nieuwe plannen.

Woningbouwprogramma 2015-2025	
Verwachte vraag	
Toevoeging conform primos 2013	1.565
Vervangingsvraag (sloop)	693
Verwachte vraag conform gemeente Hengelo	2.258
Extra vraag (Primos 2016, statushouders)	150
Verwachte vraag conform "ladder afspraken" in nws	2.408

Aanbod in harde plannen					
In bestemmingplannen	Nu	aantal nieuw (na marktconsultatie)	gepland woonmilieu	prijsklasse	bijzonderheden
Bornsestraat / Huys en Hoogh Hengelo	100	50	stedelijk appartementen	vrije sector koop/ huur	
Broek Oost - vrije kavels	11	11	groen stedelijk, vrije kavels	vrije sector	
Broek Oost - tweede fase	100	100	groen stedelijk gemengd	vrije sector koop	
Broek Noord - Slingerveld	20	20	groen stedelijk ggb	vrije sector koop	cpo kavels
Broek Noord - noordrand	90	90	groen stedelijk ggb	vrije sector koop	
Broek Noord - Oost	30	30	groen stedelijk ggb	vrije sector koop	
Broek Noord - Silverveld	20	20	groen stedelijk rijwoningen	vrije sector koop	
Broek Zuid - kop van de strip	30	10	groen stedelijk ggb	sociale huur	
Dalmeden	403	403	landelijk, vrije kavels	vrije sector koop	particuliere kavels
Gezondheidspark - woonvlek vijver	70	48	groen stedelijk gemengd	vrije sector koop	
Gezondheidspark - Alta Jaboslaan/Geerdinksweg	40	0	groen stedelijk ggb	vrije sector koop	voorzienbaarheid creeren
Gezondheidspark - Deldenerstraat	50	24	groen stedelijk appartementen	vrije sector huur	
Hart van Zuid - Langelerve	72	60	stedelijk gemengd	vrije sector huur/koop	
Hart van Zuid - Lansinkveld	45	45	stedelijk gemengd	vrije sector huur/ koop	
Hart van Zuid - Emga Zuid	40	20	stedelijk gemengd	vrije sector huur/ koop	
Hart van Zuid - Emga Zuid - zuid	80	40	stedelijk gemengd	vrije sector huur/ koop	
Landmanserve - fase 1	64	64	groen stedelijk ggb	vrije sector huur/ koop	
Landmanserve - fase 2 en 3	65	65	groen stedelijk ggb	vrije sector huur/ koop	
Lange Wemen	70	30	centrum stedelijk appartementen	vrije sector huur en sociale huur	
Medaillon	55	55	groen stedelijk ggb	vrije sector koop en sociale huur	
Oldenzaalsestraat - Groothuis	31	28	stedelijk gemengd	vrije sector koop	
Sloetsweg/Belinchhof	30	30	stedelijk ggb	vrije sector koop en sociale huur	
Telgenflat	45	45	centrum stedelijk appartementen	sociale huur	particuliere investeerder
Hemmelhorst	5	5	landelijk, vrije kavels	vrije sector koop	
Wielewaalstraat	24	24	stedelijk gemengd	vrije sector huur/ koop	
Geerdinksweg / Deldenerstraat	17	17	stedelijk appartementen	sociale huur	particuliere investeerder
Deldenerstraat - Floresstraat	9	5	stedelijk grondgebonden	vrije sector koop	
Steenbakkersweg	40	40	stedelijk appartementen	sociale huur/ vrije sector huur	
Berflo Es Zuid fase 3	14	8	herstructurering, stedelijk ggb	vrije sector koop	
Elisabethstraat	90	58	groen stedelijk gemengd	vrije sector koop en sociale huur	
Klein Driene - Händelstraat	10	10	stedelijk gemengd	sociale huur	
Veldwijk Noord	178	158	herstructurering, stedelijk gemengd	vrije sector koop/ huur en sociale huur	
Veldwijk Zuid fase 3	64	22	stedelijk grondgebonden	vrije sector koop	
Hengelose Es Noord	235	220	herstructurering, stedelijk gemengd	vrije sector koop/ huur en sociale huur	
Kerkstraat 92	0	13	stedelijk appartementen	sociale huur	particuliere investeerder
Tuindorpstraat 112-118	0	16	stedelijk appartementen	sociale huur	particuliere investeerder
In harde bestemmingsplannen	2.247	1.884	78%		

Planologisch zachte plannen die worden toegevoegd					
In bestemmingplannen	Nu	aantal nieuw (na marktconsultatie)	gepland woonmilieu	prijsklasse	bijzonderheden
Beukweg/ vm Beukschool*	0	10	stedelijk appartementen	vrije sector koop	* Omgevingsvergunning in 2016 verleend
Waarbekenschool*	0	20	stedelijk appartementen	sociale huur	* Omgevingsvergunning in 2016 verleend. Particuliere investeerder
Dennenbosweg - vm Scheurink	0	10	stedelijk grondgebonden	vrije sector koop	
Dennenbosweg 159	0	23	stedelijk ggb	sociale huur	particuliere investeerder
Isaac Da Costastraat/ vm Oranje Mavo	0	16	groen stedelijk, ggb	vrije sector koop	
Badhuis/Arienschool	0	40	centrum stedelijk appartementen	vrije sector koop/ huur en sociale huur	particuliere investeerder
Wolter ten Catestraat/ vm Raad van de Arbeid	0	36	stedelijk appartementen	sociale huur	particuliere investeerder
Lambertuspassage	0	40	centrum stedelijk appartementen	vrije sector koop/huur	
Seahorse	0	110	groen stedelijk, ggb	vrije sector koop/ huur	
Marskant	0	110	centrum stedelijk gemengd	vrije sector koop/ huur/ sociale huur	
Drienerstate/ vm Tebodin	0	30	groen stedelijk appartementen	vrije sector koop	
	0	445	18%		

Overig					
Kruimelgevallen	0	15	groen stedelijk gemengd	vrije sector koop	Minder dan 5 woningen per initiatief
Contingent Beckum	0	10	groen stedelijk gemengd	goedkope koop/ sociale huur	Locatie is nog niet concreet. Contingent bedoeld voor doelgroep starters
Contingent Binnenstad	0	40	centrum stedelijk	mix	o.a. Verborgen plancapaciteit wonen boven winkels
	0	65	3%		

Totalen:		
harde plannen	1.884	78%
zachte plannen	445	18%
overig	65	3%
Totaal woningbouwprogramma	2.394	99%

Programma sociale huur

locatie	aantal	partij	woningtype	doelgroep	aanduiding
Broek Zuid - kop van de Strip	10	Welbions	grondgebonden	gezinnen	
Lange Wemen	30	Welbions	appartementen	1/2 persoonshuishoudens	
Hengelose Es Noord	70	Welbions	grondgebonden	gezinnen	
Medaillon	10	Welbions	grondgebonden	gezinnen	
Sloetsweg/Belinckhof	20	Welbions	appartementen	1/2 persoonshuishoudens	
Elisabethstraat	25	Welbions	appartementen	1/2 persoonshuishoudens	
Klein Driene - Händelstraat	10	Welbions	nog uit te werken		
Veldwijk Noord	42	Welbions	appartementen	1/2 persoonshuishoudens	WMO geschikt
Veldwijk Noord	14	Welbions	grondgebonden		
Kerkstraat 92	13	particuliere investeerder	woonstudio's	1/2 persoonshuishoudens	
Tuindorpstraat 112-118	16	particuliere investeerder	woonstudio's	1/2 persoonshuishoudens	
Waarbekenschool*	20	particuliere investeerder	woonstudio's	1/2 persoonshuishoudens	
Dennenbosweg 159	23	particuliere investeerder	appartementen	1/2 persoonshuishoudens	wonen met zorg
Badhuis/Arienschool	12	particuliere investeerder	appartementen	1/2 persoonshuishoudens	
Wolter ten Catestraat/ vm Raad van de Arbeid	36	particuliere investeerder	woonstudio's	1/2 persoonshuishoudens	
Telgenflat	45	particuliere investeerder	woonstudio's	1/2 persoonshuishoudens	
Geerdinksweg / Deldenerstraat	5	particuliere investeerder	woonstudio's	1/2 persoonshuishoudens	wonen met zorg
Steenbakkersweg	40	particuliere investeerder	appartementen	1/2 persoonshuishoudens	
totaal	441				

Toelichting op begrip sociale huurwoningen:

Sociale huurwoningen zijn huurwoningen met een maximale huurprijs tot de huurtoeslaggrens van € 710,68 (prijspeil 2016). Voor sociale huurwoningen gelden regels ten aanzien van maximale huurprijs (gebaseerd op punten uit het woningwaarderingstelsel) en jaarlijkse huurprijsstijging gebaseerd op jaarlijkse percentages die door het ministerie worden vastgesteld per 1 juli van het jaar.

Woningcorporaties, zoals Welbions, zijn toegelaten instellingen die met geoorloofde staatssteun sociale huurwoningen verhuren, beheren en ontwikkelen. Vanwege de staatsteun mogen zij sociale huurwoningen alleen verhuren aan lage inkomensgroepen met een maximaal inkomen van € 39.874 (2016). Een corporatie mag tot tien procent van het aantal woningen nog toewijzen aan een huurder met een inkomen boven deze gestelde inkomensgrens. Deze toewijzingsregel van 90% is tot 1 januari 2021 gewijzigd in de 80-10-10-regel:

- >80% van de woningen toewijzen aan huurder(s) met een inkomen tot € 35.739 (de primaire doelgroep);
- >10% van de woningen toewijzen aan huurder(s) met een inkomen van € 35.739 tot € 39.874 (de middeninkomens);
- >10% van de woningen vrij toewijzen, met voorrang voor urgenten

Voor sociale verhuurders niet zijnde woningcorporaties (hierboven particuliere investeerders genoemd) gelden deze inkomenseisen bij toewijzing niet, zij kunnen dus ook voor de doelgroep middeninkomens en urgenten woningen verhuren. Daarom zien we dit ook als een kansrijk woonproduct voor Hengelo. Mits dit plaatsvindt in een goede spreiding over de stad en de leefbaarheid in buurten niet onder druk komt. Ook huurders van particuliere huurwoningen kunnen bij een huur onder de 710 Euro huurtoeslag ontvangen mits het inkomen en huishoudenssituatie hiervoor passend is.

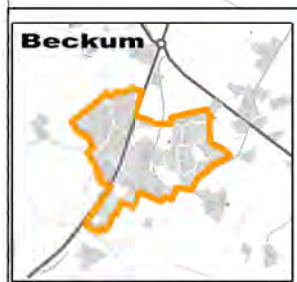
Alle verhuurders die sociale huurwoningen verhuren vanaf 10 woningen, dus zowel woningcorporaties als particuliere verhuurders, zijn verplicht verhuurdersheffing te betalen.

Vrije sector huurwoningen zijn huurwoningen met een huurprijs boven de € 710,68. Hiervoor kan geen huurtoeslag worden aangevraagd. Zowel corporaties als particuliere/institutionele beleggers kunnen vrije sector huurwoningen verhuren. Voor corporaties geldt wel dat ze in 2017 vrije sector woningen (niet daeb) verplicht moeten onderbrengen in een aparte entiteit. Welbions zal hiervoor binnenkort een administratief scheidingsvoorstel indienen bij de gemeente en Ookbions.

Woningbouwprogramma Hengelo 2015 - 2016

inbreiding Medaillon	50	50
transformatie Dennenbosweg 159	0	23
transformatie Beukweg voormalige Beukschool	0	15
transformatie Dennenbosweg voormalig Scheurink	0	10
transformatie Bornsestraat/ Huys en Hoogh Hengelo	100	50
transformatie Marskant	0	110
transformatie Sheahorse	0	110
transformatie Geerdinksweg/ Deldenerstraat	17	17
inbreiding Gezondheidspark Deldenerstraat	50	24
transformatie Deldenerstraat/ Floresstraat	9	5
transformatie Tuindorpstraat 112 - 118	0	16
inbreiding Gezondheidspark Aletta Jacobslaan/ Geerdinksweg	40	0
inbreiding Gezondheidspark woonvlek vijver	70	48
transformatie Telgenflat	45	45
transformatie Kerkstraat 92	0	13
herstructurering Elisabethstraat	90	58
transformatie Steenbakkersweg	40	40
transformatie Hart van Zuid Lansinkveld	45	45
transformatie Hart van Zuid Emga Zuid	40	20
transformatie Hart van Zuid Emga Zuid- zuid	80	40
transformatie Hart van Zuid Langelerve	72	60
herstructurering Veldwijk Zuid fase 3	64	22

contingent Binnenstad	0	40
contingent Beckum	0	10

uitleglocatie Hemmelhorst	5	5
uitleglocatie Dalmeden	403	403
uitleglocatie Broek Noord noordrand	90	90
uitleglocatie Broek Oost vrije kavels	11	11
uitleglocatie Broek Oost tweede fase	100	100
uitleglocatie Broek Noord Oost	30	30
uitleglocatie Broek Noord Slingerveld	20	20
uitleglocatie Broek Noord Silverveld	20	20
uitleglocatie Broek Zuid kop van de Strip	30	10
herstructurering Hengelose Es Noord	235	220
transformatie Sloetsweg/ Bellinckhof	30	30
inbreiding Landmanserve fase 1	64	64
inbreiding Landmanserve fase 2 en 3	65	65
herstructurering Klein Driene Händelstraat	10	10
transformatie Oldenzaalsestraat Groothuis	31	28
transformatie Badhuis/ Ariënschool	0	40
transformatie Wielewaalstraat	24	24
transformatie Lange Wemen	70	30
transformatie Lambertuspassage	0	40
transformatie Isaac Da Costastraat voormalig Oranje Mavo	0	16
transformatie Drienerstate voormalig Tebodin	0	30
transformatie Wolter ten Catestraat voormalig Raad van de Arbeid	0	36
transformatie Waarbekenschool	0	20
herstructurering Veldwijk Noord	178	158
herstructurering Berflo Es Zuid fase 3	14	8

legenda

oud	nieuw (indicatief)
001	001
01	
	sociale huur
	weg bestemmen
	nieuwe initiatieven

Staat van wijzigingen

Deel 1 woonvisie

p.3 betaalbaarheid wonen, nu en in de toekomst

‘als inwoners kiezen.....of te versoberen’ *vervangen door:* door voor dit segment bij levensduurverlenging te kiezen voor de minimaal noodzakelijke maatregelen.

p.4 midden kolom

‘Scheefwonen komt op grote schaal....woningzoekenden te laag’ *vervangen door:* Het goedkope deel van de huurvoorraad is de afgelopen jaren sterk gekrompen en de komende jaren willen we dat dit deel van de woningvoorraad in stand blijft.

p.5 rechter kolom

‘programmeringsdocument’ *vervangen door:* woningbouwprogramma

p.10 middelste kolom , onderste kopje

alinea vervangen door:

Bij het maken van prestatieafspraken met Welbions zetten we in op het minimaal gelijk houden van de omvang van de sociale woningvoorraad voor de komende tien jaar. Het gaat om een totale voorraad van 11.907 sociale huurwoningen, maar specifiek ook om het op peil houden van de voorraad van 3.200 woningen in het goedkoopste huursegment (huurprijs tot de eerste aftoppingsgrens). Dit betekent dat Welbions de noodzakelijke verkopen en nieuwbouw meer in balans moet brengen de komende jaren. Hierbij nemen we in het kader van de woonvisie de situatie van het woningbezit op 31-12-2015 als vertrekpunt, zie bijgevoegde tabel.

Huurklasse	prijs	aantal
Goedkoop	€ 409	3.200
Betaalbaar	€ 409 - 628	7.610
Bereikbaar	€ 628 - 710	1.036
Onzelfstandig		61
Vrije sector	> € 710	425
Totaal		12.332

Bron: jaarverslag Welbions 2015

P.10 rechter kolom: het accepteren van een lagere kwaliteit

Alinea vervangen door:

Betaalbare woonlasten

Het aandeel huurwoningen met een lage huur is in de periode sinds 2005 met circa 40% afgenomen. Door de jaarlijkse huurverhogingen als gevolg van rijksbeleid en stijgende kosten voor het

levensonderhoud staat de betaalbaarheid van het wonen bij zowel lage als midden inkomens meer onder druk.

Investerings in nieuwbouw, renovatie en levensduurverlenging moeten bijdragen aan een toekomstbestendige woningvoorraad van Welbions. Deze investeringen moeten terugverdiend worden door de huuropbrengsten. Zittende huurders kunnen hierdoor in de praktijk te maken krijgen met een huurverhoging, die slechts gedeeltelijk gecompenseerd kan worden met huurtoeslag en lagere energielasten.

De huurtoeslag is een zeer doelmatige regeling. De huurtoeslag komt over het algemeen terecht bij huishoudens die dat het hardst nodig hebben en biedt hen de mogelijkheid om een betaalbare woning te huren die bij hun inkomenssituatie past. De huurtoeslag is daarmee het belangrijkste instrument om te sturen op de betaalbaarheid van het wonen.

Specifiek hebben we aandacht voor de voorraad goedkope huurwoningen. Immers, de huurtoeslag compenseert een deel van de huurprijs, maar niet alles. Het op peil houden van deze voorraad kan bereikt worden door deze woningen voorlopig niet te slopen of te verkopen en te kiezen voor renovatie en/of levensduurverlenging waarbij gekozen wordt voor de minimaal noodzakelijke investering. Een gemiddeld energielabel B niveau vinden wij voor deze woningen passend in combinatie met maatwerk om de betaalbaarheid te borgen.

P.13 Wat gaan we doen?

‘In 2016 gaan we prestatieafspraken maken met Welbions.’ *tekst toevoegen:* en Ookbions.

P.13 (derde bullet)

‘Tweejaarlijks woonbehoefte onderzoekwoningzoekenden betrekken.’ *Vervangen door:* Tweejaarlijks woonbehoefte onderzoek waarbij we de woonwensen van huurders en (ingeschreven) woningzoekenden betrekken. Welbions, Ookbions en gemeente trekken hierin samen op.

p.13 blauwe kader, We kiezen voor:

Tweede aandachtstreepje: *schrappen en vervangen door:*

‘Betaalbare woonlasten voor de laagste inkomensgroepen door de goedkope huurwoningen in levensduur te verlengen met een minimale noodzakelijke investering met een gemiddeld energie label B.’

p.19 Ruimte voor initiatief: wonen voor en door bewoners

‘een vitale wijk is een wijk....een eigen identiteit’ *vervangen door:* Een vitale wijk is een wijk met actieve bewoners die zelf initiatieven ontplooien, die zelf bijdragen aan de woon- en leefomgeving. Daarbij kan het gaan om een bestaande wijk, een nieuwbouwwijk of onze dorpen Beckum en Oele. In Beckum en Oele hebben we specifieke aandacht voor initiatieven van bewoners aangezien deze initiatieven van groot belang zijn voor de leefbaarheid van deze kernen.

p.21 Beckum en Oele

alinea vervangen door:

Meer nog dan in de wijken van Hengelo is er aandacht voor de leefbaarheid van de dorpen Beckum en Oele. Bewoners spreken hun zorg uit over het draagvlak voor voorzieningen zoals het verenigingsleven en de school. In lijn met het landelijke beeld zien we dat ook de bevolking in de dorpen vergrijsd. Voor de leefbaarheid is het van belang dat het aanbod aan voorzieningen is afgestemd op de veranderende behoefte van haar inwoners. We zien dat starters moeilijk een geschikte woning kunnen vinden. Het woningaanbod is relatief eenzijdig en over het algemeen te duur voor starters. Kleinschalig bijbouwen voor deze doelgroep voorziet in een behoefte en past daarmee binnen de ambitie om ruimte te bieden aan differentiatie. Daar hoort de transformatie van leegstaand vastgoed ook bij. Naar de toekomst toe zien we een behoefte aan aangepaste woningen voor ouderen die daardoor zelfstandig in hun woning kunnen blijven wonen. Het toevoegen van woningen voor starters voorziet in een behoefte, maar zal het leefbaarheidsvraagstuk niet volledig oplossen.

p.23 we kiezen voor:

tekst toevoegen: Kleinschalig woningbouwinitiatief voor doelgroep starters in Beckum.

p.29 definities:

definitie sociale huurwoningen vervangen door: huurwoningen met een maximale huurprijs tot de huurtoeslaggrens van € 710,68 (prijspeil 2016). Voor sociale huurwoningen gelden regels ten aanzien van maximale huurprijs (gebaseerd op punten uit het woningwaarderingstelsel) en jaarlijkse huurprijsstijging gebaseerd op jaarlijkse percentages die door het ministerie worden vastgesteld per 1 juli van het jaar.

definitie sociale huurwoningvoorraad vervangen door: alle huurwoningen met een huurprijs tot aan de huurtoeslaggrens.

Deel 2: Kwalitatief afwegingskader

p.1 Kwalitatief programmeren: het Kwalitatief afwegingskader voor nieuwe initiatieven

kop gewijzigd: het Kwalitatief afwegingskader voor nieuwe woningbouw initiatieven

toegevoegd kop: Inleiding

p.1 eerste alinea

alinea vervangen door:

In de woonvisie geven we aan dat we uitnodigend willen zijn naar initiatiefnemers met vernieuwende woonconcepten op beeldbepalende plekken in onze stad. Specifiek zien we hierin een opgave voor de transformatie van (leegstaand) vastgoed: denk aan kantoren, winkels en schoolgebouwen. Voor goede initiatieven die bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de stad willen we ruimte opnemen in het woningbouwprogramma.

Ten tijde van het vaststellen van de woonvisie is de ruimte om nieuwe initiatieven aan het woningbouwprogramma toe te voegen zeer beperkt. Dit betekent dat we de komende jaren ruimte moeten gaan vrijmaken. Door de komende jaren te snijden in het harde aanbod aan plannen dat niet tot ontwikkeling komt, of dat niet meer aansluit bij de markt gaan we deze ruimte creëren. We doen dit onder meer door (juridische) voorzienbaarheid te creëren en planologische mogelijkheden (bestemmingen) in te trekken. Dit vergt echter een zorgvuldig traject waarbij we rekening moeten houden met diverse publieke en private belangen.

Hoe zorgen we ervoor dat er goede initiatieven worden uitgelokt en hoe helpen we die verder, dat is de vraag die ten grondslag ligt aan het kwalitatief afwegingskader. Het kwalitatief afwegingskader vormt het toetsingskader waarop we nieuwe woningbouw initiatieven beoordelen en is daarmee een belangrijk instrument.

P.1 Goede frontoffice voor nieuwe initiatieven

Tweede alinea tekst schrappen: maar bedraagt op dit moment circa 650 woningen.

p.2 kwantitatieve uitgangspunten

bullet toegevoegd:

- De mogelijkheid bestaat om voor specifieke gebieden een woningbouw contingent te reserveren. Hiermee wordt op voorhand, zonder concreet plan, ruimte geboden aan een gewenste ontwikkeling. Contingenten worden opgenomen in het woningbouwprogramma. Het aantal in een contingent te reserveren woningen dient te passen binnen het uitgangspunt dat maximaal 100% van de eigen behoefte geprogrammeerd wordt. Initiatieven in deze gebieden doorlopen het Kwalitatief afwegingskader.

p.2 Fijne zeef

tekst verwijderd: Bij nieuwe inzichten op de woningmarkt kan het college ertoe besluiten om de punten en weging van criteria binnen het afwegingskader aan te passen.

p.3 Tabel, criterium 1, toelichting

toegevoegd:

Gebieden waarvoor een contingent is gereserveerd (niet zijnde een prioritair gebied) worden in de weging gelijk gesteld aan de ringen en radialen.

p.6 actualiteit en monitoring

tekst gewijzigd:

Het is belangrijk te beseffen dat het woningbouwprogramma een dynamische weergave is van te ontwikkelen locaties op basis van de verwachte behoefte. Dit is in belangrijke mate onderkend in de regionale bestuursovereenkomst, waarin is opgenomen dat de overeenkomst tweejaarlijks wordt bijgesteld. Deze cyclus is ook van belang voor het kwalitatief afwegingskader. In ieder geval wordt dit afwegingskader in samenhang met het woningbouwprogramma tweejaarlijks geactualiseerd en -

indien nodig- bijgesteld. Het actualiseren geschiedt op basis van de nieuwe Primos-prognose en nieuwe inzichten vanuit het RWP. Als tussentijds de behoefte van specifieke doelgroepen significant verandert, dan kan dit aanleiding zijn om het afwegingskader op dat onderdeel bij te stellen.

Nota zienswijzen - ontwerp woonvisie Hengelo 2016-2016

Behorende bij collegebesluit d.d. 18 oktober 2016 met registratienummer 2049064

Het college van B en W heeft op 28 juni 2016 ingestemd met de concept **Woonvisie 2016-2026**. De woonvisie bestaat uit drie delen: deel 1 is het woonbeleid 'Goed wonen in het hart van Twente', deel 2 is het afwegingskader voor nieuwe woningbouwinitiatieven en deel 3 is het woningbouwprogramma.

Na voorafgaande publicatie in Gemeentenieuws Hengelo heeft de concept woonvisie 2016-2016 van 6 juli tot en met 17 augustus 2016 ter inzage gelegen. Binnen de termijn van terinzagelegging zijn schriftelijke zienswijzen ingediend door:

1. Ter Steege Vastgoed Rijssen bv, Postbus 218, 7460 AE RIJSSEN
2. Welbions, Postbus 430, 7550 AK HENGELLO
3. AM bv, Postbus 4052, 3502 HB UTRECHT
4. Werkgroep kleinschalige woningbouw Beckum, Beckumerschoolweg 34a, 7554 PZ BECKUM

De zienswijzen en de beantwoording zijn hieronder ingedeeld naar de verschillende delen van de woonvisie waarop zij betrekking hebben.

Deel 1 het woonbeleid

Nr.	Samenvatting zienswijze	Beantwoording gemeente
1.	<i>Ter Steege Vastgoed Rijssen bv</i>	
1.1	Appellant verzoekt de gemeente op grond van de anterieure overeenkomst met de gemeente uit 2015, de voorgenomen ontwikkeling van het watertorenterrein met mogelijkheid van wonen, op te nemen in de woonvisie. (volgens mij hoort deze ook bij deel 3) Toch is het wel apart dat seahorse als plan is toegevoegd (want verwachtingen gewekt etc) en er voor Ter Steege geen capaciteit is ingeboekt (want overeenkomsten zijn reeds gesloten)	Concrete ontwikkellocaties zijn niet in de woonvisie benoemd, maar opgenomen in het woningbouwprogramma (deel 3). Er ligt een afspraak over de ontwikkeling van het terrein waarbij wonen één van de mogelijke functies is. Er ligt echter nog geen concreet plan voor het watertorenterrein en aantallen woningen zijn nog niet bepaald. Op het moment dat een woningbouwplan wordt uitgewerkt voor deze locatie zal de gemeente dit plan beoordelen op grond van het kwalitatief afwegingskader (deel 2). Indien het plan goed scoort wordt het opgenomen in het woningbouwprogramma mits er voldoende kwanitatieve ruimte bestaat binnen het programma. Het programma beslaat maximaal 100% van de Primosprognose waarover op regionaal

		niveau afspraken zijn gemaakt met de provincie. Om in het programma ruimte te creëren voor nieuwe goede plannen werkt de gemeente met een dynamische programmeringslijst (deel 3 van de woonvisie) waarin veranderingen in de vraag en aanbodzijde jaarlijks worden verwerkt.
2.	<i>Welbions</i>	
2.1	Appellant is van mening dat gezien de sterke woningmarktrelatie tussen Hengelo en Borne en het feit dat daarbinnen één woningcorporatie actief is, dit gegeven meer aandacht mag krijgen in de woonvisie. Appellant benadrukt dat ten behoeve van het thema “betaalbaarheid en beschikbaarheid” de sociale woningvoorraad vanuit één woningmarkt moet worden benaderd waarover vervolgens gezamenlijk afspraken met de gemeente Hengelo en Borne gemaakt moeten worden.	Het feit dat de gemeente een eigen woonvisie heeft vastgesteld doet niets af aan het feit dat Hengelo en Borne onderdeel uitmaken van een gezamenlijke woningmarkt. In het formuleren van het beleid is om die reden ook intensief opgetrokken met de gemeente Borne. In de woonvisie wordt ook benadrukt dat het samenvoegen van de woonruimteverdeling op termijn gunstige invloed heeft op zoektijden voor een passende woning. Als we slaagkansen, zoektijden en inschrijftijden monitoren betrekken we hierbij de totale sociale woningvoorraad van Hengelo en Borne. De gemeente is van mening dat de prestatieafspraken met Welbions vanuit het perspectief op de totale sociale huurvoorraad in Hengelo en Borne moeten worden opgesteld. Wat de gemeente Hengelo betreft kan dit prima in gezamenlijkheid met de gemeente Borne.
2.2	Appellant plaatst een nuance bij de begeleidende raadsbrief (zaaknummer 2031921) bij de woonvisie waarin is opgenomen dat Welbions pas na definitieve vaststelling van de woonvisie een definitief bod uitbrengt op de woonvisie. Appellant merkt op dat zij vooruitlopend op vaststelling al wel de richting van het bod aangeeft en bereid is hierover afspraken te maken met beide gemeenten.	De gemeente vindt eveneens zeer gewenst dat het traject van vaststelling van de woonvisie parallel loopt met het opstellen en vaststellen van de prestatieafspraken. Zowel de gemeente als Welbions hechten er immers zeer aan dat voor het einde van dit jaar de nieuwe prestatieafspraken zijn vastgesteld. Om tot goede afspraken te komen tussen alle partijen, waaronder ook huurdersvereniging Ookbions, is de periode september tot december zeker nodig.
2.3	Appellant geeft aan bij voorkeur voor één jaar, in plaats van de komende twee jaar, prestatieafspraken te maken om zodoende aan te sluiten bij de cyclus zoals benoemd in de Woningwet.	De gemeente vindt het belangrijk dat er in de prestatieafspraken naast concrete afspraken voor een jaar, ook een doorkijk wordt gegeven naar de komende jaren om te anticiperen op ontwikkelingen. De gemeente kan zich vinden in jaarlijkse prestatieafspraken in combinatie met een doorkijk. In de definitieve woonvisie zal dit onderdeel worden aangepast.
Deel 2 het kwalitatief afwegingskader		
	De ingediende zienswijzen hebben geen betrekking op dit deel van de	

	woonvisie.	
Deel 3 het woningbouwprogramma		
Nr.	Samenvatting zienswijze	Beantwoording gemeente
1.	<i>Ter Steege Vastgoed Rijssen bv</i>	
1.1	Appellant mist in de woonvisie en het woningbouwprogramma de door haar geplande ontwikkelingen rondom Brouwerijterrein (fase 2) en de watertoren en het direct omliggende terrein. Hiervoor verwijst appellant naar privaatrechterlijke afspraken met de gemeente over de voorgenomen ontwikkelingen. Appellant verzoekt de gemeente de beide woningbouwlocaties op te nemen in de definitieve woonvisie respectievelijk woningbouwprogrammering en bijbehorende kaart. Voor Brouwerijterrein fase 2 gaat het volgens appellant om 215 woningen.	Op dit moment is er geen sprake van een concrete planontwikkeling voor het Brouwerijterrein fase2 en ligt de prioriteit conform het private afsprakenkader bij de afronding van de woningbouwontwikkeling van Park Veldwijk. Zie verder beantwoording bij Deel 1, 1.1
1.2	Appellant geeft aan dat in lijn met eerdere afspraken bezwaar wordt aangetekend indien de woningen die in Veldwijk Noord in mindering zijn gebracht op het woningprogramma betrekking hebben op de grondgebonden woningen.	De woningen die in mindering zijn gebracht op het woningbouwprogramma in Veldwijk Noord (park Veldwijk) hebben betrekking op de vrije sector appartementen.
2.	<i>Welbions</i>	
2.1	Appellant geeft aan dat het woningaantal van 45 dat is opgenomen in het woningbouwprogramma voor transformatie van de Telgenflat geen perspectief biedt voor een marktpartij en dat dit opgehoogd zou moeten worden aanr circa 80. Appellant verwijst hiervoor ook naar de marktconsultatie waarin dit door appellant is toegelicht.	In de marktconsultatie van eind maart is door u aangegeven dat het programma voor de Telgenflat een bandbreedte kent tussen de 35 en 70 wooneenheden, een en ander afhankelijk van de partij die de exploitatie gaat doen. Op basis van een goede verdeling van programma naar plekken heeft de gemeente in het concept woningbouwprogramma 45 woningen toegekend aan deze locatie. Hoewel er inmiddels bij u meer bekendheid is over de nieuwe investeerder en exploitant is er bij de gemeente nog geen concreet plan ingediend. Het beschikbare programma is op basis van regionale woonafspraken begrensd tot 100% van de behoefte. De gemeente wil programma om die

		reden zorgvuldig toedelen naar de locaties in de stad. Op het moment dat er een concreet plan wordt ingediend zullen wij op basis van het ruimtelijk afwegingskader (deel 2 van de woonvisie) en op basis van het woningbouwprogramma beoordelen of er ruimte is om het aantal van 45 woningen te verhogen. Hoewel de binnenstad hierin een grote prioriteit kent, zij wij van mening dat dit met maximaal 70 wooneenheden begrensd moet worden om in de toekomst ook op andere plekken van de (binnen)stad te kunnen ontwikkelen.
2.2	Appellant geeft aan dat in het woningbouwprogramma 2016-2026 sprake is van herprogrammeren en deprogrammeren en dat dit meerdere grondposities van Welbions raakt. Appellant wil over de negatieve financiële consequenties als gevolg van het herprogrammeren en deprogrammeren in gesprek met de gemeente.	Uiteraard is de gemeente bereid tot overleg over de financiële consequenties van het herprogrammeren en deprogrammeren. De gemeente begrijpt dat de negatieve gevolgen op grond- en vastgoedexploitaties ook negatief kunnen doorwerken in de volkshuisvestelijke voornemens. Naar huidige inzichten zal het aantal huishoudens zich de komende jaren stabiliseren. De groei vakt af. Tegen deze achtergrond zullen -om in de toekomst een aantrekkelijke woonstad te blijven- minder aantrekkelijke locaties uit het programma moeten worden genomen. Dat heeft financiële consequenties voor de betreffende eigenaren, waaronder Welbions en ook de gemeente.
3	AM bv	
3.1	Appellant geeft aan dat voor de ontwikkeling van het Seahorse terrein uitgegaan wordt van een ruimtelijke structuur die voldoende flexibel is om programmatisch in te kunnen spelen op de vraag van de markt. Dit is tijdens eerdere besprekingen met de gemeente besproken. Appellant wil daarom flexibiliteit hebben in de te realiseren woningaantallen en denkt dat de 110 woningen die nu zijn opgenomen een eigen leven kunnen leiden in het vervolgproces waardoor de ontwikkeling wordt bemoeilijkt. Appellant is van mening dat een aantal van 140 woningen meer recht doet aan de gewenste programmatische flexibiliteit in de planontwikkeling.	Op basis van een goede verdeling van programma naar plekken heeft de gemeente in het concept woningbouwprogramma 110 woningen toegekend aan de Seahorse locatie. Wij vinden de omvang van dit programma aansluiten bij de opgave voor deze plek. Hoewel wij begrijpen dat u maximale flexibiliteit nodig heeft om tot een marktconforme ontwikkeling te komen is de flexibiliteit in aantallen op dit moment begrensd. Het beschikbare programma is op basis van regionale woonafspraken begrensd tot 100% van de behoefte. De gemeente wil programma om die reden zorgvuldig toedelen naar de locaties in de stad. Op het moment dat er een concreet plan wordt ingediend zullen wij op basis van het ruimtelijk afwegingskader (deel 2 van de woonvisie) en op basis van het woningbouwprogramma beoordelen of er ruimte is om het aantal van 110 woningen te verhogen.

4	<i>Werkgroep kleinschalige woningbouw Beckum</i>	
.1	Appellant wil voor een goede leefbaarheid van de dorpskern Beckum en doorstroming op de woningmarkt waarbij vooral starters meer kansen krijgen op een betaalbare woning in Beckum, graag 50-75 woningen opgenomen hebben in het woningbouwprogramma voor de periode 2016-2026 onder de categorie zachte plannen. Transformatie, herbestemming of inbreiding waarvoor voldoende ruimte is in het dorp heeft hierbij de voorkeur van appellant.	De gemeente begrijpt uw zorgen over de toekomst en leefbaarheid van Beckum in relatie tot het draagvlak voor voorzieningen zoals de school en het verenigingsleven. Specifiek hebben wij gekeken naar het draagvlak voor de basisschool in Beckum. De school in haar huidige omvang is zeker niet de kleinste school in Hengelo. Daarbij zien wij op basis van de meest recente onderwijsprognose naar de toekomst een stijgende lijn in het aantal leerlingen in Beckum. Er is geen aanleiding te vrezen voor het voortbestaan van de school, zelfs al zou het aantal leerlingen dalen, en dat is belangrijk. Een school heeft immers een belangrijke verbindende functie in de gemeenschap. Dat belang wordt ook door het schoolbestuur en de stichting waartoe de school behoort onderschreven. Wij delen uw mening dat doorstroming op de woningmarkt een bijdrage kan leveren aan het op peil houden van het draagvlak voor de school en het verenigingsleven. De woningvoorraad in Beckum kent een eenzijdige opbouw en met name voor starters is het aanbod zeer beperkt. Het op kleine schaal bijbouwen voor deze doelgroep zien wij in dat kader als een waardevolle investering voor de toekomst. De bevolking van Beckum wordt gemiddeld genomen ouder: de vergrijzing dient zich aan. Dit is een gegeven dat zich in de hele regio voordoet en waarvan de effecten ook in Beckum merkbaar zullen zijn. Het aanbod aan voorzieningen zal aan de veranderende behoefte van de inwoners moeten meebewegen. U onderzoekt op dit moment de mogelijkheden voor kleinschalige woningbouw in relatie tot transformatie opgaven. Dat vinden wij in relatie tot uw opgave een goede benadering. Het beschikbare woningbouwprogramma voor Hengelo is op basis van regionale woonafspraken begrensd tot 100% van de behoefte. Binnen het woningbouwprogramma nemen wij voor nu een reservering op voor 10 starterswoningen. Dit aantal is niet gekoppeld aan een concrete locatie. Zoals met u besproken is dit een eerste stap. Op het moment dat u een concreet plan indient zullen we dit toetsen op basis van het ruimtelijk afwegingskader.

Behandelaanvoorstel – tevens voor zaak 2062607 ‘Begrotingswijziging Gildebor’

Onderwerp	Wijzigen Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (GR SWB)		
Zaaknummer	2057064	Portefeuillehouder	Mariska ten Heuw
Historie	Op 26 juni 2015 nam het dagelijks bestuur van de SWB het voorgenomen besluit om in te stemmen met het rapport Samen komen we Verder. In januari 2016 hebben ook de colleges van de gemeenten Hof van Twente en Hengelo besloten om opdracht te geven aan het implementeren van Gildebor. Concreet betekent dit dat de gemeenten Hof van Twente en Hengelo hun uitvoeringsorganisatie op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte onderbrengen bij de GR SWB onder de naam Gildebor. De Raad is in het verleden – op 14 april 2015 en 7 juli 2015 – schriftelijk door het college geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot samen verder / Gildebor. Ook zijn er bijeenkomsten geweest voor raadsleden bij de SWB (23 april 2015 en 29 juni 2016). Daarnaast is er op 7 juni 2016 een collegebrief uitgegaan over de motie inbesteding met een verwijzing naar Gildebor. Het onderbrengen van de uitvoeringsorganisatie op het gebied van beheer en onderhoud openbare ruimte bij de GR van de SWB, onder de naam Gildebor, vormen de aanleiding van dit voorstel. In de bestuursvergadering SWB van 16 september jongstleden, is op voorstel van het AB besloten om de gewijzigde GR voor te leggen aan de colleges van de 3 deelnemende gemeenten. Voor dat de colleges over gaan tot definitieve besluitvorming, worden de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.		
Belangrijkste beslis/-bespreekpunten	Gelet op de historie liggen er nu twee besluiten voor bij uw gemeenteraad. Middels Zaak 2062607 ‘Begrotingswijziging Gildebor’ wordt de gemeenteraad gevraagd de begrotingswijziging Gildebor vaststellen. Met zaak 2057064 ‘Wijziging GR SWB’ wordt de raad gevraagd: 1. Kennis te nemen van de gewijzigde GR SWB; 2. Conform artikel 33 lid 1 van de gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente het college te berichten geen bedenkingen te hebben tegen de voorgestelde wijzigingen en hiervoor toestemming te geven. De raad kan bedenkingen uiten middels amendering van het voorliggende voorstel.		

Raad	22 november 2016	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	Behandeling van dit onderwerp vindt tezamen plaats met: - 2062607 Begrotingswijziging Gildebor (Samen Verder) De raad wordt gevraagd om een besluit te nemen over de voorstellen van het college en hierover het debat te voeren.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2057064	Wermelink, Sandrine	SOC-JZB	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Wijzigen Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (GR SWB)			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. Kennis te nemen van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente
2. Conform artikel 33 lid 1 van de gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente het college te berichten geen bedenkingen te hebben tegen de voorgestelde wijzigingen en hiervoor toestemming te geven.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Aan de gemeenteraad wordt gevraagd toestemming te geven om de gemeenschappelijke regeling SWB aan te passen.
Deze aanpassing is noodzakelijk om de taken op het gebied van beheer en onderhoud openbare ruimte te kunnen onderbrengen bij SWB.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2057064	Wermelink, Sandrine	SOC-JZB	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Wijzigen Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (GR SWB)			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

De gemeente Hengelo neemt, met de gemeenten Borne en Hof van Twente, deel aan de gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente.

In de huidige GR is onder andere vastgelegd hoe het algemeen bestuur (AB) en het dagelijks bestuur (DB) zijn samengesteld en welke bevoegdheden zij hebben. Tevens is hierin opgenomen hoe AB en DB zich verantwoorden richting de deelnemende gemeenten. De huidige GR is gericht op de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening en re-integratie op grond van de Participatiewet.

Het onderbrengen van de uitvoeringsorganisatie op het gebied van beheer en onderhoud openbare ruimte bij de GR van de SWB, onder de naam Gildebor, vormen de aanleiding van dit voorstel.

In de bestuursvergadering SWB van 16 september jongstleden, is op voorstel van het AB besloten om de gewijzigde GR voor te leggen aan de colleges van de 3 deelnemende gemeenten. Voor dat de colleges over gaan tot definitieve besluitvorming, worden de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Zoals reeds aangegeven vormen de nieuwe taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte de aanleiding tot wijziging van de GR SWB.

Hierna volgt een opsomming van de voorgestelde gewijzigde artikelen.

- Artikel 2: doelomschrijving
 - o Het doel van de GR is uitgebreid om de uitbreiding van taken mogelijk te maken.
- Artikel 7: adviseurs en waarnemers
 - o Het waarnemerschap is verwijderd. In de praktijk werd hier niet mee gewerkt en daarom is dit artikel aangepast.
- Artikel 16 t/m 20: informatie en verantwoordingsplicht
 - o Deze artikelen zijn meer in overeenstemming gebracht met de gewijzigde Wgr. De informatie en verantwoordingsrelaties zijn duidelijker uiteengezet, waardoor de gemeenteraad beter in positie komt. Daarbij is aangesloten bij de GR Regio Twente, om uniformiteit in gemeenschappelijke regelingen na te streven.
- Artikel 21 t/m 24: personeel
 - o De tekst sloot niet meer aan bij de praktijk hoe gewerkt wordt in de GR. De tekst is aangepast op de praktijk, onder andere is breder omschreven wie er werkzaam kunnen zijn bij het openbaar lichaam.
- Artikel 26 t/m 33: financiële artikelen
 - o Deze artikelen zijn meer in overeenstemming gebracht met de gewijzigde Wgr. Daarbij is aangesloten bij de GR Regio Twente, om uniformiteit in gemeenschappelijke regelingen na te streven.
- Artikel 34: archief
 - o Dit artikel is geactualiseerd naar de huidige tijd. Er is bijvoorbeeld aangegeven dat voor wat betreft de archivering van bestuursorganen de geldende regelgeving van toepassing is en dat de Gedeputeerde Staten toezicht uitoefenen op de zorg voor archivering.

De huidige GR SWB is een zogenaamde collegeregeling, die op basis van artikel 33 lid 1 van de genoemde regeling op voorstel van het AB kan worden gewijzigd bij eensluidende besluiten van tenminste twee derde van het aantal Colleges van B&W. Dit kan echter pas nadat de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen en toestemming hebben gegeven voor de wijzigingen. Wij achten de voorgestelde wijzigingen acceptabel gezien de uitbreiding van de GR met het bedrijfs onderdeel Gildebor.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Wij stellen uw raad voor:

1. Kennis te nemen van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente
2. Conform artikel 33 lid 1 van de gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente het college te berichten geen bedenkingen te hebben tegen de voorgestelde wijzigingen en hiervoor toestemming te geven.

FINANCIËLE ASPECTEN

Financieel:

De financiële gevolgen van de uitbreiding van de GR met Gildebor worden middels de begrotingswijziging in kaart gebracht. Dit maakt geen onderdeel uit van dit advies maar betreft een separaat besluitvormingstraject.

BIJLAGE(N)

Concept gewijzigde GR SWB

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Gewijzigde vaststelling gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf “Midden Twente”

Het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf “Midden Twente” heeft besloten de gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf “Midden Twente”, in werking getreden op 1 januari 1969, laatstelijk gewijzigd op 18 december 2015 te wijzigen in “Gemeenschappelijke regeling SWB Midden Twente”, zodat deze als onderstaand komt te luiden:

BEGRIPPEN

Artikel 1.1

In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:

- a. de regeling: de gemeenschappelijke regeling SWB Midden Twente;
- b. SWB: het rechtspersoonlijkheid bezittende openbaar lichaam, bedoeld in artikel 2 van de regeling;
- c. openbaar lichaam: openbaar lichaam in de zin van artikel 8, lid 1 van de wet;
- d. deelnemer: een aan deze regeling deelnemend college;
- e. college: college van burgemeester en wethouders;
- f. deelnemende gemeente: de gemeente van een deelnemend college;
- g. algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de regeling;
- h. dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de regeling;
- i. voorzitter: de voorzitter van de regeling;
- j. raad: gemeenteraad van een deelnemende gemeente;
- k. wet: Wet gemeenschappelijke regelingen;
- l. Wsw: Wet sociale werkvoorziening;
- m. bedrijfsonderdeel: organisatie-eenheid, dat activiteiten uitvoert ten behoeve van personen met een achterstand tot de reguliere arbeidsmarkt en/of voor een gemeente uitvoeringstaken verricht ten behoeve van beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
- n. personeel: degenen die al dan niet krachtens een aanstelling dan wel een arbeidsovereenkomst werkzaamheden verricht voor het openbaar lichaam; en
- o. beleidsregiegroep: overleggroep bestaande uit medewerkers van de sociale en fysieke organisatieonderdelen van de deelnemende gemeenten en de directie van het openbaar lichaam, die het dagelijks en algemeen bestuur adviseert.

Artikel 1.2

Waar in de regeling artikelen van enige wet of wettelijke regeling van overeenkomstige toepassing worden verklaard, treden in die artikelen in de plaats van gemeente (1), de raad (2), burgemeester en wethouders (3) en de burgemeester (4) respectievelijk: het openbaar lichaam (1), het algemeen bestuur (2) het dagelijks bestuur (3) en de voorzitter (4).

OPENBAAR LICHAAM

Artikel 2

- 1. Er is een openbaar lichaam, genaamd SWB Midden Twente.
- 2. Het openbaar lichaam stelt zich ten doel om mensen met een (tijdelijke) afstand tot de arbeidsmarkt te ontwikkelen tot waardevolle medewerkers, het bieden van mogelijkheden voor passende arbeid en/of beschut werk, en om ten behoeve van de deelnemende gemeenten uitvoeringstaken te verrichten ten behoeve van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

BELANGEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 3

De belangen als bedoeld in artikel 10, lid 1 van de Wgr, ter behartiging waarvan de regeling is getroffen, omvat:

- a. het beheer en een doelmatige exploitatie van het openbaar lichaam met de in artikel 2, lid 2 van deze regeling genoemde doelstellingen;
- b. uitvoering geven aan de Wsw voor personen die op 31 december 2014 een dienstverband hadden op grond van de Wsw;
- c. op grond van de Participatiewet uitvoering geven aan arbeidsontwikkeling en arbeidsre-integratie; en
- d. het verrichten van uitvoeringstaken ten behoeve van het beheer en onderhoud van een deelnemende gemeente.

Artikel 4

1. De deelnemers dragen aan het openbaar lichaam over:

- a. de bevoegdheden die hen met betrekking tot de in artikel 3 genoemde belangen toekomen, voor zover daarvan in deze regeling niet wordt afgeweken, nader te specificeren in prestatiecontracten dan wel dienstverleningsovereenkomsten;
- b. alle bevoegdheden en verplichtingen die zij ingevolge de Wsw ten aanzien van de dienstbetrekking van Wsw-medewerkers kunnen uitoefenen;

c. de bevoegdheid tot het oprichten van een rechtspersoon als bedoeld in artikel 160 van de Gemeentewet, indien dat aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van de belangen als bedoeld in artikel 3 van deze regeling.

2. De deelnemers behouden, indien zulks naar hun oordeel onvermijdelijk is, de bevoegdheid om:

a. in hun gemeenten werkverbanden in te stellen voor plaatsing van inwoners uit hun gemeente, voor zover zij niet kunnen deelnemen in een gemeenschappelijke regeling die een zodanig werkverband beheert;

b. inwoners uit hun gemeenten voor te dragen bij en te doen plaatsen in werkverbanden niet vallend onder deze regeling.

BESTUURSORGANEN

Artikel 5

De bestuursorganen van de regeling zijn:

- a. het algemeen bestuur;
- b. het dagelijks bestuur; en
- c. de voorzitter.

ALGEMEEN BESTUUR

Artikel 6

1. Het algemeen bestuur bestaat uit zes leden, waarvan er twee leden uit en door elk van de deelnemers worden aangewezen.

2. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt op de dag waarop de zittingsperiode van de gemeenteraden afloopt. De aftredende leden blijven hun functie waarnemen tot het tijdstip waarop de raden der deelnemende gemeenten de nieuwe wethouders hebben benoemd en deelnemers de nieuwe leden vervolgens hebben aangewezen.

3. De deelnemers beslissen binnen twee maanden na de benoeming als bedoeld in het vorige lid over de aanwijzing van de nieuwe leden van het algemeen bestuur.

4. De voorziening in een tussentijdse vacature geschiedt binnen twee maanden.

5. De leden van het algemeen bestuur kunnen te allen tijde ontslag nemen. Van dit ontslag stellen zij de voorzitter, alsmede de deelnemer die hen heeft aangewezen en de raad van de gemeente waaruit ze afkomstig zijn, schriftelijk in kennis.

6. Voor elk bestuurslid wijst de deelnemer een plaatsvervanger aan.

7. De stemverhouding van de gezamenlijke bestuursleden per deelnemer is verdeeld naar rato van het aantal inwoners uit de gemeente dat wordt begeleid en/of in dienst is van het openbaar lichaam. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de actuele personele situatie op 1 januari van het betreffende kalenderjaar.

8. Het algemeen bestuur streeft naar unanieme besluitvorming. Bij een afwijkend standpunt van meer dan één gemeente van dat van de gemeente Hengelo wordt de besluitvorming doorgeschoven naar de eerstvolgende bestuursvergadering.

ADVISEURS

Artikel 7

1. Het algemeen bestuur benoemt voor een periode van vier jaren een adviseur uit werkgeverskringen en een adviseur uit werknemerskringen.

2. De adviseurs worden op dezelfde wijze geïnformeerd als het algemeen en dagelijks bestuur en uitgenodigd voor alle algemene en dagelijkse bestuursvergaderingen.

3. De adviseurs hebben spreekrecht in het algemeen en dagelijks bestuur en kunnen gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen.

4. De benoeming van de adviseur uit werknemerskringen gebeurt op voordracht door de Ondernemingsraad van ten minste 1 kandidaat.

5. De adviseurs worden benoemd voor de dezelfde zittingsperiode als het algemeen bestuur en kunnen voor ten hoogste 1 periode worden herbenoemd.

6. Het adviseurschap is onverenigbaar met een ambtelijke functie, gerelateerd aan een van de deelnemende gemeenten, een daarmee vergelijkbare functie of het lidmaatschap van een van de Colleges en/of raden van de deelnemende gemeenten.

DE WERKWIJZE

Artikel 8

1. Het algemeen bestuur vergadert jaarlijks ten minste tweemaal en voorts zo dikwijls als de voorzitter of een lid van het bestuur of een adviseur hier schriftelijk onder opgaaf van redenen om vragen. De artikelen 16, 17, 19, 20, 26 en 28 t/m 33, van de Gemeentewet zijn, voor zover daarvan niet is afgeweken, van overeenkomstige toepassing op de vergaderingen van het algemeen bestuur, met dien verstande dat de openbare kennisgeving op verzoek van de voorzitter door de deelnemende gemeenten op de aldaar gebruikelijke wijze geschiedt.

2. De voorzitter draagt er tevens zorg voor – bijzondere omstandigheden uitgezonderd – dat het tijdstip van de vergadering wordt bekend gemaakt op de daartoe voorgeschreven wijze.
3. De deuren worden gesloten indien een vijfde deel van het aantal aanwezige leden daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd.
4. In de besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd, noch een besluit worden genomen over:
 - a. het vaststellen of wijzigen van de begroting;
 - b. het vaststellen van de jaarrekening; en
 - c. een voorgenomen besluit tot aanpassing van deze regeling.

Artikel 9

1. Het algemeen bestuur stelt voor haar vergaderingen een reglement van orde vast.
2. Het algemeen bestuur brengt dit reglement en eventueel daarin aan te brengen wijzigingen zo spoedig mogelijk ter kennis van de raden van de deelnemende gemeenten.

HET DAGELIJKS BESTUUR

Artikel 10

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit drie leden, waaronder de voorzitter.
2. De leden van het dagelijks bestuur worden benoemd door het algemeen bestuur en bestaat uit één vertegenwoordiger van elk van de deelnemende gemeenten.
3. Het dagelijks bestuur stelt voor haar vergaderingen een reglement van orde vast.
4. Het dagelijks bestuur brengt dit reglement en eventueel daarin aan te brengen wijzigingen zo spoedig mogelijk ter kennis van het algemeen bestuur.
5. Het dagelijks bestuur wordt bijgestaan door een secretaris.

Artikel 11

Het dagelijks bestuur vergadert zo dikwijls de voorzitter het nodig oordeelt of indien een lid of adviseur de voorzitter hierom vraagt, schriftelijk met redenen omkleed.

Artikel 12

1. Het dagelijks bestuur is belast met de dagelijkse leiding van het openbaar lichaam. Behoudens het bepaalde in artikel 33b van de wet behoort hiertoe:
 - a. het beheer van activa en passiva van het openbaar lichaam;
 - b. de zorg, voor zover die niet aan anderen toekomt, voor de controle op het geldelijke beheer en de
 - c. boekhouding;
 - d. het houden van een gedurig toezicht op al wat het openbaar lichaam aangaat;
 - e. het beheren en onderhouden van de gebouwen, werken en inrichtingen welke het openbaar lichaam in bezit of op enigerlei wijze onder zich heeft; en
 - f. het vaststellen van de plannen en voorwaarden van aanbesteding van werken en leveranties ten behoeve van het openbaar lichaam.
2. Indien gewenst kan het algemeen bestuur in een aanvullende verdeling van taken en bevoegdheden voorzien door middel van een delegatiebesluit. Van deze besluiten worden de deelnemers geïnformeerd.

Artikel 13

Het dagelijks bestuur is belast met het jaarlijks organiseren van algemene bijeenkomsten ten behoeve van de raden van de deelnemende gemeenten.

DE VOORZITTER

Artikel 14

De voorzitter wordt in de eerste vergadering van het algemeen bestuur door en uit zijn midden gekozen en benoemd. De benoemingsperiode is gelijk aan de zittingsperiode van het algemeen bestuur als omschreven in artikel 7, lid 1.

1. Bij verhindering of ontstentenis wordt hij vervangen door een ander lid van het algemeen bestuur.
2. Indien en voor zover het algemeen bestuur nog niet in de vervanging heeft voorzien, is het algemeen bestuur bevoegd uit zijn midden een lid aan te wijzen dat tijdelijk in de vervanging voorziet.
3. Het voorzitterschap eindigt indien betrokkene ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn. Het algemeen bestuur voorziet dan onmiddellijk in de vervanging.

Artikel 15

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen en het dagelijks bestuur.
2. De voorzitter ondertekent met de secretaris alle stukken welke van het algemeen en dagelijks bestuur uitgaan.
3. De voorzitter vertegenwoordigt het openbaar lichaam in en buiten rechte. Hij kan de vertegenwoordiging aan een door hem gemachtigde opdragen.

INFORMATIE- EN VERANTWOORDINGSPLICHT

Artikel 16

Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter verstrekken de raad ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door hem gevoerd en te voeren bestuur nodig is.

Artikel 17

1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter verstrekken aan de raad de door één of meer leden daarvan overeenkomstig het reglement van orde van die raad verlangde inlichtingen, een en ander voor zover zulks niet in strijd is met het openbaar belang.
2. Een verzoek om inlichtingen kan schriftelijk of mondeling worden ingediend bij het betreffende orgaan.
3. Het betreffende orgaan verstrekt de gevraagde inlichtingen binnen een maand na ontvangst van het verzoek.

Artikel 18

1. Een lid van het algemeen bestuur voorziet de raad van zijn gemeente van alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het lid in het algemeen bestuur gevoerde en te voeren bestuur noodzakelijk is.
2. Het college verleent daartoe de nodige medewerking door onder meer tijdig de agenda's van vergaderingen van het algemeen bestuur, ter inzage te leggen voor de raad.
3. Een lid van het algemeen bestuur geeft de raad van zijn gemeente de door één of meer leden daarvan, overeenkomstig het reglement van orde van die raad verlangde inlichtingen waarvan het verstrekken niet in strijd is met het openbaar belang.

Artikel 19

1. Een lid van het algemeen bestuur is aan de raad van zijn gemeente verantwoording verschuldigd voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde bestuur.
2. Een raadslid heeft het recht de raad te verzoeken om het lid van het algemeen bestuur te interpellieren of vragen te stellen tijdens een raadsvergadering.
3. De interpellatie of vragenstelling als bedoeld in lid 2 vindt plaats op de wijze, geregeld in het reglement van orde voor de vergaderingen van de betreffende raad.

Artikel 20

1. Het college kan een door hem aangewezen (plaatsvervangend) lid van het algemeen bestuur ontslag verlenen indien deze het vertrouwen van het college niet meer bezit.
2. Op het ontslag is artikel 50 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing, doch artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

PERSONEEL

Artikel 21

1. Het openbaar lichaam heeft een ambtelijk apparaat, aan het hoofd waarvan een directeur staat.
2. Het dagelijks bestuur benoemt, schorst en ontslaat de directeur en de controller.
3. Het dagelijks bestuur stelt in een statuut nadere regels over de verantwoordelijkheden en de bevoegdheden van de directeur en de controller vast.
4. De directeur vervult in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur de functie van secretaris.
5. De directeur is bestuurder in de zin van de Wet op de Ondernemingsraden.
6. De directeur en de controller zijn is verantwoording verschuldigd aan het dagelijks bestuur.
7. Het dagelijks bestuur regelt de vervanging van de directeur in geval van diens afwezigheid.
8. Alle stukken van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur worden door de directeur mede ondertekend.

Artikel 22

Bij het openbaar lichaam zijn verder onder meer werkzaam ambtelijk medewerkers en functionarissen met een vast of tijdelijk dienstverband met het openbaar lichaam, SW-medewerkers, medewerkers die een dienstverband hebben met een aan het openbaar lichaam gelieerde rechtspersonen en overig dienstdoende mensen.

TAAK DIRECTEUR/SECRETARIS EN CONTROLLER

Artikel 23

1. De dagelijkse leiding van het openbaar lichaam berust bij de directeur.
2. De directeur treedt tevens op als secretaris van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur en van door het algemeen bestuur ingestelde commissies.
3. De directeur woont de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur bij en heeft in de vergadering een adviserende stem.

4. De directeur staat het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur, de voorzitter en de voorzitter van de door het algemeen bestuur ingestelde commissies terzijde in alles wat de hun opgedragen taken aangaat.
5. De directeur is voor zijn beleid verantwoording verschuldigd aan het dagelijks bestuur.
6. Alle bescheiden die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan, worden door de directeur in zijn hoedanigheid van secretaris mede ondertekend.
7. De directeur wordt bij verhindering of ontstentenis vervangen door de controller.
8. De controller is belast met de administratie en financiële verantwoording van het openbaar lichaam.
9. De verantwoordingsplicht van de controller wordt nader geregeld in een reglement.
10. De taken en bevoegdheden van de directeur en van de controller worden in een door het algemeen bestuur vast te stellen taakomschrijving vastgelegd.
11. Het dagelijks algemeen bestuur stelt voor de directeur en de controller een instructie (mandaatregeling) vast.

Artikel 24

1. De directeur en de controller van het openbaar lichaam worden benoemd door het dagelijks bestuur.
2. In geval van schorsing en ontslag van de directeur en de controller informeert het dagelijks bestuur het algemeen bestuur.
3. De overige medewerkers worden door de directeur benoemd, geschorst en ontslagen.

RECHTSPOSITIE NIET AMBTELIJK MEDEWERKERS

Artikel 25

1. Op verzoek van een gemeentebestuur worden zo mogelijk ook in het werkbedrijf medewerkers toegelaten, waarop de Wsw niet kan worden toegepast.
2. Op verzoek kunnen Wsw-medewerkers, wonend in niet aan deze regeling deelnemende gemeenten, in het werkbedrijf worden toegelaten.
3. Toelating als bedoeld in lid 1 en 2 vindt plaats onder nader te stellen voorwaarden en tegen betaling van een door het algemeen bestuur vast te stellen bijdrage.
4. Medewerkers met een dienstverband met de Stichting Werken in Midden Twente (SWIMT) worden begeleid door het openbaar lichaam.

FINANCIËN EN BEHEER

Artikel 26

Het dagelijks bestuur stelt regels vast betreffende de organisatie van de financiële administratie en het geldelijk beheer. In deze regels worden o.a. bepalingen opgenomen over:

- a. het verzekeren van de gelden en andere eigendommen en bezittingen van het openbaar lichaam en van derden, voor zover deze worden beheerd door personeel van het openbaar lichaam, tegen benadeling door het personeel of door anderen;
- b. de inrichting van de financiële administratie;
- c. de wijze waarop de invordering der inkomsten plaats heeft en de wijze waarop de betalingen geschieden.

Artikel 27

Ten aanzien van de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding zijn de voorschriften ingevolge de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing.

Artikel 28

1. De gemeenten betalen bij wijze van voorschot in maandelijkse termijnen na facturering uiterlijk 10 werkdagen voor het eind van de kalendermaand de in de goedgekeurde begroting vastgestelde bijdrage uit aan het openbaar lichaam.
2. Indien van toepassing wordt de rijksbijdrage Wsw, zijnde het SW-deel van de Participatiewet, inclusief de eventuele aanpassingen daarvan van rijkswege binnen 4 werkdagen na ontvangst door de gemeenten ongekort overgemaakt aan het openbaar lichaam.
3. Bij niet-tijdige betaling is de wettelijke rente verschuldigd.

JAARREKENING

Artikel 29

1. Het algemeen bestuur van het openbaar lichaam stelt de begroting vast in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient.
2. Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan gedeputeerde staten.
3. Het algemeen bestuur van het openbaar lichaam stelt de jaarrekening vast in het jaar volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.

4. In de rekening wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar verschuldigde bedrag per regeling opgenomen.
5. Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam zendt de jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, aan gedeputeerde staten.

Artikel 30

De ingevolge artikel 186, tweede lid, aanhef en onder b, en derde lid, van de Gemeentewet gestelde regels, alsmede het vierde tot en met het achtste lid van dat artikel, zijn van overeenkomstige toepassing op het openbaar lichaam, met dien verstande data. voor het college wordt gelezen: het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam.

Artikel 31

Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam zendt vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten, aan de deelnemers en aan de adviseurs.

Artikel 32

1. Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam zendt de ontwerpbegroting – na advisering door de beleidsregiegroep - acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten, aan de deelnemers en aan de adviseurs.
2. In de ontwerpbegroting wordt de verschuldigde totale bijdrage aangegeven voor elke gemeente.
3. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de besturen van de deelnemende gemeenten voor een ieder ter inzage gelegd en, tegen betaling van de kosten, algemeen verkrijgbaar gesteld.
4. De raden van de deelnemende gemeenten, de deelnemers en de adviseurs, kunnen bij het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam hun zienswijze over de ontwerp-begroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerp-begroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
5. Nadat deze is vastgesteld, zendt het algemeen bestuur van het openbaar lichaam, zo nodig, de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten, die ter zake bij gedeputeerde staten hun zienswijze naar voren kunnen brengen. De vastgestelde begroting wordt tegelijk met de toezending aan de raden, toegezonden aan de deelnemers en de adviseurs.
6. Het eerste, derde en vierde lid zijn van toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting. In de gemeenschappelijke regeling kan worden bepaald ten aanzien van welke categorieën begrotingswijzigingen hiervan kan worden afgeweken.
7. De artikelen 186 tot en met 213 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing, voor zover daarvan bij of krachtens deze wet niet is afgeweken.

Artikel 33

1. De gemeenten betalen bij wijze van voorschot in maandelijkse termijnen na facturering uiterlijk 10 werkdagen voor het eind van de kalendermaand de in de goedgekeurde begroting vastgestelde bijdrage uit aan het openbaar lichaam.
2. Indien van toepassing wordt de rijksbijdrage Wsw, zijnde het SW-deel van de Participatiewet, inclusief de eventuele aanpassingen daarvan van rijkswege binnen 4 werkdagen na ontvangst door de gemeenten ongekort overgemaakt aan het openbaar lichaam.
3. Bij niet-tijdige betaling is de wettelijke rente verschuldigd.
4. Verrekening van het verschil van het op grond van lid 1 betaalde bedrag en het werkelijk verschuldigde bedrag vindt plaats terstond na de mededeling aan de raden over de vaststelling van de rekening.

ARCHIEF

Artikel 34

1. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de archiefbescheiden van de bestuursorganen ingesteld bij de gemeenschappelijke regeling overeenkomstig de geldende regelgeving waaronder de Archiefwet 1995.
2. Gedeputeerde Staten oefenen toezicht uit op de in het eerste lid aan het dagelijks bestuur opgedragen zorg voor de archiefbescheiden.
3. De directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden.
4. Voor de bewaring van de op grond van de artikelen 12 en 13 van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden van de in deze regeling genoemde bestuursorganen wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats aan.

TOETREDING, UITTREDING

Artikel 35

1. Toetreding door een andere gemeente vindt plaats indien het algemeen bestuur daarin bewilligt.

2. In een besluit als bedoeld in het vorige lid kan de toetreding afhankelijk worden gesteld van bepaalde door het algemeen bestuur te stellen voorwaarden.
3. De toetreding gaat in op 1 januari van het jaar volgend op de datum van bericht van de deelnemende gemeenten dat zij akkoord gaan met de wijziging van deze regeling.
4. Een gemeente kan uittreden, indien het algemeen bestuur in een vergadering - waarin alle leden (of hun plaatsvervangers) aanwezig zijn - daarin bewilligt bij een besluit met een meerderheid van ten minste tweederde van het aantal uitgebrachte stemmen.
5. Indien geen bewilliging wordt verleend, is er sprake van een geschil dat wordt voorgelegd aan het College van Gedeputeerde Staten van Overijssel.
6. Uittreding vindt plaats op 1 januari na de datum waarop de uitschrijving uit de registers bedoeld in artikel 27 Wgr heeft plaatsgevonden.
7. Het algemeen bestuur regelt de financiële en andere gevolgen van de uittreding.

WIJZIGING/OPHEFFING

Artikel 36

1. Deze regeling kan op voorstel van het algemeen bestuur worden gewijzigd bij eensluidende besluiten van ten minste tweederde van de deelnemers en niet dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten hiervoor toestemming hebben gegeven.
2. Voorstellen tot wijziging van de regeling kunnen uitgaan van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur als ook van een deelnemer.
3. Indien het voorstel uitgaat van het algemeen bestuur, zendt het dagelijks bestuur het voorstel aan de deelnemer die binnen twee maanden na ontvangst van dit voorstel een besluit nemen en dit terstond aan het dagelijks bestuur meedelen.
4. Indien het voorstel uitgaat van één of meer deelnemers, zendt/zenden dit/deze het voorstel aan het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur doet het voorstel met haar beschouwingen ter zake binnen twee maanden aan de deelnemers toekomen, waarna verder wordt gehandeld als hierboven omschreven.
5. Het dagelijks bestuur stelt de deelnemers in kennis van het aanvaarden, verwerpen en de eventuele goedkeuring van de in dit artikel bedoelde voorstellen door het algemeen bestuur.

Artikel 37

1. De gemeenten zullen er steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.
2. Indien aan het algemeen bestuur blijkt dat een deelnemende gemeente weigert deze uitgaven op haar begroting te zetten, doet het algemeen bestuur onverwijld aan Gedeputeerde Staten het verzoek over te gaan tot toepassing van artikel 194 en 195 Gemeentewet.

Artikel 38

1. De regeling kan op voorstel van het algemeen bestuur worden opgeheven bij daartoe strekkende besluiten van ten minste tweederde van de deelnemers en niet dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerp-besluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.
2. In geval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en stelt daarvoor de nodige regels. Hierbij kan van de bepalingen van deze regelingen worden afgewerkt.
3. Het liquidatieplan voorziet in de financiële gevolgen van de opheffing, inclusief de aflossing van aangegane leningen, de verdeling van de verplichtingen over de deelnemende gemeenten en in de gevolgen voor het personeel en de archieven.
4. Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, de deelnemers en de raden van de deelnemende gemeenten gehoord hebbende, vastgesteld.
5. De gemeenten verbinden zich in geval van opheffing van de regeling tot uitvoering van dit liquidatieplan.
6. De organen van de regeling blijven, zo nodig, na de beëindiging van de regeling in functie, totdat de liquidatie is voltooid.
7. De opheffing gaat in op de eerste dag van de maand volgende op de datum van doorhaling in de registers.

SLOTBEPALING

Artikel 39

In alle gevallen waarin deze regeling niet voorziet, beslist het algemeen bestuur.

DUUR EN INWERKINGTREDING

Artikel 40

Deze regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 41

1. Deze wijziging treedt in werking met ingang van 1 januari 2017. De gemeente Hengelo draagt zorg dat op de wettelijke voorgeschreven wijze hieraan bekendheid wordt gegeven.
2. De in de artikelen 26 van de Wgr voorgeschreven toezending van de regeling aan Gedeputeerde Staten zal geschieden door de zorg van het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hengelo.

Artikel 42

Deze regeling kan worden aangehaald als: 'Regeling SWB Midden Twente'.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur in zijn vergadering van .. december 2016.

Voorzitter,

Secretaris,

M. ten Heuw

J. van der Geest

Behandelvorschlag – tevens voor zaak 2057064 'Wijziging GR SWB'

Onderwerp	begrotingswijziging Gildebor (Samen Verder)		
Zaaknummer	2062607	Portefeuillehouder	Mariska ten Heuw
Belangrijkste beslissing / - besprekingspunten	Op 26 juni 2015 nam het dagelijks bestuur van de SWB het voorgenomen besluit om in te stemmen met het rapport Samen komen we Verder. In januari 2016 hebben ook de colleges van de gemeenten Hof van Twente en Hengelo besloten om opdracht te geven aan het implementeren van Gildebor. Concreet betekent dit dat de gemeenten Hof van Twente en Hengelo hun uitvoeringsorganisatie op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte onderbrengen bij de GR SWB onder de naam Gildebor. De Raad is in het verleden – op 14 april 2015 en 7 juli 2015 – schriftelijk door het college geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot samen verder / Gildebor. Ook zijn er bijeenkomsten geweest voor raadsleden bij de SWB (23 april 2015 en 29 juni 2016). Daarnaast is er op 7 juni 2016 een collegebrief uitgegaan over de motie inbesteding met een verwijzing naar Gildebor. Het onderbrengen van de uitvoeringsorganisatie op het gebied van beheer en onderhoud openbare ruimte bij de GR van de SWB, onder de naam Gildebor, vormen de aanleiding van dit voorstel. In de bestuursvergadering SWB van 16 september jongstleden, is op voorstel van het AB besloten om de gewijzigde GR voor te leggen aan de colleges van de 3 deelnemende gemeenten. Voor dat de colleges over gaan tot definitieve besluitvorming, worden de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.		
Historie	Gelet op de historie liggen er nu twee besluiten voor bij uw gemeenteraad. Middels Zaak 2062607 '<i>Begrotingswijziging Gildebor</i>' wordt de gemeenteraad gevraagd de begrotingswijziging Gildebor vaststellen. Met zaak 2057064 'Wijziging GR SWB' wordt de raad gevraagd: 1. Kennis te nemen van de gewijzigde GR SWB; 2. Conform artikel 33 lid 1 van de gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente het college te berichten geen bedenkingen te hebben tegen de voorgestelde wijzigingen en hiervoor toestemming te geven. De raad kan bedenkingen uiten middels amendering van het voorliggende voorstel.		

Raad	22 november 2016	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	Behandeling van dit onderwerp vindt tezamen plaats met: - 2057064 Wijziging GR SWB De raad wordt gevraagd om een besluit te nemen geven over de voorstellen van het college en hierover het debat te voeren.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2062607	Tiebot, Gijs	SO	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
begrotingswijziging Gildebor (Samen Verder)			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

De bijgevoegde begrotingswijziging Gildebor vaststellen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Vanaf medio 2015 zijn de gemeenten Hof van Twente en Hengelo er mee bezig om hun uitvoeringsorganisaties op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte onder de naam Gildebor onder te brengen bij de GR SWB. Dit samenwerkingsverband heeft een beoogde startdatum van 1 januari 2017. Hiervoor zijn de financiële consequenties van het onderbrengen van de taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte bij Gildebor inzichtelijk gemaakt. Dit besluit is grotendeels een technische wijziging, omdat de budgetten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte nauwelijks in omvang veranderen en er na 1 januari 2017 dezelfde werkzaamheden voor worden uitgevoerd, maar nu specifiek worden gelabeld voor Gildebor. De gemeenteraad stemt in met de hiervoor noodzakelijke begrotingswijziging.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2062607	Hillebrink, Pim	SO	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
begrotingswijziging Gildebor (Samen Verder)			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Aanleiding

Op 26 juni 2015 nam het dagelijks bestuur van de SWB het voorgenomen besluit om in te stemmen met het rapport Samen komen we Verder. In januari 2016 hebben ook de colleges van de gemeenten Hof van Twente en Hengelo besloten om opdracht te geven aan het implementeren van Gildebor. Concreet betekent dit dat de gemeenten Hof van Twente en Hengelo hun uitvoeringsorganisatie op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte onderbrengen bij de GR SWB onder de naam Gildebor.

Uw Raad is in het verleden – op 14 april 2015 en 7 juli 2015 – schriftelijk geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot samen verder / Gildebor. Ook zijn er bijeenkomsten geweest voor raadsleden bij de SWB (23 april 2015 en 29 jun 2016). Daarnaast is er op 7 juni 2016 een brief uitgegaan over de motie inbesteding met een verwijzing naar Gildebor.

Doelstelling Gildebor

De colleges van Hof van Twente en Hengelo en het Dagelijks Bestuur van SWB hebben besloten tot oprichting van Gildebor om daarmee vier doelen te bereiken:

1. De kwaliteit van de openbare ruimte moet op orde blijven: dat wordt een steeds grotere uitdaging met de sterk verouderde personeelsbestanden zoals we die nu kennen.

Gildebor moet daarom zorgen voor:

2. Een vitale organisatie: met vitaal wordt bedoeld dat de opbouw van het personeelsbestand in evenwicht is, zowel in leeftijd als in verhouden tussen vakmannen en medewerkers met een arbeidsbeperking. Daarnaast wordt hiermee bedoeld dat medewerkers meer loopbaankansen krijgen in Gildebor, doordat er nieuwe functies ontstaan in het begeleiden van medewerkers met een arbeidsbeperking.
3. Meer participatie: binnen Gildebor kunnen meer medewerkers met een arbeidsbeperking worden aangenomen (ambitie is 10 extra plekken voor Hengelo). Het doel is om medewerkers met een arbeidsbeperking voor een tijdelijke periode te laten werken in Gildebor en ze daarin te ontwikkelen naar regulier werk. Daarnaast wordt met meer participatie bedoeld dat organisaties en inwoners meer kunnen meedoen in de openbare ruimte.
4. Het realiseren van kostenvoordelen: met Gildebor worden kostenvoordelen gerealiseerd. In Hengelo is daarop ingespeeld in de maatschappelijke takenverkenning 2016 - 2019, waar een bezuinigingstaakstelling oplopend tot € 275.000 in 2019 is opgenomen op de organisatieontwikkeling Gildebor.

Het is denkbaar dat op termijn ook andere gemeentes kunnen aansluiten bij Gildebor.

Financiële consequenties

In dit voorstel worden de financiële consequenties van het onderbrengen van de taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte bij Gildebor inzichtelijk gemaakt. Dit is grotendeels een technische wijziging. Dit omdat de budgetten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte nauwelijks in omvang veranderen, maar slechts worden gewijzigd van bijvoorbeeld eigen budgetten voor loonkosten, naar budgetten voor inhuur van Gildebor.

De taken, die van de gemeenten overgaan naar Gildebor, worden beschreven in productbladen. Per productblad is aangegeven, welke formatie, tractie en derdengelden, benodigd zijn voor de uitvoering van de overgedragen taken.

Om ook financieel de budgetten, die hiermee gemoeid zijn, binnen de begroting van de gemeente voor Gildebor te labelen, is bijgevoegde begrotingswijziging gemaakt.

De begrotingswijziging kent een aantal onderdelen:

- a. Het onderdeel Personeel betreft de middelen, die gemoeid zijn met de overgang van gemeentepersoneel naar Gildebor; het belangrijkste onderdeel hiervan zijn de salarislasten. M.i.v. 2017 gaan 101,32 fte over naar Gildebor; het bijbehorende budget is € 4.832.197.
- b. Het onderdeel Derden gelden omvat de middelen, die de inkoop bij derden (niet zijnde Gildebor) voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van de overgedragen taken; voorbeelden hiervan zijn commerciële groenbedrijven en specialistische bedrijven. Op basis van de overgedragen taken gaat hiervoor in 2017 een budget ter grootte van € 4.467.457 over naar Gildebor.
- c. Het onderdeel Tractie omvat de middelen, die jaarlijks in de begroting zijn opgenomen voor het gebruik, de aanschaf en de vervanging van tractie (o.m. het wagenpark, tractoren, en veegmachines). De betreffende tractie gaat via een koopovereenkomst over; de boekwaarde hiervan is i.v.m. nog lopende investeringen nog aan wijzigingen onderhevig en bedraagt volgens de meest recente inschatting per 01-01-2017 € 1.429.198. Hierbij moet worden opgemerkt, dat enerzijds de begrote investeringen nog moeten worden afgeraamd en dat anderzijds de gekozen overdrachtsconstructie nog op mogelijke BTW-aspecten bekeken moet worden. Deze begrotingswijziging heeft dan ook slechts betrekking op de jaarlasten van de tractie, zoals benzine, belasting, verzekering en kapitaalslasten (rente en afschrijving). Hiervoor ontvangt Gildebor in 2017 € 1.114.922.
- d. Het onderdeel Vastgoed betreft de middelen, die direct samenhangen met het gebruik van gemeentelijk vastgoed door Gildebor (o.m. 't Beukert, sportpark Veldwijk, de Asveldweg en de Kinderboerderij). Aangezien het Vastgoedbedrijf nog bezig is om voor elk pand, dat in haar bezit is, de kostprijsdekkende huur te bepalen, wordt 2017 een overgangsjaar, waarbij eenmalig een huurtarief wordt gehanteerd gebaseerd op de huidige begroting (in totaal voor alle panden is dit voor het overgangsjaar 2017 € 236.125, dit komt in d.m.v. huur terug bij de gemeente). Het overgangsjaar zal tevens gebruikt worden om het verhuurvoorstel op BTW-aspecten te toetsen. Voor de overige lasten samenhangend met het gebruik van Vastgoed, zoals gas, water & elektra en het gebruikersdeel van de belastingen en verzekeringen geldt dat in 2017 in totaal € 79.076 voor Gildebor beschikbaar is.
- e. Het onderdeel Overhead tenslotte betreft de inbreng van middelen vanuit Hengelo, die dienen ter dekking van de kosten, samenhangend met de omvang en opzet van de overhead van het nieuwe "bedrijf" Gildebor; in zijn totaal gaat het hierbij om € 509.000. Daarnaast gaat er voor dienstkleding, gereedschappen en overige materialen een bedrag mee van € 154.805 in 2017.

Tot slot is het van belang om op te merken, dat met de overdracht van werkzaamheden en de daaraan gekoppelde budgetten de door de sector Stedelijk Beheer nog in te vullen bezuiniging van € 275.000 in zijn geheel is gerealiseerd.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Welke taken worden ondergebracht?

Om de financiële consequenties van het besluit inzichtelijk te maken is het eerst belangrijk om stil te staan bij welke taken precies overgaan naar Gildebor. Dat zijn beheer en onderhoud taken van sportparken, speeltoestellen, groenvoorzieningen, begraafplaatsen, wegen, openbare toiletten, verkeersvoorzieningen (zoals bebordingen en OV-systemen), riolering, pompen en gemalen en netheid.

De onderhoudstaken van deze voorzieningen worden zoveel mogelijk bij Gildebor georganiseerd. Dit zijn taken die goed bij de aard van het werk van Gildebor passen en die zorgen voor meer mogelijkheden voor arbeidsontwikkeling.

Bij groenvoorzieningen, begraafplaatsen, sportparken, netheid en openbare toiletten wordt ook een groot deel van de beheertaken bij Gildebor georganiseerd (zoals het verstrekken van opdrachten in onderaanneming aan en het toezicht houden op derden). Dit draagt bij aan een efficiënte en vitale uitvoeringsorganisatie. De gemeente blijft daarbij als regievoerder in staat om de gemeentelijke doelen met betrekking tot beheer en onderhoud te kunnen bepalen.

Bij de overige voorzieningen in de openbare ruimte (wegen, riolering, pompen, gemalen, speeltoestellen en verkeersvoorzieningen) organiseren we de beheertaken bij de gemeente. Het onderhoud aan deze voorzieningen betreft veelal specialistisch werk dat door gespecialiseerde bedrijven wordt uitgevoerd. Het specialistische karakter van dit werk past niet bij de aard van het werk van Gildebor en biedt minder aanknopingspunten voor arbeidsontwikkeling dan bijvoorbeeld het groenonderhoud van de openbare ruimte. De werkzaamheden betreffen vooral regievoering op het werk van deze gespecialiseerde bedrijven. Daarnaast is de gemeente wettelijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van het rioolstelsel en de wegen en loopt de gemeente grotere (financiële) risico's dan bij de voorzieningen die bij Gildebor worden

georganiseerd.

Hoe voeren we regie?

De regie op SWB (en daarmee ook Gildebor) is geregeld in de gemeenschappelijke regeling. De gemeenschappelijke regeling wordt aangepast ten behoeve van het onderbrengen van Gildebor bij de GR. Nu de GR (steeds) groter wordt en er nieuwe taken worden ondergebracht ontstaat de behoefte om de GR in brede zin te evalueren. Deze evaluatie willen we loskoppelen van het traject Gildebor en voor de gehele GR breed uitvoeren. In 2017 zullen we deze evaluatie gaan uitvoeren en op basis daarvan worden er mogelijk ook beleidsmatige veranderingen voorgesteld. Dit kan resulteren in een wijziging van de GR. Hierover wordt uw raad in 2017 geïnformeerd.

Specifiek voor de dienstverlening van het bedrijfsonderdeel Gildebor wordt een dienstverleningsovereenkomst (vanaf hier: DVO) afgesloten. In deze DVO worden naast algemene bepalingen voor de dienstverlening ook specifieke kwaliteitseisen en budgetten aan elk product gekoppeld.

Wijziging van de begroting

Het organiseren van deze taken bij Gildebor heeft financiële consequenties. In bijgaande begrotingswijziging worden deze consequenties duidelijk. De wijziging is per saldo budgettair neutraal met inbegrip van het realiseren van onderstaande bezuinigingstaakstelling.

- Bezuinigingstaakstelling uit de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019

In de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 is het bezuinigingsvoorstel O 6.1.9 Onderhoud SB/SWB doorgevoerd. Deze bezuiniging loopt op van € 50.000 in 2017 tot € 275.000 in 2019. Met het organiseren van de beheer en onderhoudstaken van de openbare ruimte wordt deze bezuiniging geëffectueerd.

Separaat besluit

Per separaat besluit (2057064) wordt aan uw raad voorgesteld om toestemming te verlenen voor wijziging van de gemeenschappelijke regeling Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente per 1 januari 2017 en eventuele wensen en bedenkingen ter kennis te brengen van het college.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. De bijgevoegde begrotingswijziging vaststellen.

FINANCIËLE ASPECTEN

Personele en financiële gevolgen

Het organiseren van de beheer en onderhoudstaken van de openbare ruimte bij Gildebor zorgt ervoor dat 101,32 fte overgaat naar Gildebor en dat Gildebor taken gaat uitvoeren met voor het jaar 2017 een totaalbudget van € 11.394.000

Om te zorgen voor een goede overgang van medewerkers naar Gildebor is een overgangsprotocol (sociaal plan) afgesproken tussen werkgevers- en werknemers.

BIJLAGE(N)

Begrotingswijziging

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Behandelvorschlag

Onderwerp	Evaluatie Agenda van Twente		
Zaaknummer	2056778	Portefeuillehouder	Jan Bron
Belangrijkste beslissing / -besprekingspunten	- Kennis te nemen van de resultaten van de Evaluatie van de Agenda van Twente; - In te stemmen met het starten van de verkenning naar een nieuwe regionale agenda voor Twente, voor te bereiden door de bestuurscommissie Agenda van Twente.		
Historie	In 2007 zijn de 14 Twentse gemeenten gezamenlijk een investeringsagenda gestart. Deze agenda loopt van 2008- 2017 en heeft tot doel de sociaal economische structuur van Twente duurzaam en substantieel te versterken. In 2016 is de Agenda van Twente uitvoerig geëvalueerd. Het proces van evaluatie tot nu toe: - Op 15 juni in een bijeenkomst van de Twenteraad in Borne, zijn de 14 gemeenteraden over de inhoudelijke resultaten van de evaluatie uitvoerig geïnformeerd (voor ieder raadslid toegankelijk); - Aansluitend stond en staat de evaluatie online op www.agendavantwente.nl met mogelijkheid tot het stellen van aanvullende vragen; - Op 15 september volgde een bijeenkomst van de Twenteraad in Vroomshoop. Daar hebben raadsleden uit de 14 gemeenten vooral in dialoog met elkaar van gedachten gewisseld over de evaluatie; - ieder raadslid heeft voor zich kunnen concluderen of er nu voldoende bagage beschikbaar is om in de eigen gemeenteraad tot een besluit te komen of het wenselijk is om te komen tot een <i>verkenning van de mogelijkheden voor een nieuwe agenda van Twente</i>; (ter voorbereiding van deze Twenteraadbijeenkomsten heeft de raad zich informeel voorbereid in 2 bijeenkomsten op 13 juni en 13 september); - Dat is het besluit wat nu aan alle 14 gemeenteraden voorligt.		
Verdere planning:	Instemming met de verdere verkenning betekent niet dat de raad ook nu besluit om daadwerkelijk 'mee te doen' met een nieuwe agenda. Bij de daadwerkelijke verkenning van en besluitvorming over (vorm, inhoud en mogelijke financiering) de eventuele nieuwe agenda van Twente (of: nieuwe regionale agenda) zal de gemeenteraad weer goed worden betrokken, onder andere via bijeenkomsten van de Twenteraad die in overleg met het presidium van de Twenteraad worden ingepland.		

Raad	22 november 2016	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	Het presidium adviseert om dit stuk direct te agenderen voor de agenda van de raad van 22 november 2016, te weten als D stuk, 'voorstel zonder tussenkomst van de politieke markt'. Het voorstel is het gevolg van een uitvoerige evaluatie en van twee uitvoerige besprekingen in de Twenteraad.	
Spreekrecht publiek	Nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2056778	Boerrigter, Henri	SO	Jan Bron
ONDERWERP			
Evaluatie Agenda van Twente			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. kennis te nemen van de evaluatie van de Agenda van Twente;
2. in te stemmen met de verkenning naar een nieuwe regionale agenda voor Twente, door de Bestuurscommissie Agenda van Twente van Regio Twente.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

In 2007 hebben de veertien Twentse gemeenten besloten een gezamenlijke investeringsagenda te starten. Deze Agenda van Twente heeft een looptijd van 2008-2017 en heeft tot doel de sociaaleconomische structuur van Twente duurzaam en substantieel te versterken. Onlangs is de evaluatie gepresenteerd van de Agenda van Twente (2008-2017). Op 15 september jl. zijn de gemeenteraden met elkaar in gesprek geweest over de vraag of de evaluatie aanleiding is om opnieuw een gezamenlijke agenda te gaan maken vanaf 2018. In dit besluit neemt de Hengelose gemeenteraad de evaluatie voor kennisgeving aan en stemt de gemeenteraad in om in regionaal verband de verkenning te starten naar een nieuwe investeringsagenda.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2056778	Boerrigter, Henri	SO	Jan Bron
ONDERWERP			
Evaluatie Agenda van Twente 2008-2017 en verkenning nieuwe regionale agenda			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Aanleiding en doel

In 2007 hebben de veertien Twentse gemeenten besloten een gezamenlijke investeringsagenda te starten. Deze Agenda van Twente heeft een looptijd van 2008-2017 en heeft tot doel de sociaaleconomische structuur van Twente duurzaam en substantieel te versterken. De Agenda van Twente is medio 2016 geëvalueerd. In dit raadsvoorstel wordt voorgesteld kennis te nemen van de resultaten van deze evaluatie. Daarnaast wordt instemming gevraagd om de verkenning te starten naar een nieuwe regionale agenda voor Twente, voor te bereiden door de bestuurscommissie Agenda van Twente (AvT). Daarin heeft voor Hengelo wethouder Bron zitting.

Betrokkenheid gemeenteraden in het proces

De raden van de veertien Twentse gemeenten hebben, conform de inrichting van de nieuwe Regio Twente volgens het rapport van de commissie Robben, hun eigen rol bij de totstandkoming van de evaluatie van de huidige Agenda van Twente en bij de totstandkoming van een eventuele nieuwe Twentse agenda. Zo was het presidium (Jan Vis is namens uw raad lid) van de Twenteraad (waarin alle 348 Twentse gemeenteraadsleden zitting hebben) mede organisator van twee Twentse radenbijeenkomsten waarin de evaluatie van de Agenda van Twente aan de orde was. Op 15 juni jl. in Borne is de evaluatie gepresenteerd en op 15 september jl. in Vroomshoop hebben raadsleden met elkaar gediscussieerd over de evaluatie. De Hengelose gemeenteraad heeft de genoemde regionale bijeenkomsten voorbereid in lokale gesprekken op 13 juni en 13 september jl. Vanaf 15 juni jl. is de evaluatie digitaal beschikbaar via www.agendavantwente.nl en de gemeenteraden hebben vervolgens ook nog een pdf-versie ontvangen (bijlage 2).

Vervolg

In de aanbestedingsbrief van de bestuurscommissie AvT m.b.t. de evaluatie (bijlage 1) is een doorkijk gegeven van het hele traject van evaluatie van de huidige Agenda van Twente, besluitvorming over de voorbereiding van een nieuwe regionale investeringsagenda, het richting geven aan de inhoud daarvan en het verkennen van de mogelijkheden voor financiering. De doorkijk is bedoeld om de rol van de gemeenteraden in het proces aan te geven. Andere partijen, zoals de provincie en de Twente Board, zijn ook betrokken bij het proces, omdat zij ook een rol spelen in de versterking van de Twentse economie. De Twente Board brengt later dit jaar een advies uit. Of er een nieuwe agenda komt wordt later besloten. Als eerstvolgende stap zal de bestuurscommissie zich o.a. in samenspraak met presidium van de Twenteraad buigen over het traject van de verkenning. Het resultaat wordt uiteraard teruggelegd bij de gemeenten. De uiteindelijke besluitvorming over een nieuwe agenda van Twente ligt ook bij de gemeenten. Het Algemeen Bestuur van Regio Twente stelt vervolgens het werkprogramma vast waar de investeringsagenda die door de bestuurscommissie wordt uitgevoerd, onderdeel van uit zal gaan maken. In de aanbestedingsbrief is het proces wat nu volgt reeds in grote lijnen geschetst.

Los van het hierboven beschreven regionale traject gaat ons college, als uw raad dat wenst, uiteraard graag met uw raad in gesprek over aspecten van een eventuele nieuwe regionale agenda.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

1. Kennisnemen van de evaluatie van de Agenda van Twente 2008-2017

De evaluatie is opgesteld door en onder verantwoordelijkheid van de bestuurlijke kopgroep Agenda van Twente, als voorloper van de Bestuurscommissie AvT. Deze is tijdens de Twentse radenbijeenkomst op 15 juni jl. in Borne gepresenteerd. Vanaf dat moment was de online-omgeving www.agendavantwente.nl beschikbaar. Door gebruik te maken van de mogelijkheid tot het stellen van aanvullende vragen hebben gemeenteraden de evaluatie verder verrijkt en verder geconcretiseerd. Op 15 september jl. is tijdens de tweede Twentse radenbijeenkomst door raadsleden over deze evaluatie gediscussieerd. De resultaten zijn als bijlage 3 bijgevoegd. Met dit voorstel wordt gevraagd kennis te nemen van de evaluatie. Dit besluit wordt in alle veertien gemeenteraden gevraagd.

Financiële en inhoudelijke verantwoording over de bestede middelen van de Agenda van Twente heeft in de afgelopen periode plaatsgevonden, via de gemeenteraden, in de regiораad. De daarvoor opgestelde documenten zoals tussenrapportages van de Agenda van Twente en de planning- en control-instrumenten (begroting, bestuursrapportages en jaarverslagen) van Regio Twente zijn uiteraard beschikbaar.

Hoofdpijn uit de evaluatie

De doelstelling van de Agenda van Twente was dat Twente in 2020 tot de top vijf van Europese regio's behoort op het gebied van innovatie en technologie en tot de top twee van Nederland. De directe aanleiding was dat Twente achterliep op de rest van Nederland. Vooral de economische pijler baarde zorgen: het bruto regionaal product en de arbeidsproductiviteit lagen onder het landelijk gemiddelde en er was sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Voor het bereiken van de gestelde ambitie waren en zijn investeringen noodzakelijk; in innovatie, in het toepassen en vermarkten van kennis en in het versterken van de ruimtelijke economische structuur, ruimtelijke investeringen in bereikbaarheid, woon- en werkmilieus, maar ook in een goed sociaal-cultureel klimaat en profilering van de regio.

Waar staat Twente nu economisch gezien? De verwachting is dat de arbeidsparticipatie in Twente in 2017 gelijk is aan het Nederlandse cijfer. Het Bruto Regionaal Product (BRP) in Twente bewoog aanvankelijk tot 2009 (85%) in de richting van het landelijke niveau van het BBP per inwoner. Volgens de meest recente prognoses is dat cijfer in 2014 gedaald naar 78%. In 2012 werd in Twente gemiddeld € 728 per jaar per medewerker aan R&D (onderzoek en ontwikkeling) besteed, dit bedrag is bijna 40% hoger dan het Nederlands gemiddelde met € 440 R&D-uitgaven per medewerker per jaar. Het aandeel hoogopgeleiden in de potentiële beroepsbevolking is in Twente vanaf 2007 gestegen van 24% naar 30%. Landelijk is het percentage van 30% naar 35% gestegen. Twente stijgt dus sneller, maar de opgave blijft groot.

Het succes van de verschillende projecten van de Agenda van Twente is mede bepaald doordat bedrijfsleven, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen een financiële bijdrage hebben gekoppeld aan de doelstellingen uit de agenda. In totaal is € 1.465.981.226 aan cofinanciering gerealiseerd.

	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
HTSM	€ 35.618.000	€ 267.385.000
Bouw	€ 4.404.000	€ 17.840.310
Bereikbaarheid	€ 8.500.000	€ 980.824.000
Arbeidsmarkt/Onderwijs	€ 5.134.000	€ 25.036.547
Vrijtijdseconomie	€ 7.120.000	€ 6.174.824
Vestigingsklimaat	€ 13.490.000	€ 167.432.000
Twentebranding	€ 3.683.000	€ 1.535.000
Uitvoeringskosten programma Agenda van Twente, inclusief financiën, juridische zaken en communicatie	€ 2.051.000	--

2. Verkenning nieuwe regionale agenda

De Bestuurscommissie Agenda van Twente, waarin de veertien colleges van burgemeester en wethouders zitting hebben, is onder meer belast met het voorbereiden van en uiteindelijk uitvoeren van, door gemeenteraden vastgestelde, regionale investeringsprogramma's. Om die reden start de bestuurscommissie de verkenning naar een eventuele nieuwe regionale agenda. Gezien de nauwe betrokkenheid van de gemeenten ligt het voor de hand en is het wenselijk ook aan de verschillende gemeenteraden instemming te vragen voor het starten van de verkenning als volgende processtap. Dit is de achtergrond van dit beslispunt.

In de verkenning komen zowel inhoud, proces als financiering van een nieuwe agenda aan bod: Welke inhoudelijke thema's komen in de nieuwe agenda? Is het een overheidsagenda, of maken we de agenda samen met de andere O's (ondernemers, onderzoeks- en onderwijsinstellingen)? Is het een investeringsprogramma met te financieren projecten, of meer een brede samenwerkingsagenda voor Twente zonder dat aan alle thema's direct geld 'hangt'? Wie betaalt er mee aan een dergelijke agenda en hoe dekken we dat? Allemaal vragen die in de verkenning aan de orde komen. Tijdens de verkenning worden enkele bijeenkomsten van de Twenteraad georganiseerd, zodat u met raadsleden van de andere Twentse gemeenten in gesprek kunt over de richting van een nieuwe agenda. Uiteraard gaan wij ook als college graag met uw raad in gesprek.

Wij willen nadrukkelijk opmerken dat instemming van uw raad met de verkenning niet automatisch

betekent dat gemeenten ook daadwerkelijk al op voorhand besluiten “mee te doen” met een nieuwe agenda. Het nu te nemen besluit staat los van een later besluit over de daadwerkelijke inhoud en financiering van een nieuwe investeringsagenda. Ook uw raad zal dan opnieuw gevraagd worden een besluit te nemen. Het is de bedoeling hierover in het voorjaar een voorstel aan u te sturen. In de bijlage 1 (Aanbiedingsbrief bij evaluatie) vindt u de globale planning voor de verkenning.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Bespreekpunten

In dit raadsvoorstel wordt voorgesteld kennis te nemen van de resultaten van de evaluatie van de Agenda van Twente 2008-2017. Daarnaast wordt instemming gevraagd om de verkenning te starten naar een nieuwe agenda. Het gesprek in uw raad zal vooral over dit tweede beslispunt (kunnen) gaan. Het college stelt u voor in te stemmen met deze verkenning. Van een dergelijke raadsbesluit gaat zeker een (positief) signaal t.a.v. de Twentse samenwerkingsgedachte. De Twentse ambitie enerzijds, en zeker ook de Twentse opgaven met bijbehorende urgentie anderzijds, maken een dergelijk positief signaal wat ons betreft zeer wenselijk.

Risico's

Risico's zijn in deze fase zeer beperkt aangezien het gaat om het instemmen met een verkenning. Besluitvorming over eventuele daadwerkelijke deelname vindt in een later stadium plaats. Pas dan is ook financieel commitment aan de orde.

Beslispunten

Het college stelt u voor:

1. kennis te nemen van de evaluatie van de Agenda van Twente;
2. in te stemmen met de verkenning naar een nieuwe regionale agenda voor Twente, door de Bestuurscommissie Agenda van Twente van Regio Twente.

FINANCIËLE ASPECTEN

Zoals hierboven bij de risico's al genoemd, zijn financiële aspecten in deze fase van het traject nagenoeg niet aan de orde.

In de beleidsbegroting 2017 is het volgende opgenomen t.a.v. een eventuele nieuwe Twentse agenda (pag. 12):

“We houden in deze begroting nog geen rekening met de bijdrage aan de Agenda van Twente vanaf 2018. De huidige agenda loopt in 2017 af. Op het moment dat er een nieuwe agenda noodzakelijk wordt geacht, moet we dit zorgvuldig integraal kunnen afwegen tegen andere taken.”

En ook (pag. 69):

“Bij het gesprek over een vervolg speelt ook de financiering van een eventueel nieuw (investerings)programma vanzelfsprekend een rol”.

Voor de fase van de verkenning wordt een bestuursopdracht vastgesteld, waarmee binnen de vastgestelde begroting van Regio Twente rekening is gehouden.

BIJLAGE(N)

1. Aanbiedingsbrief evaluatie agenda van Twente
2. Evaluatie Agenda van Twente (PDF)
3. Impressie Twentedag 15 september 2016

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Geachte raadsleden,

In 2007 hebben de veertien Twentse gemeenten besloten een gezamenlijke investeringsagenda te starten. Deze Agenda van Twente heeft een looptijd van 2008-2017 en heeft tot doel de sociaaleconomische structuur van Twente duurzaam en substantieel te versterken. De Agenda van Twente is, op basis van een eerder genomen besluit, geëvalueerd. Op 15 juni 2016 hebben zo'n honderd raadsleden en honderd andere belangstellenden kennisgenomen van de evaluatie, die is te lezen op www.agendavantwente.nl. De hoofdpunten uit de evaluatie die online staat, zijn tevens in een printversie samengevat. Met deze brief bieden wij u dit document aan en nodigen wij u uit voor de vervolgbijeenkomst van de Twenteraad op 15 september 2016. Hierbij doen wij ook de oproep om de bijeenkomst in uw eigen raad voor te bereiden.

Datum en tijd: 15 september 2016, 19.30-22.30 uur

Locatie: *volgt eind augustus*

Wanneer u voor 15 september al vragen heeft over de evaluatie, stellen wij het op prijs als u ons die van tevoren stuurt via agendavantwente@regiotwente.nl. Wij zullen uw vragen beantwoorden en er zoveel mogelijk rekening mee houden in de bijeenkomst op 15 september.

Programma 15 september

De bijeenkomst op 15 september staat in het teken van de evaluatie van de Agenda van Twente. Er is veel ruimte voor dialoog. We staan in het eerste deel van het programma stil bij de effecten van de huidige Agenda van Twente. Hebben we, als we kijken naar de oorspronkelijke doelstellingen van de Agenda van Twente, bereikt wat we wilden bereiken?

In de bijeenkomst komt ook de vraag aan de orde of u met de evaluatie en aanvullende informatie over de kansen en urgentie voor een gezamenlijke Twentse investeringsagenda, voldoende bagage heeft om af te wegen of het voor uw gemeenteraad noodzakelijk en wenselijk is om een nieuwe regionale investeringsagenda (NRI) voor te bereiden. Dit is van belang om in oktober 2016 in uw eigen gemeenteraad hierover te kunnen besluiten. De opbrengsten van de discussies op 15 september betrekken wij bij het vervolg. Net als bij de voorbereiding van deze bijeenkomst zijn het presidium van de Twenteraad en de griffiers nauw betrokken. Het besluit om een nieuwe regionale investeringsagenda voor te bereiden, betekent overigens niet automatisch dat die agenda er komt. Daarover wordt aan u in het voorjaar van 2017 opnieuw een besluit gevraagd.

Leeswijzer

In deze brief staan we kort stil bij enkele hoofdlijnen van de Agenda van Twente. Vervolgens schetsen we enkele dilemma's, die een rol kunnen spelen bij de besluitvorming in de veertien gemeenten over de evaluatie en over het al dan niet voorbereiden van een nieuwe regionale investeringsagenda. Aan het einde van de brief vindt u de planning van het vervolgproces.

Hoofdlijnen evaluatie

Hieronder gaan we kort in op de Agenda van Twente. In de bijlage vindt u uitgebreide informatie over de Agenda van Twente en de thema's waarop is geïnvesteerd. Die informatie, aangevuld met de opbrengsten vanuit diverse projecten, vindt u ook op www.agendavantwente.nl.

De doelstelling van de Agenda van Twente was dat Twente in 2020 tot de top vijf van Europese regio's behoort op het gebied van innovatie en technologie en tot de top twee van Nederland. De directe aanleiding was dat Twente achterliep op de rest van Nederland. Vooral de economische pijler baarde zorgen: het bruto regionaal product en de arbeidsproductiviteit lagen onder het landelijk gemiddelde en er was sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Voor het bereiken van de gestelde ambitie waren en zijn investeringen noodzakelijk; in innovatie, in het toepassen en vermarkten van kennis en in het versterken van de ruimtelijke economische structuur, ruimtelijke investeringen in bereikbaarheid, woon- en werkmilieus, maar ook in een goed sociaal-cultureel klimaat en profilering van de regio.

Waar staat Twente nu economisch gezien? De verwachting is dat de arbeidsparticipatie in Twente in 2017 gelijk is aan het Nederlandse cijfer. Het Bruto Regionaal Product (BRP) in Twente bewoog aanvankelijk tot 2009 (85%) in de richting van het landelijke niveau van het BBP per inwoner. Volgens de meest recente prognoses is dat cijfer in 2014 gedaald naar 78%. In 2012 werd in Twente gemiddeld € 728 per jaar per medewerker aan R&D (onderzoek en ontwikkeling) besteed, dit bedrag is bijna 40% hoger dan het Nederlands gemiddelde met € 440 R&D-uitgaven per medewerker per jaar. Het aandeel hoogopgeleiden in de potentiële beroepsbevolking is in Twente vanaf 2007 gestegen van 24% naar 30%. Landelijk is het percentage van 30% naar 35% gestegen. Twente stijgt dus sneller, maar de opgave blijft groot.

Het succes van de verschillende projecten van de Agenda van Twente is mede bepaald doordat bedrijfsleven, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen een financiële bijdrage hebben gekoppeld aan de doelstellingen uit de agenda. In totaal is € 1.465.981.226 aan cofinanciering gerealiseerd.

	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
HTSM	€ 35.618.000	€ 267.385.000
Bouw	€ 4.404.000	€ 17.840.310
Bereikbaarheid	€ 8.500.000	€ 980.824.000
Arbeidsmarkt/Onderwijs	€ 5.134.000	€ 25.036.547
Vrijtijdseconomie	€ 7.120.000	€ 6.174.824
Vestigingsklimaat	€ 13.490.000	€ 167.432.000
Twentebranding	€ 3.683.000	€ 1.535.000
Uitvoeringskosten programma Agenda van Twente, inclusief financiën, juridische zaken en communicatie	€ 2.051.000	--

Op www.agendavantwente.nl vindt u meer informatie over de financiering en cofinanciering per project. Ook is de samenwerking tussen deze partijen in de loop van de jaren goed georganiseerd in Twente. Deze partijen vinden elkaar in de Twente Board en hebben vooral via die lijn stem in de regionale agenda.

Dilemma's bij de beoordeling van regionale investeringsagenda's

Hieronder lichten wij een aantal dilemma's toe, waarvan wij denken dat die een rol kunnen spelen bij het vormen van een mening over het al dan niet voorbereiden van een nieuwe regionale investeringsagenda. Uiteraard kunnen ook andere dilemma's, die wij hier niet beschrijven, een rol spelen binnen uw gemeente. Hetzelfde geldt voor de argumenten die wij bij deze dilemma's noemen. Er zijn vast meer argumenten te noemen. Wij willen met deze dilemma's en het programma op 15 september het debat in uw gemeente faciliteren.

Als u behoefte heeft aan meer informatie om uw mening te kunnen vormen of eigen dilemma's wilt inbrengen, kunt u dat laten weten via agendavantwente@regiotwente.nl.

Regionale focus of lokale herkenbaarheid

Was de evaluatie voldoende en hebben we voldoende zicht op de *multiplier* van de investeringen? Geeft de evaluatie aan waar de focus op zou moeten (komen te) liggen? Kiezen we bij een nieuwe regionale investeringsagenda voor een focus op één of twee thema's en accepteren we daarmee dat niet in alle gemeenten geïnvesteerd wordt? Of kiezen we voor één of meer thema's, waardoor alle gemeenten een deel van de investeringen terugkrijgen, voor zover dit natuurlijk een-op-een herleidbaar is?

Coalition of the willing of onderlinge solidariteit

In de huidige filosofie van samenwerken tussen de veertien Twentse gemeenten is het begrip 'coalition of the willing' een belangrijke notie. Het betekent dat alleen de gemeenten/partners die dat willen op een onderwerp samenwerken. Gemeenten/partners die niet willen, kunnen niet worden verplicht om aan dat betreffende samenwerkingsdossier mee te doen. Voor een aantal samenwerkingsonderwerpen, die we zo belangrijk vinden dat we die met z'n veertien willen doen, hebben we de Gemeenschappelijke Regeling Regio Twente opgericht. Voor die specifieke taken (genoemd als basistaken in de regeling) geldt het uitgangspunt 'coalition of the willing' niet. Voor die taken streven we naar unanimiteit en geldt bij het nemen van besluiten een (gewone of gewogen) meerderheid. Het dilemma is of het uitgangspunt van de 'coalition of the willing' ook van toepassing is op een eventuele nieuwe regionale investeringsagenda.

Inhoud versus financiering

Wilt u een nieuwe regionale investeringsagenda laten bepalen door het budget dat de gemeenten vooraf gezamenlijk beschikbaar stellen, of gaat u uit van ambities en zoekt u daar de middelen bij? Het is wellicht ook mogelijk in het proces de inhoud en de financiering gelijk op te laten lopen.

Proces met doorkijk hele traject

In het schema hieronder geven wij u een doorkijk van het hele traject van evaluatie van de huidige Agenda van Twente, besluitvorming over de voorbereiding van een nieuwe regionale investeringsagenda, het richting geven aan de inhoud daarvan en het verkennen van de mogelijkheden voor financiering. De doorkijk is bedoeld om de rol van de gemeenteraden in het proces aan te geven. Andere partijen, zoals de provincie en de Twente Board, zijn ook betrokken bij het proces, omdat zij ook een rol spelen in de versterking van de Twentse economie.

Op het moment van schrijven van deze brief zitten we in **processtap 2**. Uw presidium en griffie geven een lokaal passend proces vorm om de evaluatie, die op 15 juni jl. tijdens de Twenteraad gepresenteerd is, in uw eigen gemeente te bespreken. Dit als voorbereiding om op 15 september (**processtap 3**) samen met de raadsleden van de andere Twentse gemeenten de evaluatie te bespreken. In die bijeenkomst zal de vraag aan de orde komen of u met de evaluatie en aanvullende informatie over de urgentie, voldoende informatie heeft om af te wegen of het voor uw gemeenteraad noodzakelijk en wenselijk is om een nieuwe regionale investeringsagenda (NRI) voor te bereiden. Hierover kunt u vervolgens in oktober 2016 in uw eigen gemeenteraad een besluit nemen (**processtap 4**).

Pas als u besloten heeft een nieuwe regionale investeringsagenda te willen voorbereiden, gaan we verder met de volgende processtappen.

De **processtappen 5 tot en met 7** gaan over de ambities in de nieuwe agenda, de inhoud ervan en de financiering van een dergelijke agenda. En uiteindelijk beslissen de gemeenteraden in het vroege voorjaar van 2017 (**processtap 8**) over het geheel van de nieuwe regionale investeringsagenda. De besluitvorming in het Algemeen Bestuur van Regio Twente vindt plaats na besluitvorming door de raden. In het schema zijn enkele momenten voor lokaal overleg opgenomen. Als de raden behoefte hebben aan meer lokaal overleg, dan ondersteunt de bestuurscommissie die overleggen graag.

	Processtappen t.b.v. gemeenteraden	Gezamenlijke Twentse raden/Twenteraad	Lokale gemeenteraad
1	Start traject met presentatie van en informatie over Evaluatie AvT 2007-2017	15 juni 2016	
2	Lokaal in te vullen proces van bespreking evaluatie		Vanaf 15 juni
3	Gezamenlijke afronding evaluatie AvT, verkenning Twentse urgentie en ruimte voor geven van input/richting	15 september 2016	
4	Besluit gemeenteraden over evaluatie en voorbereiden NRI		Oktober 2016
5	Verkennen Twentse ambities, scenario's en richting geven	15 december 2016	
6	Lokale bespreking		Dec 16/jan 17
7	Finale Twentse radenbijeenkomst over de NRI. Inclusief Twentse inkleuring van dekking/financiën	Februari 2017	
8	Gemeenteraadsbesluiten over NRI		Maart/april 2017
9	Begroting 2018 Regio Twente/Werkprogramma RT (Algemeen bestuur is bevoegd orgaan)	Voorjaar 2017	
10	Gemeentelijke kadernota's 2018, waarin implicaties NRI zijn verwerkt (ook financieel)		Juni/juli 2017
11	(Meerjaren) begrotingen 2018-2021		Vóór 15 november 2017

Afsluiting

Wij hopen dat u met deze brief en het bijgevoegd document (voor meer specifieke informatie verwijzen wij u naar www.agendavantwente.nl) inzicht heeft gekregen in de hoofdlijnen van de evaluatie en in enkele dilemma's die een rol kunnen spelen bij de oordeelsvorming in uw gemeente. Verder hopen wij u te zien tijdens de bijeenkomst van de Twenteraad op 15 september. Als u nog vragen heeft, ontvangen wij die graag, via agendavantwente@regiotwente.nl.

Graag tot ziens op 15 september!

Met vriendelijke groet,

dr. G.O. van Veldhuizen
Voorzitter Regio Twente

Agenda voor een krachtige economie

Inhoudsopgave

	Paginanummer
Agenda van Twente	3
Route	5
Kader	6
Staat van Twente	7
<i>Thema's</i>	
Innovatie	9
Vernieuwing bouw	13
Bereikbaarheid	17
Human Capital	20
Vestigingsklimaat	24
Vrijetijdseconomie	26
Branding	29
Terugblik met reflectie	32

Gebruik PDF-versie

Dit document is een afgeleide van het online interactieve document www.agendavantwente.nl. Er bleek behoefte te zijn aan een printversie. Daarom is er een verkorte PDF-versie gemaakt, met doorklikmogelijkheden naar de online evaluatie.

Belangrijk hierbij is dat het geen vervanging is van het online document. Deze PDF is voor het laatst gewijzigd op 12 juli 2016. De online versie geeft mogelijkheid tot aanvulling en meer verdieping in de toekomst. Eveneens vindt u daar de opbrengsten van diverse projecten. Voor een actuele versie met meer specifieke informatie, nieuws, informatie over de raadsbijeenkomsten en dergelijke, wordt u dan ook verwezen naar het online document.

2007: naar een gezamenlijke agenda

In 2007 besloten de 14 Twentse gemeenten een gezamenlijke investeringsagenda te starten, de 'Agenda van Twente'. Ook de provincie Overijssel stond mede aan de wieg van deze investeringsagenda. De directe aanleiding was dat Twente in 2007 achterliep op de rest van Nederland. Vooral de economische pijler baarde zorgen: het bruto regionaal product en de arbeidsproductiviteit lagen onder het landelijk gemiddelde en er was sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De gemeenten en regio geloofden dat de problemen beter in gezamenlijkheid konden worden aangepakt met een regionaal plan ter versteviging van het regionaal ecosysteem van Twente.

De gemeenten onderkenden dat Twente de potentie had om uit te groeien tot een internationale top technologische regio; innovatief en in een groene omgeving. Via de 'Agenda van Twente' spanden de gemeenten zich vanaf 2008 gezamenlijk in voor een productieve en welvarende regio waar mensen prettig wonen en werken.

De 'Agenda van Twente' is een meerjarenplan (2008-2017) met als belangrijkste pijler het duurzaam en substantieel versterken van de sociaaleconomische structuur van Twente. Doelstelling was dat Twente in 2020 tot de top vijf van Europese regio's behoort op het gebied van innovatie en technologie en tot de top twee van Nederland. Voor het bereiken van deze ambitie waren investeringen noodzakelijk; in innovatie, in het toepassen en vermarkten van kennis en in het versterken van de ruimtelijke economische structuur, ruimtelijke investeringen in bereikbaarheid, woon-en werkmilieus, maar ook in een goed sociaal-cultureel klimaat.

Een investeringsagenda van € 80 miljoen

De gemeenten spraken af in de periode 2008-2017 een bedrag van € 80 miljoen bij te dragen aan de investeringsagenda. Deze bijdrage werd gefinancierd uit het dividend van afvalverwerker Twence, waarvan Regio Twente destijds aandeelhouder was.

Dit bedrag is opgebouwd uit twee delen:

- € 50 miljoen voor innovatieve projecten onder de oorspronkelijke naam 'Innovatieroute Twente' (later in beeldvorming en naam toegevoegd aan de 'Agenda van Twente')
- € 30 miljoen, de eigenlijke 'Agenda van Twente', een investeringsagenda met vier programma's:
 1. Werken in Twente
 2. Mensen in Twente
 3. Ruimte en vrije tijd in Twente
 4. Mobiliteit in Twente

HTSM / Innovatie	€ 35.618.000
Bouw	€ 4.404.000
Bereikbaarheid	€ 8.500.000
Arbeidsmarkt/Onderwijs	€ 5.134.000
Vrijtijdseconomie	€ 7.120.000
Vestigingsklimaat	€ 13.490.000
Twentebranding	€ 3.683.000
Uitvoeringskosten programma Agenda van Twente, inclusief financiën, juridische zaken en communicatie	€ 2.051.000
Totaal	€ 80.000.000

Tabel 1: Uitsplitsing middelen 'Agenda van Twente' naar thema's

Uitvoeringsprogramma met projecten met regionale toegevoegde waarde

De programma's uit de 'Agenda van Twente' en de 'Innovatieroute Twente' zijn geconcretiseerd in projecten en elk project moest voldoen aan de volgende criteria:

- het project draagt bij aan een sterke economie voor Twente;
- Het project levert een gemeentegrens-overstijgende bijdrage (heeft een sociaaleconomisch karakter met een sterke uitstraling voor Twente);
- het project realiseert een multipliereffect: de investering moet renderen in een meervoudig en duurzaam effect op het regionaal product, op het regionaal inkomen of op de regionale werkgelegenheid in Twente.

Kortom, het heeft een toegevoegde waarde voor de regio.

Samenwerking binnen de 'triple helix'

Vanaf het begin werd het draagvlak van de investeringsagenda als een belangrijke randvoorwaarde voor succes gezien. Niet alleen de overheid, maar ook ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten werden nauw betrokken in opzet en uitvoering van de agenda en het gezamenlijk investeren in Twente.

De aankondiging van de provincie om via de 'Innovatieroute Twente' € 50 miljoen te investeren in innovatie bleek de aanjager voor het tot stand komen van de gezamenlijke 'Agenda van Twente' en de Twentse investeringen door kennisinstellingen en ondernemers. De wijze van samenwerking - het samen optrekken - kreeg navolging in het regionaal beleid. Voorbeelden hiervan zijn 'Economische motor Twente' en 'Twente Werkt!'.

Een zelfevaluatie met wetenschappelijke verdieping

Het dagelijks bestuur van Regio Twente besloot in 2015 dat voordat er gesproken kon worden over een nieuwe investeringsagenda voor de regio de lopende 'Agenda van Twente' eerst geëvalueerd moest worden. Dit mede op verzoek van de Twentse gemeenten. Immers, alleen door lering te trekken uit het verleden kan de regio bepalen of een nieuwe agenda zin heeft.

Deze zelfevaluatie is tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter van Regio Twente, de heer van Veldhuizen. De bestuurlijke kopgroep bestaande uit mevrouw Prent (Haaksbergen) en de heren Welman (Enschede), van Zwanenburg (Hof van Twente), de Witte (Tubbergen), Cornelissen (Almelo), Bron (Hengelo) en Christenhusz (Oldenzaal) heeft de totstandkoming van de evaluatie begeleid. De evaluatie is een product van ambtelijke samenwerking tussen de Regio, Kennispunt Twente en ambtenaren van diverse gemeenten. De heer G.J. Hospers is als onafhankelijke deskundige betrokken bij het onderzoek.

Leeswijzer

In deze terugblik met reflectie op de 'Agenda van Twente', vindt u meer over de huidige 'Staat van Twente'; hoe staat Twente ervoor ten opzichte van 2007. Tevens is het kader van het 'Daily Urban System' in de regio Twente toegelicht en de route van de 'Agenda van Twente' geschetst.

Daarnaast zijn er zeven thema's uitgelicht; (A) Innovatie/HTSM, (B) Vernieuwing Bouw, (C) Bereikbaarheid, (D) Human Capital, (E) Vestigingsklimaat, (F) Vrijtijdseconomie en (G) Branding. Deze thema's volgen de belangrijkste programma's uit de initiële Agenda, maar ook de later aangebrachte accentverschillen. Per thema is er ingezoomd op enkele projecten die een specifieke indruk geven van wat er gedaan is op dat thema.

Route

Agenda van Twente 2007-2017

Het subsidieprogramma Agenda van Twente betreft in totaal 80 miljoen euro.

Deze is als volgt verdeeld:

- o € 30 miljoen projecten Agenda van Twente
- o € 50 miljoen voor innovatieve projecten, waarvan:
 - € 20 miljoen Innovatie Platform Twente (IPT)
 - € 30 miljoen Innovatiesprong Twente

Innovatiesprong Twente 2012-2017

Vervolg van het innovatiebeleid 2007-2012 in de 'Agenda van Twente / Innovatieroute Twente' (€ 30 miljoen)

Programmalijnen:

1. Innovatiefonds Twente;
2. MKB Fonds vouchers & kredieten;
3. Human Capital Agenda Twente;
4. Twente Branding;
5. Toeristische promotie Twente.

Start van de *Strategy Board* als vervolg op de taskforce economie; samenwerking bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden

Innovatiesprong Twente 2012-2017

Twente Board

Inzet via economische agenda op verder ontwikkelen van Twente tot een Europees toonaangevende technologische topregio (vanuit aanbevelingen Commissie Draijer).

Brede economische agenda 'Twente Werkt!' gericht op:

- economische ontwikkeling;
- versterken van de topsector HTSM;
- de 'Human Capital'- agenda en werkgelegenheid;
- versterken van de regionale arbeidsmarkt via het bestaande bedrijfsleven met belangrijke sectoren zoals toerisme, logistiek en bouw.

Agenda van Twente 2007-2017

Programma's 'Agenda van Twente':

- o 'Werken in Twente',
 - o 'Mensen in Twente',
 - o 'Ruimte en vrije tijd in Twente' en
 - o 'Mobiliteit in Twente'.
- + **Innovatieroute Twente** met innovatieve projecten en programma's

Innovatieroute Twente 2007-2017

cofinanciering provincie Overijssel

De provincie Overijssel creëerde een ontwikkelingsreserve van € 50 miljoen voor ondersteuning van de Twentse innovatieroute. Dit op voorwaarde dat Regio Twente een even groot bedrag beschikbaar stelde.

Agenda van Twente 2007-2017

Het subsidieprogramma Agenda van Twente betreft in totaal 80 miljoen euro.

Visitatie commissie Draijer

'Versterken economische kracht van Twente' 5 aanbevelingen:

1. Versterken van de regionale basis in Hightech maakindustrie (HTSM);
2. Verbreden van economisch plan om de basis van de regio te versterken;
3. Vergroten van de inzet op ondernemerschap en innovatie;
4. Vergroten van de effectiviteit van de regionale samenwerkingsverbanden;
5. Verbeteren van de profilering van de regio.

Agenda van Twente 2007-2017

'Agenda van Twente / Innovatieroute Twente'

De evaluatie is meer gericht op maatschappelijk rendement en economische opbrengsten (in plaats vanuit de structuur) en is aangevlogen op thema's:

- Innovatie / HTSM
- Vernieuwing bouw
- Bereikbaarheid
- Human Capital
- Vestigingsklimaat
- Vrijtijdseconomie
- Branding

Kader

Regionaal economische ontwikkeling

Klik op de afbeelding voor meer informatie over de onderwerpen.

Rol van de overheid

Welke rol kan de overheid spelen bij regionaal-economische ontwikkeling? Uit onderzoek naar succesvolle regio's blijkt dat de overheid tenminste drie nuttige taken heeft: ze kan randvoorwaarden scheppen (faciliteren), partijen bij elkaar brengen (verbinden) en de regio in de buitenwereld promoten (profiëren). Als onafhankelijke partij met oog voor het algemeen belang en de lange termijn is de overheid daartoe beter in staat dan bedrijven. Zij hebben het al druk genoeg met hun eigen business, terwijl ze het overzicht missen over de regio als geheel.

[Lees verder](#)

Staat van Twente

De economische ontwikkeling van Twente 2007 – 2015

De bankencrisis in 2008 vormde het begin van economisch zwaar weer, internationaal, in Nederland en in Twente. Deze crisis ging gepaard met minder vertrouwen in de economie, dalende investeringen en consumentenbestedingen, het sluiten van bedrijven en banenverlies. Sinds enkele jaren zijn er echter tekenen van herstel. De donkere jaren lijken voorbij. Wat is de staat van de Twentse economie anno 2016? Hoe is Twente uit de crisis gekomen? Hoe heeft de Twentse economie zich in de afgelopen jaren ontwikkeld ten opzichte van andere regio's?

De donkere jaren lijken voorbij. Wat is de staat van de Twentse economie anno 2016? Hoe is Twente uit de crisis gekomen? Hoe heeft de Twentse economie zich in de afgelopen jaren ontwikkeld ten opzichte van andere regio's?

Meer arbeidsplaatsen, maar ook veel meer mensen die willen werken

Het aantal arbeidsplaatsen in Twente ligt momenteel hoger dan voor aanvang van de crisis. In totaal telt de Twentse economie in 2015 288.670 arbeidsplaatsen. Dit is 2.700 meer dan aan het begin van de crisis. Echter, steeds meer mensen willen ook werken. In de periode 2007 – 2015 is dit aantal met 9.000 toegenomen. Per saldo is hierdoor de werkloosheid gestegen van 4,4% in 2007 naar 7,2% in 2015.

Lees verder

Twente nader bekeken

Naar arbeidsplaatsen bekeken zijn de handel met ruim 60.000 arbeidsplaatsen, de zorg (ruim 46.000) en de sector hightech systemen en materialen (HTSM) (28.400) de grootste sectoren binnen de Twentse economie. Samen zijn deze drie sectoren goed voor bijna de helft van de werkgelegenheid in Twente. Deze sectoren hebben de afgelopen acht jaar allemaal een groei van de werkgelegenheid laten zien (in totaal 13.000).

Maar ook in dienstverlening, de vrije tijd- en de creatieve sector is de werkgelegenheid gegroeid (6.700). Naast deze groeiers zijn er ook sectoren waar de werkgelegenheid is afgenomen. De overige industrie (niet HTSM), de bouw, de agrarische sector en vervoer, opslag en logistiek laten een daling van 15.400 arbeidsplaatsen zien. De overheidssector krimpt met 1.540 arbeidsplaatsen. Onderwijs en overige bedrijven blijven nagenoeg gelijk (-130).

Lees verder

Twente vergeleken met Nederland

De werkgelegenheidsdaling is als gevolg van de crisis zowel in Nederland als in Twente vanaf 2014 omgebogen in een toename. De werkgelegenheid stijgt weer. De groei is groter in Twente dan in Nederland als geheel (0,8% versus 0,1%). Ook over de periode 2007 – 2015 is het aantal arbeidsplaatsen in Twente (1,0%) sterker gestegen dan in Nederland (0,5%).

Het werkloosheidspercentage ligt in Twente hoger dan in Nederland. In 2015 waren deze percentages respectievelijk 7,2% voor Twente en 6,9% voor Nederland. Het verschil in deze percentages is de afgelopen jaren wel kleiner geworden. Twente kruipt meer naar het landelijke werkloosheidspercentage toe.

Het werkloosheidspercentage ligt in Twente hoger dan in Nederland. In 2015 waren deze percentages respectievelijk 7,2% voor Twente en 6,9% voor Nederland. Het verschil in deze percentages is de afgelopen jaren wel kleiner geworden. Twente kruipt meer naar het landelijke werkloosheidspercentage toe.

Lees verder

Twente vergeleken met andere regio's

In vergelijking met andere regio's ontwikkelt de werkgelegenheid in Twente zich positief. Over de periode 2007 – 2015 neemt Twente op de ranglijst van alle 40 Nederlandse COROPregio's positie 17 in.

Dit is een plaats net boven het midden. Opmerking is dat Twente de afgelopen jaren bezig is aan een opmars, gelet op de 11de positie in 2013-2014 en de 5de positie in 2014-2015. Het is daarmee één van de dertien regio's met een positieve werkgelegenheidsontwikkeling in 2014-2015.

[Lees verder](#)

Facts

288.670

Arbeitsplaatsen 2015, Werkloosheid 7.2%

2.750

Extra banen 2007- 2015

+4%
HTSM

+12%
Retail en groothandel

+14%
Zorg

-19%
Overige industrie

-18%
Bouw 19.840

-25%
Agrarisch

-25%
Vervoer, opslag en logistiek

De regio van het dagelijks leven

De Twentse bevolking is sterk op de eigen regio georiënteerd. Binnen Twente zien we veel meer interactie dan tussen Twente en andere regio's. Onderstaande kaarten laten dat duidelijk zien. Zo zijn de grenzen van Twente ook grotendeels de grenzen van de dagelijkse verplaatsingen, zoals voor werk, winkelen en studie. Als men zich over de Twentse grens verplaatst, dan is dat vooral in de richting van de grotere steden: Deventer, Zwolle en verder weg richting Randstad. De kaarten illustreren ook de spreekwoordelijke Twentse honkvastheid: als Twentse huishoudens verhuizen, gebeurt dat doorgaans over korte afstand en voor het leeuwendeel binnen de regio. Slechts 29% van de huishoudens verhuist over de regiogrenzen heen. Het merendeel van deze groep blijft bovendien op korte afstand van Twente wonen. Conclusie: in het dagelijks leven functioneert Twente als een regionaal systeem.

[Lees verder](#)

Innovatie

Investeren in innovatie

Ondernemende hightech regio

Twente is dé ondernemende kennisregio van Oost-Nederland en wil haar positie als tweede kennisregio van Nederland versterken. Ook wil ze door ontwikkelen tot een internationaal toonaangevende Europese regio op het gebied van innovatie en technologie.

Dat was de ambitie bij de start van de 'Agenda van Twente' en aanleiding om de Twentse Innovatieroute te starten. Om dit doel te bereiken waren investeringen in innovatie en in het toepassen en vermarkten van kennis noodzakelijk. Daarbij was het belangrijk om focus aan te brengen en massa te creëren. Twente koos voor de clusters: Bouw, High Tech Systemen en Materialen (HTSM), Veiligheid, Medische Technologie en Voeding. De kennis- en onderwijsinstellingen, overheden en het bedrijfsleven werken hierin nauw samen.

De provincie Overijssel creëerde een ontwikkelingsreserve van € 50 miljoen voor ondersteuning van de Twentse innovatieroute. Het beschikbaar stellen van deze middelen gebeurde op voorwaarde dat Regio Twente een even groot bedrag beschikbaar stelde. De middelen van provincie en Regio Twente werden gezien als cofinanciering; met een gelijke bijdrage vanuit het bedrijfsleven zou een investeringsbedrag van € 200 miljoen ontstaan. Met de randvoorwaarde dat lokale overheden zelf konden co-financieren konden vanuit Den Haag en Brussel ook bijdragen worden verkregen tot circa € 200 miljoen. Daarmee ontstond een totale investeringsruimte van € 400 miljoen.

Innovatiesprong Twente

In 2012 is het innovatiebeleid voor de periode 2012-2017 aangepast. Onder de noemer 'Innovatiesprong Twente' is samen met het bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen ingezet op het versterken van de positie als topinnovatie hightech regio. Zij zagen gezamenlijk kansen om de resultaten te versterken door:

1. Nog meer inhoudelijke focus aan te brengen in het innovatiebeleid dat past bij de technologische speerpunten en verwachte marktkansen van kennisinstellingen en bedrijfsleven;
2. Het verder versterken van de uitvoeringskracht. Dat betrof de samenwerking van het Innovatieplatform Twente (uitvoerder van de Innovatieroute Twente) met Kennispark Twente en andere intermediairs;
3. Bijdragen van overheden minder in subsidies uit te geven en meer naar andere financiële arrangementen en vormen van overheidssteuning te zoeken. Dit ook omdat middelen van de overheid eindig zijn onder meer door forse bezuinigingen;
4. Een scherpere verdeling van verantwoordelijkheden tussen de samenwerkende partners (overheden, bedrijfsleven, kennis- en onderzoeksinstituten) om betere en snellere resultaten te bereiken met minder overlegstructuren.

Het hoofddoel: *een sterke economie voor Twente* en het *vergroten van de concurrentiekracht van de regio* blijft. Dit wordt bereikt door enerzijds het vergroten van de innovatiekracht van Twente en anderzijds door in te zetten op het creëren van randvoorwaarden die vanuit Regio Twente worden ondersteund. Zoals voor de werkgelegenheid de 'Human Capital Agenda Twente' en inzet op het terrein van regiobranding via 'Twente Branding'.

Regio Twente investeert via de 'Innovatiesprong Twente' in totaal € 30 miljoen in de Twentse kenniseconomie. Dit is het bedrag dat resteert van de oorspronkelijk € 50 miljoen die gereserveerd was voor de innovatie van Twente. Het is een vervolg van het innovatiebeleid 2007-2012 in de 'Agenda van Twente / Innovatieroute Twente' en zet in op de volgende programmalijnen:

1. Innovatiefonds Twente
2. MKB Fonds vouchers & kredieten
3. Human Capital Agenda Twente (zie thema Arbeidsmarkt-Onderwijs)
4. Twente Branding (zie thema Branding)
5. Toeristische promotie (zie thema Vrijtijdseconomie)

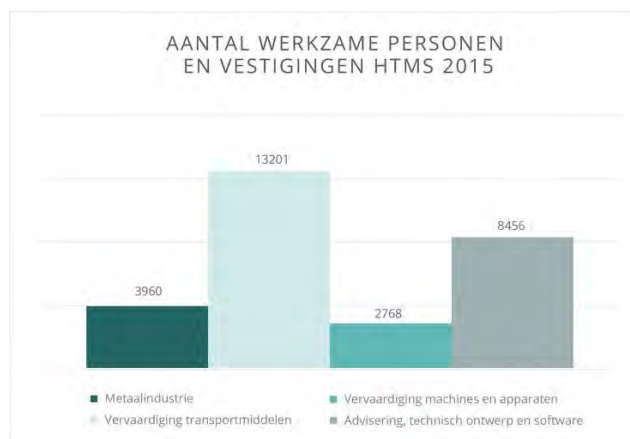
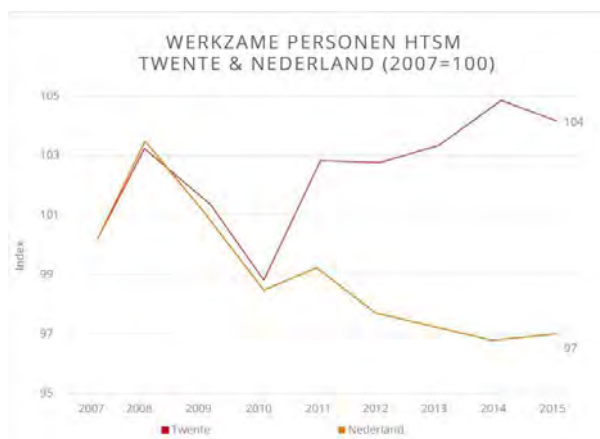

Facts

Naam project	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
Innovatieroute (exclusief bouw)	€ 12.017.000	€ 241.539.545
IPT programmabureau 2008-2012	€ 2.221.000	€ 2.221.000
Kennispark (exploitatie) 2013-2015	€ 980.000	€ 2.316.000
Safety Campus (gebiedsontwikkeling Luchthaven)	€ 500.000	€ 5.812.000
Innovatiefonds Twente	€ 14.250.000	€ 14.750.000 (bij inleg van € 2.376.000 van de € 14.250.000)
Toplight regeling	€ 750.000	--
MKB vouchers- en kredieten	€ 4.900.000	€ 500.000
Totaal	€ 35.618.000	€ 267.138.545

High Tech Systemen en Materialen

De Twentse HTSM-sector (High Tech Systemen en Materialen) komt sterk uit de economische crisis. Het aantal werkzame personen ligt 4% hoger dan voor aanvang van de crisis. Dit betekent 1.135 extra werkzame personen in 8 jaar tijd. De groei is opmerkelijk, zeker in vergelijking met de Nederlandse HTSM sector. Deze laat juist een daling zien van 3%. Twente is hierdoor nog meer een HTSM regio geworden. Vanaf 2007 laat de gehele Twentse economie een lichte stijging van het aantal werkzame personen zien (1%). De Twentse HTSM groeit relatief vier keer zo snel en is daarmee een voortrekker in het economisch herstel. (link Kennispunt rapport mei 2016)

Opbrengsten

De 'Twentse Innovatieroute', een samenwerkingsverband van bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden, heeft meer dan 55 projecten opgeleverd. Deze projecten hebben een sterke basis gelegd voor de innovatiestructuur van High Tech Systemen en Materialen (HTSM) en zeer diverse projecten opgeleverd zoals het Thermo Plastic Research Centrum (TPRC), Texperium en Inkjet.

Twentse Innovatieroute

De investering vanuit de Twentse gemeenten van uiteindelijk 20 miljoen (inclusief bouw) heeft meer dan € 250 miljoen aan cofinanciering opgeleverd van bedrijven, provincie, Rijk en Europa. Meer dan 1.300 MKB bedrijven hebben meegewerkt. Doorberekend heeft deze investering meer dan 3.600 arbeidsplaatsen^[1] opgeleverd. Ook buitenlandse bedrijven hebben Twente op het netvlies gekregen en vestigen zich hier met een research centrum, zoals Apollo (Stil Veilig Wegverkeer) of als partner in een open innovatiecentrum zoals Boeing (TPRC). De 'Innovatieroute Twente' heeft de samenwerking tussen bedrijven en met de kennisinstellingen gestimuleerd en een impuls gegeven aan de vernieuwing van de (hightech) maakindustrie. Zie hier het Projectenoverzicht 2007-2013 en de Voortgangsreportage 2012-2013.

[1] Het aantonen van de effecten van innovatiemiddelen is een complex onderwerp. Economische groei is afhankelijk van veel factoren en de effecten zijn vaak pas na jaren waarneembaar. Voor de inschatting van het economisch potentieel van de projecten van de Twentse Innovatieroute is gebruik gemaakt van een door de Europese Commissie ontwikkelde methodiek om effecten te voorspellen (gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek).

Innovatiefonds Twente

In juni 2014 is het Innovatiefonds Twente gestart met een eerste inleg van € 4 miljoen en in 2015 is additioneel € 3 miljoen in het IFT geïnvesteerd. Sindsdien zijn er ruim 75 leads (innovatieve ideeën en plannen van ondernemers) besproken.

Lees verder

MKB fonds Vouchers en kredieten

Het doel van het MKB fonds is om de betrokkenheid van het lokale MKB bij innovatie te bevorderen en het bewerkstelligen van een regionale spreiding van projecten. Ook het stimuleren van 'launching customership' (eerste klanten van innovatieve producten) wordt belangrijk geacht zodat de markt kennis kan nemen van succesvolle toepassingen. Het MKB fonds is met name gericht op de sectoren zorg, duurzaamheid en veiligheid.

Lees verder

Kennispark Twente

Als gevolg van de 'Innovatiesprong Twente' is in 2012 een nieuwe uitvoeringsorganisatie gevormd. Deze kwam voort uit het eerdere 'Innovatieplatform Twente' en het reeds bestaande 'Kennispark Twente'. Het huidige Kennispark Twente is het eerste aanspreekpunt voor ondernemers in Twente op het gebied van innovatie.

Lees verder

Reflectie

In 2008 zijn partijen uit het bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden enthousiast gestart met de 'Innovatieroute Twente'. De innovatieroute kent meer dan 50 projecten. Veel daarvan waren succesvol, maar er zijn ook een aantal projecten minder succesvol geweest. Oorzaken hiervan waren in een enkel geval gebrekkige samenwerking tussen partners of het gebrek aan rendement (richting de markt) van een bepaalde innovatie. Een beperkt aantal projecten is daarom tussentijds bijgesteld of/en afgerond.

Het Twentse bedrijfslandschap bestaat uit relatief veel MKB-ers. In de praktijk blijkt het soms lastig om hen de weg te laten vinden naar de vele mogelijkheden die het ecosysteem van Twente biedt: Kennispark Twente, financiële instrumenten, WTC Twente, et cetera. Onduidelijk is nog of de dienstverlening voldoende gekoppeld wordt aan de behoefte van de ondernemers, of dat de deze niet is toegesneden op die behoefte.

Bij de innovatiesprong in 2012 is al een aantal aanpassingen gedaan naar aanleiding van de ervaringen van de 'Innovatieroute Twente':

- Publieke cofinanciering bestond vooral uit subsidies. Nu worden middelen revolverend ingezet via leningen of participaties om de gelden zo ook opnieuw voor investeringen ter beschikking te laten komen. Ook worden aanvragen nu nadrukkelijk beoordeeld op haalbaarheid van de business case.
- Samenvoeging van Innovatieplatform Twente en Kennispark Twente om zo uitvoeringskracht te versterken en het speelveld overzichtelijker te maken. Hierdoor ontstond krachtenbundeling in plaats van versnippering.
- Samenwerking in de triple helix, dus tussen bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden (ook vaak de 4O's genoemd) is versterkt en heeft geleid tot de oprichting van de Twente Board. De board richt zich op een Twente dat zich ontwikkelt tot een internationaal toonaangevende technologische topregio. Een regio waarbij vanuit de realisatie van maatschappelijke opgaven toekomstbestendig rendement wordt behaald. Vanuit de 'Agenda van Twente' wordt de Twente Board ondersteund (2 x € 75.000,-).

Vernieuwing bouw

Investeren in vernieuwing in de bouw

6,9% van de Twentse beroepsbevolking werkte in 2014 in de bouw (ten opzichte van 5,4% landelijk) ([Twenteindex](#)). Daarmee blijft de bouwsector belangrijk voor de werkgelegenheid van Twente. Bijna een kwart van de beroepsbevolking in Twente is direct of indirect afhankelijk van de bouw. Regio Twente investeerde via de 'Agenda van Twente' in het versterken van de concurrentiekracht van bouwgerichte bedrijven. Daarmee dus ook in het veiligstellen van de banen in de bouw, in het verbeteren van de samenwerking tussen kennisinstellingen onderling en hun samenwerking met de bouw. Het streven was om de bouw in Twente om te vormen van traditionele 'hidden champions' naar een groep van ondernemingen met de reputatie 'vernieuwend, vooruitstrevend en dynamisch'. Innovatie in de bouw is in de 'Agenda van Twente' opgepakt binnen het 'Innovatieplatform Twente' (vanaf 2012 belegd binnen Kennispark Twente).

In de 'Agenda van Twente' is in 2008 beschreven dat bouwbedrijven alleen relevant blijven door te innoveren. De doelen waren om vernieuwing in de bouw een impuls te geven door productontwikkeling, om regelgeving te vereenvoudigen, om industrieel duurzaam en flexibel bouwen te promoten, om innovatie in materiaaltoepassing te stimuleren en om nieuwe ontwerpmethoden en ICT-ondersteuning te ontwikkelen. De focus lag hierbij vooral het Twentse bedrijfsleven. Naast innovatie was ook het bevorderen van duurzaamheid in / door de bouw een doelstelling.

Tussen 2008 en 2015 heeft de sector sterk geleden onder de crisis in de bouw. Daardoor waren er weinig middelen beschikbaar voor innovatie binnen bouwbedrijven. Ook stond de bouwsector niet centraal (had weinig prioriteit) in innovatie- en stimuleringsprogramma's (met uitzondering van het stimuleren van de werkgelegenheid). Dit waren extra redenen om te investeren in vernieuwing in de Twentse bouwsector. Daarnaast biedt de bouwsector ook kansen; er zijn verschillende maatschappelijke vraagstukken zoals vergrijzing en zorg, de huisvesting van kwetsbare doelgroepen en meer recent de vluchtelingencrisis die veel mogelijkheden bieden voor de bouw in Twente.

Pioneering

In 2007 hebben de Twentse kennisinstellingen, samen met een aantal koplopers in de bouw, het initiatief genomen om [Pioneering](#) op te richten. Hiervoor werd in 2008 funding gevonden bij Regio Twente en provincie Overijssel (beiden 50%). Stichting Pioneering werkt sinds haar oprichting met partners uit bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden samen aan projecten en onderzoeken in werkplaatsen. Naast het stimuleren van netwerkverbindingen worden kennissessies, symposia en leergangen georganiseerd.

Lees verder

Facts

Overzicht cofinanciering Bouw

Naam project	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
Pioneering	€ 4.404.000	€ 17.840.310

De inzet op het thema bouw heeft in Twente zijn vruchten afgeworpen in termen van werkgelegenheid. De bouwsector heeft landelijk veel last gehad van de financiële en economische crisis. Daardoor is overal in het land de werkgelegenheid in de bouw teruggelopen. In Twente is dat echter minder het geval dan in andere regio's. De ontwikkeling van banen in de bouw is in Twente landelijk het hoogst.

In de tabel hieronder worden deze ontwikkelingen van banen in de bouw ten opzichte van andere landelijke regio's weergegeven.

ONWIKKELINGEN BANEN NAAR SECTOR EN REGIO 2007-2015

	Banen 2015	Ontwikkeling 2007 - 2015		Positie
		abs	%	
Twente	19.845	-4.315	82%	1
Eindhoven	20.552	-4.742	81%	2
Arnhem/Nijmegen	13.798	-3.941	78%	5
Groningen (stad eo)	8.396	-2.091	80%	4
Zuid-Limburg	11.104	-3.337	77%	6
Drenthe	12.440	-2.873	81%	3

Bron: Lisa, 2016
Indeling op basis van sectorendefinitie Kennispunt Twente

De ontwikkeling van het aantal banen in de bouwsector verschilt per Twentse gemeente. Alleen in Dinkelland is het aantal banen in de bouw ten opzichte van 2007 gegroeid.

ONWIKKELINGEN BANEN NAAR SECTOR EN GEMEENTE 2007-2015				
	Banen 2015	Ontwikkeling 2007 - 2015		Positie
		abs	%	
Almelo	1.801	-347	84%	6
Borne	513	-194	73%	11
Dinkelland	1.000	116	104%	4
Enschede	3.041	-568	84%	5
Haaksbergen	684	-85	89%	3
Hellendoorn	1.114	-485	70%	12
Hengelo	1.980	-614	76%	9
Hof van Twente	1.280	-187	87%	4
Losser	243	-165	60%	14
Oldenzaal	1.575	-794	66%	13
Rijssen-Holten	2.980	-74	98%	2
Tubbergen	1.321	-449	75%	10
Twenterand	1.305	-267	83%	7
Wierden	728	-196	79%	8
Almelo	38.900	-1.504	96%	12
Borne	4.000	-380	87%	10
Dinkelland	10.920	430	104%	4
Enschede	81.184	-4.568	106%	2
Haaksbergen	9.345	-305	97%	11
Hellendoorn	13.017	-318	98%	10
Hengelo	46.242	1.328	103%	5
Hof van Twente	14.802	-168	99%	9
Losser	7.186	-6	100%	8
Oldenzaal	17.677	-2.064	90%	14
Rijssen-Holten	18.026	176	101%	7
Tubbergen	7.687	-700	92%	13
Twenterand	10.530	289	103%	6
Wierden	7.127	390	106%	3

Bron: Lisa, 2016
Indeling op basis van sectorendefinitie Kennispunt Twente

Opbrengsten

Pioneering heeft de samenwerking op het gebied van de bouw in haar eigen netwerk en met bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden sinds 2008 verder verbeterd. Er wordt samengewerkt met onder andere de bouw-gerelateerde opleidingen en kenniscentra van Saxion, Kennispark Twente, Stichting Woon, Bouwend Nederland, Uneto VNI, Achterhoek Duurzaam Verbouwen, Regieraad Oost Nederland, CROW, Platform 31, KvK, Vernieuwing Bouw, Aedes, Bouwcampus, ACT, landelijke innovatiehubs en overheden.

De betrokkenheid van de bouwbranche bij Pioneering is verankerd via het bestuur, werkplaatsen en projecten. Doordat partijen in Twente beter samenwerken, krijgen innovaties in de bouw de ruimte bij opdrachtgevers. De overheid heeft zijn beleid omtrent 'vernieuwend aanbesteden' ontwikkeld, met behulp van partijen uit de Bouw. Daardoor treedt zij nu als 'launching customer' op om innovaties te testen in een proeftuin. Dat stimuleert innovatie en versterkt ondernemerschap en de concurrentiepositie van marktpartijen.

Lees verder

Reflectie

Tot 2013 zette Pioneering in op verschillende thema's in elf aparte werkplaatsen. Een aantal van deze werkplaatsen kwam daardoor onvoldoende uit de verf en er werd veel overlap ervaren tussen de werkplaatsen. In 2013 zijn werkplaatsen samengevoegd en is het totaal teruggebracht tot vier. Dit betekende ook efficiency-voordelen.

Het heeft een tijd geduurd voordat er binnen Pioneering een omslag werd gemaakt van kennisdeling en netwerken naar rendabele business cases. In eerste instantie moest het netwerk opgebouwd worden. Dit plus vertrouwen in elkaar zijn voorwaarden voor kennisdeling. Na een aantal jaren samenwerking binnen het netwerk wordt er nu een marktgerichte methode gehanteerd om samen te werken aan het vermarkten van innovatie in de bouw.

Het maken van een duurzame business voor Pioneering, door zelf meer financiering uit de markt te halen, duurde langer dan verwacht. Het bleek lastig om vanuit een volledig gesubsidieerde situatie marktpartijen te vinden die bereid zijn om te betalen voor de diensten van Pioneering. Aangezien de inkomsten uit de markt tegenvielen en de subsidie vanuit de founding partners (conform planning) werd teruggebracht, maakte dat Pioneering een krimp doormaakte.

De kracht van Pioneering zit onder meer in het ontwerpen en meedenken in de opstartfase van projecten. In dergelijke opstartfase wordt echter nog niet aan Pioneering gedacht of er is nog geen budget beschikbaar voor de advisering vanuit Pioneering. Dit maakt dat de potentie van Pioneering nog niet volledig wordt benut.

De samenwerking met de overheden (als investeerder en partner) is ook niet altijd efficiënt. De bereidheid om (ook na een positieve businesscase) daadwerkelijk te investeren in een project of samenwerking blijft soms achterwege.

De kracht van Pioneering zit onder meer in het ontwerpen en meedenken in de opstartfase van projecten. In dergelijke opstartfase wordt ofwel nog niet aan Pioneering gedacht of er is nog geen budget beschikbaar voor de advisering vanuit Pioneering. Dit maakt dat de potentie van Pioneering nog niet volledig wordt benut.

De samenwerking met de overheden (als investeerder en partner) is ook niet altijd efficiënt. De bereidheid om (ook na een positieve businesscase) daadwerkelijk te investeren in een project of samenwerking blijft soms achterwege.

Lees verder

Bereikbaarheid

Verbeteren van de infrastructuur

Knooppunt Twente

Goede bereikbaarheid van Twente is een voorwaarde voor een optimale ontwikkeling van de Twentse economie. Daarnaast is bereikbaarheid een belangrijke vestigingsfactor. Mobiliteit en logistiek zijn twee nauw verweven doelen van de 'Agenda van Twente'. Bij de start in 2007 is het als volgt verwoord:

Het is noodzakelijk dat Twente beter is aangesloten op andere delen van Nederland en vice versa en dat wij ook voor onze Duitse burenen goed bereikbaar zijn. Via de weg, ook de digitale snelweg, het spoor, het water en de lucht. Dat vereist een stevige investering in de bereikbaarheid van Twente via de aansluiting A1/A35 en de N18, goede infrastructuur met het noorden (A35/A28/ N36) en een goede spoorverbinding met de Randstad en Duitsland. Het Twentekanaal moet optimaal ingericht zijn voor goederentransport. Snelle en goede breedbandverbindingen zijn een vestigingsfactor van belang. Ook goede interne verbindingen tussen de Twentse steden, de omliggende grotere en kleinere kernen en het platteland zijn essentieel.

Een betere aansluiting van Twente op andere delen van Nederland en Duitsland is een stimulans voor de (werk)gelegenheid in de logistieke sector. De investeringen in bereikbaarheid vanuit de 'Agenda van Twente' zijn daarin belangrijk.

In 2007 zijn de te behalen effecten als volgt geformuleerd:

- Een zeer goede interne bereikbaarheid.
- Een uitstekende externe bereikbaarheid.
- Meer snelle en innovatieve verbindingen in alle modaliteiten naar andere stadsregio's en Duitsland.

Deze zijn vertaald in de volgende concrete doelstellingen:

- in 2017 is de A35 doorgetrokken tot en met Nijverdal
- in 2017 is de N18 opgewaardeerd tot een autoweg
- in 2017 is het Twentekanaal geschikt voor zware transporten
- in 2017 is de A1 verbreed naar zes rijbanen
- in 2010 is het Twentse bedrijfsleven aangesloten op breedband

Facts

Naam project	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
Rijksweg 35	€ 3.000.000	€ 124.408.000
Rijksweg A1	€ 100.000	€ 440.400.000
Rijksweg N18	€ 3.000.000	€ 399.650.000
Agglonet	€ 875.000	€ 4.178.000
Port of Twente	€ 150.000	€ 1.059.000
Laad- en loskade XL Businesspark	€ 700.000	€ 10.800.000
Toegangsweg laad- en loskade	€ 75.000	€ 329.000
Totaal	€ 8.500.000	€ 980.824.000

Opbrengsten

Grootschalige infrastructurele projecten op het gebied van mobiliteit / bereikbaarheid hebben vaak een doorlooptijd van jaren. Concrete resultaten vanaf de start van de 'Agenda van Twente' zijn vaak vooral in termen van procesresultaten te noemen: overeenstemming over plannen, financiering en trajecten in de vorm van onder andere tracébesluiten. Het is dus een zekerheid dat de (verbetering van de) weg er komt, maar nog niet altijd is het asfalt nu al zichtbaar.

Port of Twente

Port of Twente is een platform, waarin het bedrijfsleven, overheden, kennis- en onderzoeksinstituten samenwerken om de Twentse economie te versterken door het creëren van meer werkgelegenheid in de logistieke sector. Dit is vertaald naar de volgende ambities:

- Vijf nieuwe logistieke vestigingen van buiten Twente;

- Opname van 10 ha bedrijventerreinen door deze vijf bedrijven;
- 250 nieuwe arbeidsplaatsen.

Lees verder

XL Businesspark Twente

Het XL Businesspark Twente is een voorbeeld van regionale samenwerking om ondernemingen met grote ruimtebehoefte uit de sectoren industrie, transport en productie te clusteren. Om de verkeerslast op de A1 en A35 te verminderen is geïnvesteerd in de bereikbaarheid via het water van XLBusinesspark Twente door laad- en loskade aan te leggen.

Lees verder

A/N35

De stedelijke gebieden Twente en Zwolle hebben een economisch belang bij een hoogwaardiger wegverbinding: Een snellere en verkeersveilige verbinding in de vorm van een twee-maal-twee-strooks-Rijksweg met een maximum snelheid van 100 km per uur met ongelijkvloerse kruisingen en aansluitingen.

Lees verder

A1

Om de economische relaties op de Oost-West as met de Randstad en Stedendriehoek van en naar Twente te verbeteren wordt de A1 tussen Apeldoorn-Zuid en Azelo aangepakt. De spitsstroken worden omgebouwd naar structurele rijstroken en op de andere deeltracés wordt er in beide richtingen een extra rijstrook in de middenberm toegevoegd.

Lees verder

N18

Twente is via de rijksweg N18 verbonden met de Achterhoek en Arnhem-Nijmegen. Ook deze weg voldoet in haar huidige vorm niet aan de gewenste en / of noodzakelijke kwaliteit. Naast dat een grotere capaciteit en een hogere maximum snelheid bijdragen aan de externe verbinding met Arnhem-Nijmegen, wordt deze rijksweg ook als erg verkeersonveilig gekenmerkt.

Lees verder

Reflectie

Het succes op de verschillende projecten binnen dit thema van de 'Agenda van Twente' is mede bepaald doordat bedrijfsleven, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen een financiële bijdrage hebben gekoppeld aan de doelstellingen uit de agenda. Het is gelukt om met lokaal geld op regionale schaal de economie te stimuleren. Met eigen inzet is een groot multipliereffect georganiseerd en veel cofinanciering georganiseerd voor diverse projecten. Op het thema mobiliteit is een voorbeeld daarvan de € 100.000 euro die is geïnvesteerd in capaciteitsanalyses voor de A1. Het resultaat is dat deze rijksweg brede aandacht kreeg en ook goed in de analyses van het Rijk kwam. De bijdrage uit de 'Agenda van Twente' heeft ertoe geleid dat ook de twee provincies en het ministerie van Infrastructuur & Mobiliteit zich bereid toonden eenzelfde bijdrage te leveren aan het onderzoek. Door dit onderzoek samen te financieren is een sterke betrokkenheid van alle partners ontstaan. Ook zijn de uitkomsten van het onderzoek een gezamenlijk resultaat waar een vervolg aan kan worden gegeven. Er wordt nu ook een veelvoud van het initieel onderzoeksgeld geïnvesteerd door andere partijen om de A1 te verbreden. In hoeverre het uiteindelijke resultaat van daadwerkelijke verbreding van de A1 in onze regio causaal samenhangt met die initiële € 100.000 onderzoeksgeld is niet hard aan te geven. Maar dat er sprake is van een vliegwiel- en multipliereffect is wel duidelijk.

Het komt bij een meerjarig investeringsprogramma zoals de 'Agenda van Twente', regelmatig voor dat gaandeweg de doelstellingen gaan schuiven. Voor het thema mobiliteit is de set doelstellingen echter door de jaren heen steeds relevant en actueel gebleven. Twente is er in geslaagd het programma goed op koers

te houden. Deze vaste koers heeft meegeholpen aan het door bestuurders en ambtenaren ervaren succes van het mobiliteitsprogramma binnen de 'Agenda van Twente'.

De uitstraling van een gezamenlijke Twentse investeringsagenda heeft een groot extern effect, zo blijkt uit de infrastructurele projecten. De Twentse eenheid en investeringsbereidheid, die met de 'Agenda van Twente' is getoond maakt dat deuren opengaan en er geluisterd wordt. Het kan het verschil maken tussen daadwerkelijke realisatie van een weg in 2018, of vele jaren later.

In 2013 is het restant van de middelen van de oorspronkelijke 'Agenda van Twente' van € 30 miljoen toegekend aan diverse (gemeentelijke) projecten. De drie projecten binnen het thema Logistiek maken alle drie deel uit van deze ronde. De twee projecten op XL Businesspark zijn afgerond, hoewel de containerterminal nog niet in gebruik genomen is vanwege een procedure tegen de vergunning. Met deze omstandigheid is moeilijk van te voren rekening te houden. Wat Port of Twente betreft, hebben de ambities minder snel tot resultaat geleid dan verwacht. Om die reden is de projecttermijn verlengd tot juli 2017.

Conclusies

Uit onderzoek van Kennispunt Twente komt naar voren dat de meerwaarde van de 'Agenda van Twente', zeker op het onderdeel mobiliteit, door bestuurders wordt erkend. Op dit onderdeel hadden gemeenten afzonderlijk deze resultaten niet kunnen realiseren.

De waardering van het programma Mobiliteit is het hoogst van alle programma's. De bestuurders die zich erover uitlaten zijn allen positief:

"Bij mobiliteit hebben we een aantal mooie projecten gerealiseerd, infrastructuur op geplust of versneld aangelegd."

Wat in het oordeel van bestuurders en ambtenaren opvalt, is dat zij niet zozeer kijken naar de oorspronkelijke doelstelling van het programma, maar vooral de mate waarin geld uit de 'Agenda van Twente' investeringen losmaakt of andere overheden bindt aan projecten (multipliereffect). Op deze manier werken overheden en bedrijfsleven samen aan het bereiken van resultaten voor Twente en zorgen ze ook samen voor de financiering.

Human Capital

De Twentse arbeidsmarkt: samen komen we verder

Arbeidsmarkt en onderwijs

Aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs

De werkloosheid in Twente lag in 2007 gemiddeld 0,2% hoger dan het landelijk gemiddelde. Doelstelling in de 'Agenda van Twente' is dat het werkloosheidspercentage zou dalen tot onder het landelijk gemiddelde. In dit thema is ingezet op een goede aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt. In 2007 dreigden ernstige tekorten aan hoger opgeleiden en aan gekwalificeerde werknemers, vooral in de technische sector. Anderzijds dreigde een groot aantal jongeren buiten de boot te vallen wanneer ze niet minimaal het niveau van de startkwalificatie wisten te bereiken. Een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt begint met goed onderwijs. Onderwijs dat jongeren de benodigde competenties en kennis geeft om voldoende toegerust de arbeidsmarkt op te gaan. Om voor zowel de jongeren als voor de werkgevers te zorgen dat een diploma van waarde is, moeten onderwijs en arbeidsmarkt goed op elkaar aansluiten. Hiervoor is niet alleen goed onderwijs op school nodig, maar ook voldoende plaatsen voor stage of leerwerkbanen zodat jongeren de benodigde praktijkervaring opdoen.

Samen komen we verder

Bedrijfsleven, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen willen daarom de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt oplossen en voldoende en passende opleidingsmogelijkheden bieden. Om dat te bereiken is binnen het kader van de 'Agenda van Twente' geïnvesteerd in verschillende projecten om de aansluiting van het onderwijs naar de arbeidsmarkt te verbeteren. Vanwege de dreigende tekorten aan gekwalificeerd personeel in technische beroepen heeft de nadruk gelegen op technische opleidingen.

Facts

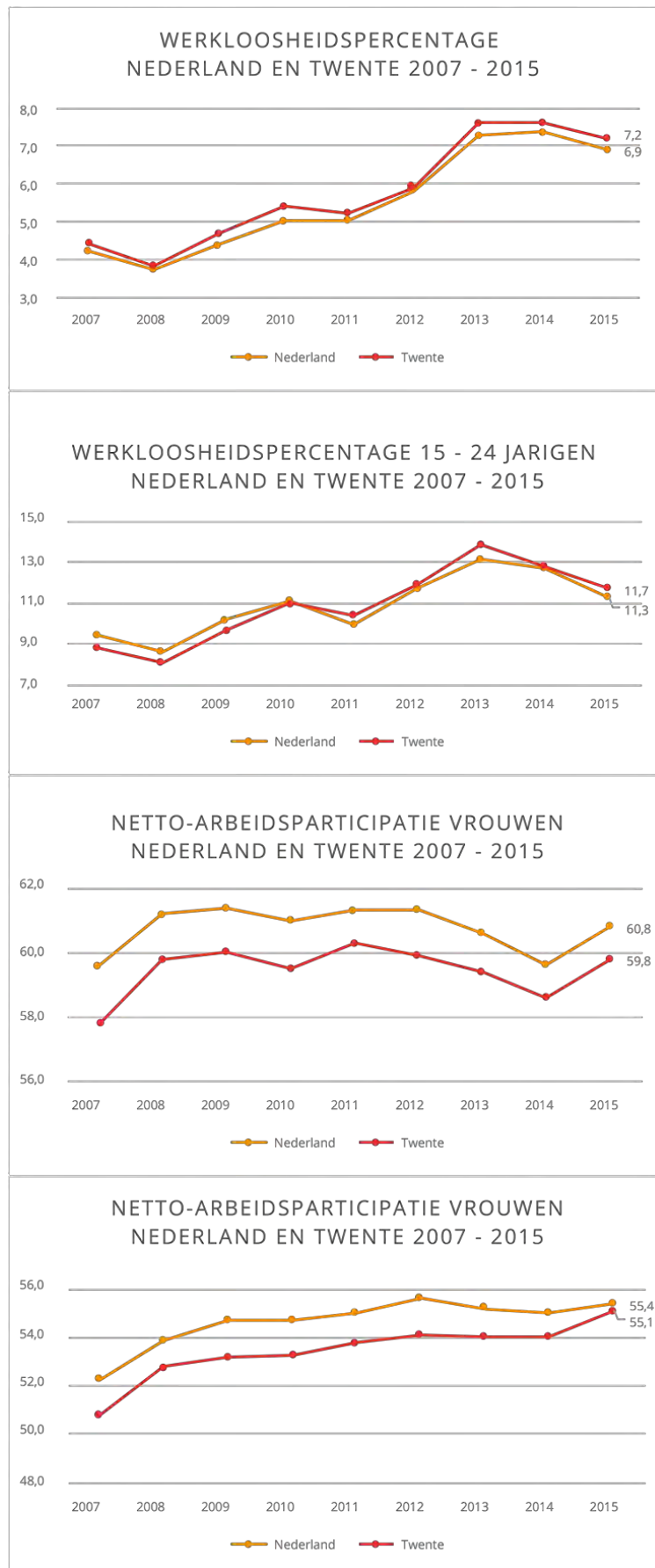
Naam project	Bijdrage 'Agenda van Twente'	Cofinanciering
Regionale Startersondersteuning	€ 660.000	€ 0
Anpakk'n	€ 204.000	€ 190.000
Arbeidsmarktplan opstellen 2009 en uitvoering:		
- Twee handen op een buik		
- Stage in Twente	€ 954.000	€ 1.155.000
- Doorleren loont		
Techniekpact		
TWAMP		
Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV)	€ 3.300.000	€ 9.400.000
Sectorplan opstellen 2016	€ 16.000	€ 14.291.547
Totaal	€ 5.134.000	€ 25.036.547

In de 'Agenda van Twente' zijn in 2007 vier doelstellingen benoemd die direct linken aan dit thema:

- De werkloosheid is gedaald onder het landelijk gemiddelde.
- Twente kent een lager werkloosheidspercentage onder jongeren dan landelijk gemiddeld.
- De arbeidsparticipatie van ouderen is in Twente gestegen naar het landelijk gemiddelde.
- De arbeidsparticipatie van vrouwen is in Twente gestegen naar het landelijk gemiddeld.

Hierna de ontwikkeling per doelstelling in een grafiek:

Opbrengsten

Een aantal kwantitatieve opbrengsten van de 'Agenda van Twente' binnen het thema Human Capital:

- 570 bedrijven zijn gestart hetgeen heeft geleid tot 658 arbeidsplaatsen;
- In de high tech sector heeft een groei plaats gevonden in de periode 2012 – 2014 van 763 arbeidsplaatsen;
- Bij de profielkeuzes scoort de regio beduidend beter dan landelijk. Van de HAVO-leerlingen kiest 48% voor techniek, landelijk 41%. Voor het VWO liggen deze percentages op 63% en 59%. De doorstroom uit het technische profiel naar een vervolgopleiding in de techniek ligt op 38%;
- 40 deelnemers zijn in 2015 geschoold in het living lab;
- In de Stichting Centrum voor Jong ondernemerschap (CvJO) Rijssen-Holten zijn in 2015 20 bedrijven opgestart;
- De aanpak "Via leren naar werken" heeft geresulteerd in 50 leer- werkervaringsplekken in BBL vorm met baanintenties;
- 50 jongeren met meervoudige problematiek zijn op een vernieuwende wijze begeleid richting werk, onderwijs en zorg;
- 100 duale maatwerktrajecten zijn opgezet.

In het onderdeel reflectie wordt een overzicht gegeven van de kwalitatieve opbrengsten. Hieronder worden een aantal projecten beschreven met daarbij kwalitatieve en kwantitatieve opbrengsten.

Regionale startersondersteuning: Starters (vooral vanuit een werkloze uitgangspositie) ondersteunen bij het starten van een onderneming. In het totaal zijn 570 bedrijven gestart wat heeft geleid tot 658 arbeidsplaatsen.

Anpakk'n: Begeleiden van jongeren met meervoudige problematiek op het gebied van werk, school of zorg. Het project Anpakk'n is in 2008 gestart met als doel hulp- en begeleidingstrajecten ontwikkelen voor multi probleemjongeren die zo min mogelijk worden gehinderd door verschillen in regelgeving, financiering en werkprocessen.

[Lees verder](#)

Opstellen en uitvoeren van arbeidsmarktplan: Verbeteren van de aansluiting van de arbeidsmarkt op het onderwijs. Dit is gebeurd via diverse initiatieven:

[Lees verder](#)

Deze samenwerking heeft geleid tot samenwerking in o.a. het Twents Arbeidsmarktperspectief (TWAMP) en Techniekpact Twente.

Twents Arbeidsmarktperspectief

In het Twents Arbeidsmarktperspectief (TWAMP) zijn vijf programmalijnen geformuleerd. Langs deze lijnen willen bedrijfsleven, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen samenwerken om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter in balans te brengen.

[Lees verder](#)

Techniekpact Twente

Met het in het najaar van 2013 vastgestelde Uitvoeringsprogramma Techniekpact Twente 2013 - 2017 zetten de partners in de regio gericht in op de groeikracht van het hightech bedrijfsleven en het human capital van de toekomst.

[Lees verder](#)

Reflectie

Het werkloosheidspercentage in Twente is in het vierde kwartaal 2015 hoger dan in Nederland: 6,9% in Twente (geschat) versus 6,7% in Nederland. Daarmee is de doelstelling om de werkloosheid in Twente te laten dalen tot onder het landelijk gemiddelde niet gehaald, ondanks de aansprekende resultaten. Toch kan geconstateerd worden dat Twente, ondanks de benoemde kwetsbare economische structuur in 2007, de klappen van de crisis op de arbeidsmarkt goed heeft doorstaan. Twente heeft aansluiting gehouden bij de landelijke werkgelegenheidscijfers.

In 2007 was de jeugdwerkloosheid (15-25 jarigen) met 8,8% lager dan het landelijk gemiddelde van 9,4%. In 2015 is het gemiddelde in Twente met 11.7% echter juist hoger dan het landelijk gemiddelde van 11.3%. Dit is ondanks een succesvol regionaal programma 'het jongerenoffensief' dat jongeren activeert om werk te zoeken en de bestaande initiatieven voor jongeren verbindt (o.a. 'Agenda van Twente': Techniekpact Twente, leren en werken, VSO-PRO, Werkplein-projecten). De activering van jongeren heeft o.a als effect dat meer jongeren aangeven actief een baan te (blijven) zoeken. Door de aansluiting van het jongerenoffensief bij de initiatieven van de 'Agenda van Twente' heeft een versterking plaatsgevonden in het activeren van jongeren richting werk.

[Lees verder](#)

Vestigingsklimaat

Verstevigen van internationaal vestigingsklimaat

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is belangrijk voor (internationale) bedrijven om zich te vestigen in Twente. Om dit te bereiken zijn de volgende doelen opgesteld:

1. Het creëren van kwalitatief hoogwaardige woon- en werkmilieus;
2. Ruimtelijke economische structuurversterking betekent investeren in optimale bereikbaarheid, kwalitatief hoogwaardige woon- en werkmilieus en een goed sociaal-cultureel klimaat;
3. Twentse bevolking gaat op termijn krimpen en is gebaat bij een goed opgeleide bevolking en een regio die aantrekkelijk is voor hoogopgeleid talent.

Vanuit de 'Agenda van Twente' is voor een goed vestigingsklimaat in Twente geïnvesteerd in (grotere) infrastructurele projecten, het aanbieden van internationaal onderwijs, (sport)voorzieningen, evenementen en andere randvoorwaarden om het wonen, werken, studeren of ondernemen in Twente aantrekkelijker te maken. Uiteraard met het uiteindelijke doel om de sociaal economische structuur van de regio te versterken.

Bij de start van de 'Agenda van Twente' zijn drie fondsen ingesteld; het fonds Recreatie en Toerisme, het fonds Sport & Cultuur en het fonds Hippische Initiatieven. Deze fondsen zijn ingesteld om ook kleinschalige initiatieven te kunnen ondersteunen en om planontwikkeling richting grotere projecten te kunnen realiseren.

Facts

Naam project	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
Hart van Zuid / Centraal Station Twente	€ 5.005.000	€ 103.605.000
Internationale School (exploitatie- niet locatie)	€ 755.000	€ 1.298.750
WTC	€ 680.000	€ 3.360.450
Sport Zorgcomplex Het Ravijn	€ 1.000.000	€ 20.085.591
Groene Poort	€ 1.158.000	€ 9.758.000
Gebiedsontwikkeling Kennispark (viaduct)	€ 3.050.000	€ 17.050.000
Oldenzaal Centraal; Groene Loper	€ 1.000.000	€ 12.275.000
Bijdrage aan Twenteboard	€ 150.000	€ 300.000
Fonds Sport en Cultuur	€ 500.000	
Fonds Hippische Initiatieven	€ 200.000	
Totaal	€ 13.490.000	€ 167.432.791

Opbrengsten

Binnen het thema vestigingsklimaat zijn veel concrete projectresultaten te benoemen. Een aantal noemen we hierna. De overige vindt u terug in de betreffende (tussen)rapportages ([Voortgangsrapportage AvT 2012 & Jaarrapportage 2015](#)). In hoeverre deze concrete output ook heeft geleid tot het gewenste maatschappelijke effect, is juist bij dit soort randvoorwaardelijke initiatieven minder goed aan te geven.

Hart van Zuid / Centraal Station Twente

In het project 'Hart van Zuid' / 'Centraal Station Twente' wordt een 50 hectare groot binnenstedelijk bedrijventerrein getransformeerd. Daarbij worden de functies op het gebied van wonen, werken, cultuur en onderwijs met elkaar verbonden.

Lees verder

WTC Twente

Het WTC Twente speelt een belangrijke rol in het versterken van het vestigingsklimaat. Het bevordert de bedrijvigheid in Twente door regionale ondernemers te ondersteunen in hun export of hun plannen daartoe.

Lees verder

Internationaal onderwijs

Om het voor internationale bedrijven aantrekkelijker te maken zich te vestigen in Twente, is het aanbieden van internationaal onderwijs volgens het International Baccalaureate (IB) van groot belang.

Lees verder

Gebiedsontwikkeling Kennispark Twente

De missie van Kennispark Twente is om een ecosysteem te ontwikkelen voor innovatief ondernemen in heel Twente. Onderdeel daarvan is het realiseren van de juiste fysieke omgeving voor kennisintensieve bedrijven en het aantrekken van nieuwe vestigingen naar Twente.

Lees verder

Oldenzaal Centraal: de Groene Loper

In het project is een groot terrein van 38 hectare rondom het station in Oldenzaal opnieuw ingericht tot een prettig en hoogwaardig woongebied. In het project is de wijk Zuid-Berghuizen via een onderdoorgang verbonden met de binnenstad van Oldenzaal.

Lees verder

Reflectie

Binnen het thema vestigingsklimaat is de afgelopen jaren een aantal concepten / programma's ondersteund. De samenwerkende partijen vanuit het bedrijfsleven, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen zijn ervan overtuigd dat die bijdragen aan een aantrekkelijker vestigingsklimaat in Twente. Bijvoorbeeld waar het gaat om internationaal onderwijs, het faciliteren van het internationale zaken doen en het organiseren van handelsmissies, het begeleiden van start-ups / kennisvalorisatie, de profilering en branding van de regio, etc.. Wel blijkt lastig om een verdienmodel te ontwikkelen voor al die organisaties die de bovenstaande programma's / concepten in de markt zetten.

Het betreft veel initiatieven zoals WTC Twente, Internationale School Twente, Kennispark Twente, Twente Branding, het voormalige Twents Bureau voor Toerisme TBT, die veelal separaat ondernemers benaderen om zelfvoorzienend te worden, leden en sponsors te werven. Ondanks al die pogingen blijft een (financiële) rol van de overheid tot nu toe nodig. Een punt van reflectie is of enige vorm van krachtenbundeling door / van de betrokken organisaties bij kan dragen aan een robuustere business case.

Door de economische crisis en de teruglopende vastgoedmarkt worden investeringen in 'stenen' heel anders gewaardeerd dan bij de start van de 'Agenda van Twente' toen de majeure projecten als het vliegwiel werden gezien van de economische structuurversterking.

Vrijetijdseconomie

Ruimte en Vrije tijd

“Iedereen die wel eens in Twente is geweest is het met ons eens: het is hier mooi. Twente koppelt een fraai en afwisselend cultuurlandschap aan rust en ruimte. Je kunt er urenlang wandelen en fietsen en telkens weer verrast worden door het volgende adembenemende uitzicht. Dat maakt Twente, balancerend tussen trend en traditie, een unieke woon- en werkplek. Maar Twente kan als recreatieve bestemming nog veel meer op de kaart worden gezet. We gaan werken aan de versterking van de toeristisch-recreatieve sector.”
Bron: brochure Agenda van Twente 2009

Eén van de speerpunten van de ‘Agenda van Twente’ is het verder ontwikkelen van toerisme in Twente. In 2017 wilden we 30% meer omzet hebben in deze sector. In 2009 is daartoe het uitvoeringsprogramma ‘Vrije Tijd Twente’ vastgesteld. Dit programma is de uitwerking van de doelstelling en vormt het uitgangspunt voor de toeristische ontwikkeling in de regio. De activiteiten, die uitgevoerd zijn voor de toeristische ontwikkeling van Twente, zijn tot en met 2012 beschreven in het actieprogramma ‘Vrijetijdseconomie Twente’. Dit actieprogramma beschrijft een maatregelenpakket dat moet leiden tot de realisatie en monitoring van de vijf ambities voor de toeristische ontwikkeling van Twente. Deze vijf ambities zijn:

1. De gast wordt verleid om naar Twente te komen;
2. De gast kan eenvoudig naar Twente komen;
3. De gast voelt zich welkom in Twente;
4. De gast verblijft en beleeft Twente steeds langer;
5. De gast komt terug naar Twente.

Vanuit de ‘Agenda van Twente’ is dit programma via twee lijnen financieel ondersteund:

- Het Twents Bureau van Toerisme (TBT);
- Een toeristisch fonds van waaruit financiële bijdragen worden geleverd aan toeristische projecten. Het fonds is vanaf 2012 gevoed met ongeveer € 360.000 per jaar.

Facts

Naam project	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
Toeristische ontwikkeling 2008-2012:	€ 3.334.000	€ 2.180.377
Toeristisch Fonds:	€ 1.830.000	€ 3.539.496
Toeristische Promotie Twente 2013-2017:	€ 1.950.000	€ 454.951
Totaal	€ 7.114.000	€ 6.174.824

Ontwikkeling vrijetijdseconomie Twente

De vrijetijdseconomie is een belangrijke economische sector in Twente met een aandeel van 6% van alle banen. Twente is de meest toeristische regio van Overijssel. In de 14 Twentse gemeenten is 53% van de toeristische werkgelegenheid van de provincie terug te vinden. Het economisch belang en de bekendheid met de vrijetijdsector in Twente groeit. Het toerisme in Twente heeft zich in de afgelopen jaren goed ontwikkeld. Zo is het aantal banen en vestigingen toegenomen en de naamsbekendheid gegroeid. Sinds 2013 staat Twente in de top vijf van de meest bekende toeristische regio's in Nederland. Een aantal jaren geleden was dit nog de tiende plaats.

De meeste toeristische overnachtingen binnen Overijssel worden in Twente ondernomen. Hierbij gaat het om bijna de helft van het aantal toeristische overnachtingen in Overijssel.

Twente is ten opzichte van 2011 vier plaatsen gestegen (van 10 naar 6) in de top 10 van meest gewaardeerde Nederlandse streken (Steden & Streken Merkenonderzoek 2013).

Twente is goed voor ongeveer de helft van het aantal toeristische activiteiten in Overijssel.
Opbrengsten

De financiële middelen vanuit het onderdeel toeristische ontwikkeling en toeristische promotie Twente (samen ruim € 5 miljoen) zijn grotendeels ingezet als bijdrage aan het Twents Bureau voor Toerisme (TBT).

Werkgelegenheid vrijetijdseconomie Twente (fulltime, parttime en uitzendkrachten)

+18% **2007: 15.170** **2015: 18.910**

Toeristische overnachtingen in Twente (Nederlandse en buitenlandse gasten)

+17,7% **2008: 3.030.000** **2013: 3.568.000**

Bestedingen dagrecreatie in Twente (Nederlandse en buitenlandse gasten)

-30,6% **2008: 784.700.000** **2013: 544.400.00**

*het is reeds een aantal jaren een landelijk trend dat het aantal toeristische activiteiten weliswaar toeneemt, maar dat dit niet leidt tot een toename van de toeristische bestedingen. Per ondernomen activiteit nemen de bestedingen af.

Spontane naamsbekendheid Twente als toeristische regio

+8% **2008: 16%** **2014: 24%**

Opbrengsten

De toeristische promotie en marketing van Twente is voor een belangrijk deel bekostigd vanuit de 'Agenda van Twente' en uitgevoerd door het TBT. Dit heeft onder meer geresulteerd in aantal publiekscampagnes (zoals 'Twente Jezelf' en 'Twente. Landgoed van Nederland'), magazines en brochures en de promotie van Twente op beurzen in binnen- en buitenland. Daarnaast heeft het TBT gewerkt aan het versterken van de samenwerking tussen recreatieve ondernemers, zoals campinghouders en hotels.

Het toeristisch fonds kent onder meer de volgende projecten:

- Twente op de SD Kaart
- Twente Logies
- Mountainbikeroute Twickel
- Ruiter- en menrouthenetwerk
- Wandelen en fietsen langs het water
- Wellness op het platteland
- Rustpunten
- Topsportevenementen
- Mountainbike Netwerk Twente
- Bezoekerscentrum Landschap NOT
- Kwaliteitsimpuls kampeer- en bungalowvakanties in Twente
- Zout verbindt de Zoutmarke
- Twents Gastheerschap
- Toeristische Twente Portal
- Twents Gastheerschap
- Signing Twente Tourist Info
- Enterse / Hellendoornse Zomp
- Museum Buurt Spoorweg
- Paarse Poort

Reflectie

Het Twents Bureau voor Toerisme heeft veel en diverse activiteiten naar tevredenheid uitgevoerd. Zowel in doelbereik als in aantal projecten liep de uitvoering conform verwachting. Vanaf de start was het de inzet van de Twentse gemeenten om TBT een eigen verdienmodel te laten ontwikkelen. Een model waarmee de afhankelijkheid van de overheidsbijdragen aanzienlijk zou afnemen. Een dergelijk verdienmodel is niet gerealiseerd.

Daarnaast is geconstateerd dat het TBT onvoldoende heeft voldaan aan de prestatieovereenkomst voor toeristische marketing en promotie. Ook is geconstateerd dat enerzijds het draagvlak voor het TBT te gering is en dat anderzijds de verantwoording door het TBT tekort schoot. Bij wijze van zelfreflectie moet wel worden geconstateerd dat het aantal prestatie-indicatoren dat met het TBT is overeengekomen té omvangrijk was en dat een aantal overeengekomen prestaties bovendien té algemeen was geformuleerd. Daarmee kan de vraag gesteld worden in hoeverre de afspraken met het TBT voldoende realistisch waren.

Nadat Regio Twente eerder besloot om met ingang van 2015 geen subsidie meer aan het TBT te verstrekken is het TBT in november 2015 failliet verklaard. Dit faillissement is inmiddels volledig afgewikkeld.

Eind 2015 is eveneens een herziende visie op vrijetijdseconomie in Twente vastgesteld: 'Wij zijn Twente!'. Deze visie is het resultaat van een proces van Regio Twente (de 14 Twentse gemeenten), toeristische ondernemers en Twente Tourist Info's. Met het proces en deze visie is de basis gelegd voor gezamenlijke efficiënte en effectieve toeristische marketing van Twente.

Branding

Promoten van Twente als aantrekkelijke hightech regio

Twente heeft alles in huis om uit te groeien tot een internationale hightech regio. Twente is een sterk merk, heeft een eigen culture entiteit, een ecosysteem, een zogenaamd 'daily urban system', ook wel een SMART-region genoemd. Het is een prachtig gebied met een DNA dat van oudsher bepaald is door de ondernemende maakindustrie. Twente onderscheidt zich in de huidige economische ontwikkeling van Nederland als de ondernemende hightech regio met de focus op hightech systemen en materialen.

Dat is waar Twente zich ook op wil profileren om concurrerend en economisch vitaal te blijven. Een vitale, internationale economie is van belang om de inwoners van Twente in de toekomst welvaart en welzijn te bieden. Excellent onderwijs, innovatief ondernemerschap, aantrekkelijke woon- en werk gebied en internationalisering, zijn daarbij de kernbegrippen.

[Lees verder](#)

Facts

Naam project	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
Regiobranding (vóór Innovatiesprong Twente)	€ 383.000	€ 182.500
Regiobranding (2013-2017)	€ 3.320.000	€ 1.535.000
Totaal	€ 3.683.000	€ 1.717.500

+18%

Internationale
bezoekers

ENG

Engelstalig sinds 2014

800+

Verhalen op twente.com
(NL en ENG)

DE

Duits sinds 2016

35.000

Bezoekers pers
maand op twente.com

1100+

Vacatures via
twente.com

25% van de vacatures richt
zich op de technische- en
20% op ICT sector
20% van het totaal zijn stage-
en afstudeerplaatsen
10% betreft internationale
vacatures

1.501.895

Personen bereikt via
Facebook

858.830

Personen bereikt via
Facebook

7.754

Berichten likes via
Facebook

506.000

Vacatureportaal
twente.com/vacatures
506.000 keer geraadpleegd
in 2015

Sinds de start in 2013 is het aantal professionals met een profiel op Twente.com
gegroeid van 1.000 naar 9.000 in 2016. Zij worden geactiveerd als Twentse
ambassadeurs.

1.000 daarvan zijn internationale kenniswerkers.

10.216

Facebook fans

3904

Twitter volgers

3108

Nieuwsbrief

1054

LinkedIn Volgers

9026

Members

De film 'Twente, the good life region', gericht op
(inter)nationale professionals om te komen werken en
wonen in Twente, registreerde in korte tijd een bereik
van meer dan 177.000 personen.

60.000

Views corporate film

180

Bedrijfspagina's
op twente.com

Opbrengsten

Binnen de Twentse domeinen maken de (uitvoerings)organisaties gebruik van een herkenbare en eenduidige visuele identiteit. Het merk Twente (Twente label) wordt op eenzelfde wijze gebruikt. In 2012 is een nieuwe visuele identiteit ontwikkeld door Twente Branding. Binnen de Twentse merkarchitectuur hebben organisaties en instellingen deze omarmt. Ook is het merk Twente geïmplementeerd bij Regio Twente, verbonden aan het toeristische merk, Kennispark Twente, Port of Twente, Techniekpact Twente en het Expat Center Twente. Daarnaast is het regionale openbaar vervoer, zowel bus als trein, gelabeld met het merk.

Platform communicatie

Er is een platform communicatie opgericht om gezamenlijke inzet op activiteiten af te stemmen voor de domeinen 'Human Capital' en innovatie met deelnemers van ROC van Twente, Saxion, UT, provincie Overijssel, gemeente Enschede, Regio Twente, Pentair, Thales, VNO-NCW en Kennispark Twente.

Samenwerken aan een sterk merk Twente met partners en ambassadeurs.

Hiervoor is ook een 'toolkit' ontwikkeld en beschikbaar. In de 'toolkit' zit onder meer de corporate film Twente, een Twente presentatie met Facts & Figures, brochures etc. die ambassadeurs kunnen benutten om Twente - en daarmee natuurlijk ook gemeente of bedrijf - krachtig uit te dragen. Het ambassadeurschap is erg waardevol om Twente met elkaar goed neer te kunnen zetten.

Samenwerken met partners aan spraakmakende events voor Twente zoals:

- o RED engineers Challenge
- o Rode Loper
- o Hannover Messe
- o Bezoek Zuid Duitsland
- o Accenture Award
- o Young Technology Award

Aantal andere voorbeelden:

- Twente Boek 'The Netherlands most entrepreneurial hightech region' om Twente als regio te presenteren / promoten zowel nationaal als internationaal.
- Bijdrage en ondersteuning aan evenementen en activiteiten zoals Solar Team Twente, Greenteam Twente, RouteSuc6, LEO Robotics Jaarcongres, KIVI Bijeenkomsten, The Future of Hightech, EUROCITIES.
- Samenwerking met Duitse partners om hbo+ vacatures Euregionaal te delen

Reflectie

De meeste bedrijven hebben moeite om onderscheid te maken tussen de vele vragers voor een bijdrage, zoals netwerkorganisaties, maar ook WTC Twente, Expat Center Twente, etc. Zij hebben allemaal de opdracht meegekregen om geld op te halen bij het Twentse bedrijfsleven. Deze onduidelijkheid of 'overkill' weerhoudt veel bedrijven ervan bij te dragen aan de regiobranding van Twente. Ook een gebrekkige 'return-on-investment' is voor veel middelgrote bedrijven een reden om niet tot een bijdrage over te gaan.

De belangrijkste reden voor deelname aan Twentebranding is het gebruik van de vacaturebank. Deze service biedt de partners concrete meetbare diensten. Twente Branding heeft in 2015 het fundingmodel aangepast en meer afgestemd op de behoefte van de bedrijven. Zo gaat het nieuwe model uit van een basislidmaatschap dat men naar behoefte kan aanvullen door ook gebruik te maken van extra modules. Dit concept lijkt aan te slaan. In 2015 zijn 14 bedrijven betalende partner geworden van Twente Branding en in de eerste 5 maanden van 2016 zijn er 15 nieuwe partners bijgekomen.

Momenteel wordt ervaren dat veel van de Twente gelieerde organisaties op communicatief gebied zelfstandig opereren met een eigen specifieke strategie of boodschap. Door budgetten te realloceren en menskracht te bundelen kan meer massa worden gecreëerd en ook mee slagkracht ontstaan. Dit moet dan leiden tot eenduidige (en sterkere) communicatieboodschappen.

Terugblik met reflectie

Algemene terugblik op resultaten, governance, samenwerking en financiën.

Inleiding

Eind 2017 loopt de 'Agenda van Twente af'. Deze agenda heeft de afgelopen tien jaar vormgegeven aan de Twentse sociaaleconomische structuurversterking. Hiervoor zijn de thema's en de bijbehorende resultaten beschreven. Dit deel geeft een algemene terugblik op de resultaten die bereikt zijn op de hoofddoelstellingen, de governance, de samenwerking en de financiën. Deze evaluatie sluit niet af met conclusies of aanbevelingen. Hier en in de rest van de evaluatie is beschreven dat de 'Agenda van Twente' veel heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van Twente, maar dat veranderingen meestal moeilijk één-op-één te koppelen zijn aan de investeringen uit de 'Agenda van Twente'. Het trekken van ondubbelzinnige conclusies over de directe effecten van de 'Agenda van Twente' op de Twentse economie is niet mogelijk. Veel hangt af van waarop de nadruk wordt gelegd; die keuze laten wij aan de lezer.

Inhoudelijke resultaten en effecten

In het kader van deze evaluatie zijn gegevens verzameld over resultaten en effecten van de 'Agenda van Twente'. De focus van de 'Agenda van Twente' is gericht (geweest) op het realiseren van investeringsprojecten in Twente en – samen met de provincie – op het innovatieve ecosysteem via het 'Innovatieplatform Twente' en vervolgens via de 'Innovatiesprong Twente'. Er is daarbij met name gestuurd op 'output' en minder op het monitoren van de daadwerkelijke effecten van het investeringsprogramma (outcome).

2.1 Effecten (outcome)

Bij de herijking van de 'Agenda van Twente' eind 2012 zijn vier doelstellingen geformuleerd die vanaf dat moment kunnen worden beschouwd als de strategische (hoofd)doelstellingen van de 'Agenda van Twente'. Het succes van de 'Agenda van Twente' kan hieraan worden afgemeten. Uiteraard gelden hierbij de nodige professionele voorbehouden. Zoals het vraagstuk van de causaliteit: de relatie tussen de geleverde inspanningen binnen de 'Agenda van Twente' en bereikte resultaten en effecten die niet eenduidig te leggen is. Ook andere factoren, bijvoorbeeld meer autonome economische ontwikkelingen en andere overheidsmaatregelen en -programma's zijn van invloed. Op deze strategische hoofddoelstellingen is het tot zekere hoogte wel mogelijk resultaten te benoemen die in de buurt komen van outcome, dus van daadwerkelijke maatschappelijke effecten. Uiteraard met hierboven genoemde voorbehouden, waar het gaat om causaliteit.

Dit betreft de volgende resultaten:

Doelstelling 1. Het aandeel van de bevolking tussen de 20 en 64 jaar in Twente dat werkt, is groter of gelijk aan dit aandeel in Nederland

- De participatiegraad van mannen en vrouwen samen ligt in Twente met 71% in 2014 net onder het landelijk gemiddelde van 72%. In 2007 was dat voor Twente cijfer 68%.
- Er is in Twente sprake van een sterke groei in de participatiegraad van vrouwen; deze stijgt van 59% in 2007 tot 64% in 2014.
- De verwachting is dat de arbeidsparticipatie in Twente in 2017 gelijk aan het Nederlandse cijfer is.
- Het Nederlandse streefcijfer per 2020 is 80% en dat van de EU 75%.

Doelstelling 2. Het Bruto Regionaal Product van Twente is groter of gelijk aan het Bruto Binnenland Product

- Het BBP (per regio) in Twente bewoog aanvankelijk tot 2009 (85%) in de richting van het landelijke niveau van het BBP per inwoner. Volgens de meest recente prognoses is dat cijfer gedaald naar 78%.

Doelstelling 3. Het aandeel BRP geïnvesteerd in regionaal R&D is groter of gelijk aan dit aandeel binnen het BBP

- In Twente en Nederland is de omvang van de R&D uitgaven per medewerker per jaar gestegen, waarbij de groei in Twente sterker is dan in Nederland.
- In 2012 wordt in Twente gemiddeld 728 euro per jaar per medewerker aan R&D besteed, dit bedrag is bijna 40% hoger dan het Nederlands gemiddelde met 440 euro R&D uitgaven per medewerker per jaar.

Doelstelling 4. Het aandeel 15-64 jarigen dat hoger is opgeleid, is groter of gelijk aan dat in heel Nederland

- Het aandeel hoog opgeleiden in de potentiële beroepsbevolking is in Twente vanaf 2007 gestegen van 24% naar 30%. Landelijk is het percentage van 30% naar 35% gestegen. Twente stijgt dus sneller. De opgave blijft groot.

Overige inhoudelijke resultaten (output, throughput, input)

Bij de beschrijving van de afzonderlijke inhoudelijke thema's was te lezen wat de specifieke resultaten zijn geweest. Zoals al eerder gesteld is het bij de onderliggende thematische projecten moeilijk om het daadwerkelijke maatschappelijke effect (outcome) aan te geven. Veel meer gaat het daar om resultaten in termen van output (bijvoorbeeld het aantal aangeboden begeleidingstrajecten in het kader van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt). Bij sommige thema's is het resultaat voorlopig alleen nog maar op 'throughput-niveau', of procesniveau, te benoemen. Zoals bijvoorbeeld bij sommige langjarige mobiliteitsprojecten het geval is. Het asfalt (output) ligt er nog niet, de betere bereikbaarheid (outcome) is dus ook nog niet aan te geven. Wel is zeker dat de verbetering van de weg gerealiseerd wordt, omdat de tracébesluiten zijn genomen (throughput) en de financiering (input) rond is.

Cofinanciering

	Bijdrage Agenda van Twente	Cofinanciering
HTSM	€ 35.618.000	€ 267.138.545
Bouw	€ 4.404.000	€ 17.840.310
Bereikbaarheid	€ 8.500.000	€ 980.824.000
Arbeidsmarkt/Onderwijs	€ 5.134.000	€ 25.036.547
Vrijtijdseconomie	€ 7.120.000	€ 6.174.824
Vestigingsklimaat	€ 13.490.000	€ 167.432.000
Twentebranding	€ 3.683.000	€ 1.535.000
Uitvoeringskosten programma Agenda van Twente, inclusief financiën, juridische zaken en communicatie	€ 2.051.000	--
Totaal	€ 80.000.000	€ 1.465.981.226

Governance van de 'Agenda van Twente'

Besturing en monitoring

Bij de start van de 'Agenda van Twente' is een set van 44 doelstellingen geformuleerd, verdeeld over vier programma's. De 'Agenda van Twente' is in beperkte mate bestuurd als programma. Er was geen consequente aandacht voor samenhang en bijsturing van programma-inspanningen en ook ontbraken SMART-doelstellingen met referentie aan hoofddoelstellingen. Tevens was gezamenlijke sturing van Regio Twente en provincie Overijssel in de praktijk gecompliceerd. Sturing op samenhang van de totale 'Agenda van Twente' is wel te zien bij de herijking eind 2012. Daarbij speelde het opnieuw formuleren van de hoofddoelstellingen een belangrijke rol. Deze waren niet eerder zo geëxpliciteerd en geoperationaliseerd. Een middel om de samenhang in de 'Agenda van Twente' te bewaren was – in de fase van toevoegen van gemeentelijke projectvoorstellen – het toetsten aan criteria door een externe toetsings- en adviescommissie. Zo moest de focus behouden worden en een geobjectiveerde afweging plaats vinden. Zo heeft het niet altijd gewerkt. De commissie heeft politieke inmenging ervaren. Adviezen van de commissie over subsidietoekenning zijn altijd overgenomen, maar advies om doelstellingen aan te passen niet. Op het niveau van hoofddoelstellingen vond geen monitoring plaats. In de voortgangsrapportages heeft de focus vooral op het projectniveau en de besteding van de subsidiemiddelen gelegen.

Ook heeft de naam 'Agenda van Twente' soms verwarrend gewerkt. De bestuurlijke agenda werd vaak gekenschetst als 'Agenda van Twente', terwijl het investeringsprogramma 'Agenda van Twente' niet die volledige bestuurlijke agenda dekt.

Een ander sturingsvraagstuk van de afgelopen periode van de 'Agenda van Twente' blijkt de ondersteuning van programmaorganisaties, zoals Kennispark Twente, TBT, Twente Branding en WTC Twente. De vraag is hoe een meerjarige (financiële) relatie op te bouwen met deze organisaties die essentiële delen van de agenda uitvoeren, terwijl de capaciteit om inhoudelijk op de gewenste uitvoering van dat programma te sturen niet in voldoende mate aanwezig is. Het gaat hierbij om accountmanagement en is daarmee in zekere zin vergelijkbaar met de sturing op gesubsidieerde instellingen binnen gemeenten. Een constatering daarbij

in de huidige 'Agenda van Twente' is dat het aantal organisaties dat wordt ondersteund, de overlap ertussen en de potentiële versnippering een aandachtspunt is.

Twentse samenwerking

De 'Agenda van Twente' heeft een belangrijke boost gegeven aan de (economische) samenwerking op regionale schaal.

Triple Helix

Binnen de contouren van de Agenda van Twente heeft de afgelopen tien jaar een zoektocht plaatsgevonden naar hoe de triple helix (samenwerking bedrijfsleven, overheden en kennis- en onderwijsinstellingen) in Twente effectief georganiseerd kon worden. Via de Taskforce Economie, de 'crisis Twente Top' en de Strategy Board vinden zij elkaar ondertussen in de Twente Board. De Twente Board heeft als onafhankelijk strategisch klankbord en adviesorgaan een stevige positie verworven en heeft stem in de regionale agenda. De Twente Board helpt bij het aanjagen van acties met behulp van het actieprogramma Twente Werkt!. Bovendien is in de Twente Board het bedrijfsleven goed vertegenwoordigd en kan deze als partner worden geraadpleegd en meegenomen. Dat is een grote stap vooruit ten opzichte van de situatie van tien jaar geleden, toen de partners veel meer op zichzelf gericht waren. Doordat we nu beter georganiseerd zijn, komen we makkelijker aan tafel bij relevante spelers wanneer het gaat om (inter)nationale dossiers.

Betekenis uitstraling Twentse eenheid

De 'Agenda van Twente', inclusief financiering, heeft onmiskenbaar uitstraling en werking naar buiten: nationaal en internationaal. Een voorbeeld op het mobiliteitsthema is dat het denken over en uitvoeren van de 'Agenda van Twente' ook het verbinden met de Europese internationale corridor North Sea Baltics heeft bevorderd. En andersom. De projecten uit de 'Agenda van Twente' sluiten ook deels aan (Twentekanaal A1) bij het TEN-T programma / North Sea Baltics. Voorheen was vaak te horen dat zodra een topondernemer of bestuurder Twente eenmaal gevonden had, ze enorm onder de indruk waren van de potentie van de regio. De 'Agenda van Twente' heeft er aan bijgedragen dat we dit Twentse verhaal steeds beter kunnen vertellen. Twente heeft ondertussen een (inter)nationaal herkenbaar profiel waar ze trots op mag zijn. Mede dankzij de inzet op regionale branding heeft Twente zichzelf weten te positioneren als relevante regio met meerdere kleuren. Enerzijds heeft Twente (inter)nationaal erkenning als innovatie kennisregio waar het gebeurt op het gebied van HTSM. De successen op dat gebied worden goed gepromoot en vermarkt. Anderzijds heeft Twente het imago van een groen, prachtig landschap waar het mooi recreëren is.

Financiering

Het is gelukt om met lokaal geld op regionale schaal de economie te stimuleren; met eigen inzet is een groot multipliereffect georganiseerd en veel cofinanciering gekregen voor diverse projecten. Een voorbeeld hiervan is de € 100.000 die is geïnvesteerd in onderzoek naar de A1, waardoor er nu een veelvoud van dit bedrag door andere partijen geïnvesteerd wordt om de A1 te verbreden. Een ander goed voorbeeld van dit multipliereffect in de breedste zin van het woord: door snel in te spelen op de behoefte aan financiering van bedrijven tijdens de financiële crisis, is op advies van Kennispark Twente het Innovatiefonds Twente gelanceerd en is een succesvolle Amerikaanse durfinvesteerder overtuigd van de kracht van Twente. Daardoor kunnen innovatieve starters naast bij PPM Oost nu ook bij Cottonwood terecht. En zo zijn er meer voorbeelden.

- Betekent dit dat elke euro uit de 'Agenda van Twente' goed besteed is? Nee, er zijn projecten minder goed geslaagd dan vooraf verwacht...
- Ook is er niet altijd rechtstreeks een relatie tussen investeringen en effecten: dat geldt voor projecten, maar ook voor ondersteunde organisaties.

Slotwoord

In deze evaluatie is teruggekeken op de eerste acht jaren van de 'Agenda van Twente'. Veel is bereikt, zoals u heeft kunnen lezen. En veel geleerd, over hoe een ideale 'Agenda van Twente' zou kunnen fungeren, met name in relatie tot investeringen en resultaten. De evaluatie is niet alleen geschreven om terug te kijken, maar dient ook als een basis voor de discussie over een vervolg op de 'Agenda van Twente'.

Twenteraad positief maar ook kritisch over Agenda van Twente

De gemeenteraadsleden in Twente zijn overwegend positief over de resultaten van de 'Agenda van Twente'. Wel willen ze beter op de hoogte worden gehouden over de tussentijdse resultaten. Dat bleek tijdens de bijeenkomst 'Evaluatie dóór en vóór u' op donderdag 15 september in Vroomshoop.

Bijna honderd gemeenteraadsleden waren naar activiteitscentrum Het Punt in Vroomshoop gekomen om de Agenda van Twente (2007-2017) te evalueren. Centrale vraag was of de investeringsagenda de afgelopen jaren voldoende voor de regio heeft opgeleverd. Is er voldoende draagvlak voor een eventuele nieuwe agenda van Twente? Tevens waren er tientallen andere geïnteresseerden (bestuurders, ondernemers, ambtenaren, burgers) aanwezig.

Concrete resultaten

Na een welkom van burgemeester Cornelis Visser van Twenterand opende voorzitter Geert Braaksma van de Twente Board de bijeenkomst met een pleidooi voor een krachtige regionale samenwerking, zowel tussen gemeenten onderling als tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid. Hij noemde een aantal concrete resultaten van de Agenda van Twente: de Winn Group (een consortium van hightechbedrijven) in Almelo, de Twente Safety Campus op de voormalige vliegbasis, het open innovatiecentrum Texperium en de aanstaande verbreding van de A1. Successen die volgens hem best wat vaker gedeeld mogen worden met de rest van Nederland. Braaksma pleitte voor een nieuwe Agenda van Twente, maar plaatste ook een aantal kanttekeningen. „We moeten kritisch kijken naar nieuwe investeringen. Kan het efficiënter en effectiever? Hoe voorkomen we versnippering? Ook de monitoring kan beter.”

Reisleider

Regiovoorzitter Onno van Veldhuizen zei, met het oog op een eventuele nieuwe agenda, graag de reisleider van Twente te willen zijn. „Maar dat kan alleen als er een bus is met de naam 'Twente' erop, als er besturing is, als er voldoende benzine is en als mensen willen instappen. Anders gaat de reisleider andere dingen doen.” Van Veldhuizen kan zich de lastige positie van de gemeenteraadsleden goed voorstellen, gaf hij aan. Hoe leg je thuis de steun voor de Agenda van Twente uit als er voor de lokale gemeenschap niets aan lijkt te zitten? Hij gaf meteen ook het antwoord door te wijzen op de onderlinge verbondenheid van de Twentenaren, die groter is dan in regio's als Eindhoven en de Drechtsteden. „We leven in Twente de hele dag door elkaar heen.” Volgens Van Veldhuizen klopt de tegenstelling stad-platteland niet meer. „Er zit heel veel platteland in Enschede en er zit veel stad in Twenterand. Er is dus een algemeen belang. Wij zijn één gemeenschap.”

Regionale focus versus lokale herkenbaarheid

Na beide inleiders gingen de raadsleden met elkaar in discussie aan de hand van drie thema's in drie rondes. Dat gebeurde in tien groepjes van negen tot tien raadsleden. Het eerste thema was: Regionale focus versus lokale herkenbaarheid. Hebben alle veertien Twentse gemeenten evenredig bijgedragen aan en geprofiteerd van de Agenda van Twente? Is er voldoende focus aangebracht? En hebben ook de kleinere gemeenten voldoende kansen weten te creëren? Die laatste vraag vinden veel raadsleden

moeilijk te beantwoorden, bleek aan de ronde tafels. Ze willen ‘thuis’ graag kunnen uitleggen dat ook de plaatselijke gemeenschap beter is geworden van de Agenda van Twente, maar dat valt niet altijd mee. De agenda moet beter meetbaar zijn, was een veelgehoorde opmerking. Zo kun je als raadslid meer controle uitoefenen en ben je beter in staat om iets uit te leggen aan je lokale achterban. „Je moet het verhaal wel kunnen vertellen.” Bovendien gaat het om meer dan economie: ook zorg, cultuur en onderwijs zijn essentiële factoren voor een levensvatbare regio.

De meeste raadsleden kwamen tot de conclusie dat het algemeen belang het individuele belang eigenlijk helemaal niet in de weg hoeft te staan. Een betere titel voor het thema zou kunnen zijn: Regionale focus mét lokale herkenbaarheid. Want dat er iets gezamenlijks moet gebeuren, daarvan is bijna iedereen overtuigd. Dat is helemaal in lijn met de vroegere marken, die de schrale zandgronden in Twente tot bloei hebben gebracht. De Agenda van Twente zou in de 21e eeuw de smeerolie van de regionale samenwerking moeten zijn. Wel moet er een betere focus zijn op een beperkt aantal projecten, was aan de discussietafels te horen. Minder versnippering dus. „Veel projecten in de huidige agenda waren er om alle gemeenten een beetje te pleasen.”

Inhoud versus financiering

Het tweede thema ‘Inhoud versus financiering’ ging over de vraag of er veel bereikt is met de geïnvesteerde 80 miljoen euro. De projecten uit de Agenda van Twente hebben ruim 1,4 miljard euro aan cofinanciering van bedrijfsleven, overheden en kennis- en onderwijsinstellingen opgeleverd. Als er meer of minder was geïnvesteerd, was de multiplier dan hoger of lager uitgevallen? Had de Agenda ook prima kunnen functioneren zonder financiële overheidsbijdrage? Of is juist gebleken dat met een eigen bijdrage een aanzienlijk bedrag aan cofinanciering is te realiseren? De algemene teneur aan de discussietafels was dat Twente zonder die 80 miljoen aan overheidsinvestering minder ver was geweest. Opnieuw luidde de kritiek onder de raadsleden dat het geld over te veel projecten was verdeeld. Minder versnippering zou beter zijn. Onbegrip was er ook dat de regio Zwolle op economisch gebied landelijk meer in de picture staat dan Twente, „terwijl we in Twente een aantal kroonjuwelen hebben”.

Ook pleitten veel raadsleden voor meer meetinstrumenten en kwaliteitsindicatoren. Er is veel behoefte aan goede monitoring, gaven ze aan. Vorderingen en tussentijdse evaluaties van de investeringsagenda zouden nog beter gecommuniceerd moeten worden. Zo kunnen de raadsleden zich beter verantwoorden richting de eigen achterban. „Ik kan thuis niet hard onderbouwen wat die 80 miljoen heeft opgeleverd”, zei een raadslid aan een van de tafels.

Tenslotte bleek er een grote behoefte aan nauwere samenwerking met het bedrijfsleven. „We moeten het MKB meer meenemen in het verhaal. Dat is nog te weinig gebeurd”, werd geconstateerd. En: „We moeten samen optrekken, bijvoorbeeld richting Duitsland.”

Informatie versus vertrouwen

Het derde thema ‘Informatie versus vertrouwen’ keek terug en blikte alvast voorzichtig vooruit. Heeft de Agenda van Twente gebracht wat we ervan verwacht hadden? Is er voldoende gemonitord om te kijken of resultaten bijdragen aan het realiseren van het gezamenlijke doel? Is er voldoende informatie voorhanden én vertrouwen om de verkenning te starten naar een nieuwe agenda?

Een overgrote meerderheid van de aanwezige raadsleden gaf aan voldoende vertrouwen te hebben in een vervolg. Maar, zo werd er bij gezegd, een nieuwe agenda moet leren van de gemaakte fouten van de afgelopen jaren. Betere informatievoorziening en een goede monitoring zijn een must. Ook zou de inhoud het uitgangspunt van een nieuwe agenda moeten zijn, de Twentse doelen voor de komende jaren. Pas daarna moet worden gekeken wat er aan financiering nodig is. Met andere woorden: eerst het wat, dan het hoe.

Het Enschedese gemeenteraadslid Vic van Dijk vertelde de zaal, als inleider op dit thema, hoe hij de samenwerking binnen het presidium van de Twenteraad had ervaren. „Dat ging eerst moeilijk maar verliep na drie vergadering soepel. Het begon met gedeeld inzicht. In gesprek gaan met elkaar en een gemeenschappelijke basis met gemeenschappelijke belangen zien te vinden. Dan ontdek je dat wij raadsleden gemiddeld 2.000 Twentenaren vertegenwoordigen. Wat verwachten die inwoners? Ze willen dat we samen werken aan een mooie toekomst van Twente. Weten we voldoende om dat te doen, daar gaat het om. Als dat niet het geval is, hebben we meer informatie nodig.”

Woord is aan de raad

Een zestal raadsleden liet voor de rest van de zaal weten waarom dat vertrouwen er bij hen (nog) niet is. Het gemis van een uitgebreide financiële evaluatie bleek een belangrijke factor. „We willen weten waar het geld precies is gebleven.” Maar het betekent niet dat deze kleine minderheid op voorhand een tegenstander is van een nieuwe Agenda van Twente. „Het is niet zomaar ja, maar ook niet zomaar nee.” Het is nog vroeg om de vraag over voortzetting van de agenda te beantwoorden, vonden veel raadsleden. Eerst is het tijd voor een goede evaluatie binnen de veertien afzonderlijke gemeenteraden. „Zij moeten hierover discussiëren. Daar kunnen wij op deze avond geen voorschot op nemen.”

